

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÜMİT ERDİM

1109351005

Anabilim Dalı: Mimarlık

Program: Mimarlık Tarihi ve Restorasyon

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ

EYLÜL 2019

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÜMİT ERDİM

1109351005

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 12 Ekim 2019

Tezin Savunulduğu Tarih: 12 Eylül 2019

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ

Jüri Üyeleri: Dr. Öğr. Üyesi Nisa SEMİZ

Dr. Öğr. Üyesi Mine ESMER

EYLÜL 2019

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tez çalışmalarında bana destek olan, üretim sürecinde bilgi akışıyla ilerlememe yardım eden tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Ceren Göğüş'e;

Tez hazırlama süresi içinde gerçekleştirilen jürilerde bilgi ve eleştirileri sayesinde tezimin gelişmesinde yardımcı olan Dr. Öğretim Üyesi Hayriye Nisa Semiz, Dr. Öğretim Üyesi Mine Esmer'e;

Yüksek lisansa başladığım günden bu yana yanımda olan özellikle tez çalışması boyunca gerek alan çalışmalarında gerekse fiziksel ve manevi olarak yardımda bulunan sevgili kardeşim Y. Mimar Derya Erdim ve sevgili arkadaşlarım Y. Mimar Fatma Kara, İmge Kıvırcık ve Nesil Zor 'a;

Tüm süreci rahatlıkla geçirmemi sağlayan ve bana her daim destek olan değerli Annem'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Ümit Erdim

Eylül 2019

İçindekiler

1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı	1
1.2. Kapsam ve Yöntem	1
2. İSTANBUL'DA YAŞAYAN YAHUDİLERİN TOPLUMSAL VE KÜLTÜREL HAYATI	3
2.1. Osmanlı Devleti'nde İstanbul ve Yahudiler	3
2.2. Cumhuriyet Döneminde İstanbul ve Yahudiler	4
3. OSMANLI DEVLETİ DÖNEMİNDEN CUMHURİYET DÖNEMİNE İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARININ VAROLUŞ SÜRECİ	8
3.1. Tanzimat Öncesinde İstanbul Musevi Okulları	8
3.2. Tanzimat'tan Cumhuriyete İstanbul Musevi Okulları	9
3.2.1. Alliance İsrailite Universelle Vakfı Okullarının Ortaya Çıkışı	11
3.3. Cumhuriyet Dönemi'nin İstanbul'da Bulunan Musevi Okullarına Etkileri ...	11
4. ORTAKÖY MUSEVİ MEKTEBİ'NİN İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRE	15
4.1. Ortaköy Bölgesi ve Konumu	15
4.2. Ortaköy'ün Tarihi, Demografik Yapısı	15
4.3. Ortaköy de Bulunan Kamusal Azınlık Yapıları	16
5. ORTAKÖY MUSEVİ MEKTEBİ	26
5.1. Yapının Tarihi ve Genel Özellikleri	26
5.2. Konumu ve Çevresel Özellikleri	26
5.3. Plan Özellikleri	27
5.3.1. Zemin Kat Mekanları	27
5.3.2. Birinci Kat Mekanları	38
5.3.3. İkinci Kat Mekanları	48
5.4. Cephe Özellikleri	55

5.4.1	Batı cephesi.....	55
5.4.2	Kuzey cephesi.....	59
5.4.3	Doğu cephesi	61
5.4.4	Güney cephesi	64
5.5	Strüktür ve Malzeme Özellikleri.....	66
5.5.1	Temeller	66
5.5.2	Duvarlar	66
5.5.3	Döşeme sistemi.....	67
5.5.4	Tavanlar	68
5.5.5	Örtü sistemi	68
5.6	Yapı Elemanları	68
5.6.1	Merdivenler.....	68
5.6.2	Kapılar	68
5.6.3	Pencereler	69
5.7	Yapıdaki Bozulmalar ve Nedenleri.....	69
5.7.1	İnsanların neden olduğu bozulmalar	69
5.7.2	Strüktürel bozulmalar	70
5.7.3	Malzeme bozulmaları	71
6.	RESTİTÜSYON DENEMESİ	73
6.1.1	İstanbul'da Bulunan Alliance İsrailite Universelle Vakfı Okul Yapıları... 73	
6.1.2	Ortaköy Alliance İsrailite Universelle Erkek Okulu Restitüsyon Denemesi 95	
7.	RESTORASYON ÖNERİLERİ.....	97
7.1	Yapının Kullanımına İlişkin Öneriler	97
7.2	Yeniden Kullanıma Bağlı Uygulama Önerileri.....	98
8.	DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	100
	KAYNAKÇA.....	103
	EKLER.....	107
	EK A: RÖLÖVE	107

EK B: RESTİTÜSYON ÖNERİSİ.....	128
EK C: RESTORASYON ÖNERİSİ	150
EK D: ORTAKÖY SOMUT KÜLTÜREL MİRAS HARİTASI VE GEZİ ROTASI ..	169
DİĞER EKLER:	171
ÖZGEÇMİŞ.....	180

KISALTMALAR

AIU	: Alliance Israélite Universelle
BAO	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
Edt.	: Editör

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 4. 1: 1860-1870 İstanbul Haritası (URL 1).....	17
Şekil 4. 2: Ortaköy Etz Ahayim Sinagogu Ana Giriş Kapısı (Erdim, 2019).....	18
Şekil 4. 3: Ortaköy Mecidiye Camii (Erdim, 2019).....	19
Şekil 4. 4: Ortaköy Ayios Fokas Rum Ortadoks Kilisesi (Erdim, 2019)	19
Şekil 4. 5: Ortaköy Hüsrev Kethüda Hamamı (Erdim, 2019)	20
Şekil 4. 6: Ortaköy Yetimhanesi ve Okulu El Orfelinato (Erdim, 2019).....	20
Şekil 4. 7: Vasıf Paşa Yahudi Yetimhanesi ve Okulu (Erdim, 2019).....	21
Şekil 4. 8: Rum Okulu (Erdim, 2019).....	21
Şekil 4. 9: Ortaköy Etz Ahayim Sinagogu Musevi Mektebi (AIU Erkek Okulu) (Erdim, 2019)	22
Şekil 4. 10: Yahudi Akaretleri (Erdim, 2019)	22
Şekil 4. 11: Eski Sinagog (Erdim, 2019).....	23
Şekil 4. 12: Pervititch Haritası Ortaköy semtinin birleştirilmiş hali (URL 2).....	24
Şekil 4. 13: Pervititch Haritası üzerinde farklı dini topluluklara göre renklendirilmiş anıtsal, kurumsal ve konut yapıları (Erdim, 2019).....	25
Şekil 5. 1: Z04 Mekanı, Genel Görünüşü ve Kuzey Duvarına Bakış (Erdim, 2019) 28	
Şekil 5. 2: Z04 Mekanı, Genel Görünüşü, Özgün Ana Giriş Kapısı ve Güney Duvarına Bakış (Erdim, 2019)	28
Şekil 5. 3: Özgün Ana Giriş Kapısının Z04 Numaralı Mekandan Görünüşü (Erdim, 2019)	29
Şekil 5. 4: Özgün Ana Giriş Kapısının Z01 Numaralı Mekandan Görünüşü (Erdim, 2019)	30
Şekil 5. 5: Z01 Numaralı Mekanın Doğu Duvarı (Erdim, 2019)	31
Şekil 5. 6: Özgün Ana Giriş Kapısından Z01 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü ve Ana Merdivenler (Erdim, 2019).....	31
Şekil 5. 7: Ana Merdiven Sahanlığından Z01 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü (Erdim, 2019).....	32

Şekil 5. 8: Z02 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Kuzey ve Doğu Duvarları (Erdim, 2019).....	33
Şekil 5. 9: Z02 Numaralı Mekanın Batı Duvarında Yer Alan Muhdes Kapı Boşluğunun Cephe Tarafından Görünüşü (Erdim, 2019)	33
Şekil 5. 10: Z03 Numaralı Mekanın Özgün Giriş Kapısının Mahalden Görünüşü (Erdim, 2019).....	35
Şekil 5. 11: Z03 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Batı Duvarına Bakış (Erdim, 2019)	35
Şekil 5. 12: Z03 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Doğu Duvarına Bakış (Erdim, 2019)	36
Şekil 5. 13: Z05 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Batı Duvarına Bakış (Erdim, 2019)	38
Şekil 5. 14: +2.07 Zemin Kotundaki Sahanlıktan Genel Görünüş (Erdim, 2019)	38
Şekil 5. 15: +2.07 Zemin Kotundaki Sahanlıktan Genel Görünüş (Erdim, 2019)	39
Şekil 5. 16: Ana Merdivenden 1. Kata Genel Bakış (Erdim, 2019).....	39
Şekil 5. 17: 101A Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Doğu Duvarına Bakış (Erdim,2019).....	40
Şekil 5. 18: 101A Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Batı Duvarına Bakış (Erdim,2019).....	41
Şekil 5. 19: 101 Numaralı Mekandan 102 Numaralı Mekanın Özgün Kapı Girişinin Görünüşü (Erdim, 2019)	42
Şekil 5. 20: 102 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Güney ve Batı Duvarına Bakış (Erdim, 2019).....	43
Şekil 5. 21: 102 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Kuzey ve Doğu Duvarına Bakış (Erdim, 2019)	43
Şekil 5. 22: 101 Numaralı Mekandan 103 Numaralı Mekanın Özgün Kapı Girişinin Görünüşü (Erdim, 2019)	44
Şekil 5. 23: 103 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Kuzey Duvarına Bakış (Erdim, 2019)	45
Şekil 5. 24: 103 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Doğu ve Güney Duvarına Bakış (Erdim, 2019)	46
Şekil 5. 25: 103 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Güney ve Batı Duvarına Bakış (Erdim, 2019).....	47
Şekil 5. 26: 103 Numaralı Mekan Tavanının Güney Doğu Köşesinin Mevcut Durumu (Erdim, 2019).....	47
Şekil 5. 27: Ana Merdivenden 2. Kata Genel Bakış (Erdim, 2019).....	48

Şekil 5. 28: 201 Numaralı Mekandan Ana Merdiven Sahanlığına Genel Bakış (Erdim, 2019).....	49
Şekil 5. 29: 202A Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Doğu Duvarına Bakış (Erdim,2019).....	50
Şekil 5. 30: 202A Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Batı Duvarına Bakış (Erdim,2019).....	50
Şekil 5. 31: 201 Numaralı Mekandan 202 Numaralı Mekanın Özgün Kapı Girişinin Görünüşü (Erdim, 2019)	51
Şekil 5. 32: 202 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Güney ve Batı Duvarına Bakış (Erdim, 2019).....	52
Şekil 5. 33: 202 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Kuzey ve Doğu Duvarına Bakış (Erdim, 2019)	53
Şekil 5. 34: 203 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Kuzey Duvarına Bakış (Erdim, 2019)	54
Şekil 5. 35: 203 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Kuzey ve Doğu Duvarına Bakış (Erdim, 2019)	54
Şekil 5. 36: 203 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Güney ve Batı Duvarına Bakış (Erdim, 2019).....	55
Şekil 5. 37: Dış Budak Sokak ve Sandalcı Mescit Sokak Kesişiminden Batı ve Kuzey Cephelerinin Görünüşü (Erdim, 2019).....	58
Şekil 5. 38: Dış Budak Sokak Üzerinden Batı Cephesinin Görünüşü (Erdim, 2019)58	
Şekil 5. 39: Sandalcı Mescit Sokak Üzerinden Kuzey Cephesinin Görünüşü (Erdim, 2019)	59
Şekil 5. 40: Sandalcı Mescit Sokak Üzerinden Kuzey Cephesinin Görünüşü, Zemin Kat Cephesine Bakış (Erdim, 2019)	60
Şekil 5. 41: Kuzey Cephede Sıva Kaybı Sonrası Bozulmalar Oluşmuş Duvar Yüzeyi (Erdim, 2019).....	61
Şekil 5. 42: Büyük Şekerci Sokak Üzerinden Doğu Cephesinin Görünüşü (Erdim, 2019)	62
Şekil 5. 43: Doğu Cephede Sıva Kaybı Sonrası Bozulmalar Oluşmuş Duvar Yüzeyi (Erdim, 2019).....	63
Şekil 5. 44: 2 Numaralı Parsel Tarafından Güney Cephenin Görünüşü (Erdim, 2019)	64
Şekil 5. 45: 2 Numaralı Parsel Tarafından Güney Cephenin Görünüşü (Erdim, 2019)	66

Şekil 6. 1: Üsküdar Pervititch Haritası (URL 3)	74
Şekil 6. 2: Balat Pervitich Haritası (URL 4).....	75
Şekil 6. 3: Balat Pervitich Haritası (URL 5).....	76
Şekil 6. 4: Balat Uydu Fotoğrafi (URL 6)	77
Şekil 6. 5 : Alman mavileri,1913-1914 I. Dünya Savaşı öncesi İstanbul haritaları (İBB)	83
Şekil 6. 6 : Hasköy Alliance Kız Okulu Zemin Kat Planı (Şar, 2010)	83
Şekil 6. 7 : Hasköy Alliance Kız Okulu Birinci Kat Planı (Şar, 2010)	84
Şekil 6. 8: Galata Pervititch Haritası (URL 7)	86
Şekil 6. 9: Galata Alliance Israélite Universelle 1 Okulu Planı, (Erkan, 2009).....	87
Şekil 6. 10: Galata Alliance Israélite Universelle 1 Okulu Planı, (Erkan, 2009).....	88
Şekil 6. 11: Galata Alliance Israélite Universelle 1 Okulu Planı, (Erkan, 2009).....	88
Şekil 6. 12: Galata Alliance Israélite Universelle 1 Okulu Galata Yönü Görünüşü, (Erkan, 2009).....	89
Şekil 6. 13: Galata Alliance Israélite Universelle 1 Okulu Dibek Sokak Görünüşü, (Erkan, 2009).....	89
Şekil 6. 14: Galata Alliance Israélite Universelle Okulu Giriş Cephesi Fotoğrafi, (Erkan, 2009).....	90
Şekil 6. 15: Galata Alliance Israélite Universelle Okulu Giriş Cephesi Fotoğrafi, (Erkan, 2009).....	90
Şekil 6. 16: Suat Nirven Haritası, (Erkan, 2009)	92
Şekil 6. 17: Galata Alliance Israélite Universelle Okulu Planı, (Erkan, 2009).....	93
Şekil 6. 18: Galata Alliance Israélite Universelle Okulu Planı, (Erkan, 2009).....	93
Şekil 6. 19: Ortaköy Pervititch Haritası (URL 8)	94
Şekil 6. 20: Ortaköy Alliance Israélite Universelle Kız Okulu Günümüz Fotoğrafi (Erdim, 2019).....	95

Şekil 8. 1: Ortaköy Somut Kültürel Miras Haritası ve Gezi Rotası (Erdim 2019)....	170
---	-----

Enstitüsü : Lisansüstü Eğitim
Dalı : Mimarlık
Programı : Mimarlık Tarihi ve Restorasyon
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Eylül 2019
Anahtar Kelimeler : Ortaköy, Yahudi, Musevi, Mektep, Okul, Koruma, Restorasyon

ÖZET

Osmanlı Devleti'nin azınlık politikası, kent kurgusunu etkileyen çok kültürlü toplumsal yapılanmaya izin vermiştir. Yüzyıllar boyunca farklı din ve etnik kökene mensup topluluklar kendi ibadet mekanlarını, eğitim yapılarını, dinlenme ve eğlence alanlarını inşa etme ve işletme imkanına sahip olmuşlardır. Bu oluşum Osmanlı Devleti idaresinde olan kentlerde benzersiz bir kimliksel katmanlaşma yaratmaktadır. Tarihsel süreçteki dönüşümle beraber farklı etnik ve dini kökendeki toplumsal yapılanma yok olmuş olsa da bu yapılanmanın fiziksel çevredeki ifadesi, anıtsal ve sivil mimari yapılar olarak bugün hala varlığını sürdürmektedir. Osmanlı Devleti döneminde Türk, Yahudi, Ermeni ve Rum topluluklarının bir arada yaşadığı semtlerden biri olan Ortaköy, bu kimliksel katmanlaşmanın var olduğu eşsiz bir kent karakteri sunar. Günümüzde bu tarihi katmanlaşmanın bir parçası olan kamusal yapılar bina ölçeğinde işlevsiz kalarak kentin yoğun dokusunda kaybolmuş, ait olduğu sistemden ayrılmıştır.

Bu tez ile, eğitimde modernleşme etkisiyle AIU (Alliance Israelite Universelle) vakfının kurduğu Ortaköy Etz Ahayim Sinagogu'na bağlı Musevi Mektebi yapısının, Osmanlı Devleti döneminden günümüze değişen azınlık yasaları ve bu yasalar kapsamında eğitim yapılarına etkileri incelenerek, Ortaköy Etz Ahayim Sinagogu Musevi Mektebi'nin koruma sorunlarının belirlenmesi ve yeniden işlev kazandırılması amaçlanmıştır.

University : Istanbul Kültür University
Institute : Institute of Postgraduate
Department : Architecture
Programme : History of Architecture and Restoration
Supervisor : Assist. Dr. Ceren GÖĞÜŞ
Degree Awarded and Date: M. Arch - September 2019
Key Words : Istanbul, Ortaköy, Jewish, School, Refunctioning,
Restoraiton

ABSTRACT

The administration system of the Ottoman Empire, which granted privileges to the minorities, allowed the multi-cultural social organization that affects the urban structure significantly. Throughout the centuries, communities of different religions and ethnicities have been empowered to build and operate their own places of worship, schools, recreation and entertainment. This formation creates a unique identity in Ottoman cities. Although this social structure has been disappeared along with the transformation in the history, the monumental and civil architecture structures are still maintain its existence.

Ortaköy, one of the main districts where Turkish, Armenian, Jewish and Greek communities lived together during the Ottoman reign, represents a unique urban character with its identity stratification. Today, architectural structures, which are part of this historic stratification, are lost in the dense texture of the city and separated from the system they belonging to.

This study investigates the Jewish School Building of Ortaköy Etz Ahayim Synagogue, which was established by the AIU (Alliance Israelite Universelle) Association with the aim of modernize Jewish education. Within the scope of this dissertation , the changing minority policies of Ottoman Empire and its effects to the educational buildings in the different historical stages will be examined. Furthermore, refunctioning proposals and protection problems of the Ortaköy Etz Ahayim School Building will be discussed.

1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı

Osmanlı Devleti'nin İstanbul'u fethetmesiyle, Osmanlı Devleti yönetimine geçen İstanbul II.Mehmet'in davetiyle farklı etnik kimlikleri bünyesinde barındırmaya devam etmiş ve şehre dahil olma süreçlerini hızlandırmıştır. Osmanlı Devleti döneminde kültürel zenginliğin önemli bir örneği olan Ortaköy on altıncı yüzyılda; Türk, Yahudi, Ermeni ve Rumların birlikte yaşadığı bir semt haline gelmiştir.

Yahudilerin kültürlerini yaşayabilecekleri fiziksel mekanların bulunduğu Ortaköy, İstanbul'un fethinden günümüze kadar Yahudi toplumu için önemini korumuştur. Tarihsel süreç ile değişen sosyal çevre Ortaköy'ün zengin kültür varlığı katmanını görünmez kılmaktadır. Günümüzde bu tarihi katmanlaşmanın bir parçası olan Yahudi Cemaatine ait kamusal yapılar, bina ölçeğinde işlevsiz kalarak yoğun kent dokusunda kaybolmuş, ait olduğu sistemden ayrılmıştır.

Çalışma kapsamında Ortaköy'de bulunan zengin kültürün yansıtılabileceği mekanlar haritada belirlenmiş ve bu kültürün önemli bir parçasını oluşturan Yahudilerin günümüzde kullanmadığı, Ortaköy Etz Ahayim Sinagogu'na bağlı Musevi Mektebi yapısının mevcut durumu belgelenmiş, koruma sorunları mimarlık tarihi açısından araştırılmıştır. Yapının günümüzde kullanım fonksiyonunun belirlenmesi ve mahalle ölçeğinde kültürel etkilerinin artırılabilmesi amaçlanmıştır.

1.2. Kapsam ve Yöntem

Tez çalışması sekiz bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, İstanbul'da yaşayan Yahudilerin toplumsal ve kültürel hayatı Osmanlı Devleti döneminde ve Cumhuriyet döneminde araştırılmıştır. İkinci bölümde, Osmanlı Devleti döneminden günümüze Musevi okullarının varoluş süreçleri incelenmiştir. Üçüncü bölümde, Ortaköy'de bulunan Türk, Yahudi, Ermeni ve Rumlara ait kurumsal, dini ve sivil mimari yapıları ve bu yapıların kent dokusunda oluşturdukları ağ sistemi Pervititch Haritaları üzerinden incelenmiştir. Böylece,

Ortaköy'ün geçmişte var olan karma kültürlü yapısının mahalle ölçeğinde algılanması sağlanmıştır. Dördüncü bölümde, Ortaköy Etz Ahayim Sinagogu Musevi Mektebi'nin tarihçesi araştırılmış, rölövesi hazırlanarak yapının bozulmaları, yapıdaki değişiklikler ve mimari öğeleri belgelenmiştir. Beşinci bölümde, diğer dönem yapıları incelenerek, yapının restitüsyon denemesi yapılmıştır. Altıncı bölümde, yapının restorasyonu için gerekli olan uygulama müdahaleleri ve sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla yeniden kullanıma bağlı işlev önerisi sunulmuştur.

Sonuç bölümünde ise, tarihsel araştırmalar ve yapının çevresel tespit çalışmaları sonucunda alınan işlev kararı ile ilişkili olarak hazırlanan Ortaköy Somut Kültürel Miras Haritası ve Gezi Rotası oluşturulmuştur. Yapının işlevi bölgenin çok kültürlü dokusuna dair bilgilere ulaşılabilir, bölgeye dair tarihsel araştırmaların yapılabilir ve gelecek kuşaklara aktarılabilir sosyal bir mekan olarak planlanmıştır.

2. İSTANBUL'DA YAŞAYAN YAHUDİLERİN TOPLUMSAL VE KÜLTÜREL HAYATI

2.1. Osmanlı Devleti'nde İstanbul ve Yahudiler

Osmanlı Devleti'nin İstanbul'u fethettiği dönemde, İstanbul'da sayıları az olmakla birlikte, Romanyot (Romaniot), Aşkenaz (Eşkenaz), Karaim (Karay) ve İtalyan Yahudi cemaati olmak üzere farklı cemaat grupları bulunmaktaydı ve genellikle, Hasköy, Balat, Ortaköy, Kuzguncuk ve Arnavutköy semtlerinde oturmaktaydılar (Taşdemirci, 2001:16, Aydın, 2002:5-25, Kuran, 2009:10).

Osmanlı Devleti topraklarına göç eden ilk Yahudi topluluğu 1470 yılında Almanya ve Polonya'dan gelen Aşkenaz Cemaati'dir. Daha sonra dönemin padişahı II. Beyazıt'ın kabulü ile İspanyollar'ın zulmünden kaçan Sefarad (İbranicede İspanyol anlamına gelen) Yahudileri göç etmiştir (Ortaylı,1985:996-1001). Osmanlı Devleti'nde Yahudiler, Avrupa'nın kültürünü ve bilgisini Osmanlı Devleti topraklarına taşıyan bir toplum olarak görülmekteydiler (Aydın, 2001:328-330), Mesela Sefarad Yahudileri'nin matbaayı da beraberlerinde İstanbul'a getirmelerinde olduğu gibi (Ergin,1977:766-767).

İstanbul'un fethi ile başlayan Yahudi göçleri ilerleyen zamanlarda da devam etmiştir. 1526 yılında Kanuni Sultan Süleyman, Budapeşte'yi fethettikten sonra Yahudileri gemiyle İstanbul'a göndermiş ve yerleştirmiştir (Sönmezer, 2004:19). Osmanlı Devleti'nin ılımlı azınlık politikası Yahudilerin Osmanlı topraklarına göçlerini hızlandırmıştır. Onaltıncı yüzyılda İstanbul'da 30.000 Yahudi yaşamaktaydı (Sönmezer, 2004:19). Ondokuzuncu yüzyılın ilk yarısına gelindiğinde, 1833 yılında bu rakam 39.000, 19. yüzyılın sonunda 55.000'e ulaşmıştır (Arslan, 2006:142). Bu dönemdeki artışın en önemli sebebi 1854 yılında Osmanlı Devleti ile Rusya arasında yaşanan Kırım Savaşı'dır. Savaş sonrasında önemli miktarda Karaim Yahudi'si gelerek, İstanbul'a yerleşmişlerdir (Kuran, 2009: 11).

İstanbul'un eski cemaatleri olan Romanyot, Karaim, Aşkenaz ve İtalyan Yahudi cemaatine ek olarak İspanya'dan gelen Sefarad Yahudi cemaati ile İstanbul önemli bir Yahudi merkezi haline gelmiştir. Farklı Yahudi cemaatlerinin bir araya gelmesi

ilerleyen zamanlarda Yahudi cemaatleri arasında çekişmeye neden olmuştur. Özellikle İspanya kökenli Sefarad Yahudi cemaatinin dini ve kültürel bakımdan ön plana çıkması ve diğer cemaatlere egemen olma isteği, diğer cemaatleri tedirgin etmiş ve aralarındaki ilişkilerin bozulmasına sebep olmuştur (Franco,1897:35).

Onaltıncı yüzyılın sonlarında, Osmanlı Devleti topraklarında yaşayan Rum ve Ermeniler eğitim ve lobi faaliyetlerinde Yahudilerden daha başarılı ve etkin olmuşlardır (Alkan, 2000:54). Ayrıca on yedinci ve on sekizinci yüzyılda Avrupa'dan Osmanlı topraklarına gelen Yahudi göçlerinin azalması ve bu dönemde Avrupa devletleri ile yapılan ticarete Rum ve Ermenilerin ön plana çıkması, Osmanlı Devleti topraklarındaki siyasi ve sosyal konumlarının zayıflamasına sebep olmuştur (Kuran, 2009:23).

On dokuzuncu yüzyılda Osmanlı Devleti tarafından azınlıklara verilen eğitim haklarının kullanılmasında Yahudi toplumu diğer azınlıklara göre geç kalmıştır (Koçak,1985:494). Modern eğitime geçiş döneminde, diğer azınlıklarla karşılaştırıldığında Yahudi eğitim sistemine damgasını vuran çatışmalar yaşanmıştır. Muhafazakâr hahamların Yahudilerin laik devlet okulları veya misyoner okullarına gitmesine izin vermeyi reddetmeleri nedeni ile Yahudiler sonraki yüzyıllarda modern eğitimden uzak kalmışlardır (Yeşildal, 2006:18).

On beşinci yüzyıldan, on yedinci yüzyıl'a kadar Avrupa'dan Osmanlı Devleti topraklarına gelen Yahudiler Avrupa devletlerinde konuşulan birçok dili konuşmaları, Avrupa ticaretini ve Avrupa'daki banka sisteminin işleyişini bilmeleri sayesinde Osmanlı, Avrupalı ve doğulu tüccarlar arasında ticari ilişkiler kurmuşlardır. Bu durum Yahudilerin Osmanlı Devleti'nde ekonomi ve ticari alanlarda söz sahibi yapmıştır (Alkan, 2000:36). On yedinci yüzyıl ve on dokuzuncu yüzyıl aralığında, diğer azınlıkların Osmanlı Devleti topraklarında daha etkin olması, Avrupa ile olan ilişkilerde geri kalınması ve eğitim politikasının oluşturulamaması Yahudi toplumunun diğer azınlıklara nazaran arka planda kalmasına sebep olmuştur.

2.2. Cumhuriyet Döneminde İstanbul ve Yahudiler

Kurtuluş Savaşı yıllarında, Yunanistan, Bulgaristan, Trakya, Makedonya ve Anadolu'dan binlerce Yahudi ve Müslüman sığınmacı İstanbul'a göç etmek zorunda kalmıştır. Buna ek olarak, Rusya'da başlayan Bolşevik Devrimi ve iç savaşın etkileri ile 1922 yılında İstanbul'da 15.000 civarında Yahudi sığınmacı nüfusundan söz edilmektedir (Shaw, 2008:386;387).

Kurtuluş Savaşı'nın zaferle sonuçlanmasından sonra 24 Temmuz 1923'te İsviçre'nin Lozan kentinde Lozan Barış Antlaşması imzalanmış, 29 Ekim 1923 yılında Cumhuriyet ilan edilmiştir. Azınlık (Ekalliyet) kavramı hukukumuzda Lozan Barış Antlaşması ile girmiştir. Antlaşmadan önce din esasına dayalı Müslüman olmayan toplulukları ifade etmek için kelimeler kullanılmıştır. Lozan Barış Antlaşması görüşmeleri sırasında azınlıklar konusu üzerinde en fazla durulan hususlardan biri olmuştur. Lozan Antlaşması'nın 37'inci ve 45'inci maddeleri arasındaki düzenlemelerin hepsi azınlıkları ilgilendirmektedir.

Lozan Barış Antlaşması'nın Azınlıkları kapsayan maddeler aşağıdaki gibidir;

38. madde: Türkiye Hükümeti, doğum, milliyet, dil, soy ya da din ayırt etmeksizin, Türk halkının tümünün yaşam ve özgürlüklerini, en geniş biçimde, korumayı yükümlenir. Türkiye'nin milli çıkarlarının ve kamu düzeninin korunması için azınlıkların seyahat ve göç etmeleri ile ilgili tedbir almak hakkı gizli tutulur.

39. madde: Türk uyruğundan olan gayrimüslimler, Müslümanlarla aynı sivil ve siyasi haklara sahip olacaklar, birbirleri ile olan ilişkilerinde, ticaret, dini alanlarda ve mahkemelerde Türkçe dışında dillerin kullanılmaması yönünde bir yasak getirilmeyecektir.

40. madde: Gayrimüslimler masrafları kendilerine ait olmakla beraber dini, eğitsel, toplumsal ve hayır işleri ile ilgili kurumlar kurma, işletme ve denetleme haklarına sahip olacaklardır.

41. madde: Genel öğretim konusunda Türkiye Hükümeti, Müslüman olmayan azınlıkların, kalabalık oranda buldukları bölgelerde, ilkokullarda kendi dillerinde eğitim görmeleri konusunda kolaylık sağlayacaktır. Ancak Türkçe tüm okullarda zorunlu kılınacaktır.

42. madde: Türkiye Hükümeti, Gayrimüslimlerin şahsi hukuk ve aile hukuku konusunda azınlıkların örf ve adetlerine uygun hüküm verecektir. Bu hükümler Türk Hükümeti ile azınlıkların eşit sayıda temsilcilerinden oluşan bir komisyon tarafından düzenlenecektir. Türk hükümeti azınlıklara ait dini kurumları korumaya ve yeni açılacak dini kurum ve vakıflara kolaylık sağlayacaktır.

43. madde: Gayrimüslim Türk vatandaşları kendi dini kurallarında yeri olmayan muameleye mecbur tutulmayacaktır. Ancak bu kanun diğer Türk vatandaşlarının uyması gereken zorunluluklardan onları muaf tutmayacaktır.

44. madde ile bütün bu hakları teminat altına alarak anlaşmayı imzalayan tarafların onayı olmadan maddelerde herhangi bir değişiklik yapılmayacağını anlatmaktadır (Shaw, 2008:395).

Lozan Barış Antlaşması imzalandıktan kısa süre sonra, Yahudi cemaatinin ileri gelenleri ve dönemin hahambaşısı, Lozan Barış Antlaşması'nın Yahudilere verdiği özel hukuki statüden ve haklardan gönüllü olarak feragat etmiştir. Hahambaşılık, sadece, dini toplumsal ve eğitsel faaliyetler için bir merkez haline gelmiştir (Shaw, 2008:396). Bu olayın hemen ardından Rum ve Ermeniler de aynı şekilde haklarından feragat etmişlerdir.

İkinci Dünya Savaşı sırasında Türkiye'ye, Almanya'dan Yahudi asıllı birçok bilim adamı gelerek, çoğunlukla İstanbul'daki Üniversitelerde eğitim vermiştir. Bunların arasında Eski Çağ Tarihi Profesörü Avram Galanti, Roma Hukuku Profesörü Moshe Ventura, Ankara'nın imarında uzun süre görev alan Prof. Dr. Clemens Holzmeister, Türkiye'de şehir planlamasında önemli rol oynayan Mimar Gustav Oelsner vardı. Bu dönemde, Trakya bölgesinde yayılan kargaşa, bölgedeki Yahudilerin daha hoşgörülü ve liberal bir ortam olan İstanbul ve İzmir'e göç etmelerine neden olmuştur (Shaw, 2008:406).

Avrupa'da yaygın olarak görülen Varlık Vergisi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 1942 yılında aldığı kararla Türkiye'de uygulamaya geçmiştir. Bu uygulama çoğu tüccar olan azınlıklara daha fazla vergi alınması durumu ile sonuçlanmıştır.

1950'li yıllarda İstanbul'da hız kazanan imar faaliyetleri, Karadeniz ve İç Anadolu'dan gelen göçler, Yahudileri de etkilemiştir. İstanbul Yahudilerinin yoğun olarak yaşadıkları Balat ve Hasköy'den, Galata ve Ortaköy'e göçler olmuştur. Gelir seviyesi yüksek Yahudiler ise Şişli, Osmanbey, Kurtuluş, Nişantaşı gibi gelişmekte olan sosyo-ekonomik açıdan üst bir nüfus karakteri çizen semtlere taşınmışlardır. Balat ve Hasköy'de Yahudi nüfusunun azalmasında 1948-1951 yılları arasında İsrail'e gerçekleşen göçler de etkili olmuştur (Kaymak, 2018:125:128). 1950'li yıllarda yoğunlaşan iç göçlerin İstanbul'a taşıdığı Müslüman kırsal nüfusun, azınlıkların bulunduğu mahallelere yerleşmesiyle azınlık mahallelerindeki sınıfsal-sosyal hiyerarşi değişmeye başlamıştır (Kaymak, 2018:125).

1955 yılı 6-7 Eylül'de İstanbul'da Rumlara karşı gerçekleşen toplu saldırıdan, Yahudi vatandaşlar da etkilenmiş ve bu İstanbul'da güven sorunu yaşamalarına sebep olmuştur.

1980'li yıllardan günümüze geldiğimiz süreç içerisinde, İstanbul'da üst orta ve üst gelir düzeyine sahip Yahudiler, yoğunlukla Ulus, Etiler, Nişantaşı, Teşvikiye, İstinye,

Maslak, Ortaköy, Kemerburgaz, Suadiye, Caddebostan semtlerinde; orta gelir düzeyine sahip olanlar, Şişli, Gayrettepe, Kemerburgaz, Bostancı ve Göztepe semtlerinde yoğunlaşmışlardır. Özellikle orta üst ve üst gelir gurubu Yahudiler çocuklarını günümüzde eğitim seviyesi gittikçe yükselen Ulus Özel Musevi Lisesi'ne ve özel kolejlere göndermeyi tercih etmektedirler (Kaymak, 2018:130).

3. OSMANLI DEVLETİ DÖNEMİNDEN CUMHURİYET DÖNEMİNE İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARININ VAROLUŞ SÜRECİ

3.1. Tanzimat Öncesinde İstanbul Musevi Okulları

Geleneksel Yahudi eğitimi on sekizinci yüzyıl sonlarına kadar, sadece din eğitiminden oluşuyordu. Yahudi cemaatinin varlıklı aileleri tarafından maddi olarak destekleniyordu. Yahudi ilkokullarında asıl amaç dini metinleri ve Tevrat'ı İbranice dilinde okumayı öğretmektir. Kızlar örgün eğitime katılmıyordu. Yalnızca, varlıklı ailelerin kız çocukları kendilerine tahsis edilen alanlarda Yahudi-İspanyolcası ve İbranice dualar okuma ve yazmayı öğrenebiliyordu (Kuran, 2009:33-35).

Erkek çocuklar için ise durum tamamen farklıydı. 3-6 yaş arasındaki erkek çocukları, günümüzde anaokulu olarak eğitim veren kurumlar gibi, çocuklara şarkı ve dualar öğretilen 'Maestra' adı verilen okullara gidiyordu. Ancak çocukların asıl eğitimi, 7 yaşında, 'Meldar' adı verilen kurumlarda başlıyordu. Bu tesis genellikle çocukların bir haham öğretmen tarafından eğitildiği, sinagogun yakınındaki geniş bir odadan oluşuyordu. Çocuklara önce İbrani alfabesi, daha sonra, Tevrat'ın okunması ve dini metinlerin Yahudi İspanyolcasına çevirisi öğretiliyordu (Kuran, 2009:34). Bu eğitime "Talmud Torah" adı da verilmekteydi. Ancak Talmud Toralar, Meldar okullarından çok daha ileri düzeyde hahamlık ile ilgili eğitim ve çalışmaların sürdürüldüğü kurumlardı. Yahudi İspanyolcası konuşulan cemaatler içinde en bilinen Talmud Torah Selanik'te idi. Burası onyedinci yüzyılda Hahamlık öğretimi için önemli bir merkez haline geldi ve zengin kütüphanesiyle ve yapılan bağışlarla Avrupa'nın dört bir yanından gelen öğrenciler ve alimleri buraya çekti (Weiker,1992:193-197).

Bu dönemde, Osmanlı'daki Yahudi eğitim sistemi fon eksikliği sebebiyle düşüşe geçmiştir. Ekonomik kriz dönemlerinde, birçok Talmud Torah öğretmen ödemelerini yapamadığı için zamanla bu okullar nitelikli eğitim yapamayacak seviyeye gelmiştir (Rodrique,1997:86-87). Bu merkez de büyük oranda prestij kaybetmiş ve öğretim zayıflamıştı, buna rağmen yüzyılın ortalarında 1000 civarı öğrencisi bulunmaktaydı (Rodrique,1997:36).

Avrupa tipi okullar başlatılmadan önce Osmanlı Devleti'ndeki Yahudi cemaati okullarının sayısını kesin olarak saptamak mümkün değildir. Ancak büyük şehirlerde bulunan okullar hakkında daha fazla bilgiye ulaşılmaktadır. Selanik'teki 1000'e yakın öğrencisi bulunan Talmud Torah dışında birçok melder ve yeşiva, İzmir'de 1847'de inşa edilmiş yeni bir Talmud Torah, İbranice ve Tevrat eğitimi veren yirmi beş okul vardı. İstanbul'da Hasköy ve Balat'ta iki büyük Talmud Torah bulunmaktaydı. 1858'de İstanbul'da toplam 2552 öğrencinin devam ettiği 44 Yahudi okulu ve 100 öğrencili 3 Karaim okulu bulunmaktaydı (Rodrigue,1997:60).

Osmanlı Devleti topraklarında on dokuzuncu yüzyılın ilk yıllarında, Londra Yahudiler Cemiyeti'nin kurduğu okullar artış göstermiştir. Bu cemiyet, ilk olarak 1829'da İzmir'de okul açarak çalışmalarına başlamıştır. 1855'te İstanbul'da, Ortaköy ve Balat'ta ve daha sonra 1864'te Hasköy'de en başarılı okulunu kurmuştur. Yahudilerin maddi imkânsızlıkları, okulların ücretsiz olması ve sağladığı ücretsiz kıyafet ve yiyecekler sebebiyle önemli sayıda Yahudi çocuk bu okullara kayıt olmuştur (Rodrigue,1997:60).

3.2. Tanzimat'tan Cumhuriyete İstanbul Musevi Okulları

1839 yılında yayınlanan Tanzimat Fermanı, Osmanlı Devleti'nin güçlenmesi, ülkenin kalkınması ve huzurun yerleşmesini sağlamak amacı ile ilan edilen bir yeniden yapılanma hareketidir. Tanzimat Fermanı'nda dine bakılmaksızın tüm Osmanlı Devleti vatandaşlarının güvenlik ve mülkiyet haklarının sağlanacağı garanti ediliyordu. Bu, Osmanlı topraklarında yaşayan gayrimüslimlerin haklarının sağlanması için önemli bir gelişmeydi. Tanzimat Osmanlı Devleti'ndeki her din ve etnik grup için özellikle eğitim ve hukuk konularında büyük değişiklikler anlamına geliyordu (Dere, 2008:20). Artık Müslümanlar daha üstün bir dini grup olarak sayılmayacak ve yeni yasalar ile halk eşit haklara sahip olacaktı.

Tanzimat Fermanı, azınlıkların eğitim sisteminin değişimini de kapsıyordu. 1840'ta Hahambaşı tüm yerel hahamları Yahudilerin Türkçe öğrenmelerini sağlamaları için destekledi. Fakat Türkçe öğretecek öğretmenlerin yeterli nitelikte olmaması, finansal imkânsızlıklar ve devletin bu konudaki ilgisizliği sebebiyle bu girişim sonuç vermedi. Yahudiler için iyi organize edilmiş bir reform hareketine ihtiyaç duyuluyordu. Osmanlı'daki Yahudi eğitim sistemi de değişmeliydi. Öngörülen eğitim değişikliği uyarınca Alber Cohen (Fransız Yahudi bilim insanı), aynı yıl doğu turuna çıktı ve Kudüs, İstanbul ve İzmir'de yeni okullar kurdu (Akyüz, 1982:118). Bu yeni okullar on dokuzuncu yüzyılın değişen ekonomik koşullarında cemaat liderleri ve varlıklı yerel

ticaret adamları tarafından desteklendi (Kuran, 2009:35). Bu insanlar, Türk Yahudileri için Avrupa tipi eğitimin ve Avrupa dillerinin öğrenilmesinin uluslararası ticarete başarılı olabilmeleri için gerekli olduğunun farkındaydılar. Bu farkındalık yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı topraklarında kurulan yabancı okullarının popülerlik kazanmasına yardımcı oldu. Rum ve Ermeni tüccarlarla rekabet etmek isteyen Türk Yahudileri için yabancı dilleri konuşmak kaçınılmaz hale geldi. Batılı eğitim stili, Yahudilerin Batı ile zayıflamış ekonomik ilişkilerini güçlendirmek için önemli bir araç haline gelmişti (Rodrique,1997:65).

1856 yılında Osmanlı Devleti'nin çöküş dönemine girmesi, Rusya ve Avrupalı devletlerin azınlıklara yeni hak ve hürriyetlerin verilmesi baskıları sonrasında Islahat Fermanı ilan edildi (Gülsoy, 1999:184).

Islahat Fermanı'nın temel konusu Müslümanlar ve azınlıkların eşitliğiydi. Bu fermanla azınlıklar izin almadan dini yapıların, mektep, hastane ve mezarlıkların tamirini yapmaya hak kazanmışlardır. Fakat bu gibi yerlerin yeni yapılması için hükümetten izin almaları gerekmektedir. Ayrıca her azınlık cemaati kendi milli dilinde eğitim yapıp, okul açabilecekti. Yeni açılacak okullarda eğitim programının düzenlenmesi ve öğretmenlerin tayini konusu padişahın tayin edeceği, karma bir maarif meclisi tarafından yapılacaktı. (Gülsoy, 1999:186-187).

Islahat Fermanı'nda Tanzimat Fermanı'ndan farklı olarak eğitim haklarına ağırlık verilmiştir. azınlıkların kendi okullarını açmaları, kültürel bağımsızlıklarını ilan edebilmeleri için önemli etkenlerden biridir. Bu hakları geniş ölçüde kullanan Yahudiler, Osmanlı Devleti topraklarında birçok okul açmışlardır (Güleryüz,1993:207).

Islahat Fermanı ile birlikte Müslümanlar karşısında azınlıkların ekonomik ve sosyal imkanlarının artması, Osmanlı Devleti'nin Müslüman çocukların eğitimini düzene koymayı amaçlayan ilk kapsamlı hukuki metni olan ve 1869 yılında yayınlanan Maarif-i Umumiye Nizamnamesinin hazırlanmasınada sebep olmuştur. Osmanlı Devleti bu nizamname ile ilkokulların eğitimine daha çok önem vermeye başlamış ve ilkokullar medresenin etki alanından çıkarılmış, Müslüman ve azınlık okullarının tek bir çatı altında toplanması ve devletin gözetimi ve bilgisi dahilinde eğitimlerini devam ettirmeleri amaçlanmıştır (Çağır, Türk, 2017:62-75, İnalçık, Seyitdanlıoğlu, 2006:8).

Osmanlı Devleti'nde 23 Aralık 1876 tarihinde yürürlüğe giren Kanun-i Esasi ilk yazılı anayasadır. Bu anayasal metinde azınlıkların eğitim serbestliği ve mekteplerinin devletin denetimi altında olduğu belirtilmiştir (Aydın, 2001:328).

3.2.1. Alliance İsrailite Universelle Vakfı Okullarının Ortaya Çıkışı

Alliance Israelite Universelle (AIU) Evrensel Yahudi Birliği, 1860 yılında Paris'te, dünya çapında Yahudilerin hayat standartlarını iyileştirmek ve geliştirmek için kurulan uluslararası bir örgüttür. Siyasal ve ekonomik ilişkilerinde etkili refah seviyesi yüksek Yahudilerden oluşan AIU'nun kurucuları, önemli bir misyonlarının olduğunu savunuyor ve görevlerini; Yahudilerin buldukları ülkelerde dayanışma, özgürleşme ve yenileştirme olarak görüyorlardı, "yenileştirme"nin vasıtası ise modern eğitim olacaktı (Rodrique, 1997:xv).

Alliance Israelite Universelle'i kuran Avrupalı zengin ve aydın Yahudiler, kültür birliğini temin ve devam ettirmek için okul açmak, Yahudi okullarına yardımla onları geliştirmek, okullarda burs verme ve onları toplumda en ileri kültür mevkilerine getirmek, baskı altındaki Yahudilere destek olmak gibi yöntemlerle, Yahudilere yardım etmeyi amaçlamışlardır (Tanyu, 1979:315).

Alliance en çok okulunu Osmanlı Devleti topraklarında açmış ve özellikle Yahudi nüfusunun yoğun olduğu İstanbul ayrı bir önem kazanmıştır. Alliance okulları getirdiği modern eğitim sistemi ile geleneksel eğitim sistemini değiştirerek, Yahudi cemaati içerisinde yeni bir toplumsal sınıf yaratmıştır (Rodrique, 1997:256-257).

Genellikle Yahudilerin mahalleleri olan Ortaköy, Hasköy ve Dağ Hamamı'ndaki mevcut bazı okullar Alliance okullarına dönüştürülmüş, Balat ve Galata'da yeni okullar kurulmuştur. Şehirdeki büyük Yahudi mahallelerinde, 1875-1882 tarihleri arasında on bir okul kurulmuştur. Bu okullardan bazıları cemaatten maddi destek alamamış sadece Paris'ten gelen düzenli devlet ödeneği ile desteklenmiştir (Güven, 2013:28).

3.3 Cumhuriyet Dönemi'nin İstanbul'da Bulunan Musevi Okullarına Etkileri

1923'te imzalanan Lozan Antlaşması'yla Türkiye'de azınlıklara birçok hak tanınmıştı. Okullarını işletmeye devam edebilir ve kendi dillerinde eğitim verebilirlerdi, kamu istihdamından men edilemez ve kişisel ve ailevi durumlarını kendi dini kurallarına göre düzenleyebilirlerdi. Ancak, halkın ruh hali yabancı unsurlara karşı katı bir şekilde karşı koyuyordu. Bazı gazeteler, Yahudilerin Kurtuluş Savaşı'ndan kârlı çıktıklarını, şimdi ülke kurulurken finansal katkılarında cömert davranmaları gerektiğini iddia ediyordu (Bali, 2017:442). Cemaat liderleri, Lozan Antlaşması'ndan sonra durumlarını netleştirmek için hükümet makamları çevresinde lobi faaliyetlerine

başladı. Dini otoriteler yeni cumhuriyet düzeninde bazı problemlere çözümler bulmak ve uzlaşmaya yardımcı olmak için yollar arıyorlardı. Bu amaçla, Hahambaşı Lozan Barış Antlaşması'nın imzalanmasından sonra Türkler ve Yahudilerin gelecekte gerçek kardeşler gibi yaşaması gerektiğini ilan etti (The Jewish Chronicle, 1923: 7 Eylül).

Kurtuluş Savaşı zamanında Yahudi okullarının durumu açık ve net değildi. Mayıs 1923'te, Milli Eğitim Bakanlığı Türk dili, tarihi ve coğrafyasının öğrenimini zorunlu kılmayı kapsayan 1915'teki düzenlemelerin hükümlerini yeniden yürürlüğe soktu. Ayrıca, bu müfredatın Türkçe ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından atanan Türk öğretmenler tarafından öğretilmesi gerekiyordu. Bu çok geçmeden gayrimüslimlerin bu öğretim sisteminden dışlanmasına yol açtı (Rodrique, 1997:249).

Bu yeni atanan öğretmenler, Alliance okulları da dahil olmak üzere, gayrimüslim okullarında maddi sıkıntılara sebep oldu. Okullar, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen ve standart maaşlardan daha yüksek olan bu öğretmen maaşlarını kendileri karşılamak zorundaydı. Yahudi cemaati, bu yeni düzenlemelerin aşamalı olarak uygulanması için yetkililere birçok itirazda bulundu, ancak sonuç alamadı. Bu sebeple cemaatler ve okullar bu ek maliyetleri karşılamak için finansal kaynaklar bulmak zorunda kaldılar (The Jewish Chronicle, 1923:7 Eylül).

1923'te Cumhuriyet ilan edildiğinde, Türkiye'de 9904 öğrencisiyle yirmi sekiz Alliance okulu vardı (Paix et Droit 3, 1923: 12). Yıllarca süren savaş ve çalkantılardan sonra okullar hala ayakta idi. Alliance, yeni rejim altında normal bir şekilde çalışmaya devam edeceğini umuyordu (Rodrique, 1997:27).

1923'te Mustafa Kemal'in verdiği bir röportaj Alliance'in kaderini işaret ediyordu. Fransız gazeteci Maurice Pernot, Mustafa Kemal ile 29 Ekim 1923'te Fransız okulları hakkında bir röportaj yaptı. Mustafa Kemal şu görüşlerini bildirdi;

"Fransız mektepleri Türk milletine büyük hizmetler etmiştir. Biz, hepimiz Fransa'nın hars (kültür) membaından (kaynağından) içtik. Ben bile çocukken bir müddet Fransız mektebine gittim. Fakat bazen ecnebi mekteplerinin vazife hudutlarını geçtiğini, rollerinden çıktıklarını, gayri fennî propaganda gayeleri takip ettiklerini ve bunun için halkımızın Türk olmayan unsurlarına istinat ettiklerini gördük. Fransız mekteplerinin ekserisi rahipler ve hemşireler tarafından idare edilmektedir. Şu halde meslekî bir mahiyeti vardır. Binaenaleyh dinî bir propaganda bulduklarından endişe edebiliriz. Maamafih istiyoruz ki mektepleriniz kalsın. Fakat Türkiye'de bizim mekteplerimizin bile hazır olmadıkları imtiyaza (ayrıcalığa) ecnebi mekteplerinin malik olması gayri kabil-i kabuldür (kabul edilemez). Müesseseleriniz, aynı sınıfta

Türk müessesatına mevzu olan kanun ve nizamata riayet ettikçe bâki kalabilir. Zaten bu mesele Ankara murahhısları ile Fransa mümessilleri arasında müzakere ve esaslı prensipler üzerinde itilâf (anlaşma) hâsıl olmuştur." (Akşam Gazetesi, 11 Şubat 1924)

Mustafa Kemal Atatürk bu ifadesiyle Türk Hükûmeti politikasını vurgulayarak; Fransız Okullarının Türk kanun ve yönetmeliklerine bağlı kalmak koşuluyla varlıklarını sürdürülebileceğini belirtti. Nitekim, yeni rejim ne Alliance Okullarına, ne de yabancı okullara karşı değildi. Amaçları, milli, birleşik ve laik bir eğitim sistemi kurmaktı. Mustafa Kemal'in yaklaşımında Alliance okullarına karşı herhangi bir önyargı yoktu, aksine yerel anlaşmazlıklarda okul yönetimlerine destek verdiği görülmektedir (Bali, 2017:42).

Bu duruma örnek olarak, Edirne'de yaşanan bir hadiseyi gösterebiliriz.

Bir yanlış anlaşılma, Alliance Okulları Yönetimi ile Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişi arasında tartışmalara sebep oldu. Müfettiş, Alliance okulu hakkında muhalif bir rapor yazarak, okulun kapanmasını talep eden raporu Trakya Valiliği'ne gönderir. Yerel gazetelerin bu muhalif kampanyayı kızıştırmaya başlaması üzerine, Yahudi cemaati kendilerini güvence altına almak için Mustafa Kemal'e bir telgraf gönderirler. Mustafa Kemal derhal söz konusu müfettişin görevden alınmasına yol açan bir soruşturma emri vermiştir (The Jewish Chronicle,1923:).

Laik sistemi sağlayan 3 Mart yasalarından sonra bile, bunlardan biri olan Tevhid-i Tedrisat Kanunları'na (Öğretim Birliği Yasası) rağmen, hala bazı çelişki ve çatışmalar sürmekteydi. Yeni Cumhuriyetin laiklik ilkesi, Lozan Antlaşması'nın maddeleri bu kurumlarda dini öğretime izin verdiğinden, azınlık okullarının müfredatlarını etkileyememişti. 1924 yılının başlarında, vilayetlerdeki Alliance okulları yöneticileri, Türk eğitimcilerinin sorun çıkardıklarını, bu okulları Alliance okulları olarak tanımayıp, halk okulları olarak adlandırılmaları gerektiği konusunda dayatmada bulduklarını rapor etmiştir (Rodrique, 1997:250). Mart 1924'te, Milli Eğitim Bakanlığı, Alliance okullarının Paris'teki örgütle bağlarının tamamen kesilmesi için emir verdi. Hukuken, bu durum Alliance okullarının Türkiye'deki sonuydu. Fransa ile Türkiye arasında 1921'de imzalanan Ankara Anlaşması gereği 1914'ten önce kurulan Fransız eğitim kurumlarının faaliyetlerine devam etme hakkı kabul edilmişti. Alliance okulları yasal olarak Fransız kurumu olmadıklarından 1921 Ankara Anlaşması'nın hükümlerinden yararlanamadı. Savaş yıllarında, Fransa'dan resmi olarak bağımsız olma stratejisinden yararlanmış olsalar da bu durum şimdi dezavantajları haline gelmişti (Güven, 2013: 126).

Haziran 1924'te Milli Eğitim Bakanlığı Yahudi ilkokullarında eğitim dilinin Türkçe veya anadilde (İbranice) olabileceği seçeneği sunsa da, çok az sayıda Türk Yahudisi İbranice'ye aşinaydı, çoğu Yahudi-İspanyolcası dilinde konuşuyordu. Kararnamenin amacı Türkiye'de eğitim dili olarak bir dil birliği kurmak ve Fransızca'nın yaygınlığını kaldırmak olarak görünmektedir. Aynı gereklilik, Rum ve Ermeni okullarında da uygulansa da her iki azınlık da kendi adillerini kullandıklarından bu uygulama onlar için sorun teşkil etmedi (Rodrique, 1997:250).

Bu nedenle Yahudi cemaati, mümkün olan tek seçeneği seçerek Türkçeyi ilkokullarda eğitim dili olarak kabul etti. Bu okullarda Türkçe'nin her sınıfta eğitim dili olarak tanıtıldığı geçiş dönemi 1925'te sona erdi. Fransızca, dördüncü sınıfta ve ancak ikinci dil olarak öğretililebilecekti. Çoğu Musevi okulunun dört yıllık olması sebebiyle, bu düzenleme pratik olarak Fransızca öğretimin sonu anlamına geliyordu. 1929'da, bu okullar Yahudi dini eğitimine ayrılan birkaç saat dışında devlet müfredatını takip ediyorlardı. Okullar artık tamamen kamulaştırılmıştı (Rodrique, 1997:252).

Türk öğrencilerin Fransız okulları gibi yabancı okullara gitmelerini sağlayan yasal belirsizlikler, 1931 yılında ilköğretim düzeyi için tamamen kapatıldı. Yeni yasayla Türk vatandaşları ilköğretim düzeyinde yabancı okullara gidemeyecekti. Alliance okullarının millileştirilme süreci, Türkiye'de üniter bir eğitim sistemi oluşturulması sürecinin büyük bir parçasıydı (Güven, 2013: 128).

Paris'teki Alliance yönetimi, 1930'larda da okullara fon sağlamaya ve okul yöneticileriyle düzenli irtibatına devam etti. Yahudi dini öğretimi sağladıklarından ve Yahudi okulu olduklarından bu okulları önemli görüyorlardı. Ancak bu yeni düzenlemelerin hafifletileceği umutları gerçekleşmedi; devlet müfredatı sabit kaldı. Türkçe'nin eğitim ve öğretim dili olarak kabul edilmesi Alliance okullarının amaç ve gayelerini sona erdirdi. 1937'de, Edirne'deki son okul da kapılarını kapattı (Rodrique, 1997:253).

Günümüzde İstanbul'da Hahambaşılık ve Neve Şalom Sinagogu Vakfı tarafından kurulan, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel azınlık okulu statüsünde olan Ulus Özel Musevi Okulu, ilkokul ve lise düzeyinde eğitim vermektedir. Yahudi cemaati tarafından idare edilmektedir.

4. ORTAKÖY MUSEVİ MEKTEBİ'NİN İÇİNDE BULUNDUĞU ÇEVRE

4.1. Ortaköy Bölgesi ve Konumu

Ortaköy, İstanbul'un Avrupa yakasında bulunan Beşiktaş İlçesine bağlı, kıyı şeridinde dik birbirine paralel uzanan iki vadi üzerine kurulmuş Ortaköy ve Mecidiye Mahallelerini kapsayan bir sahil semtidir.

Günümüzde iki mahallenin toplam nüfusu 20.000 civarındadır (https://www.nufusu.com/ilce/besiktas_istanbul-nufusu). Bölgenin güneyinde Yıldız Mahallesi, kuzeyinde Kuruçeşme Mahallesi yer alır. Tarih boyunca birçok kültüre ev sahipliği yapan semtte farklı kültürlere ait dini yapı ve konutlar yer almaktadır. Bugün semtin sokaklarında dolaştığınızda mahalle dokusunu korunduğunu görmekteyiz. Tarihi yalılar, camiler, kiliseler ve sinagog gibi kültürel miras örnekleri ile Ortaköy, İstanbul'un gözde turistik bölgelerinden biri haline almıştır.

4.2. Ortaköy'ün Tarihi, Demografik Yapısı

Yüzyıllar boyunca Türk, Rum, Yahudi ve Ermenilerin birlikte yaşadığı Ortaköy'de Yahudi cemaatine ait bilgiler oldukça eskidir. Antik dönemde Arkheion, Bizans döneminde Aya Fokas adının verildiği Ortaköy semti, Bizans döneminde imar faaliyetleri açısından yavaş gelişen bir bölge olmuştur. İstanbul'un fethinden sonra Fatih Sultan Mehmed Ortaköy'e Yahudi ve Rumları yerleştirmiştir (Atalan,2008: 18). Ancak Ortaköy on altıncı yüzyıla kadar sahil kasabası görünümünü korumuş, Kanuni Sultan Süleyman dönemi ile birlikte bölgenin gelişiminde Müslümanlar etkili olmuştur. Her cemaatin kendi mahallelerini kurup dini yapılarını yapması bölgeyi zenginleştirmiştir.

Evliya Çelebi (1611-1682), dönemi hakkında önemli bilgiler barındıran eseri Seyahatname'de, Ortaköy kıyılarındaki büyük yalılar içerisinde Şekerci Yahudi ve İshak Yahudi yalılarından bahsetmesi (İşözen, 1994:141-142), Ortaköy'deki Yahudi varlığının bir göstergesidir.

4.3. Ortaköy de Bulunan Kamusal Azınlık Yapıları

Ortaköy Osmanlı Devleti topraklarında yaşayan farklı azınlık grupları için önemli bir merkez olmuştur. Bu bölgedeki sosyal çeşitlilik dini yapıları ve dini yapıların etrafında şekillenen kamusal ve sivil mimari yapıları şekillendirmiştir. Bu bölgede Ermeni Balyan Ailesi, Mıgırdıç Beşiktaşlıyan, Mikael Portugal Paşa, Hagop Baronyan, Naksos Dukası ünvanını taşıyan Yosef Nasi ve karısı Reyna gibi önemli Yahudi, Ermeni ve Rum aileler yaşamıştır. Bu aileler ticari, mimari, ve kültürel olarak önemli girişimlerde bulunarak Ortaköy semtini birçok ilke kavuşturmuştur. Örneğin İspanyol asıllı Yahudi Reyna Nasi 1593'te Ortaköy de matbaa evi açması gibi, (İşözen, 1994:141-142).

Literatür taraması sonucu bu bölgede mimarlık tarihi, kentsel tasarım, mimarlık ve restorasyon tezlerinde tek bina ölçeğinde analizler yapılmış, bina ölçeğinde çeşitli projelerin önerilmiş olduğu görülmektedir. Fakat Ortaköy semtinin kolektif hafızasını oluşturan bu karma düzenin önemini açığa çıkaran bir çalışma literatürde bulunamamıştır. Bu kapsamda Ortaköy semti ölçeğinde mimari ve sosyal çeşitliliğin tarihsel süreçteki varlığının algılanabilmesi için tarihsel haritalar üzerinden okumalar yapılmıştır.

Bu kapsamda 1930 Pervititch Haritasına göre Ortaköy'de bulunan Türk, Rum, Ermeni ve Yahudilere ait kurumsal, dini ve sivil mimari yapılar ve bu yapıların kent dokusunda oluşturdukları ağ sistemi incelenmiştir. Mahalle ölçeğinde toplumsal kurucu öğeleri olan dini ve kurumsal yapı sistemi ait oldukları topluluğa göre renklendirilerek ortaya çıkartılmıştır. Böylece Ortaköy'ün geçmişte var olan karma kültürlü yapısı kent mekanında yansıtılmıştır.

Şekil 4. 1: 1860-1870 İstanbul Haritası (URL 1)

Ortaköy semtinde ilk yerleşim düzeninin kuzey-güney aksını takiben Boğaziçi'ne bağlanan Ortaköy Deresi Vadisinin iki yamacında gelişim gösterdiği gözlenir. Bugün Dereboyu Caddesi olarak bilinen bu aks semtin şehir bağlantı yolu olarak kullanılmaktadır. Semtin bir diğer önemli aksı, Mualli Nacim Caddesi, ise kıyı şeridini takip eden doğu-batı aksıdır. Bu iki ana semt aksının kesiştiği noktada Ortaköy Meydanı bulunmaktadır. Meydan öğelerini oluşturan en önemli mimari yapılar Mecidiye Cami, Etz-Ahayım Sinagogu ve Ayios Fakas Kilisesi'dir. Sadece Ortaköy Meydanı başlı başına ele alındığında bile üç farklı dini yapıyı bir arada barındırması semtin benzersiz karakterini ortaya koyar.

Semtin en eski dini yapısı Makedonyalı Basileos tarafından yedinci yüzyılda yapılan Ayios Fakas Kilisesi'dir. Kilise sırasıyla 1719 ve 1853 yılında çıkan yangınlarda yanmış dönemin padişahlarının fermanı ile aynı yerde aynı ebatlarda yeniden yaptırılmıştır. Kilise, Dereboyu Caddesi'nin kıyı şeridinde devamlılığını sağlayan, Mecidiye Köprüsü Sokağ'ında yer almaktadır. Doğu-batı aksında klasik bazilika planı ile inşaa edilmiş kilisenin girişi, avlu içerisinde yer alır. Kilise, bulunduğu yapı adasını konut ve ticari yapılar ile paylaşmaktadır. Bu durum Osmanlı mahallelerinde rastlanır bir karma doku oluşturmaktadır. Anıtsal yapılar, konutlar, ticari yapılar ve kamu yapıları birbiri içine geçmiş şekilde varlığını sürdürür.

Aynı sokağın devamında Ortaköy'ün İslam dini simgesi olan Mecidiye Camii yer alır. Cami 1853 – 1854 yıllarında Sultan I. Abdülmecit tarafından Mimar Nikogos Balyan'a inşa ettirilmiştir. Camiinin ana girişi kubbe aksını takip eder. Bir diğer giriş Ortaköy vapur iskelesi meydanına bir kol ile bağlanmıştır.

Bölgenin bir diğer önemli dini merkezi Etz-Ahayim Sinagogu'dur (Hayat Ağacı Sinagogu). 1628 yılında inşa edilen yapı (Shaw, 2008:333), 1703 yılında yangın felaketi geçirip büyük hasar görmüştür. 1707 yılında tamir ettirilen yapı, 1813 yılında ikinci defa yangın geçirmiş ve kullanılamayacak duruma gelmiştir. 12 Kasım 1825 tarihli fermanla onarımına izin verilen sinagogu, dönemin önemli Yahudi ailesi olan Komando ailesi masrafları karşılayarak, onartmıştır. 1 Ekim 1914 gecesi çıkan yangında tamamen yanan sinagogdan geriye yalnızca Ehal (Tevrat'ın parşömen rulolar üzerinde elle yazılmış bulunduğu dolap) kalmıştır (Güleryüz, 1998:235). 1941'de geçirdiği yangında yapının mermerden yapılmış giriş bölümü dışındaki bütün kısımları yanmıştır. 1944'de yapı yeniden inşa edilmiş ve bugün işlevine devam etmektedir. Sinagog iki kütle olarak bir meydan içerisinde inşa edilmiştir. Bir girişi Ortaköy'ün sahil şeridi aksından, diğer girişi ise Kaymakçı Sokak'tan sağlanmaktadır.

Üç anıtsal yapının da sokaklarla kurdukları ilişki ve yapı adasını kullanım şekilleri ile ele alındıklarında, şehir dokusu ile bütünleştikleri ve genel kent dokusunda hacimsel büyüklükleri dışında bir nirengi noktası oluşturma çabası göstermedikleri görülür.

Şekil 4. 2: Ortaköy Etz Ahayim Sinagogu Ana Giriş Kapısı (Erdim, 2019)

Şekil 4. 3: Ortaköy Mecidiye Camii (Erdim, 2019)

Şekil 4. 4: Ortaköy Ayios Fokas Rum Ortadoks Kilisesi (Erdim, 2019)

Şekil 4. 5: Ortaköy Hüsrev Kethüda Hamamı (Erdim, 2019)

Şekil 4. 6: Ortaköy Yetimhanesi ve Okulu El Orfelinato (Erdim, 2019)

Şekil 4. 7: Vasif Paşa Yahudi Yetimhanesi ve Okulu (Erdim, 2019)

Şekil 4. 8: Rum Okulu (Erdim, 2019)

Semtın iç kesimlerine doğru gidildikçe birçok anıtsal yapının varlığı ve birbiri ile olan ilişkileri dikkat çekicidir. Semt konut ölçeğinden anıtsal yapı ölçeğine, hatta sokak silüetlerinde, geçmişten bugüne yansıyan önemli kimliksel veriler taşır.

Semt içinde barındırdığı birçok fonksiyon ve çeşitlilikle kompakt bir kimlik sergiler. Bu yapıların hepsi yapıldığı dönemin sosyo-kültürel önemini taşıyan sembolik bir rol üstlenirler. Mecidiye Camii'nin semtin en uzak noktası olan Rum mezarlığına uzaklığı yaklaşık 1 km'dir. Ana ve tali sokakların birbiriyle ilişkisi düşünüldüğünde

semt yürüyerek ulaşılabilecek bir mesafede bütün fonksiyonlara erişilebilirlik sağlar. Osmanlı şehirlerinde var olan mezarlık ve yerleşim alanları arasındaki ilişki semtin kuzey sınırlarında gözükmemektedir. Musevi, Ermeni ve Rum mezarlığı semtin kuzey sınırlarını belirler niteliktedir.

Şekil 4. 9: Ortaköy Etz Ahayim Sinagogu Musevi Mektebi (AIU Erkek Okulu) (Erdim, 2019)

Şekil 4. 10: Yahudi Akaretleri (Erdim, 2019)

Şekil 4. 11: Eski Sinagog (Erdim, 2019)

Topografyanın yükseldiği semtin kuzey yakasında ana aks Dere Boyu Caddesi'dir. Dini, kurumsal ve sivil mimari yapıları iç içe geçmiş bir düzende gözükür. Sokaklar ve yapı adaları topoğrafyayı takiben organik olarak oluşmuştur. Kamusal alanların ise yaya dolaşım sistemine tabii olarak yerleşmiş olduğu gözlenmektedir. Ortaköy'de konut dokusunda tipolojik ve yapı tekniği çeşitlilik göstermektedir. Alanın yoğun ve insan ölçekli yapıları, bu mahallenin kentsel dokusunun zenginliğini önemli ölçüde güçlendirmiştir. Pervititch Haritasında sarı renk ile gösterilen ahşap malzeme, kırmızı renk ile gösterilen kagir malzeme kullanılarak yapılmış yapılarıdır.

Bu bilgiler doğrultusunda Pervititch Haritaları üzerinde anıtsal yapılar ait olduğu topluluğa göre, Müslüman yapıları sarı, Yahudi yapıları mavi, Rum yapıları turuncu, Ermeni yapıları pembe ile renklendirilerek, semtte bulunan önemli kamusal yapıların birbiri ile ilişkisi ve semt genelindeki etkisi ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır.

Yahudi yapıları, Etz-Ahayım Sinagogu, Vasıf Paşa Yahudi Yetimhanesi ve Okulu, Ortaköy Yetimhanesi ve Okulu El Orfelinato, 18 Akaretler, Portugal Paşa Villası, Portugal Sokak, Ortaköy Sinagog'u, Etz Ahayim Musevi Mektebi, Musevi Mezarlığıdır. Rum yapıları, Ayios Fakas Kilisesi, Rum Okulu ve Rum mezarlığıdır. Ermeni yapıları, Ermeni Katolik Andonyan Manastırı ve Kitaplığı, Meryem Ana Ermeni Kilisesi, Meryem Ana Ermeni okulu, Ermeni Katolik Kilisesi ve Okulu ve Ermeni Mezarlığıdır. Müslüman yapıları, Büyük Mecidiye Camii, Hüsrev Kethüda hamamı, Damat İbrahim Paşa çeşmesi, Hacı Mahmut Camii'dir.

Şekil 4. 12: Pervititch Haritası Ortaköy semtinin birleştirilmiş hali (URL 2)

Şekil 4. 13: Pervititch Haritası üzerinde farklı dini topluluklara göre renklendirilmiş anıtsal, kurumsal ve konut yapıları (Erdim, 2019)

5. ORTAKÖY MUSEVİ MEKTEBİ

5.1 Yapının Tarihi ve Genel Özellikleri

Ortaköy Mahallesi, Muallim Naci Caddesi üzerindeki Etz Ahayim Sinagog'u, Etz Ahayim Musevi Mektebi'nin üzerinde bulunduğu parselin tapusu ve yönetimi Sinagog ve Sinagog cemaatine aittir. Okul, 1881'de kurulmuştur (Groepier,1999:49). Bazı kaynaklar, okulun bahsi geçen yılda karma olarak faaliyete başladığını kaydetmektedir. Bu nedenle 'Ortaköy Karma Okulu' olarak da geçmektedir (Rodrigue,1997:144).

5.2 Konumu ve Çevresel Özellikleri

Etz Ahayim Musevi Mektebi ve üzerinde bulunduğu yapı adası 31 pafta, 229 ada, 1 parselde yer almaktadır. Kuzeyinde Sandalcı Mescit Sokağı, doğusunda Büyük Şekerci Sokağı, batısında Dış Budak Sokağı bulunmaktadır. Güney cephesinde 229 ada 2 parselle bitişiktir.

Ortalama 823 m² olan yapı adası içerisinde, Etz Ahayim Musevi Mektebi 236 m²'lik bir oturma alanına sahiptir.

Yapı bulunduğu parselin topografik yapısı gereği yaklaşık 30 cm kot farkı olan bir arsa üzerine konumlanmıştır. Bu durum cephelerde algılanacak bir kot farkına sebep olmamıştır. İlave kat ya da bodrum katı bulunmamaktadır.

2 numaralı parsel günümüzde 3 numaralı parselin bahçesi olarak kullanılmaktadır. Etz Ahayim Musevi Mektebi'nin okul olarak kullanıldığı dönemde 3 numaralı parselde bulunan yapının yemekhane olarak kullanıldığı bilinmektedir, günümüzde bu yapı Etz Ahayim Sinagog'unun misafirhanesidir. 2 numaralı parsel ise misafirhaneye hizmet eden bahçedir. 2 numaralı parsel giriş kapısının yeri Pervititch Haritalarındaki giriş kapısının yeri ile eşleşmektedir.

Yapı kendisi gibi tarihi yapılarla çevrili bir bölgede yer almaktadır. Çevresindeki yapılar genelde iki üç katlı olup geçmişten günümüze konut olarak kullanılmıştır. Günümüzde Etz Ahayim Musevi Mektebi'nin çevresinde yer alan yapılarda, Ortaköy bölgesinin turistik işlevinden kaynaklı yer yer zemin katlar ticari işlevli mekanlara dönüşmüştür.

5.3 Plan Özellikleri

Simetrik bir plan şemasına sahip olan Etz Ahayim Musevi Mektebi sade bir görünüme sahiptir. Yapı zemin kat, birinci ve ikinci kattan oluşmaktadır. Bodrum katı bulunmamaktadır. Dikdörtgen planlı kütlelerin esas mekanlarını oluşturan 6 derslik yapının ortasında bulunan ana merdivenin iki yanına konumlandırılmıştır. Yapının orta hattında yer alan ana merdiven üç kolludur.

Her katta iki derslik yer almaktadır ve bu derslikler yapının kuzey ve güney uçlarına gelecek şekilde planlanmıştır. Yapıya sonradan zemin katta eklenmiş doğu cephesi beden duvarı üzerinde yer alan muhdes bir giriş yer olsa da özgün plan formunda tek girişlidir. Yapının özgün ana giriş kapısı zemin katta batı cephesi beden duvarı cephesinde yer almaktadır.

Zemin kat ana giriş kapısından girildiğinde bizi geniş bir orta hol karşılamaktadır. Bu hol bizi merdivene bağlar. Birinci ve ikinci katlarda, merdivenin sahanlığında camlı bir mekan, iki yanında ise derslikler yer alır.

5.3.1 Zemin Kat Mekanları

5.3.1.1. Z04 HOL

Yapının Dış Budak Sokak üzerinde yer alan bahçe duvarına sonradan eklenmiş muhdes çift kanatlı metal kapı ile girilmektedir. Z04 mahalının zemin kotu kaldırım kotunun 39 cm aşağısında yer almaktadır. Bu mahal özgün bahçe duvarının üzerinin sonradan oluklu beton levha ile kapatılması ile oluşturulmuştur. Rölöve projesinde hol olarak tanımlanmış olan bu mekanın zemini çimento esaslı malzeme ile kaplanmıştır.

Mekanın kuzey ve batı duvarları + 2.00 kotuna kadar harman tuğla ile örülmüştür. Özgün yığma tuğla duvar örgüsünün üzeri, +2.82 kotuna kadar muhdes malzeme ile doldurulmuş ve sıvanmıştır.

Mekanın güney duvarı muhdes tuğla duvar üzeri beton sıva şeklindedir. Bu duvar üzerinde muhdes bir pencere yer almaktadır.

Z04 mekanının doğu duvarı yapının ön giriş cephe beden duvarının bir kısmını oluşturmaktadır. Bu duvar yüzeyinde daha önce pencere açıklığı olduğu anlaşılıyor. Ancak parapet duvarının yıkılması ve üzerinin kapatılması ile bir kapı boşluğu oluşturulmuştur. Bu demir kasalı kapı boşluğundan Z02 numaralı mekana geçilmektedir. Duvar yüzeyinde pencerenin özgün pres tuğla sövesi görünmektedir.

Şekil 5. 1: Z04 Mekanı, Genel Görünüşü ve Kuzey Duvarına Bakış (Erdim, 2019)

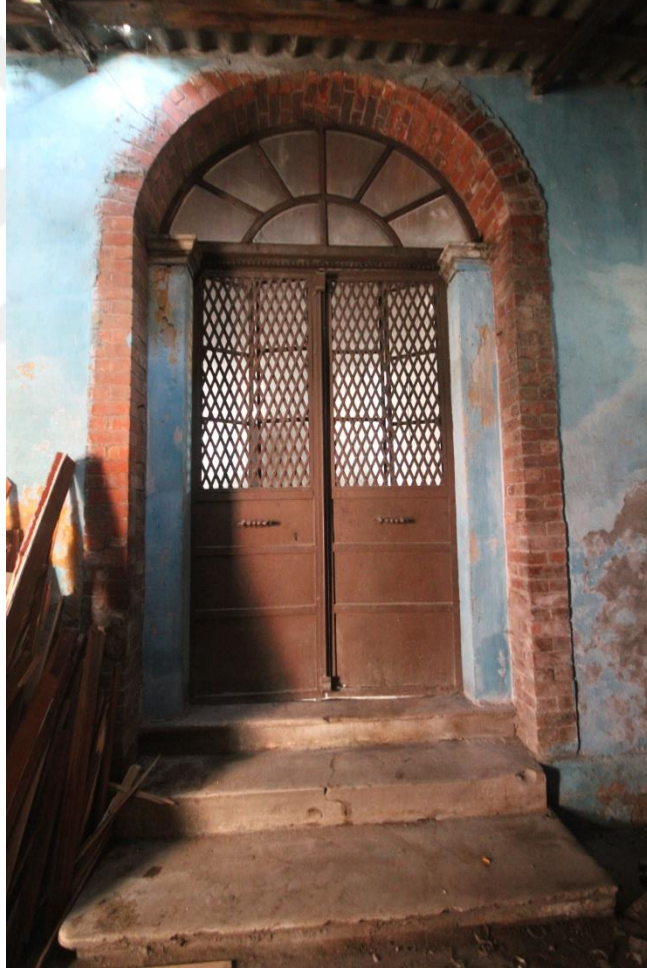
Şekil 5. 2: Z04 Mekanı, Genel Görünüşü, Özgün Ana Giriş Kapısı ve Güney Duvarına Bakış (Erdim, 2019)

Ayrıca Z04 numaralı mekandan üç özgün mermer basamakla yapının ana giriş kapısına ulaşılmaktadır. Eni 165 cm, boyu 275 cm olan metal özgün ana giriş kapısından, ± 0.00 kotuna ulaşılarak Z01 numaralı sofa mekanına girilir.

Mekanın muhdes çatı örtüsü, doğu batı aksında yer alan metal I profilli putrel kirişler ve bu kirişlerin üzerine oturtulmuş kuzey güney aksında uzanan ahşap merteklerle taşınmaktadır. Günümüzde bu mekan depolama alanı olarak kullanılmaktadır.

5.3.1.2. Z01 SOFA

Z01 numaralı mekanın batı duvarında özgün ana giriş kapısı yer almaktadır. Özgün ana giriş kapısının eni 165 cm boyu 275 cm ölçülerinde ve çift kanatlıdır. Kapı cephede kemerli pres tuğla söve ile çevrelenmektedir. Özgün ana giriş kapısı, metal tablalı ve metal parmaklıklıdır. Kapı +2.75 kotundan +3.66 kotuna kadar kemerli ve camlı bir yarım daire çerçeve ile tamamlanmaktadır. Özgünlüğünü koruyan kapının metal yüzeyi genel anlamda paslanmış ve korozyona uğramıştır.

Şekil 5. 3: Özgün Ana Giriş Kapısının Z04 Numaralı Mekandan Görünüşü (Erdim, 2019)

Şekil 5. 4: Özgün Ana Giriş Kapısının Z01 Numaralı Mekandan Görünüşü (Erdim, 2019)

Z01 numaralı mekan 32 m²lik bir alandır ve ana giriş holü olarak planlanmıştır. Zemin kotu ±0.00, kat yüksekliği 396 cm'dir. Burada katlara ulaşımı sağlayan ana merdivenin başlangıcı yer alır ve bu katta yer alan diğer mekanlara servis vermektedir.

Zemin döşemesi özgün karo çini kaplama olmakla birlikte her bir karo çini 20 cm ile 20 cm boyutlarındadır. Genel olarak korunmuş olan özgün karo çini döşeme kaplaması, ahşap ana merdivenin sol kolunun başlangıç noktasının bir kısmında yok olmuştur. Mahalde döşeme süpürgeliğine rastlanmamıştır.

Duvarlar sıva üzeri boya olmakla birlikte rutubet ve nemden yoğun şekilde bozulmuştur. Bu bozulmalarla duvar yüzeylerindeki sıvalarda yer yer kopmalar ve kabarmalar görülmektedir.

Tavan kaplaması sonradan değiştirildiği düşünülmekle birlikte ahşap lambri kaplama şeklindedir.

Ana giriş kapısının hemen sağında ve solunda zemin kattaki dersliklere giriş kapıları yer almaktadır. Sağda (batı duvarında) yer alan Z03 numaralı mekana girişi sağlayan kapı boşluğu ölçüleri 155 cm ile 250 cm olmakla birlikte kapının kanadı ve eşik kaplaması yerinde bulunmamaktadır. Kapı kasasının +2.53 kotundan başlayan +3.22 kotuna kadar uzanan camlı bir üst penceresi vardır.

Solda (doğu duvarında) yer alan Z02 numaralı mekana girişi sağlayan kapının kapı boşluğu ölçüleri 150 cm ile 250 cm olmakla birlikte kapının kanadı ve eşik kaplaması

yerinde bulunmamaktadır. Kapı kasasının camlı üst penceresinin ara kayıtları da yerinde bulunmamaktadır.

Şekil 5. 5: Z01 Numaralı Mekanın Doğu Duvarı (Erdim, 2019)

Özgün ana giriş kapısından girildiğinde tam karşıda, 3 kollu ahşap ana merdiven bulunmaktadır. Mekanın güney ve kuzey duvarlarına bitişik iki merdiven kolunun arasında bir koridor oluşmaktadır. Koridor alanından 2 basamakla -0.30 kotuna iki merdiven basamağı ile inilerek Z01 B, Z 01 A, Z01 C mekanlarına ulaşılmaktadır. Bu mekanlar yapının ıslak hacimlerini oluşturmaktadır.

Şekil 5. 6: Özgün Ana Giriş Kapısından Z01 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü ve Ana Merdivenler (Erdim, 2019)

Şekil 5. 7: Ana Merdiven Sahanlığından Z01 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü (Erdim, 2019)

Z01 B mekanı tuvaletlerin giriş holü olarak planlanmıştır ve mekan 155 cm ile 136 cm boyutlarındadır. Mekanın doğu duvarında ahşap bir pencere yer almaktadır. Islak hacimlerin holü olarak kurgulanan bu kısımdan kuzey ve güney yönlerinde ahşap tablalı kapı ile tuvalet kısımlarına girilir.

Z01 B mahali ile aynı zemin kotunda bulunan, Z01A ve Z01C mahalleri birbirleri ile yakın ölçülerdedir.

5.3.1.3. Z02 ODA

Z02 numaralı mekan zemin katta yer alan iki derslikten yapının kuzey ucunda konumlanmış olanıdır. Mevcut durumda depo alanı olarak kullanılmaktadır. Dikdörtgen planlı derslik yaklaşık 49 m² lik bir alana sahiptir.

Z01 numaralı mekanla Z02 numaralı mekanı bağlayan özgün kapının ahşap kanatları bulunmamaktadır. Özgün zemin döşemesi yok olmuştur. Mevcut durumda zemin betondur. Döşeme kotu Z01 mekanının özgün kotuna kıyasla 45 cm aşağıdadır. Bu sebeple Z01 numaralı mekandan Z02 numaralı mekana geçişte sonradan eklenmiş 2 adet beton basamak bulunmaktadır.

Mekan içerisinde muhdes bir ek olarak yerden ahşap kalaslar üzerine yükseltilmiş doğu ucunda kalan ahşap panellerle kapatılan bir oda bulunmaktadır.

Şekil 5. 8: Z02 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Kuzey ve Doğu Duvarları (Erdim, 2019)

Z02 numaralı mekanın doğu duvarında bir adet, kuzey duvarında sağdan sola doğru üç adet ahşap pencere bulunmaktadır. Bu pencereler özgün çerçevelerini koruyor olsalar da camları ve ahşap kanatları kırılmış, yıpranmış ve muhdes eklerle kapatılmıştır. Batı duvarında ise daha önce pencere açıklığı olduğu anlaşılan boşluk zaman içerisinde parapet duvarının yıkılması ve üzerinin kapatılması ile bir kapı boşluğu oluşturulmuştur.

Şekil 5. 9: Z02 Numaralı Mekanın Batı Duvarında Yer Alan Muhdes Kapı Boşluğunun Cephe Tarafından Görünüşü (Erdim, 2019)

Batı duvarında 1 adet güney duvarında 2 adet dolap veya kütüphane olarak kullanıldığı düşünülen özgün duvar nişi görülmektedir. Batı duvarında yer alan duvar nişinin ahşap profilli çerçevesi yerinde değildir ve sonradan çimento esaslı sıva ile sıvanmıştır.

Güney duvarındaki iki duvar nişinden doğu duvarına yakın olan duvar nişinin ahşap profilli çerçevesi ve rafları korunmuşken, batı duvarına yakın olan ikinci duvar nişinin ahşap profilli çerçevesi yerinde değildir. Bu nişin içi daha sonradan çimento esaslı sıva ile sıvanmıştır.

Duvar yüzeylerinde çimento esaslı sıva üzerine boya uygulanmıştır. Dış cephede var olan malzeme kayıpları ve bozulmalar, mekanın pencerelerinde oluşan kırılmalar ve deformasyonlar gibi sebeplere bağlı olarak duvar yüzeylerinde ciddi nem ve rutubet oluşmuştur. Bu sebeple de mevcut sıvada kabarmalar ve kopmalar görülmektedir.

Z02 numaralı mekanın tavan yüksekliği orta hat baz alındığında yerden 431 cm'dir. Tavan sıvalıdır, neme ve rutubete bağlı olarak kabarmalar oluşmuştur.

5.3.1.4. Z03 ODA

Z03 numaralı mekan zemin katta yer alan iki derslikten yapının güney ucunda konumlanmış olanıdır. Dikdörtgen planlı dersliğin yaklaşık 47 m²'lik bir alana sahiptir.

Z01 numaralı mekanla Z03 numaralı mekanı bağlayan özgün kapının ahşap kanatları bulunmamaktadır. Özgün zemin döşemesi yok olmuştur. Fakat duvarlar üzerinde özgün döşeme izleri okunmaktadır.

Mevcut durumda zemin toprak dolgudur ve yapının özgün temel sömelleri görülmektedir. Bu mahalde sonradan kazı yapılarak mevcut kot yüksekliği düşürülmüştür.

Toprak dolgu olan kısmın zemin kotu Z01 mekanının özgün kotuna kıyasla 62 cm aşağıdadır.

Z03 numaralı mekanın doğu duvarında muhdes iki kanatlı metal bir kapı yer almaktadır. Kapıya cepheden ve içeriden bakıldığında özgün pencere açıklığı olduğu ve sonradan kapıya dönüştürüldüğü görülmektedir. Sonradan açılan bu kapı Z03 mahalini Büyük Şekerci Sokağı'na bağlar. Cephe duvarında özgün pencerenin kemerli pres tuğla sövesi okunmakla birlikte, içerde duvarın geneli ve kapının oturduğu boşluğun çeperi çimento esaslı sıva ile sıvandığından pencere izi okunamamaktadır.

Şekil 5. 10: Z03 Numaralı Mekanın Özgün Giriş Kapısının Mahalden Görünüşü (Erdim, 2019)

Şekil 5. 11: Z03 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Batı Duvarına Bakış (Erdim, 2019)

Şekil 5. 12: Z03 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Doğu Duvarına Bakış (Erdim, 2019)

Güney duvarında üç adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Bu pencere açıklıklarından doğu tarafında kalanın ahşap doğraması parçalanmış ve muhdes gaz beton ile yarısına kadar kapatılmıştır. Ortada olanın ahşap doğraması mevcuttur fakat iki ahşap kanadı yerinde mevcut değildir.

Batı duvarında bir adet doğramasız kapı boşluğu bulunmaktadır. Z05 numaralı mekan tarafından bakıldığında, kapı boşluğunun Z05 numaralı mekana direk bağlantı sağlamak amacı ile özgün pencere parapetinin yıkılması ile oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Özgün pencerenin kemerli pres tuğla sövesi cephe beden duvarı üzerinde okunmakla birlikte, içeride kesilen parapet duvarının izi ve pencere boşluğunun çeperi okunmaktadır.

Batı duvarında yer alan kapı boşluğunun sağında bir adet dolap veya kütüphane olarak kullanıldığı düşünülen özgün duvar nişi görülmektedir. Ölçüleri 14 cm ile 119 cm boyutlarındadır. Bu nişin içi daha sonradan çimento esaslı siva ile sıvanmıştır.

Kuzey duvarında iki adet duvar nişi bulunmaktadır. Batı duvarına yakın olan duvar nişinin ahşap profilli çerçevesi yerinde olmamakla birlikte, siva yüzeyinde oluşan kopma özgün duvar tuğla yüzeyini ortaya çıkarmıştır. Özgün raf izleri korunmuştur.

Doğu duvarına yakın olan duvar nişinin ahşap profilli çerçevesi yerinde değildir. Bu nişin içi daha sonradan çimento esaslı siva ile sıvanmıştır.

Duvar yüzeylerinde çimento esaslı sıva üzerine boya uygulanmıştır. Dış cephede var olan malzeme kayıpları ve bozulmalar, mekanın pencerelerinde oluşan kırılmalar ve deformasyonlar gibi sebeplere bağlı olarak duvar yüzeylerinde ciddi nem ve rutubet oluşmuştur. Bu sebeple de mevcut sıvada kabarmalar ve kopmalar görülmektedir.

Z03 numaralı mekanın tavan yüksekliği 456 cm'dir. Tavan lamine ahşap kaplamadır. Neme ve rutubete bağlı olarak malzemede bozulmalar görülmektedir.

5.3.1.5. Z05 ODA

Bu mekan Dış Budak Sokak üzerinde yer alan ve 2 parselle yapı parselini ayıran bahçe duvarlarının sınırladığı bir alandır. Yapının ön cephesine eklenmiş muhdes ekin içinde yer alır.

Döşeme yüzeyi tamamen moloz ile kapanmış durumdadır.

Mekana, Z03 numaralı mahalın batı duvarında yer alan kapı boşluğundan ulaşılmaktadır. Ayrıca bir dönem Dış Budak Sokak üzerinde yer alan bahçe duvarına sonradan açılmış kapı boşluğunun da yine Z05 numaralı mekana giriş için kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Z05 numaralı mekan, kuzeyindeki 21 cm'lik bölücü duvar ile Z04 numaralı mekandan ayrılmaktadır. Aynı duvar üzerinde muhdes ahşap bir pencere yer almaktadır.

Mekanın güney ve batı duvarları tuğla yığma duvar örgüsüne sahiptir.

Batıda yer alan tuğla duvarın, Z04 numaralı mekana bitişik olan 222 cm'lik kısmının özgün yığma tuğla duvar örgüsüne sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu duvar parçası üzerinde iki adet sonradan kapatılmış özgün kemerli açıklıkların izi okunmaktadır.

Güney duvarını yapıyı 2 parselden ayıran tuğla bahçe duvarı oluşturur. Duvarın belli bir kısmı çimento esaslı sıva ile sıvanmıştır.

Mekanın doğu duvarında daha önce de tanımlandığı gibi önceden özgün pencere açıklığından dönüştürülmüş doğramasız kapı boşluğu bulunmaktadır. Özgün pencerenin kemerli pres tuğla sövesi yerinde görülmektedir.

Mekanın muhdes çatı örtüsü, doğu batı aksında yer alan I putrel kirişler ve bu kirişlerin üzerine oturtulmuş kuzey güney aksında uzanan ahşap merteklerle taşınmaktadır.

Şekil 5. 13: Z05 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Batı Duvarına Bakış (Erdim, 2019)

5.3.2 Birinci Kat Mekanları

5.3.2.1 101 SOFA

Z01 numaralı mekandan katlara dağılımı sağlayan ahşap merdivenin +2.07 kotuna iki kollu merdivenle ulaşmasından sonra, tek kolla ve 12 ahşap merdiven basamağı ile birinci kata bağlandığı noktada yer alan hem sahanlık hem ara hol alanıdır. 7 m²lik bir alana sahip olan bu mekanın zemin kotu +4.22, tavan yüksekliği 3.79 cm'dir. Döşeme kaplaması ahşaptır.

Şekil 5. 14: +2.07 Zemin Kotundaki Sahanlıktan Genel Görünüş (Erdim, 2019)

Şekil 5. 15: +2.07 Zemin Kotundaki Sahanlıktan Genel Görünüş (Erdim, 2019)

Mekanın doğusunda 3 kollu ahşap merdiven yer alırken, güney duvarında ve kuzey duvarında özgün çift kanatlı ahşap tablalı kapılar yer almaktadır. Kapıların ahşap kasası ve ahşap eşiği yerinde görülmektedir. Ayrıca kapıların camlı bir üst penceresi vardır.

Şekil 5. 16: Ana Merdivenden 1. Kata Genel Bakış (Erdim, 2019)

101 numaralı mekanı batıda 101A mekanından camlı ve tablalı iki kanatlı ahşap kapılı bir ara bölücü ayırmaktadır. Bu ara bölücü özgün zemin kotundan tavan kotuna kadar uzanan, 379 cm yüksekliğe ve 371 cm genişliğe sahiptir.

5.3.2.2 101 A

101A numaralı mekan 101 numaralı mekandan camlı ve tablalı ahşap kapısı olan bir ara bölücü ile ayrılmaktadır. Yaklaşık 12 m²'lik bir alana sahiptir. Kareye yakın planlı mekanın en boy ölçüleri 361 cm ile 344 cm'dir. Zemin kotu +4.27'dir. Zemin döşeme kaplaması yer yer kabarmıştır fakat genel olarak iyi durumdadır.

Mekanın batı duvarında yer alan bölücünün yüksekliği tavana kadar uzanmaktadır ve 379 cm'dir. Zeminden +5.38 kotuna kadar ve +6.46 kotundan tavana kadar olan kısmında camlı özgün bölme görülmektedir ve muhdes ahşap plakalarla kapatılmıştır. İki kanatlı camlı ve tablalı ahşap kapı ile +5.38 kotu, +6.46 kotu arasında kalan kısımda özgün camlı bölme yerinde durmaktadır.

Kuzey ve güney duvarlarında herhangi bir pencere açıklığı bulunmamaktadır. Güney duvarında cephe beden duvarından 45 cm uzaklıkta, alt noktası +7.51 kotunda yer alan çapı 18 cm boyutlarında olan bir baca deliği görülmektedir. Yine aynı duvar yüzeyinde bu baca deliğinin altında, +4.99 kotu ile başlayan, +5.66 kotuna kadar devam eden, 50 cm ile 67 cm boyutlarında bir duvar nişi bulunmaktadır.

Şekil 5. 17: 101A Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Doğu Duvarına Bakış (Erdim,2019)

Mekanın batı duvarının orta hattında 147 cm ile 199 cm boyutlarında ahşap bir pencere yer almaktadır. Pencerenin +5.46 kotu ile +6.52 kotları arasında yer alan açılabilir iki pencere kanadı günümüzde yerinde değildir. Pencere yağmurun girişini engellemek adına muhdes şeffaf bir muşamba ile içeriden kapatılmıştır.

Şekil 5. 18: 101A Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Batı Duvarına Bakış (Erdim,2019)

Mekanın duvarları duvar kağıdı ile kaplanmıştır. Güney duvarında yer alan baca deliğinden ve pencere açıklığının altından gelen neme bağlı rutubet ile duvar kağıdı ve duvar yüzeyindeki sıva kabarmıştır.

5.3.2.3 102 ODA

102 numaralı mekan birinci katta yer alan iki derslikten yapının kuzey ucunda konumlanmış olanıdır. Dikdörtgen planlı derslik yaklaşık 49 m²'lik bir alana sahiptir ve döşeme kotu +4.21'dir.

Özgün kullanımında derslik olarak kullanılan mekana 101 numaralı ara holden geçişi 2 kanatlı tablalı ahşap bir kapı sağlamaktadır. Kapı özgünlüğünü korumaktadır. Kapının ahşap kasası ve ahşap eşiği yerinde görülmektedir. Kapının camlı bir üst penceresi vardır. Sol kapı kanadında sonradan açıldığı belli olan dikdörtgen formulu 35 cm ile 25 cm boyutlarında bir açıklık bulunmaktadır. Ara holden sınıfların izlenmesi için açıldığı düşünülmektedir.

Özgün zemin döşemesi ahşap olmakla birlikte, neme ve rutubete bağlı bozulmalar mevcuttur.

Şekil 5. 19: 101 Numaralı Mekandan 102 Numaralı Mekanın Özgün Kapı Girişinin Görünüşü (Erdim, 2019)

102 numaralı mekana girişi sağlayan iki kanatlı tablalı ahşap kapı mekanın güney duvarının ortasına konumlanmıştır ve her iki yanında iki adet duvar nişi bulunmaktadır. Özgün kullanımında dolap ya da kütüphane olarak kullanıldığı düşünülen nişlerden doğu duvarına yakın olan nişin ahşap profilli çerçevesinin bir kısmı yerinde değildir. Bu duvar nişinde yer alan raflar özgün şekliyle günümüze ulaşmıştır.

Batı duvarına yakın olan duvar nişinin ahşap profilli çerçevesi ve rafları yerinde değildir.

102 numaralı mekanın doğu duvarında bir adet ahşap pencere bulunmaktadır. Pencerenin özgün çerçevesi korunmakla birlikte doğramalarda bozulmalar görülmektedir. Zaman içerisinde doğramadan ve cepheden sızan su ve buna bağlı nem sebebiyle bu duvar yüzeyinde kabarmalar ve rutubetlenme görülmektedir. Pencerenin lento hizasında duvar yüzeyinde çatlaklar okunmaktadır.

Kuzey duvarında 3 adet pencere bulunmaktadır. En doğuda yer alan pencerenin iki kanadı ve kanatların yan doğramaları yok olmuştur. Duvarın ortasında ve en batısında yer alan pencereler genel olarak özgün halini korumaktadır.

Bu duvar üzerinde yer alan 3 pencerenin doğramalarından ve cepheden sızan su ile zaman içerisinde buna bağlı oluşan nem sebebiyle duvar yüzeyinde kabarmalar ve rutubetlenme görülmektedir. Pencerelerin lento hizasında ve duvar yüzeyinde

çatlaklar okunmaktadır. Batı tarafında kalan pencerenin üstünde duvar yüzeyi boyunca sıva kaybı oluşmuştur ve tuğla duvar görülmektedir. 3 pencere de yağmurun girişini engellemek adına şeffaf bir muşamba ile içeriden kapatılmıştır.

Şekil 5. 20: 102 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Güney ve Batı Duvarına Bakış (Erdim, 2019)

Şekil 5. 21: 102 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Kuzey ve Doğu Duvarına Bakış (Erdim, 2019)

Batı duvarında ahşap bir pencere bulunmaktadır. Pencerenin dışına muhdes metal parmaklıklar eklenmiştir. Özgün halinde günümüze ulaşmış olan pencerenin doğramalarında bozulmalar okunmaktadır.

Zaman içerisinde doğramadan ve cepheden sızan su ve buna bağlı nem sebebiyle bu duvar yüzeyinde kabarmalar ve rutubetlenme görülmektedir. Pencerenin lento hizasında ve duvar yüzeyinde çatlaklar okunmaktadır.

102 numaralı mekanın tavan yüksekliği 380 cm'dir. Tavan ahşap lambri kaplamadır. Neme ve rutubete bağlı olarak ahşap tavan kaplamalarında kabarmalar ve bozulmalar oluşmuştur.

5.3.2.4 103 ODA

103 numaralı mekan birinci katta yer alan iki derslikten yapının güney ucunda konumlanmış olanıdır. Dikdörtgen planlı derslik yaklaşık 49 m²lik bir alana sahiptir.

Özgün kullanımında derslik olarak kullanılan 103 numaralı mekana 101 numaralı ara holden geçişi iki kanatlı tablalı ahşap bir kapı sağlamaktadır. Kapı özgünlüğünü korumaktadır. Kapının ahşap kasası ve ahşap eşiği yerinde görülmektedir ve camlı bir üst penceresi vardır. Sol kapı kanadında sonradan açıldığı belli olan dikdörtgen formu 34 cm ile 20 cm boyutlarında bir açıklık bulunmaktadır. Ara holden sınıfların izlenmesi için açıldığı düşünülmektedir.

Şekil 5. 22: 101 Numaralı Mekandan 103 Numaralı Mekanın Özgün Kapı Girişinin Görünüşü (Erdim, 2019)

Özgün zemin döşemesi ahşap olmakla birlikte, neme ve rutubete bağlı bozulmalar mevcuttur. Özellikle mekanın güney batı kısmında döşemede kopmalar yer almaktadır. Döşeme kotu kapı girişinde +4.23 iken güney duvarının bitiminde +4.26'dır.

103 numaralı mekana girişi sağlayan iki kanatlı tablalı ahşap kapı mekanın kuzey duvarının ortasına konumlanmıştır. Her iki yanında iki adet duvar nişi bulunmaktadır. Özgün kullanımında dolap ya da kütüphane olarak kullanıldığı düşünülen nişlerden doğu duvarına yakın olanın ahşap profilli çerçevesi ve rafları yerinde değildir.

Batı duvarına yakın olan duvar nişinin ahşap profilinin tamamı yerinde durmaktadır. Bu duvar nişinde yer alan raflar özgün şekliyle günümüze ulaşmıştır.

103 numaralı mekanın doğu duvarında bir adet ahşap pencere bulunmaktadır. Pencerenin özgün çerçevesi korunmakla birlikte doğramalarda bozulmalar okunmaktadır. Zaman içerisinde doğramadan ve cepheden sızan su ve buna bağlı nem sebebiyle bu duvar yüzeyinde kabarmalar ve rutubetlenme görülmektedir. Ayrıca üst kattaki mekanın tavanından ve duvarlarından gelen sudan kaynaklı pencerenin lento hizasında, duvar yüzeyinde çatlaklar ve sıva yüzeyinde bozulmalar, kabarmalar okunmaktadır.

Şekil 5. 23: 103 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Kuzey Duvarına Bakış (Erdim, 2019)

Güney duvarında üç adet pencere bulunmaktadır. En doğuda yer alan pencere doğramaları özgün halini korumakla birlikte neme bağlı bozulmalar okunmaktadır

Ortada yer alan pencerenin özgün pencere açıklığına müdahale edilmiştir. Zeminden 217 cm yüksekliğe kadar muhdes tuğla duvar dolgusu bulunmaktadır. Bu dolgu duvarın üzerinde özgün ahşap pencere doğramasının 90 cm'lik kısmı yerinde durmaktadır.

Güney duvarının en batısında yer alan ahşap pencere de genel olarak özgün halinde günümüze ulaşmıştır.

103 numaralı mekanın güney duvarı üzerinde yer alan bu üç pencerenin doğramalarından ve cepheden sızan su ile zaman içerisinde buna bağlı oluşan nem sebebiyle duvar yüzeyinde kabarmalar ve rutubetlenme görülmektedir. Pencereilerin lento hizasında duvar yüzeyinde çatlaklar okunmaktadır. Batıda ve doğuda kalan pencereler yağmurun girişini engellemek adına muhdes şeffaf bir muşamba ile içeriden kapatılmıştır.

Şekil 5. 24: 103 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Doğu ve Güney Duvarına Bakış (Erdim, 2019)

Batı duvarında bir pencere bulunmaktadır. Genel olarak özgün halinde günümüze ulaşmış olan pencerenin doğramalarında bozulmalar okunmaktadır. Zaman içerisinde doğramadan ve cepheden sızan su ve buna bağlı nem sebebiyle bu duvar yüzeyinde kabarmalar ve rutubetlenme görülmektedir. Pencerenin lento hizasında da duvar yüzeyinde çatlaklar okunmaktadır.

103 numaralı mekanın tavan yüksekliği 379 cm'dir. Tavan ahşap lambri kaplamadır. Neme ve rutubete bağlı olarak ahşap tavan kaplamalarında kabarmalar ve bozulmalar oluşmuştur. Özellikle mekanın güney doğu ucunda tavan kaplamasında neme bağlı kopmalar mevcuttur ve ahşap döşeme kirişleri okunmaktadır.

şekil 5. 25: 103 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Güney ve Batı Duvarına Bakış (Erdim, 2019)

şekil 5. 26: 103 Numaralı Mekan Tavanının Güney Doğu Köşesinin Mevcut Durumu (Erdim, 2019)

5.3.3 İkinci Kat Mekanları

5.3.3.1 201 SOFA

Bu mekan, ana merdivenin ikinci kata bağlandığı kısımda yer alan hem sahanlık hem ara hol alanıdır. 8 m²'lik bir alana sahip olan bu mekanın zemin kotu +8.30, tavan yüksekliği 3.90 cm'dir. Döşeme kaplaması ahşaptır.

Mekanın doğusunda ahşap merdiven yer alırken, güney duvarında ve kuzey duvarında özgün çift kanatlı ahşap tablalı kapılar yer almaktadır. Kapıların ahşap kasası ve ahşap eşiği yerinde görülmektedir. Ayrıca kapıların camlı bir üst penceresi vardır.

201 numaralı mekanı batıda 201A mekanından camlı ve iki kanatlı ahşap kapılı bir ara bölücü ayırmaktadır.

Bu mekanın ve merdiven holünün tavan kaplaması ahşap lambridir ve çatı arasına girişi sağlayan özgün giriş bulunmaktadır. Çatı arasından sızan su ve buna bağlı oluşan nem ile ahşaplarda bozulmalar ve kabarmalar okunmaktadır.

Şekil 5. 27: Ana Merdivenden 2. Kata Genel Bakış (Erdim, 2019)

Şekil 5. 28: 201 Numaralı Mekandan Ana Merdiven Sahanlığına Genel Bakış (Erdim, 2019)

5.3.3.2 201A ODA

201A numaralı mekan 201 numaralı mekandan birinci kattaki gibi camlı ve tablalı ahşap kapısı olan bir ara bölücü ile ayrılmaktadır. Yaklaşık 12 m²'lik bir alana sahiptir. Zemin kotu +8.34'dür. Zemin döşeme kaplaması neme ve bakımsızlığa bağlı olarak malzeme bozulmasına maruz kalmıştır fakat genel olarak iyi durumdadır.

Mekanın batı duvarında yer alan bölücünün yüksekliği tavana kadar uzanmaktadır ve 390 cm'dir. Özgünlüğünü korumuş olan camlı bölücünün ortasında ahşap bir kapı yer alır.

Şekil 5. 29: 202A Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Doğu Duvarına Bakış (Erdim,2019)

Kuzey ve güney duvarlarında herhangi bir pencere açıklığı bulunmamaktadır. Güney duvarında bir baca deliği görülmektedir. Kuzey duvarında sonradan eklendiği okunan ahşap bir raf yer almaktadır.

Şekil 5. 30: 202A Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Batı Duvarına Bakış (Erdim,2019)

Mekanın batı duvarında ahşap bir pencere yer almaktadır. Pencerenin özgünlüğü genel olarak korunmuştur. Bununla beraber ahşap doğramalarda çürümeler ve kopmalar bulunmaktadır. Pencere, yağmurun girişini engellemek adına şeffaf bir muşamba ile içeriden kapatılmıştır.

Güney duvarında yer alan baca deliğinden, pencere açıklığının altından ve çatıdan gelen neme bağlı rutubet ile duvar yüzeyindeki sıva kabarmıştır.

5.3.3.3 202 ODA

İkinci katın kuzey ucunda yer alan 202 numaralı mekan yaklaşık 49 m²'dir ve dikdörtgen planlı mekanın tavan yüksekliği 396 cm'dir.

202 numaralı mekana 201 numaralı ara holden geçişi 2 kanatlı ahşap bir kapı sağlamaktadır. Kapının kanatları yerinde değildir.

Şekil 5. 31: 201 Numaralı Mekandan 202 Numaralı Mekanın Özgün Kapı Girişinin Görünüşü (Erdim, 2019)

Özgün zemin döşeme kotu +8.31'dir ve ahşaptır. Döşeme ahşaplarında neme ve rutubete bağlı bozulmalar mevcuttur.

202 numaralı mekana girişi sağlayan kapı mekanın gúney duvarının ortasına konumlanmıştır ve kapının her iki yanında duvar nişi bulunmaktadır. Bina genelinde her iki duvar nişinin de ahşap profillerinin ve raflarının korunduğu tek mekan burasıdır.

şekil 5. 32: 202 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Gúney ve Batı Duvarına Bakış (Erdim, 2019)

202 numaralı mekanın doğu duvarında bir adet, kuzey duvarında 3 adet ve batı duvarında bir adet olacak şekilde ahşap pencereler bulunmaktadır. Özellikle kuzey cephede yer alan pencerelerin ahşap doğramalarında kopmalar ve ahşap malzemede bozulmalar okunmaktadır.

Zaman içerisinde doğramadan ve cepheden sızan su ve buna bağlı nem sebebiyle bu duvar yúzeyinde kabarmalar ve rutubetlenme görúlmektedir. Pencerelerin lento hizasında duvar yúzeyinde çatlaklar okunmaktadır.

Pencereler yağmurun girişini engellemek adına şeffaf bir muşamba ile içeriden kapatılmıştır.

Tavan ahşap lambri kaplamadır. Neme ve rutubete bağlı olarak ahşap tavan kaplamalarında kabarmalar ve bozulmalar oluşmuştur.

Şekil 5. 33: 202 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Kuzey ve Doğu Duvarına Bakış (Erdim, 2019)

5.3.3.4 203 ODA

203 numaralı mekan bu katın güney tarafındadır. Dikdörtgen planlı derslik yaklaşık 49 m²lik bir alana sahiptir.

201 numaralı mekandan 2 kanatlı ve tablalı ahşap kapı ile mekana girilmektedir.

Özgün ahşap zemin döşemesinde özellikle güney doğu kısmında geniş şekilde, kuzey batı kısmında daha küçük bir alanda çatıdan gelen su ile neme ve rutubete bağlı çürüme sonucu kopmalar mevcuttur. Döşeme kotu mekanın orta hattında +8.32'dir.

Kuzey duvarında yer alan mekan giriş kapısının her iki yanında duvar nişi bulunmaktadır. Batı duvarına yakın olan dolap nişinin ahşap profilli çerçevesi ve rafları yerinde iken doğu duvarına yakın olan nişin ahşap profilli çerçevesi ve rafları yerinde değildir. Ayrıca kuzey duvarının doğu tarafında çatıdan gelen suya bağlı duvar yüzeyinde yosunlanma ve çatlaklar olduğu görülmektedir.

Doğu duvarında yer alan ahşap pencerenin lento hizasının da çatlak ve pencerenin sağında, çatıdan gelen suyun duvar yüzeyinde oluşturduğu yosunlanma ve kabarmalar görülmektedir.

Şekil 5. 34: 203 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Kuzey Duvarına Bakış (Erdim, 2019)

Şekil 5. 35: 203 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Kuzey ve Doğu Duvarına Bakış (Erdim, 2019)

203 numaralı mekanın güney duvarında yer alan 3 adet ahşap pencerenin doğramaları yerinde olmakla birlikte duvar yüzeyinde çatıdan gelen suyun

oluşturduğu yoğun bozulmalar okunmaktadır. Özellikle pencerelerin üstünde duvar sıvalarında yoğun kabarmalar ve küf görülmektedir.

Mekanın doğu duvarında yer alan ahşap pencerenin ahşap doğramaları iyi durumdadır. Diğer duvar yüzeylerinde görülen neme bağlı bozulmalar bu duvar yüzeyinde de bulunmaktadır.

203 numaralı mekanın tavan yüksekliği 389 cm'dir. Tavan ahşap lambri kaplamadır. Çatı örtüsünün bu mekanın üzerine denk gelen kısmında koruyucu olma özelliğini kaybedecek kadar bozulmuş ve neredeyse yıkılmış olması sebebi ile tavan kaplaması ciddi zarar görmüştür. Güney doğu ucunda tavan kaplaması geniş bir alanda çürümüş ve tavanın bu kısmı çökme noktasına gelmiştir. Bu kısımda tavan kirişleri ve çatı örtüsü görünür hale gelmiştir.

Şekil 5. 36: 203 Numaralı Mekanın Genel Görünüşü, Güney ve Batı Duvarına Bakış (Erdim, 2019)

5.4 Cephe Özellikleri

5.4.1 Batı cephesi

Etz Ahayım Musevi Mektebi'nin özgün girişinin yer aldığı cephedir. Dış Budak Sokak üzerinde kalır. Cephenin özgün kirpi saçak üstü kotu sol uçta +12.29 iken sağ uçta +12.20 olarak belgelenmiştir.

Diğer cepheler genel olarak bakıldığında özgün bütünlüğünü korumaktayken, batı cephesinde hacimsel muhdes bir ekin yer aldığı görülmektedir. Bu ek, özgün bahçe duvarının üzerinin sonradan oluklu levha ile kapatılmasıyla oluşturulmuştur. Yapının girişi bu duvar üzerinde yer alan niteliksiz iki kanatlı metal kapı ile sağlanmaktadır. Muhdes giriş ile girilen ilk mahalden sonra iki adet kapı ile karşılaşılır. Bu kapılardan biri özgün pencere açıklığının genişletilerek kapı boşluğuna dönüştürülmesi ile oluşturulmuştur. İkinci kapı ise özgün giriş kapısı olup sağlam ve yerindedir. Özgün ana giriş kapısı çift kanatlıdır ve cephede kemerli pres tuğla söve ile çevrelenmektedir. Özgün ana giriş kapısı, metal tablalı ve metal parmaklıklıdır. Kapı kemerli ve camlı bir yarım daire çerçeve ile tamamlanmaktadır.

Batı cephesinde özgün beden duvarının genişliği 1502 cm kadarken, Z04 ve Z05 mahallerinin birleşiminden oluşan muhdes ekin genişliği 1525 cm olarak ölçülmüştür.

Beden duvarlarının önünde yer alan ek yapının yer yer dökülen çimento esaslı sıva yüzeylerinin altından okunduğu şekliyle, harman tuğla ile örülmüş +2.00 kotuna kadar yükselen duvar parçasının özgün bahçe duvarının bir kısmı olduğu anlaşılmaktadır.

Z05 numaralı mahalın cephe yüzeyinde, özgün bahçe duvar örgüsü olduğu anlaşılan kısımda iki adet özgün kemerli açıklık izi okunmaktadır. Ek yapının duvarının 2 parselle ayrılma noktasında yer alan parçasının niteliksiz tuğla duvar örgü biçiminden, yıkılan özgün bahçe duvarının yerine sonradan örüldüğü anlaşılmaktadır.

Giriş olarak kullanılması amacı ile açıldığı anlaşılan, özgün duvar örgüsü ile niteliksiz duvar örgüsü arasında kesintiye uğrayan yaklaşık 80 cm'lik kısım muhdes ahşap plakalarla kapatılmıştır.

Batı cephesinde özgün beden duvarının zemin katı cepheden okunamamaktadır. Sonradan eklenmiş olan muhdes ek +3.81 kotuna kadar yükselmektedir ve özgün cepheyi kapatmaktadır.

Cephe zeminden yukarıya doğru incelendiğinde +4.32 kotunda başlayan pres tuğla kat silmesi zemin kat ile birinci katı, +8.31 kotunda başlayan pres tuğla kat silmesi birinci kat ile ikinci katı birbirinden ayırmaktadır.

Birinci kat ve ikinci kat cepheleri simetrik bir düzene sahiptir. Birinci katta üç, ikinci katta üç adet olmak üzere altı adet özgün pencere açıklığı yer almaktadır. Her bir pencere açıklığı pres tuğla pencere sövesi ile çerçevelenmiştir. Söve genişliği 11 cm olarak ölçülmüştür.

Pencere sövelerinin devamında pencere denizlikleri de pres tuğla ile yapılmıştır.

Batı cephesinde altı adet ahşap pencere yer alır. Birinci katta ve ikinci katta en güneyde yer alan AP3 tipi pencerelerin özgün ahşap pencere doğramaları ve pencere kanatları yerindedir.

Birinci katta ortada yer alan AP3 tipi pencerenin özgün ahşap doğramaları korunurken pencere kanatları yerinde değildir. Kuzeyde yer alan AP1 tipi pencerenin özgün ahşap pencere doğramaları ve pencere kanatları günümüze ulaşmıştır. Ayrıca her iki pencerenin de muhdes metal parmaklıkları bulunmaktadır.

İkinci katta ortada yer alan AP1 tipi pencerenin özgün ahşap doğramaları korunurken doğramada parçalanmalar görülmektedir. Bu katta kuzeyde yer alan ahşap pencerenin özgün olmadığı ve binanın özgün pencere tiplerinin dışında olduğu anlaşılmaktadır.

Cephe beden duvarı yüzeyinde yer alan sıvanın çok büyük bir kısmı dökülmüştür. Dökülen sıvanın altında özgün tuğla duvar örgüsü görülmektedir. Atmosferik koşullara açık hale gelen tuğla duvar örgüsü üzerindeki bozulmalar da gözle görülmektedir. Derzlerde oluşan harç boşalmaları ve tuğla yüzeylerinde oluşan suya ve diğer dış etkenlere bağlı bozulmalar tespit edilmiştir.

Birinci katta köşe sövelerinin sıva ile birleştiği kısımda iki adet, yine bu katta yer alan pencerelerin aralarında iki adet olmak üzere toplamda dört adet özgün gergi demiri kılıcı yer almaktadır. Dört gergi kılıcının da konumlanma merkezi yaklaşık +7.40 kotundadır.

Cephede üç farklı kotta, bilinmeyen bir tarihte yapılmış olan onarımda eklenmiş güçlendirme amaçlı muhdes gergi demirleri yer almaktadır. Bu gergi demirleri birinci kat silme hizasında iki adet, ikinci kat silme hizasında iki adet ve yaklaşık +10.30 kotunda iki adet olmak üzere toplamda altı adettir.

Köşe söveleri pres tuğla ile örülmüştür ve yer yer derzlerde boşalma görülmektedir. Kuzeyde yer alan köşe sövesinde birinci ve ikinci kat orta hattında muhdes aydınlatma elemanı yer alır.

Yapı üzerinde bulunan yağmur iniş borularının büyük kısmı hasar görmüştür. Bu cephede iki adet yağmur iniş borusu yer almaktadır ve ikisinde hasarlıdır.

Özgün pres tuğla kirpi saçak genel olarak iyi durumdadır.

Şekil 5. 37: Dış Budak Sokak ve Sandalcı Mescit Sokak Kesişiminden Batı ve Kuzey Cephelerinin Görünüşü (Erdim, 2019)

Şekil 5. 38: Dış Budak Sokak Üzerinden Batı Cephesinin Görünüşü (Erdim, 2019)

5.4.2 Kuzey cephesi

Yapının kuzey cephesi Sandalcı Mescit Sokağı'na bakmaktadır. Cephenin kirpi saçak üstü kotu sol uçta +12.25 iken sağ uçta +12.34 olarak belgelenmiştir.

Özgün beden duvarının genişliği 1070 cm'dir. Dış Budak Sokak cephesi tarafında yer alan muhdes ek ile birlikte cephenin uzunluğu 1415 cm olarak ölçülmüştür.

Tek katlı muhdes ekin bu cephede görünen kısmı çimento esaslı sıva ile sıvanmış olduğundan özgün duvar örgüsü batı cephede olduğu gibi görülmemektedir.

Kuzey cephede zemin kat ile birinci katı bağlayan pres tuğla kat silmesi sol uçta +4.15 kotundan başlarken sağ uçta +4.32 kotundan başlamaktadır. Birinci kat ile ikinci katı bağlayan pres tuğla kat silmesi ise sol uçta +8.24 kotunda, sağ uçta +8.36 kotunda başlamaktadır. Kat silmelerinin kotlarında yer alan bu fark cephenin sola (yapının doğusuna) doğru yatma yaptığını göstermektedir. Bununla beraber cephe beden duvarının sol tarafta bir meyillenme yapmadığı da görülmektedir. Silmelerdeki bu fark yapının doğu tarafında zemine batma olduğunu göstermektedir.

Şekil 5. 39: Sandalcı Mescit Sokak Üzerinden Kuzey Cephesinin Görünüşü (Erdim, 2019)

Zemin katla birinci katı bağlayan kat silmesinin hemen üzerine denk gelen muhdes demir bir sundurma yer almaktadır. Çatıdan bir şey düşmesi ihtimaline karşılık koruma amaçlı yapıldığı düşünülmektedir.

Şekil 5. 40: Sandalcı Mescit Sokak Üzerinden Kuzey Cephesinin Görünüşü, Zemin Kat Cephesine Bakış (Erdim, 2019)

Her katta üçer adet olmak üzere toplamda dokuz adet özgün pencere açıklığı yer almaktadır. Pencere açıklıkları 152 cm genişliğinde ve 222 cm yüksekliğinde ölçülmüştür. Her bir pencere açıklığı pres tuğla pencere sövesi ile çerçevelenmiştir. Söve genişliği 11 cm olarak ölçülmüştür.

Pencere sövelerinin devamında pencere denizlikleri de pres tuğla ile yapılmıştır.

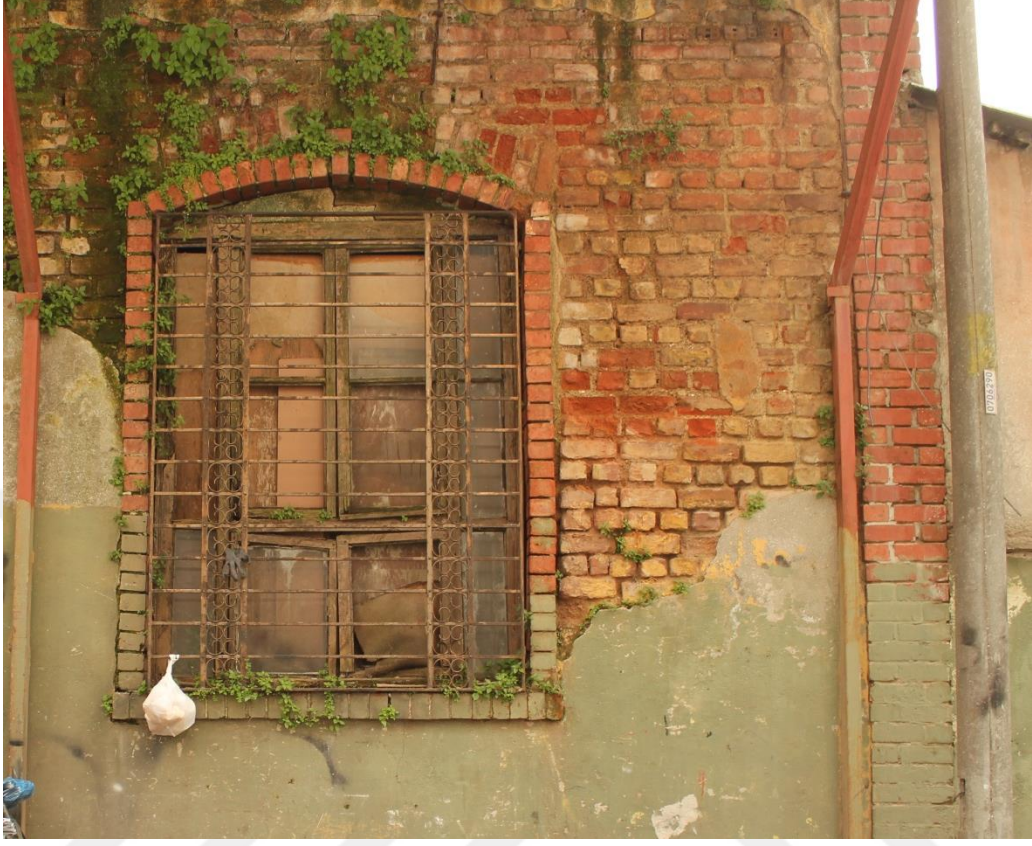
Birinci katta yer alan üç pencere de AP1 tipi penceredir. Üç pencerenin de ahşap doğramaları ve pencere kanatları yerindedir. Bununla birlikte pencereler içeriden ahşap plaklarla kapatılmıştır ve pencerelerin önünde muhdes demir parmaklıklar yer alır.

İkinci katta yer alan üç pencere de sağda ve ortada olanı AP1 tipidir ve ahşap pencere doğramaları ve kanatları yerinde korunmuştur. Solda yer alan pencere AP3 tipidir ve pencere kanatları ile doğramanın bir kısmı yerinde değildir.

Üçüncü katta yer alan üç pencerenin de özgün pencere doğramaları değiştirilmiştir. Ve mevcutta yer alan niteliksiz pencere doğramalarının da büyük kısmı kopmuştur.

Cephe beden duvarı üzerinde yer alan sıva yer yer kopmuştur. Özellikle zemin katta çimento katkılı sıva yoğun görülmektedir. Cephenin genelinde sıva kayıpları çok yoğun olduğundan tuğla dokunun oldukça hasarlı olduğu görülmektedir. Yer yer

kopmalar bulunmaktadır. Özellikle zeminde yoğun bitkilenme ve yosunlanma görülmektedir.

Şekil 5. 41: Kuzey Cephede Sıva Kaybı Sonrası Bozulmalar Oluşmuş Duvar Yüzeyi (Erdim, 2019)

Köşe sövelerinde pres tuğlalar yer yer kopmuştur ve derz boşalmaları görülmektedir. Sağdaki köşe sövesinin sıva ile birleştiği kısımda iki adet özgün gergi demiri kılıcı yer almaktadır. Zemin katta yer alan gergi demiri kılıcının yarısı kırılmıştır ve merkezi +3.27 kotundadır. Birinci katta yer alan kılıcın boyu 75 cm'dir ve merkezi +7.53 kotundadır.

Yağmur iniş borularından sağda kalan büyük hasar görmüştür. Solda kalan yağmur iniş borusu yerinde değildir fakat cephede izi görülmektedir.

Kirpi saçak cephenin sağ ucunda belli bir alanda kopmuştur.

5.4.3 Doğu cephesi

Büyük Şekerci Sokağına bakan cephedir. Batı ve kuzey cephelerden farklı olarak bu cephede sağda ve solda saçak üstü kotu değişmemiştir ve +12.22'dir.

Doğu cephesinde beden duvarının genişliği 1567 cm'dir.

Cephe kat silmelerine bakıldığında sağa doğru bir yatmanın olduğu görülmektedir. Kuzey cephede yer alan muhdes metal sundurma bu cephede de devam etmektedir ve cephenin sol ucunda sonlanır.

Mimari planlamada merdivenin cephe beden duvarına dayanması sebebi ile pencere dizilimleri diğer cephelerden farklıdır. Cephenin sağında ve solunda yer alan özgün pencere açıklıkları cephenin genel akışına uygunken, orta hatta yer alan iki adet pencere açıklığı merdiven sahanlıklarının denk geldiği kısımlarda şaşma yapmaktadır. Zemin katta ortada yer alan ahşap pencere açıklığı daha küçüktür ve tuvalet holü olarak kullanılan Z01B mahalinin penceresidir.

Her bir pencere açıklığı pres tuğla pencere sövesi ile çerçevelemiştir. Sve genişliği 11 cm olarak ölçülmüştür.

Pencere sövelerinin devamında pencere denizlikleri de pres tuğla ile yapılmıştır.

Şekil 5. 42: Büyük Şekerci Sokak zerinden Doğu Cephesinin Görünüşü (Erdim, 2019)

Zemin katta sol kısımda iki kanatlı metal bir demir kapı bulunmaktadır. Bu kapının özgün pencere boşluğunun genişletilmesi sonucu niteliksiz bir ek olarak yapıldığı görülmektedir. Pencerenin zgn pres tuğla söve örgüsü okunmaktadır. Sağ kısımda kalan pencere AP1 tipi penceredir ve önünde muhdes demir parmaklıklar yer alır.

Birinci katın sağında ve solunda yer alan iki pencere de AP1 tipidir. İkinci katta solda yer alan pencere AP3 tipidir. Bu pencerelerin ahşap pencere doğramaları ve kanatları yerinde korunmuştur.

İkinci katta sağda yer alan pencere doğraması özgün değildir, değiştirilmiştir.

Cephenin ortasında yer alan, sahanlıklara denk gelen iki pencere de AP3 tipidir. Üstteki sahanlık penceresinin iki ahşap kanadı yerinde değildir.

Cephede beden duvarı üzerinde yer alan sıva büyük oranda yok olmuştur. Bu sebeple atmosferik koşullara açık hale gelen tuğla duvar örgüsünde kopmalar ve derz boşalmaları görülmektedir. Özellikle zemin katta ve cephenin sol saçak ucunda yoğun bitkilenme ve yosunlanma görülmektedir.

Şekil 5. 43: Doğu Cephede Sıva Kaybı Sonrası Bozulmalar Oluşmuş Duvar Yüzeyi (Erdim, 2019)

Birinci katta sağdaki pencere ile merdiven pencerelerinin arasında, merkezi +7.40 kotuna denk gelen bir adet özgün gergi demiri kılıcı yer almaktadır.

Batı cephesindeki gibi üç farklı katta güçlendirme amaçlı muhdes gergi demirleri bulunmaktadır. Bu gergi demirleri birinci kat silme hizasında iki adet, ikinci kat silme hizasında iki adet ve yaklaşık +10.30 kotunda iki adet olmak üzere toplamda altı adettir.

Köşe sövelerinden sağdakinde tuğla örgüsünde kopmalar okunmaktadır.

Cephede yer alan yağmur iniş borularından, soldaki yerinde ve hasarlı olarak bulunurken, sağdaki yağmur iniş borusu kopmuştur fakat duvar yüzeyinde izi görülmektedir.

Özgün tuğla kirpi saçak cephenin sol saçak hizasında kopmuştur. Çatı bu kısımda ağır hasarlıdır.

5.4.4 Güney cephesi

Yapının yan parselle bitişik olan cephesidir. 2 parsele bakar. Çatının kirpi saçak kotu sağ ve sol tarafta değişmemektedir ve +12.20'dir.

Şekil 5. 44: 2 Numaralı Parsel Tarafından Güney Cephenin Görünüşü (Erdim, 2019)

Özgün beden duvarının genişliği 1060 cm'dir. Dış Budak Sokak cephesi tarafında yer alan muhdes ek ile birlikte cephenin uzunluğu 1400 cm olarak ölçülmüştür.

Tek katlı muhdes ekin bu cephede görünen kısmı çimento esaslı sıva ile sıvanmıştır. Ancak iç duvarlardan anlaşıldığı üzere niteliksiz bir duvar örgüsüne sahiptir ve özgün değildir.

Zemin kat ile birinci katı bağlayan pres tuğla kat silmesi +4.27 ile +4.22 kotu arasındadır. Birinci kat ile ikinci katı bağlayan pres tuğla kat silmesi ise +8.29 ile +8.31 kotu arasındadır.

Güney cephesinin pencere açıklıkları özgün halinde simetrik bir düzende planlanmış olmasına karşın, zaman içerisinde yapılan müdahaleler sonucu günümüzde cephe pencerelerinden bazıları yarı kapatılmıştır. Zemin katta sağda yer alan pencere açıklığı ve birinci katta orta hatta yer alan pencere açıklığı yarısına kadar doldurulmuştur.

Zemin katta orta hatta yer alan pencerenin özgün açıklığı korunmuş olmasına karşın pencere parapetinin yıkılıp yeniden niteliksiz şekilde örüldüğü görülmektedir. Solda yer alan pencere AP1 tipi olup açılabilir alt kanatları yerinde değildir.

Birinci katta yer alan sağdaki ve soldaki pencereler özgündür ve AP1 tipidir. Ahşap doğramalar yerinde korunmuştur fakat malzeme bozulması görülmektedir.

İkinci katta yer alan üç pencere de AP3 tipi penceredir. Pencere doğramaları yerinde durmaktadır.

Tüm diğer cephelerde görüldüğü gibi bu cephede de tüm pencere açıklıklarının çevresi pres tuğla söveli, kemerli ve denizliklidir. Söve genişliği 11 cm'dir.

Diğer üç cephedekinden daha az sıva kaybı görülmekle birlikte zemin kat sıva yüzeyinde yoğun nem ve rutubetten kaynaklı kabarmalar ve kopmalar belirlenmiştir. Ayrıca çimento katkılı sıva ile sıvanmış yerler olduğu görülmüştür.

Pres tuğla örgüye sahip köşe sövelerinde tuğla yüzeylerde bozulmalar bulunmaktadır.

Cephede muhdes yağmur iniş boruları yerinde değildir fakat sıva üzerinde izleri görülmektedir.

Özgün pres tuğla kirpi saçak kotu üzerine konumlandırılmış ahşap kalaslar bulunmaktadır. Çatı örtüsü sağ uçta hasarlıdır ve yıkılmak üzeredir.

Şekil 5. 45: 2 Numaralı Parsel Tarafından Güney Cephenin Görünüşü (Erdim, 2019)

5.5 Strüktür ve Malzeme Özellikleri

Taşıyıcı strüktürü açısından kagir bir bina olan Etz Ahayim Musevi Mektebi'nde yükler, ahşap döşeme kirişleri ile yığma kagir duvarlara ve zemine iletilmektedir.

5.5.1 Temeller

Gerek zeminde, gerekse bahçede sondaj ve kazı çalışmaları yapma imkanı bulunmadığı için yapı temelleri ile ilgili ayrıntılı bilgi elde edilememiştir. Ancak Z 03 numaralı mahalde, özgün zemin döşemesi yok olmuştur. Bu kısımda, zeminde toprak dolgu olmakla birlikte özgün temel sömelleri görülmektedir. Yapının temeli yığma moloz taş duvar olarak inşa edilmiştir. Ölçülebildiği kadarıyla temel duvarları ortalama 100 cm kalınlığa sahiptir.

5.5.2 Duvarlar

Yapı içerisinde genel olarak üç tip duvar bulunmaktadır. Bunlar yığma moloz taş duvar, tuğla duvar ve ahşap tablalı ve camlı bölücü duvardır.

Yapının bodrumu olmadığından yığma moloz temel duvarları üzerinden başlayan yapı beden duvarları ve ara taşıyıcı duvarların kalınlıkları, zemin katta 36 cm ile 41

cm arasında değişmektedir. Merdiven altında yer alan ıslak hacimlerin duvar kalınlıkları ise 20 cm'e kadar dūşmektedir.

Birinci ve ikinci katlarda tuğla yığma duvar kalınlıkları 35 cm ile 37 cm arasında değişmektedir.

Günümüzde yer yer hem içte hem dışta dökülmüş, yok olmuş sıvalı duvar yüzeylerine bakıldığında, yapının özgün halinde hem dış cephede hem iç cephede sıvalı olduğu anlaşılmaktadır.

Yapının cephe yüzeylerinde okunan pencere açıklıklarının çerçevesi pres tuğla söveli ve denizliklidir. Ayrıca yine cephede, yapının köşelerinde duvar bitimleri pres tuğla ile örülmüş köşe sövelidir.

Taşıyıcı özelliği olan yığma tuğla duvarlara strüktürel destek olarak eklenmiş olan gergi demirlerinin izi iç duvar yüzeylerinde okunmaktadır. Ayrıca dış cephede gergi demir kılıçları da görülmektedir.

Birinci katta 101 mahali ile 101 A mahalini ve ikinci katta 202 mahali ile 202 A mahalini ayıran bölücü duvar tipi ahşap serenli, tablalı ve camlıdır.

Yapıya sonradan eklenmiş niteliksiz duvarlar da bulunmaktadır ve bu duvarların tuğla örgü sisteminin çimento katkılı harç ile yapıldığı görülmektedir.

5.5.3 Döşeme sistemi

Yapının Z01 numaralı mekanının ve ona bağlı olan ıslak hacim mekanlarının (Z01 A, Z01 B ve Z01 C) döşemesi özgün karo çini kaplamadır. Z02 ve Z03 mekanlarının döşemesi yok olmuş olmasına rağmen bu mekanların özgün döşemesinin, yapının diğer mekanlarında olduğu gibi, ahşap kirişli döşeme sistemine sahip olduğu duvar yüzeyindeki izlerden anlaşılmaktadır.

Ahşap kirişli döşemelerde ve merdiven sahanlıklarında, 25 cm yüksekliğinde, 8 cm kalınlığında ahşap kirişler bulunmaktadır. Ahşap kirişlerin üzerlerinde, 2,5 cm ile 3 cm kalınlığında, 10 cm ile 13 cm genişliğindeki ahşap kaplama bulunmaktadır.

Yapıya sonradan eklenmiş ön cephede yer alan özgün bahçe duvarının üzerinin kapatılması ile oluşturulmuş olan Z04 ve Z05 mahallerinin zeminleri özgün olmamakla birlikte sırasıyla beton ve moloz dolgu şeklindedir.

5.5.4 Tavanlar

Yapı tavanları incelendiğinde, tavan kaplamalarının lamine ahşap olduğu görülmüştür. Ahşap tavan kaplamasında kaplama tahtaları, kirişlere dik yönde bağlanmıştır. Düz ve sade bir görünüme sahip olan tavan kaplamalarının duvar tavan birleşimlerinde profilli ahşap pervaz dönmektedir.

Yapıda bu durumdan farklı olan tavan kaplaması Z03 numaralı mahalın tavanıdır. Bu mekanın tavanının lamine ahşap kaplama üzerine sıva olduğu düşünülmektedir.

5.5.5 Örtü sistemi

Mektebin çatı sistemi ciddi hasarlıdır. Özellikle yapının güney doğu ucunda çatı çökme noktasındadır. Kiremit kaplaması yerinde olmayan çatı sisteminin, mevcut durumdaki çatı örtüsü bitümlü örtüdür.

5.6 Yapı Elemanları

5.6.1 Merdivenler

Z01 numaralı mekanda başlayan, birinci kat ve ikinci katlara dağılımı sağlayan merdivenin strüktürü ve kaplama malzemesi ahşap olup, özgün olarak günümüze kadar gelmiştir.

Merdivenler yapının orta kısmında ve doğu duvarına bitişik olacak şekilde planlanmıştır. Üç kollu ve ahşap olan merdivenler, sağda ve solda yer alan iki kolla ve 13 basamakla ara sahanlığa ulaşır. Daha sonra ortada kalan koldaki 12 basamakla katlara bağlanarak her bir kat geçişini toplamda 25 basamakla gerçekleştirir.

Ahşap merdivenin, merdiven kollarında ahşap profilli küpeşte bulunmaktadır.

5.6.2 Kapılar

Yapı içerisinde iki tip kapı bulunmaktadır. Bunlar özgün ahşap ve özgün demir kapılardır. Bilinmeyen bir tarihte yapılan onarımlar sırasında, bazı pencere açıklıklarının kapı boşluğuna dönüştürülmesi sonucu muhdes olarak yapıya eklenmiş demir kapılar ve kanatsız kapı kasaları görülmektedir.

Batı cephesinde yer alan Z04 mekanı ile Z01 mekanını birbirine bağlayan MK1 numaralı metal kapı yapının özgün ana giriş kapısıdır. Bu kapı çift kanatlı, metal tablalı ve metal parmaklıklı, cephede kemerli pres tuğla söve ile çevrelenmiştir.

Kapının üzeri yarım dairesel camla tamamlanmaktadır. Kapı 165 cm en, 275 cm boy ölçüsüne sahiptir.

Yapı içerisinde mekan girişlerinde, özgün çift kanatlı, ahşap tablalı ve üstü camlı kapılar kullanılmıştır. Kapılar mekan içlerine doğru açılmaktadır. AK 1 numaralı ahşap kapıların bazılarının kanatları yerinde değildir. Bu kapıların eni 146 cm, boyu 240 cm olarak ölçülmüştür.

Zemin katta merdiven altında yer alan ıslak hacimlerin özgün ahşap tablalı kapılarının ölçüleri eni 77 cm ile boyu 195 cm'dir.

Birinci katta 101 mahali ile 101 A mahalini ve ikinci katta 202 mahali ile 202 A mahalini ayıran bölücü duvar üzerinde iki kanatlı camlı ve ahşap tablalı kapılar yer alır.

5.6.3 Pencereleler

Tipolojik olarak incelendiğinde, yapıda üç tip pencere doğramasının kullanıldığı görülmüştür. AP1 ve AP3 tipi pencereler ana pencerelerdir. Bunlar ortadan açılan iki kanatlı ahşap doğramalı pencerelerdir. AP1 tipi, hem alttan hem üstten iki kanatla açılabilir pencerelerdir. AP3 tipi ise, sadece alttan açılabilen iki kanatlı ahşap pencerelerdir.

Her iki pencere tipinin de ortalama en boy ölçüsü 152 cm ile 204 cm olarak ölçülmüştür.

Üçüncü tip olan AP5 tipi, yapıda sadece Z01 B numaralı mahalini doğu duvarında yer alan ahşap doğramalı ve eni 76 cm, boyu 117 cm olan penceredir.

Tüm pencerelerde bulunan pres tuğla söveler ve denizlikler özgündür.

5.7Yapıdaki Bozulmalar ve Nedenleri

5.7.1 İnsanların neden olduğu bozulmalar

Etz. Ahayim Musevi Mehtebi binasının bütününde, fiziksel ve kimyasal nedenlerle meydana gelen malzeme ve strüktür bozulmaları dışında, yapıda çeşitli müdahaleler sonucunda kullanımdan doğan bozulmalar da gözlemlenmiştir.

Yapı içerisinde, kullanım nedeniyle en fazla değişiklik zemin katta yapılmıştır.

Dış Budak Sokak cephesinde yer alan özgün bahçe duvarlarının üzeri, muhdes malzeme ile doldurulmuş ve sıvanmıştır, duvarın dış yüzeyinde çimento katkılı sıva uygulanmıştır.

Yine Dış Budak Sokak cephesinde özgün ana giriş kapısının iki yanında yer alan özgün pencere açıklıklarına müdahale edilerek parapet duvarları kaldırılmış ve niteliksiz kapı boşlukları oluşturulmuştur. Ayrıca yapının doğu cephesinde en solda yer alan pencere açıklığı da aynı şekilde kapı boşluğuna dönüştürülmüştür. Günümüzde malzeme depolamak için kullanılan zemin katta açılan bu üç kapı boşluğunun malzeme taşımaya kolaylaştırmak adına yapıldığı düşünülmektedir.

Zemin kat mekan içlerine bakıldığında Z02 ve Z03 mekanlarının kat yüksekliğinin artırılması amacı ile özgün döşeme sisteminin söküldüğü belirlenmiştir.

Z02 mahalinde pencere yüzeylerine içerden muhdes ahşap kapatmalar yapıldığı, Z03 mahalinde ise güney duvarında yer alan pencerelerden birinin parapet duvarının yıkılarak niteliksiz örgü sistemiyle yeniden örüldüğü, bir diğerinin ise pencere boşluğunun yarısına gelecek seviyeye kadar doldurulduğu görülmektedir.

Z02 mahaline ahşap kalaslar üzerine oturtulmuş ofis olarak kullanılan bir mekan dahil edilmiştir. Z03 mahalinin kuzey batı köşesinde niteliksiz malzeme ile yapılmış bir adet tuvalet mekanı bulunmaktadır.

Yapının genelinde yer alan duvar nişlerine bakıldığında, kitaplık veya dolap olarak kullanıldığı düşünülen nişlerin ahşap profilleri ve raflarının yerinde bulunmadığı görülmüştür.

Yapıya içerde ve dışarda, duvar yüzeylerinde çimento katkılı sıva uygulandığı belirlenmiştir.

Doğu ve kuzey cephelerde zemin kat ile birinci katı bağlayan kat silmesi hizasında muhdes metal bir sundurma yer almaktadır.

Çatıda özgün çatı örtüsü kaldırılmıştır. Yerine niteliksiz bitümlü bir örtü serilmiştir. Ayrıca çatıda niteliksiz ahşap kalaslar yer almaktadır.

5.7.2 Strüktürel bozulmalar

Mektep binasının geneline bakıldığında strüktürel bozulmalar olduğu fark edilmektedir. Cephelerde yapılan incelemelerde, cephe kat silmelerinin kotlarına bakıldığında, doğuya doğru binada bir yatma görülmektedir. Fakat binanın doğu beden duvarında bir meyillenme görülmemiş olması, kat silmelerinde ortaya çıkmış olan bu değişimin sebebinin zemine doğru batma olduğunu göstermektedir.

Yapı temel seviyesinde ve bahçede yapılacak bir sondaj kazı çalışması, bize yapı temelinde ortaya çıkmış olan strüktürel bozulmalarla ilgili daha detaylı bilgi verecektir.

Çatı örtüsünün ağır hasarlı olması sebebiyle bina ciddi bir su sorunu yaşamaktadır. Zaman içerisinde binaya kontrolsüzce çatı üzerinden giren su ile yapının daha çok güney doğu ucunda olmak üzere, döşeme kirişleri ve dolayısıyla döşeme kaplamaları hasar almıştır.

Tavan kaplamalarında yer yer çökmeler, parçalanmalar ve çürümeler görülmektedir. Çatıdan gelen su ile yapı beden duvarlarında da tıpkı döşeme sisteminde olduğu gibi ciddi bozulmalar görülmektedir.

Dış cephe yüzeyinde yer alan sıva kaplamasının kopmalarla yok olmuş olması yapı beden duvarlarının atmosferik etkilere açık hale gelmesinin sebebi olmuştur. Binada yaşanan yoğun su sorunu, cephede yoğun kullanılan çimento katkıli niteliksiz sıva uygulamaları sonucu taşıyıcı duvarlarda bağlayıcılığı olan harcın, duvar örgüsü arasından zamanla boşalmasına sebep olmuştur. Cepheden gelen nem, harç boşalması sonucu, zamanla duvar yüzeylerine daha çok etki eder hale gelmiştir.

Beden duvarlarını bir arada tutmak amacı ile yapıya eklenmiş bir başka strüktürel malzeme de özgün gergi demirleridir. Cephede ve bina içerisinde görülmektedir. Nem sorunu sebebiyle korozyona uğradıkları, yüzeylerinde aşınmalar olduğu belirlenmiştir.

Yapıda yükler ahşap döşeme kirişleri aracılığıyla yağma kagir duvarlara ve dolayısıyla temeller eşliğinde zemine iletilmektedir.

Strüktürel olarak döşeme, duvar, temel üçlemesinde görülen bu sorunlar yapıda var olan bozulmaların boyutlarını göstermektedir.

5.7.3 Malzeme bozulmaları

Etz. Ahayim Musevi Mektebi'nde kullanılan başlıca yapı elemanları taş, tuğla, ahşap, metaldir. Yapının uzun zamandır kullanılmadan kendi haline bırakılmış olması, yapıda kullanılan malzemelerde oluşan fiziksel ve kimyasal bozulmaların hızını arttırmıştır.

Zemin kat beden duvarlarında, toprak zeminden yürüyen su ile çatı kotundan aşağıya inen suyun etkisinin birleşmesi ile ciddi bozulmalar görülmektedir. Z03 mahalinde kazılarak açığa çıkarılmış özgün sömel kotunun incelenmesi sonucu bu kısımlarda yoğun rutubet ve nem görülmüştür. Ayrıca iç ve dış duvar yüzeylerinde kullanılan çimento katkıli sıva ile nemin kimyasal reaksiyonu sonucu, duvar yüzeylerinde ortaya çıkmış olan tuzlanma gözle görülmektedir. Sıva yüzeyleri yoğun

şekilde kabarmış, renk değiştirmiş, yer yer küflenmiş ve oluşan kopmalar sonucu tuğla duvar örgüsü ortaya çıkmıştır.

Dış cephe yüzeylerinde, iç duvar yüzeyleriyle aynı bozulmalar görülürken, tuğla duvar örgüsünde atmosferik etkilerinde etkisiyle meydana gelen harç boşalmaları belirgin şekilde görülmektedir. Yanı sıra yosun oluşumu ve bitki oluşumu yer almaktadır.

Yapının özellikle güneydoğu bölümündeki beden duvarlarında, çatının ağır hasarlı olmasına bağlı, yoğun suya maruz kalması sebebi ile taşıyıcı duvarlarda oluşan bozulmalar strüktürel çatlaklara, sıvada kabarma, dökülme, küflenme ve yer yer yosun oluşumu, bitki oluşumu gibi bozulmalar yoğun olarak görülmektedir.

Yapının döşemelerinde, güney ucundaki mekanlarda, aşağıdan yukarıya doğru gidildikçe hasar oranı artmaktadır. Genel olarak döşeme ahşapları neme bağlı bozulmalar ve karmalara sahip olsa da, 103 ve 203 numaralı mahallerde bozulmalar ahşapta parçalanmalara, küflenmeye ve kopmalara sebep olmuştur.

Yapının tamamında, tüm ahşap pencere doğramalarında neme bağlı bozulmalar ve yer yer kopmalar görülmektedir.

Yapıdaki nem sorunu özgün ana giriş kapısının metal yüzeylerinde ve gergi demirlerinin yüzeylerinde korozyon ve paslanma şeklinde sonuçlar oluşturmuştur.

6. RESTİTÜSYON DENEMESİ

Günümüzde okul işlevinde kullanılmayan, sadece zemin katta depo işlevi verilmiş ve geri kalan kısımları boş olan Etz Ahayim Musevi Mektebi'nin Restitüsyon projesi denemesi hazırlanırken öncelikle, aynı dönem İstanbul'da yapılan AIU mektepleri incelenerek karşılaştırma yapılmıştır. Benzer örnek, çevre yapıları ve yapıda bulunan mevcut izlerden yararlanılmıştır. Yapı ana hatlarıyla kendini ortaya koymakla birlikte, zaman içerisinde yapılan niteliksiz müdahalelerle çok net şekilde özgünden ayrılmaktadır.

Tez çalışması sırasında yapılan araştırmalarda eski fotoğraflara ulaşılammıştır. Restitüsyon okuması yapılırken yapı izlerinin yanında eski haritalar ve aynı dönemde yapılmış benzer yapı örneklerinden faydalanılmıştır.

6.1.1 İstanbul'da Bulunan Alliance İsrailite Universelle Vakfı Okul Yapıları

Dağhamamı Alliance İsrailite Universelle Erkek Okulu

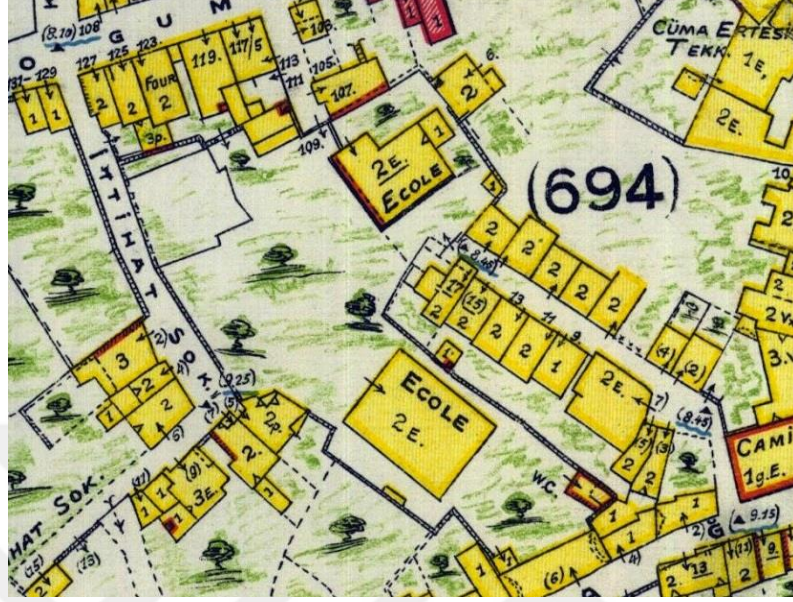
Dağhamamı Alliance İsrailite Universelle Erkek Okulu, Ocak 1875'te kuruldu (Rodrigue,1997:283). Okul kurulduğu yıllarda cemaatten mali yardım almaktaydı. Ancak bu yardımlar yirminci yüzyıl öncesinde sık sık kesintiye uğramaktaydı.

1879'da 75, 1885'te 106, 1891'de 120 öğrencisi olan okul, (Rodrigue,1997:144), buradaki Yahudilerin şehrin diğer kısımlarına taşınmasından dolayı 1893 yılında kapanmıştır (Arslan,2006:295). Okul günümüzde yıkılmış ve yok olmuştur.

Dağhamamı Alliance İsrailite Universelle Kız Okulu

Dağhamamı Alliance İsrailite Universelle Kız Okulu, Ağustos 1880'de kurulmuştur (Rodrigue,1997:283). Okul, öğrenim harçları ve Paris'ten gelen yardımlar sayesinde faaliyetlerini sürdürmekteydi. Cemaatten parasal bir yardım almaya ihtiyaç duymamıştır. Okulun 1885'de 64 ve 1891'de 126 öğrencisi bulunmaktaydı (Rodrigue,1997:144). Yahudilerin şehrin diğer kısımlarına taşınmaları üzerine okul,

1895'te Yahudilerin daha yoğun olduğu Kuzguncuk'a taşınmıştır (Arslan,2006:295). okul binası maalesef günümüzde yıkılmış ve yok olmuştur.

Şekil 6. 1: Üsküdar Pervititch Haritası (URL 3)

Pervititch Haritalarından yapılan taramalarda Dağ Hamamı bölgesinde iki adet okulun olduğu görülmektedir. Kesin bir kanıt olmamakla beraber kaynaklarda yapılan tanımlara benzediği görülmüştür.

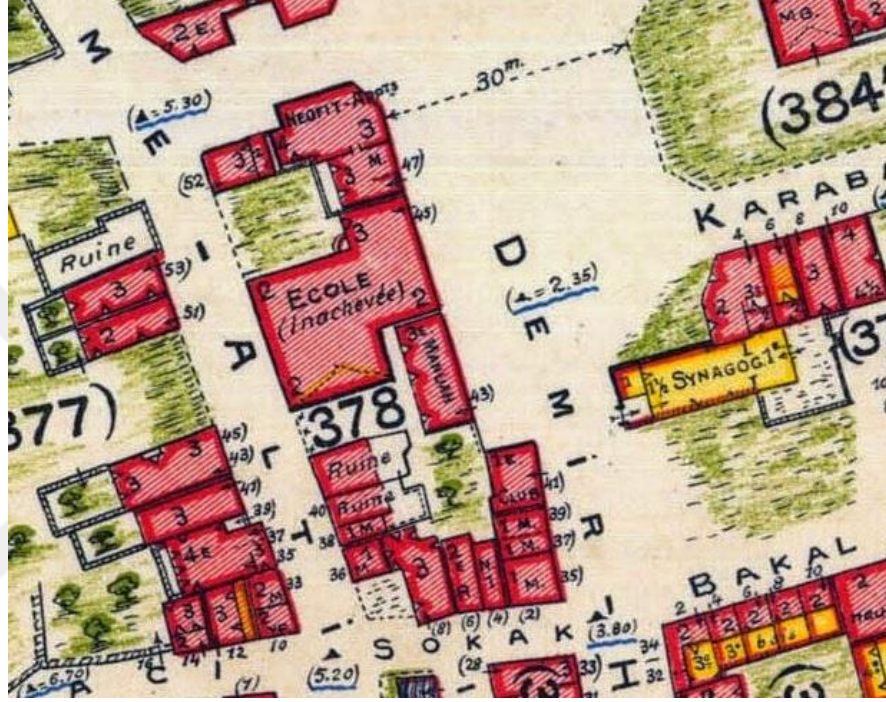
Balat Alliance İsrailite Universelle Erkek Okulu

Balat Alliance İsrailite Universelle Erkek Okulu, Temmuz 1875'te açılmıştır (Rodrigue,1997:283). Okulun açıldığı ilk dönemlerde öğrenci sayısı 120 iken, aynı yılda Talmud Tora'da 700 öğrenci öğrenim görmekteydi. Bazı tutucu görüşlere sahip kişilerin karşı koymasına rağmen, okulda verilen kültürün avantajları anlaşıldığından ilerleyen yıllarda öğrenci sayısı hızla artmıştır (Barokas, 1987:82). Belirli tarihlerde okulda okuyan öğrenci sayısı şu şekildedir; 1879'da 180, 1885'de 142, 1891'de 272, 1898'de 309, 1908'de 359 (Rodrigue, 1997:144).

Temmuz 1911'de çıkan bir yangın sonucu 500 evle birlikte kül olan okulun yeniden inşasına, 1914'te başlanabilmiştir.

Yapı, İstanbul'un Balat Semtinde doğuda Mürsel Paşa Caddesi, batıda Mahkemealtı Caddesi, kuzeyde Çınçınlı Çeşme Sokak ve Güneyde Ferruh Kahya Sokaklar ile çevrili yapı adası içerisinde bulunmaktadır. 1914 yılında yeniden inşa edilen okul

binası günümüze kadar birçok tadilat geçirmiş, özgünlüğünü kaybetmiştir. Pervitich Haritalarından görülebilen yapı planı günümüz haritalarından da anlaşılacağı üzere aynı kalmamıştır. Plan şeması değişmiş olan bu yapının özgünlüğünü yitirmiş olduğu cephe özelliklerinden de anlaşılabilir. Yapı, günümüzde özel bir kurumun yönetim binası olarak hizmet vermektedir.

Şekil 6. 2: Balat Pervitich Haritası (URL 4)

Balat Alliance İsrailite Universelle Kız Okulu

Nisan 1882'de açılmıştır. Okulda 1885'de 137 öğrenci öğrenim görmekteydi. Bu sayı 1891'de 295, 1898'de 340, 1908'de 352 olmuştur. (Rodrigue, 1997:283).

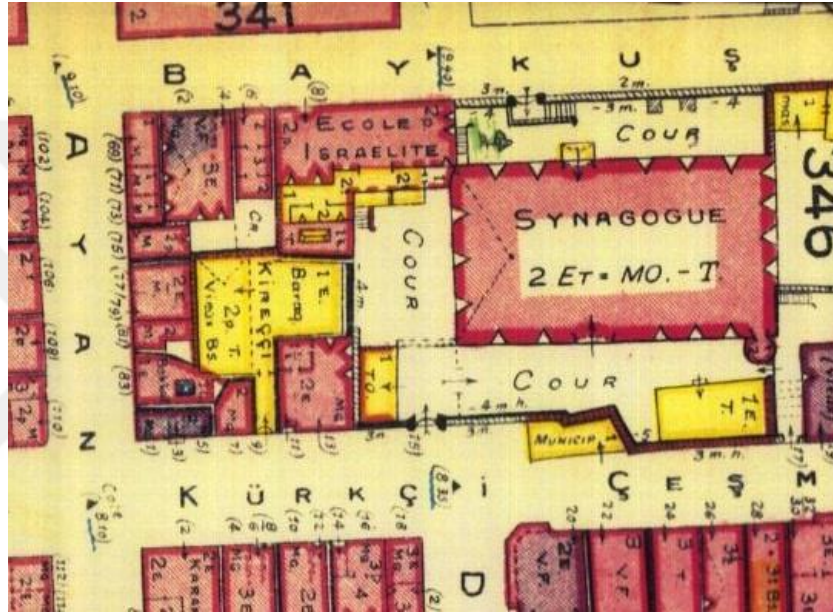
Balat'taki Alliance kız ve erkek okulları, öğrenim harçları ve Paris'ten gelen yardımlar sayesinde ayakta kalmaktaydı. Cemaatten parasal bir yardım almamaktaydılar (Kuran, 2009:87).

AIU'in kendi çabalarıyla kurulan bu okulların yanı sıra, Alliance mezunu olan kişiler de Balat'ta okul açma talebinde bulunmuşlardır. 1908'de Alliance mezunu Avusturyalı Matmazel Camila ve yine Alliance mezunu Madam Furtuni, Balat'ta Kızılcavuş Mahallesi'nde bulunan bir hanenin, 60 kadar öğrenciye yetecek genişlikte

ve 3 odalı bir kız mektebi olarak yapılmasının bir mahzuru olup olmadığını İstanbul Polis Müdürlüğü'nden sormuşlardır. Talep uygun görülmüştür (BOA, 340, 11).

Osmanlı Başbakanlık Arşivi'nde yer alan bu bilgi, Alliance okullarından mezun olanların da, herhangi bir haneyi okula çevirerek eğitim faaliyetlerine destek olduklarını göstermektedir.

Bu okulun yeri kesin olmamakla birlikte, Pervitich haritalarında Balat Ahrida Sinagoguna bitişik olarak gözüken yapı olduğu tahmin edilmektedir. Yapı günümüzde depo olarak kullanılmaktadır.

Şekil 6. 3: Balat Pervitich Haritası (URL 5)

Şekil 6. 4: Balat Uydu Fotoğrafı (URL 6)

Kuzguncuk Alliance İsrailite Universelle Erkek Okulu

İstanbul'un Asya yakasındaki ilk Yahudi yerleşim merkezi Kuzguncuk'tur. Osmanlı döneminde Yahudiler Üsküdar'ı Kudüs toprağına bitişik kabul ettiklerinden, buraya ayrı bir önem vermişler ve Kuzguncuk'u kendileri için önemli bir yerleşim merkezi haline getirmişlerdir (Arslan, 2006:300). Ondokuzuncu yüzyılda Kuzguncuk'ta üç bin aile yaşamaktaydı. Balat'ın aksine o dönemde başkentin en zengin Yahudileri burada ikamet edilmekteydi.

Alliance ideallerinden etkilenen Kuzguncuk cemaati, mevcut Talmud Tora'yı reforme ederek Fransızca, Türkçe ve Tevrat'ın okutulacağı yeni bir okul açmak için hazırladıkları planlarını 1867 yılında kamuoyuna duyurmuşlardı. Ancak bunda başarı elde edememişlerdi (Kuran, 2009:88).

Kuzguncuk AIU Erkek Okulu,1873 tarihinde Baron Maurice de Hirsch'in Osmanlı Devleti'ndeki Yahudilerin eğitime harcanmak üzere AIU'e bir milyon Frank bağışlamasının getirdiği maddi açılımla 1879 yılında kurulmuştur (Groepler, 1999:206). Ancak okulun açılış tarihini Temmuz 1875 olarak verenler de bulunmaktadır (Rodrigue, 1997:283).

Okulu, Alliance Israélite'in İstanbul'daki çalışmalarına düzen getiren Moşe Levi açtırmıştır (Arslan, 2006:295). Okul, her iki yılda bir düzenli olarak cemaat meclislerinden para yardımı almaktaydı.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki 1316.M.3 (23 Mayıs 1898) tarihli bir belgeye göre; okulun izinsiz olarak faaliyete geçtiği, ruhsatını daha sonra aldığı görülmektedir (BOA, 396:26).

Okulun öğrenci sayısı sürekli değişmiştir. İstikrarlı bir yükseliş göstermemiştir. Yıllara göre öğrenci sayısı şöyledir; 1885'te 157, 1891'de 131, 1898'de 254, 1908'de 178 (Rodrigue, 1997:144).

Kuzguncuk Alliance Erkek Okulu'nun 1894 yılında meydana gelen bir depremden zarar gördüğünü, Okul Müdürü Basos Efendi'nin, Maarif Nezareti'ne bir dilekçe yazarak, okul tamir edilene kadar civardaki Sinagon adlı yere taşınma isteğini bildirmesinden öğreniyoruz (BOA, 215:113).

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde, konu detayları ile anlatılmaktadır. 26 Muharrem 1312 (29 Temmuz 1894) tarihli belgeye göre; Okul Müdürü Basos Efendi, Maarif Nezareti'ne yazdığı bir dilekçede, deprem nedeniyle okulun duvarlarının ayrıldığını, çocukların orada bulundurulmasının uygun olmadığını bildirmiştir. Okul tamir edilene kadar yakındaki boş bir arsada baraka yapılarak üzerine teneke çakılarak derse devam ettirilmesi hususunda bir mahzur olup olmadığını sormuştur. Nezaretin cevabında; okulun duvarlarının sakat ve çocukların orada bulundurulmasının tehlikeli olup olmadığını; tehlikeli ise izin belgesinde açıklanan arsada baraka inşa edilip, 150 kadar öğrencinin geçici olarak orada bulunmasında sağlık açısından herhangi bir mahzur bulunup bulunmadığının Şehremaneti ve Zabtiye Nezareti'nden sorulması yönünde karar verilmiştir. Şehremaneti, Maarif Nezareti'ne; okulun depremden dolayı duvarlarının yarıldığını, okulun üst katındaki birinci sene dershanesinin bitişiğindeki çıkma köşeden başlayarak müdür odasının bitimine kadar olan duvarların hatalı olduğunu, bu duvarların ortadan kaldırılarak yeniden yapılması gerektiğini ve geri kalacak üst beden duvarlarının sağlamlaştırılması için gereken tamiratın muntazaman yapılması gerektiğini tespit etmiştir. Maarif, konuya verdiği cevapta; okul müdürünün okulu başka bir yere taşımak için senet imzaladığını ve o civardaki Sinagon adlı yere mektebi taşımak istediğini bildirdiği, Zabtiye Nezareti ve Şehremaneti'nden bu hususta bir mahzur olup olmadığını tahkik edilmesi gerektiğini yazmıştır. Şehremaneti Mühendis Kalemi; Okulun, Mühendis Hurşid Efendi ve Pere Durmaz Kalfa tarafından yapılan muayene neticesinde depremden üst katındaki birinci sene dershanesinin bitişiğindeki çıkma köşesinden başlayarak mektep müdürünün odasının bitimine kadar olan duvarların hatalı bir halde olduğunu, üzerinin çatısıyla tavanı âyete alınarak söz konusu hatalı k ismin inşası ve kalan yerleştirilecek üst beden duvarlarının pencerelerin üstü tellendiğini, pencere kemerleri üstünden gereği gibi iç tarafına lama demiri

genişliğinde yuvalar açılarak kantarlık lama demirinden başları pencerelere raptedilmesi ve emir bağlamaların konulması gerektiğini yazmıştır (BOA, 215:113). Okul, 4 Receb 1312'de (31 Aralık 1894) Metatib-i gayr-i Müslime ve Ecnebiye Müfettişliği tarafından tekrar teftiş edilmiştir. Nezaret, okulun her ne kadar tamir edilmişse de özellikle müdür odasının baştan aşağı çatlak olduğunu ve ne kadar dayanacağıının anlaşamadığı için keşfinin yapılmasını ve neticenin bildirilmesi hususlarının Şehremanetine (İstanbul Belediyesi) bildirilmesini istemiştir (BOA, 242 :56).

Bu belgelerden de anlaşıldığı kadarıyla Osmanlı Devleti'nin Alliance okullarının durumları ile yakından ilgilendiği, zaman zaman keşifler yapıldığı görülmektedir.

Kuzguncuk Alliance İsrailite Universelle Kız Okulu

1880'de açılan okul, öğrenim harçları ile Paris'ten gelen yardımlar sayesinde faaliyetlerini sürdürmekteydi. Ancak bir süre sonra maddi sıkıntıdan dolayı eğitimine devam edemeyerek kapatılmıştır. Kapatılan okulun 1895 yılında masraflarını karşılayacak duruma gelmesi üzerine tekrar açılmasına karar verilmiştir (Groepler, 1999:49).

Bunun için İstanbul Alliance İsrailiyet Reisi İzak, Maarif Nezareti'ne müracaat ederek Kuzguncuk Kız Mektebi'nin icar ettikleri yeni hanede eğitime başlaması için ruhsat verilmesini istemiştir. Maarif Nezareti 4 Zilhicce 1312 (29 Mayıs 1895) tarihli yazısı ile durumu Sadaret bildirmiştir. Bu müracaatı karar bağlamak için konu Şura-yı Devlet'e havale edilmiştir. Bu arada Şehremaneti ile Zabtiye Nezareti tarafından da bu konu soruşturma ve inceleme yapılarak okulun yeniden açılmasında bir mahzur olmadığı bildirilmiştir. Şura-yı Devlet de bu okulun açılmasında bir sakınca görmemiştir. Ancak okulun nakledileceği binanın mezhep binası olarak kabul edilerek imtiyazlı bir hale dönüştürülmemesi ve bu binanın "adiyeden" sayılması gerektiğini belirtmiştir. Şura-yı Devlet'in bu kararı Sadrazam tarafından da uygun görülerek, Kuzguncuk Kız Mektebi'nin açılacağı binanın adi bir bina olarak kabul edilmesi ve hiçbir zaman bir mezhep kurumu haline dönüştürülmemesi şartı ile ruhsat verilmesinin uygun olacağı Padişaha bildirilmiştir. II. Abdülhamid de bu teklifi uygun görerek okulun açılmasını onaylamıştır (Arslan, 2006:295-296). Okulda 1898'de 213, 1908'de 201 öğrenci bulunmaktaydı (Rodrigue, 1997:144).

Alliance teşkilatının doğrudan kontrolünde olmayan Haham Okulu, Hahamhaneye bağlı gibi görünse de, esasında Alliance teşkilatının anlayışı istikametinde eğitim-öğretim yapmıştır. Hatta dönemin Hahambaşısı Hayim Nahum, 1906'da okulda

dersler vermeye devam etmiştir (Arslan, 2006:300). Okul, Alliance'ın istediği şekilde yeni bir haham kuşağının yetişmesine öncülük etmiştir.

Kuzguncuk Alliance İsrail Kız ve Erkek Okulları'nın kullanıldıkları döneme ait mahkeme kayıtlarında belirtilen adres Pervititch Haritalarında bulunmamakta olup, Alman Mavileri haritalarında ise okul binası işlenmemiştir. Yerinde yapılan incelemelerde sokak adının Yanık Mektep Sokak olduğu ve eski Musevi okulundan dolayı bu isim verildiği düşünülmektedir. İsminden de anlaşılacağı gibi yapı yanmış ve yerinde bulunmamaktadır. Günümüzde yapının boş arazisi etkinlik ve kafe alanı olarak yine aynı isimle anılan özel bir işletmedir.

Hasköy Alliance İsrailite Universelle Erkek Okulu

Okulun kuruluş tarihi için bazı kaynaklar 1874 tarihini verirken; (Groepers,1996:49; Güler, 1996:202), (Haydaroğlu,1993:97), bazı kaynaklar 1877 (Rodrigue, 1997:283) tarihini vermektedir.

Okul, öğrenim harçları ile Paris'ten gelen yardımlar sayesinde faaliyetlerini sürdürmüştür. Cemaatten parasal bir yardım almamıştır. Okulda okuyan öğrenci sayısı 1879'da 135, 1885'de 117, 1891'de 241, 1898'de 341, 1908'de 454'dür. (Rodrigue, 1997:144).

4 Safer 1327 (25 Şubat 1909) tarihli arşiv belgesine göre, okul Nikola Mahallesi Keçeciler sokakta bulunmaktaydı ve okulun 4'ü ilkokul, 4'ü de ortaokul olarak taksim edilen sekiz sınıf mevcuttu (BOA, 2:11).

Okulda Müslüman çocukları da öğrenim görmekteydi. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki bir belgeden anlaşıldığı kadarıyla, daha çok asker çocukları bu okulları tercih etmekteydi. 17 Şevval 1310 (4 Mayıs 1893) tarihli belgeye göre okulda okuyan bazı Müslüman çocuklar ve diğer bilgileri şöyledir; (BOA, MF.MGM,3:121)

ÇOCUĞUN İSMİ	PEDERİNİN İSMİ	PEDERİNİN ŞÖHRETİ	İKAMET YERLERİ
Emin Efendi	Osman Efendi	Topçu Yüzbaşı	Eyüp Sultan
Sultan Ahsen Efendi	Osman Efendi	Topçu Yüzbaşı	Eyüp Sultan
Abdi Efendi	Ali Efendi	Evkaf maaşçısı	Sütlüce
Nurettin Efendi	Kamil Efendi	Bahriye binbaşılardan	İstanbul
Hayri Efendi	Ahmet İzzet Efendi	Kol Ağası	İstanbul

Tablo 1.1: Hasköy AIU okulunda öğrenim gören Türk öğrenciler (Kuran,2009)

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki belgelerden okulların kendi içinde Talim Heyeti olduğu görülmektedir. Talim Heyeti'nin müdür ve gramer öğretmenlerinden oluştuğu

çoğunlukla da Fransız öğretmenlerinin heyetin çoğunluğunu oluşturduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca heyet üyelerinin birçoğunun Osmanlı tebaasına mensup olduğu anlaşılmaktadır (Kuran, 2009:93).

Hasköy Alliance İsrailite Universelle Kız Okulu

Diğer bazı okullar gibi bu okulun da açılış tarihleri hakkında çeşitli görüşler bulunmaktadır. Hasköy'de Parmakkapı'da bulunan okulun (BOA, MF.HUS, 2:11) kuruluş tarihi için bazı kaynaklar Ağustos 1875 tarihini verirken; (Rodrigue, 1997:283) bazı kaynaklar 1877 olarak kaydetmektedir. (Groepier,1996:49), (Güler, 1996:202), (Haydaroğlu,1993:97) Okulda okuyan öğrenci sayısı 1879'da 100, 1885'de 163, 1891'de 320, 1898'de 447, 1908'de 372'dir (Rodrigue, 1997:144).

Okulun 1909 tarihinde üçü ilkokul, dördü ortaokul olmak üzere yedi sınıfa taksim edilmiş olarak faaliyetlerini sürdürdüğü görülmektedir. (BOA, MF.HUS, 2:11).

Yapı, kuzeyde Hasköy Mektebi Sokak, Güneyde Kiracı Odaları Sokak, Batıda Keçeci Piri Camii Sokak, doğuda ise Okmeydanı Caddesi ile çevrili yapı adası içerisinde yer almaktadır. Dikdörtgen planlı ve barok tarzda yapılmış olan yapı, bozulmaya uğrasa da günümüze kadar gelebilmiştir. Yıllar içerisinde çeşitli müdahale ve restorasyon çalışması yapılmış olan binanın özgün planı korunmakta olup özgün işlevini yitirmiştir. Yahudi okulu olarak Alliance İsrail Kuruluşu tarafından yapılmış olmasına karşın günümüzde Kadir Has Üniversitesinin Misafirhanesi olarak hizmet etmektedir.

Hasköy Alliance Erkek Okulu gibi Hasköy Alliance Kız Okulu'nun da Talim Heyeti bulunmaktaydı. Heyet üyelerinin çoğunluğu, Osmanlı tebaasına mensuptu (BOA, MF.HUS, 2, 1).

Osmanlı arşivlerinde bulunana belgelerden öğretmenlerinin tamamına yakınının bayan olduğu görülmektedir. Alliance, kız okullarının öğretmenlerinin bayan olmasına dikkat etmiştir. Ayrıca okullarda Talim Heyeti gibi bir birim oluşturulması, Alliance'ın disipline ne kadar önem verdiğini gözler önüne sermektedir.

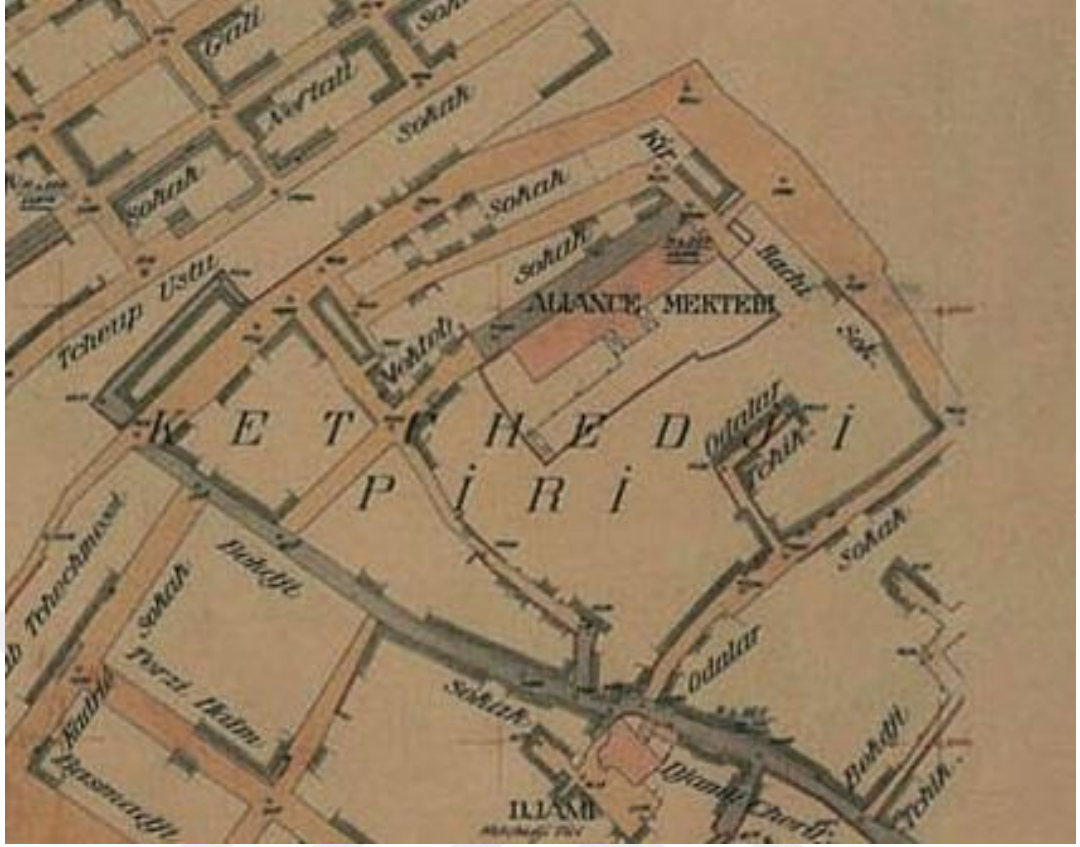
Alliance okullarından mezun olan kişilerin Alliance okulu açarak veya herhangi bir haneyi Alliance okulu haline getirerek teşkilatın eğitim faaliyetlerine destek olduklarını önceki konularda dile getirmiştik. Bu durum Hasköy Alliance Okulu'nda da görülmektedir. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki bir belgeye göre; Alliance mezunlarından olan Luna Nabou, 1 Nisan 1312'de (13 Nisan 1896) Hasköy Arabacılar Mahallesi Feraş Avram Sokak'taki 7 no'lu İsrail Natan adlı kişinin tasarrufunda olan ve İlya Marçalı adlı hocanın idaresinde açılmış olan kız çocuklarına ait ilkokulun başka bir mahalleye nakledilmesi üzerine, boşalan hanenin

kendisi tarafından kiralanarak önceden olduğu gibi kız çocukları için okul açmak istediğini Maarif Nezareti'ne bildirmiştir. Bu hanenin mektep olarak kullanılmasında mahalli ve siyasi bir mahzur olup olmadığının tahkik edilerek bildirilmesi gerektiği Şehremaneti ve Zabtiye Nezareti'nden sorulup ona göre karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Gerekli tahkikat yapılırken söz konusu bayan Luna, mektebe uygun yer bulamadığını, şimdilik bu mektep işinden vazgeçtiğini, maaşla başka bir okulda hocalık yaptığını beyan etmiştir. Uygun bir yer bulunduğunda ruhsat için tekrar başvuracağını söylemiştir (BOA, MF.MKT, 322:3).

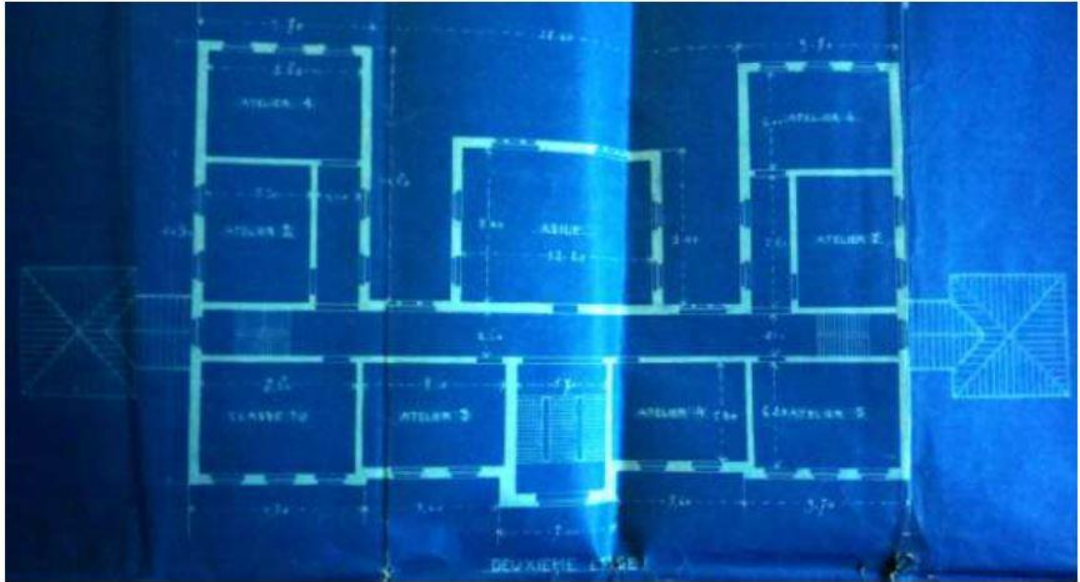
Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki başka bir belgede, Hasköy Alliance Okulu'nun uzun yıllar ruhsatsız olarak eğitim faaliyetlerini sürdürdüğü kaydedilmektedir. Maarif Nezareti, okulun ruhsata bağlanması için gerekli işlemlere Temmuz 1892 tarihinde başlamıştır (BOA, MF.MGM, 2:47).

Hasköy Alliance Okulu'nda 1902 yılında önemli bir gelişme yaşanmıştır. 1902'de Hasköy'de Alliance İsrailit Okulu içinde bir "Haham Okulu" kurulması, Hahamhane tarafından talep edilmiş ve okulun açılmasına izin verilmiştir (Koçak, 1985:494). Ancak Osmanlı Devleti, Hasköy Alliance Okulu içinde Haham Okulu'nun açılmasına bir şartla izin vermiştir. 18 Cumadelaire 1320 (21 Eylül 1902) tarihli arşiv belgesine göre; Maarif Nezareti'nin Şura-yı Devlet'e havale edilen tezkiresi üzerine mülkiye dairesinden düzenlenen ve ilave olarak takdim edilen mazbatada; Hasköy'de Alliance İsrailit Mektebi dahilinde bulunan özel dairede, Hahamlığa kaynak olmak üzere bir haham mektebi tesisine ruhsat verilmesinin uygun olup olmayacağı, Hahambaşı kaymakamlığı tarafından sorulmuştur. Ve söz konusu Alliance İsrailit Mektebi dahilinde bulunan bir dairede olmak ve bu mekteple irtibatı olmamak ve hahamhanenin idaresinde bulunmak şartıyla söz konusu haham mektebinin tesisinde herhangi bir mahzur olmadığı Şehremaneti ve Zabtiye Nezareti tarafından bildirilmiştir. Haham mektebi için onay kararı aynı ay içerisinde, 18 Cumadelaire 1320'de (21 Eylül 1902) çıkmıştır (BOA, İrade Maarif (İ.MF), Dosya: 8, Gömlek: 1320 C-5).

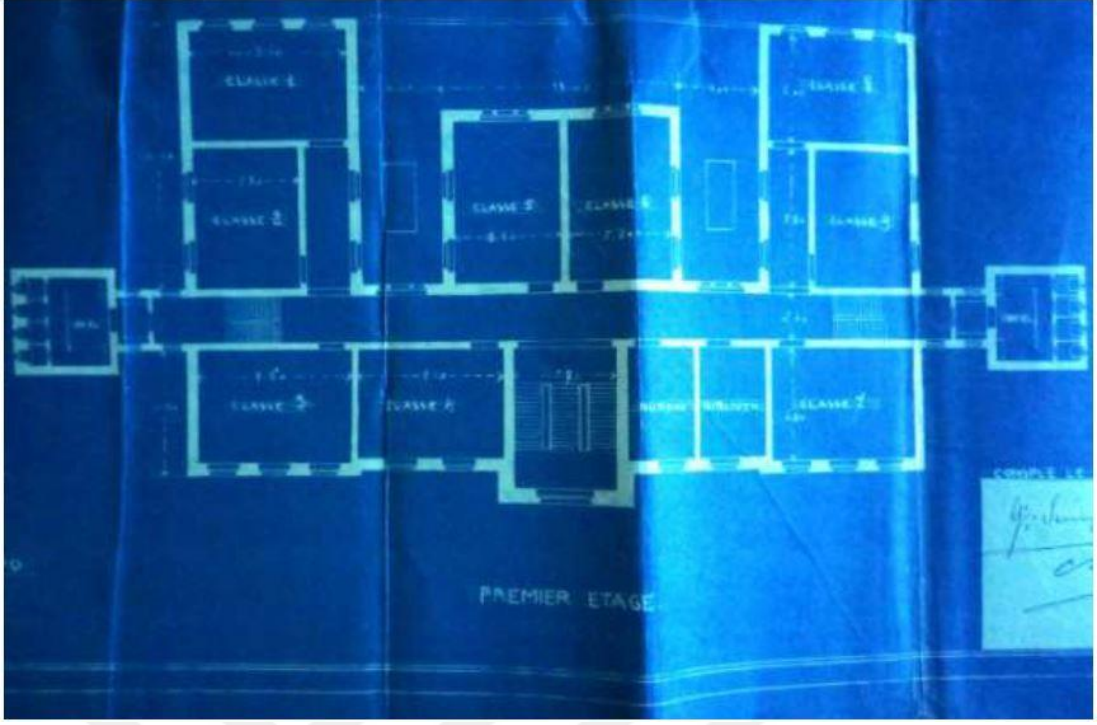
Belgeden anlaşıldığı üzere, Alliance okulu ile Haham Okulu arasında herhangi bir irtibat olmaması ve Hahamhanenin idaresinde bulunması şartı koşulmuştur. Ancak Haham Okulu'nda Hayim Nahum gibi Alliance ideolojisini benimsemiş olanların görev yaptığı bilinmekle birlikte, AIU'nun okulu ideolojisi doğrultusunda örgütlediği de bilinmektedir. Haham Okulu'nda Türkçe derslerin verilmesi gelenekçi Yahudiler tarafından tepkiyle karşılanınca, Hayim Nahum ve Alliance teşkilatına mensup arkadaşları, okulu yaşanan tartışmalardan uzak bir şekilde eğitim vermesi için Kuzguncuk'a taşımıştır (Arslan, 2006:185).

Şekil 6. 5 : Alman mavileri,1913-1914 I. Dünya Savaşı öncesi İstanbul haritaları (İBB)

Şekil 6. 6 : Hasköy Alliance Kız Okulu Zemin Kat Planı (Şar, 2010)

Şekil 6. 7 : Hasköy Alliance Kız Okulu Birinci Kat Planı (Şar, 2010)

Galata Alliance Israéelite Universelle Okulu 1

On dokuzuncu yüzyılda Galata, İstanbul'un önemli bir iş merkeziydi. Bütün Yahudiler, hangi sınıf ve menşeden olurlarsa olsunlar, bu bölgede birbirleriyle ve özellikle Avrupalılarla temas halinde bulunmaktaydılar. Bu sebeple de öğrenim ve eğitim avantajlarını takdir etmekteydiler. 1875 yılına kadar Galata'da sadece basit bir Talmud Tora okulu bulunmaktaydı. Şehrin bu bölgesinde bir okul kurulması için bir komite oluşturulmuştur. (Barokas;1987:185).

Okul Beyoğlu ilçesi, Galata Mahallesi Dibek Sokakta, Ekim 1875'te kurulmuştur (Rodrigue,1997:283). Başlangıçta, okulda öğrenim görmekte olan 200 öğrenciden 30-40 tanesi Müslüman'dı (Barokas, 197:82).¹ Okul, Devre-i Aliye (2 yıllık bir süreyi kapsamaktaydı), Devre-i Mutavassıta (3 yıllık bir süreyi kapsamaktaydı), Devre-i

¹ Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden bulunan belgeye göre Devre-i Aliye birinci sınıfta Salih Recep isminde bir, Devre-i Aliye ikinci sınıfta Halis Koyuncu ve Mehmet Feridun isminde iki Müslüman öğrenci bulunmaktadır. Devre-i Mutavassıt'ın iki şubelik I. sınıfında Celal Sıdkı, Ali Mutavassıt'ın II. sınıfında Muhammed Naci, İbrahim Receb, Cavid Rifat, Muzaffer Mehmet, Ali Faik, Faruk Ömer, Hasan Tahsin, Muhammed Zahreddin olmak üzere 8 Müslüman öğrenci kayıtlı bulunmaktadır. Devre-i Ula'nın II. sınıfında Mehmet Şevket, Mustafa Rifkı, Mehmet Neşet, Mehmed Vehbi, Sami Ertuğrul, Hüseyin Bahreddin olmak üzere altı Müslüman öğrenci kayıtlı bulunmaktadır (Aydın,2009:22). Muharrem, Naim, Ahmed Bahri, Mehmet Neşet, Rifat Fazıl, Mehmet Necati, Mehmet Nihat olmak üzere sekiz Müslüman öğrenci kayıtlı bulunmaktadır.

Ula (2 yıllık bir süreyi kapsamaktaydı) ve Devre-i İhzarı olmak üzere 4 bölümden oluşmaktaydı (Aydın,2009:22).

Kuran, bu okulun mezunlarının büyük bankalarda ve devlet müesseselerinde görev aldıklarını ve diğer okul mezunlarına tercih edildiklerini yazar. Alliance'ın görevi en iyi bu bölgede anlaşılıp, takdir edilmiştir. Bunu, okulun, örf, adet ve düşüncelerin değişmesine, ailevi hayata Avrupai alışkanlıkların girmesine, sevgi ve yardım duygusunun gelişmesine katkıları ile açıklar (Kuran, 2009:98).

Okulda okuyan öğrenciler sayısı 1879'da 135, 1885'de 119, 1891'de 151, 1898'de 215, 1908'de 235'tir (Rodrigue,1997:144). Okulda okuyan öğrencilerin sayısının nispeten azlığının, çoğu misyoner okulu olmak üzere bu semtte faaliyet gösteren pek çok Batılı okula Yahudi öğrencilerin de devam ediyor oluşuydu.

Galata Musevi Okulu, dikdörtgen biçimli bir arazinin ortasında, kuzeydoğu-güneybatı sınırlarına cephe verecek şekilde konumlanmış kare planlı bir binadır. Arazinin kuzeyinde Kırım İngiliz Protestan Kilisesi, doğusunda Hacı Mimi Külhani Sokak bulunmakta olup batıda Dibek Sokak ve güneyde bina ve bahçelerle çevrilidir. Arazi batı-doğu istikametinde dik eğimlidir. Bu eğime göre okul, güneydoğu cephesinden altı, kuzeybatıya bakan ön cepheden ise dört katlı görünür ve üzerine oturduğu arsayı batı-doğu yönünde ortalamıştır. Ayrıca kuzey yönünde Protestan kilisesi ve Külhani Sokak ile okul arazisi arasında bir sıra bina bulunmaktadır. Batıya bakan ön alanın kuzey kenarı boyunca Pervititch Haritasında hangar adıyla geçen bir bölümle tuvaletlerin bulunduğu bir oda görülmektedir. Bahçe kapısı tam batıya bakan köşede Dibek sokağa açılmaktadır (Erkan, 2009:208).

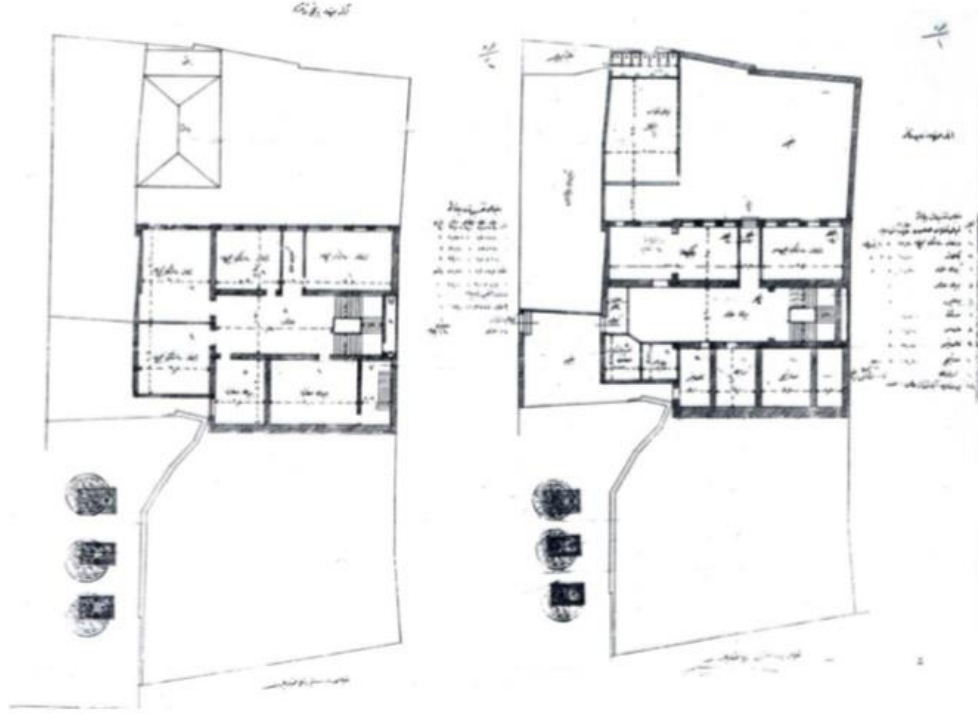
Şekil 6. 8: Galata Pervititch Haritası (URL 7)

Bina kagir olup ön cephede sıva rengi ve plaster düzenlemesiyle vurgulanmış bir zemin kat üzerine 3 katlı sade bir binadır. Giriş kapısı yüksekçedir ve iki kapı kanadının üzerinde küçük kare kayıtlı dikdörtgen bölüm, girişi vurgular. Ayrıca duvarda üç pencere genişliğinde aralıklarla yükselen rustik plastr sütunlar, birinci kat pencere atlarından yatayda cephe boyu uzanan silme yapının giriş katı ile üst katları bir birinden ayırmaktadır. Ayrıca yanda bir giriş kapısı daha görülmektedir (Erkan, 2009:208).

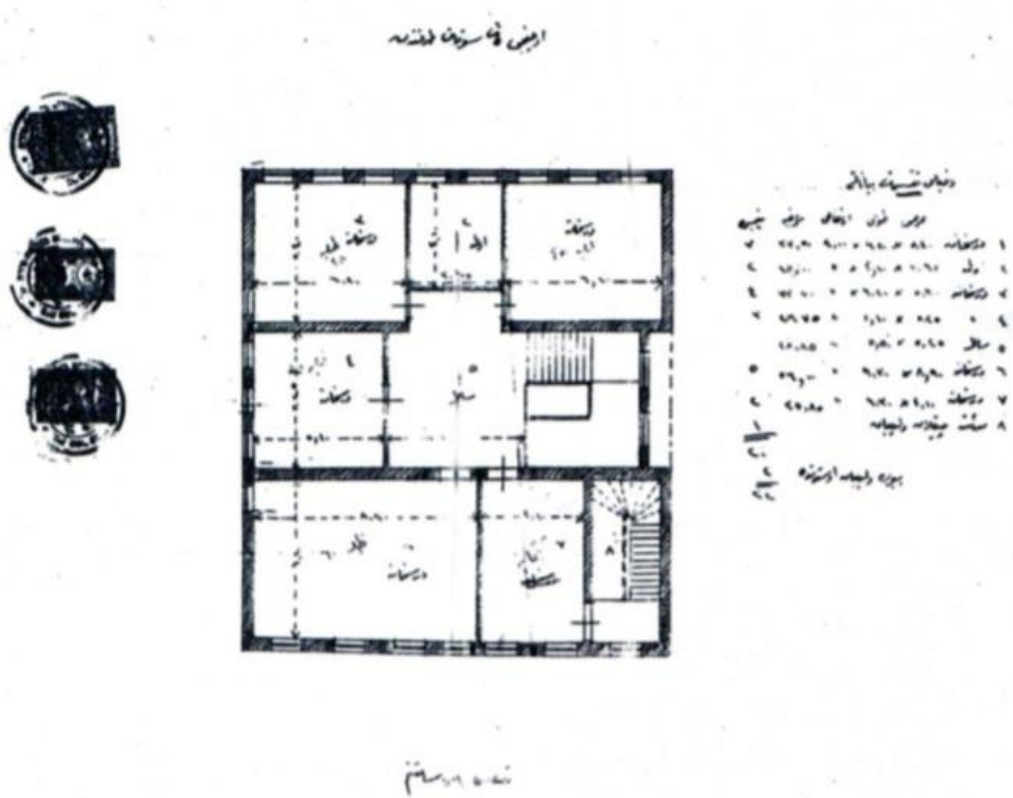
Üst katlarda, zemin kat düzenlemesini takip eden plasterler çatı saçağına kadar devam eder ve kat silmeleriyle birleşerek pencere denizlikleri ile tepe atkılarını hizalayan ortada üçer, yanlarda ikişer pencere bölümler oluşturur. Tüm bu plaster bölümler ve pencere dizileri, yapıya yükselen bir etki kazandırır (Erkan, 2009:208).

Yapı hol tipi kare plan Şemasına sahiptir. Ana merdiven kovasının güneybatı duvarına yaslandığı hol, güneybatı –kuzeydoğu yönelimlidir ve planı aynı doğrultuda üç eşit parçaya böler. Girişe göre sağ tarafta birinci bodrum kata kadar inen ve yukarıda üçüncü kata kadar çıkan bir hizmet merdiveni konumlanmıştır. Zemin kattaki yan kapıdan bu merdivenlere ulaşılır. Ortadaki ana merdiven ise ikinci bodrum kata kadar inmekle birlikte yukarıya doğru ikinci katta son bulur. Merdiven kovasının karşısında yemekhane, güney yanında ise iki derslik yer alır. Birinci ve

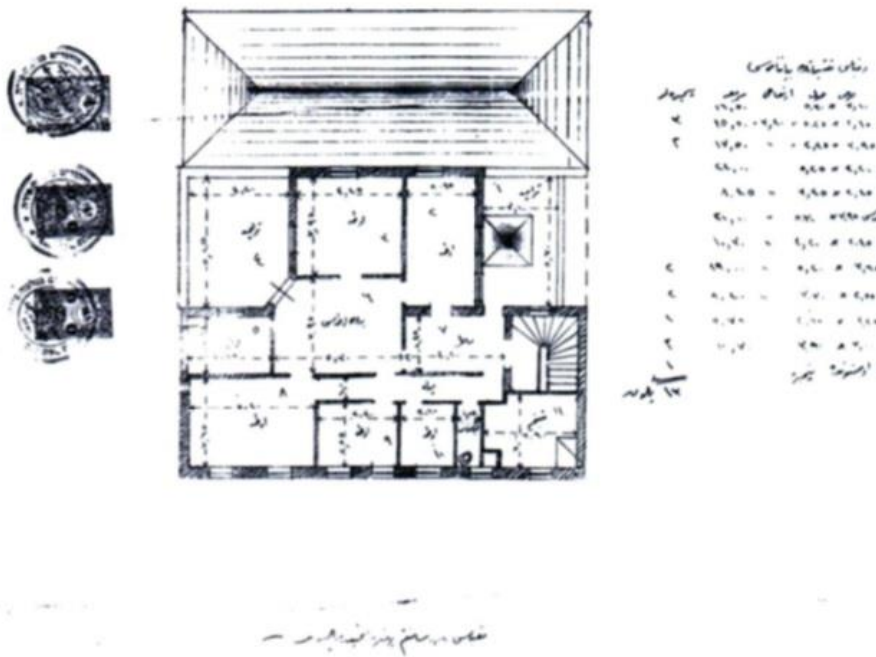
ikinci katlarda, merdivenin açıldığı orta holün etrafına derslikler dizilmiştir. Batı köşesinde konumlanan merdivenlere ise odadan odaya geçiş sistemiyle ulaşılır (Erkan, 2009:208).

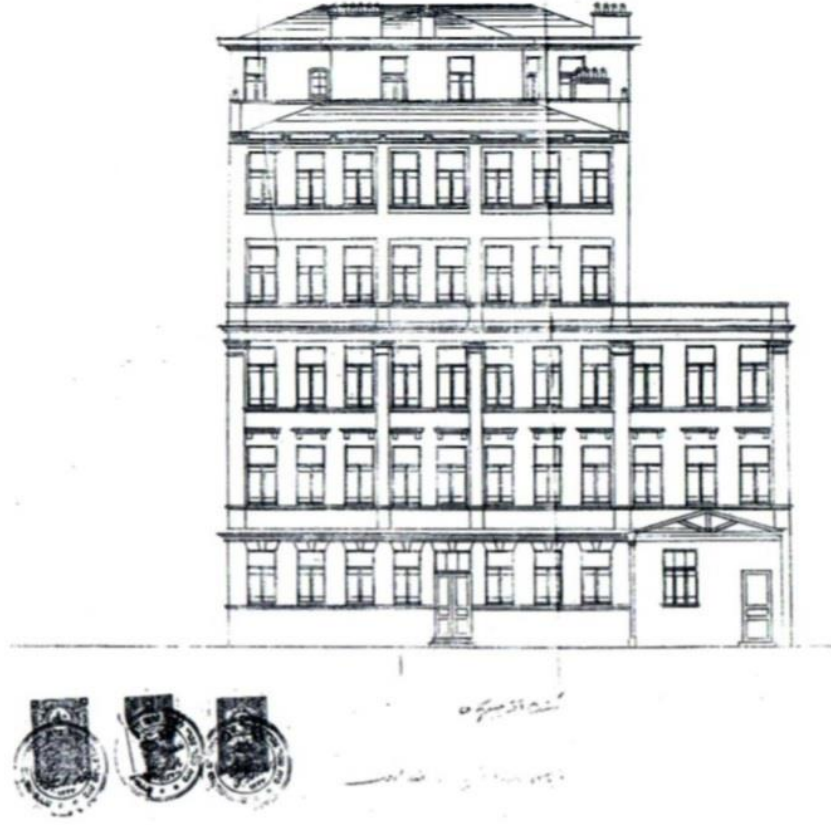
Şekil 6. 9: Galata Alliance Israélite Universelle 1 Okulu Planı, (Erkan, 2009)

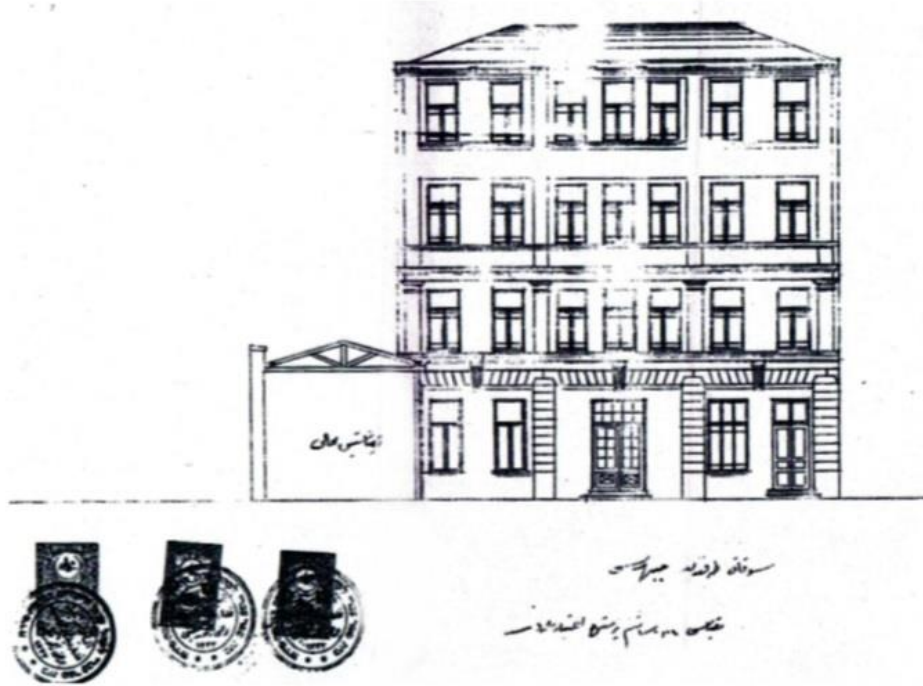
Şekil 6. 10: Galata Alliance Israélite Universelle 1 Okulu Planı, (Erkan, 2009)

Şekil 6. 11: Galata Alliance Israélite Universelle 1 Okulu Planı, (Erkan, 2009)

Şekil 6. 12: Galata Alliance Israélite Universelle 1 Okulu Galata Yönü Görünüşü, (Erkan, 2009)

Şekil 6. 13: Galata Alliance Israélite Universelle 1 Okulu Dibek Sokak Görünüşü, (Erkan, 2009)

Şekil 6. 14: Galata Alliance Israélite Universelle Okulu Giriş Cephesi Fotoğrafi, (Erkan, 2009)

Şekil 6. 15: Galata Alliance Israélite Universelle Okulu Giriş Cephesi Fotoğrafi, (Erkan, 2009)

Galata Alliance Israélite Universelle Okulu 2 (Goldschmidt)

Rusya ve Romanya'daki problemler sonucu ülkeye göç etmiş olan Alman, Avusturya, Romanya, Rus menşeli Aşkenaz nüfusun büyük bir çoğunluğu Galata'ya yerleşmiştir. Bu nedenle Alliance, 1876'da Aşkenazlara yardımda bulunarak

Galata'da karma bir okulun (Goldschmidt Okulu) kurulmasını sağlamıştır (Sevinç, 2007:288 ; Haydaroğlu,1993:97 ; Rodrigue, 1997:283). Ancak okulun 1879 tarihinde kurulduğunu söyleyenler de bulunmaktadır. (Groepier,1999:49 ; Güler,1996:202). Goldschmidt Okulu, AIU Başkanvekili Salomon Goldschmidt'in bağışları ile kurulmuştur (Frayman,2000:33). AIU'nun diğer okullarında eğitim dili Fransızca iken, bu okulda Almanca idi. Aşkenaz nüfusun hızla artması ve Alman ticaretinin gelişmesi ile birlikte Almanca öğrenimine talep artmıştır. Çok sayıda Alman Yahudi'sinin varlığı, Alliance okullarında Almanca öğrenimine ciddi bir şekilde yer verilmesine yol açmıştır (Rodrigue 1997:140).

AIU, okula devamlı olarak yardım etmekteydi. Okul, aynı zamanda her iki yılda bir düzenli olarak cemaat meclislerinden para yardımı da almaktaydı (Kuran, 2009:99).

Okulun öğrenci sayısı 1885'de 152, 1891'de 143, 1898'de 215, 1908'de 250'dir (Rodrigue,1997:144). Goldschmidt Okulu, Aşkenaz erkek çocuklara eğitim verirken, Aşkenaz kızlar Galata'da Alliance kız okuluna devam etmekteydi (Frayman,2000:33). Okulda, yirminci yüzyıl başlarında beş sınıf, 292 erkek çocuk, 4 erkek 1 bayan öğretmen, 2 de yardımcı bulunmaktaydı (Şişman, 2006:321).

Galata kız ve erkek okulları, cemaatten mali yardım görmekteydi. Ancak bu yardımlar yirminci yüzyıl öncesinde sık sık kesintiye uğramaktaydı.

1911 yılında Türkiye Yahudilerinin Alliance vesayetinden çıkmak istemelerinin bir sonucu olarak uluslararası faaliyet göstermekle birlikte Amerikan kaynaklı olan Bene Berit cemiyeti İstanbul'da bir loca açmıştır (Nahum, 2000:106).

Ardından, İstanbul'daki Aşkenazi Cemaati'ne başhamamlık ve Galata Karma (Goldschmidt) Okuluna müdürlük yapmak için davet üzerine Almanya'dan 1900 yılında gelen Davit Markus tarafından 1915'te kurulan ve Galatasaray Lisesi'nin programına yakın bir program takip eden Bene Berit Lisesi, II. Dünya Savaşı'ndan sonra bu binaya taşınmış ve isim Beyoğlu Musevi Lisesi olarak değişerek eğitimine devam etmiştir (Erkan, 2009:200).

Okul, 1995 yılında yeni açılan Ulus Özel Musevi Lisesi'ne devrolunmuştur. Okulda uzun yıllar Ermeni, Rum ve Müslüman öğrenciler de okumuştur (Ovadya 1994:403).

Beyoğlu ilçesi, Galata mahallesi, doğuda Mektep Sokak, batıda Tutsak Sokak, kuzeyde Minare Sokak ile güneyde Okçubaşı Caddesi tarafından çevrilidir.

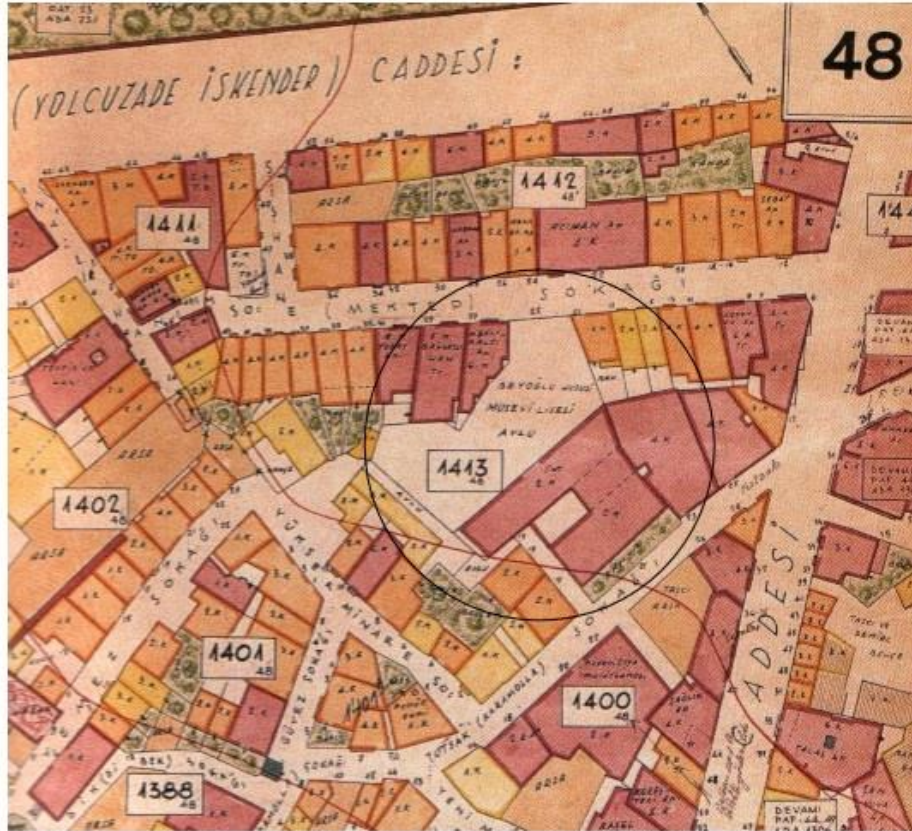
Ana girişi Mektep Sokaktadır, ancak Tutsak Sokağa da cephesi bulunmaktadır. Doğu yönünde bitişik nizam binalar arasından okulun bulunduğu avluya ulaşılır.

Okul, üç katlı bir yapı olup kuzey ve güney cephelerden yandaki binalara bitişik nizamdadır. Her katta sövesi olmayan sade pencere dizileri göze çarpar. İkinci ve üçüncü kat pencereleri arasında tuğla örgü geniş kare tablalar, pencerelerle birlikte düşeyde tuğla şeritlerle ayrılmıştır. Düşey bölümlenmeler bina cephesinde yükselen bir etki yapmakta ve yapıyı olduğundan uzun göstermektedir (Erkan, 2009:200).

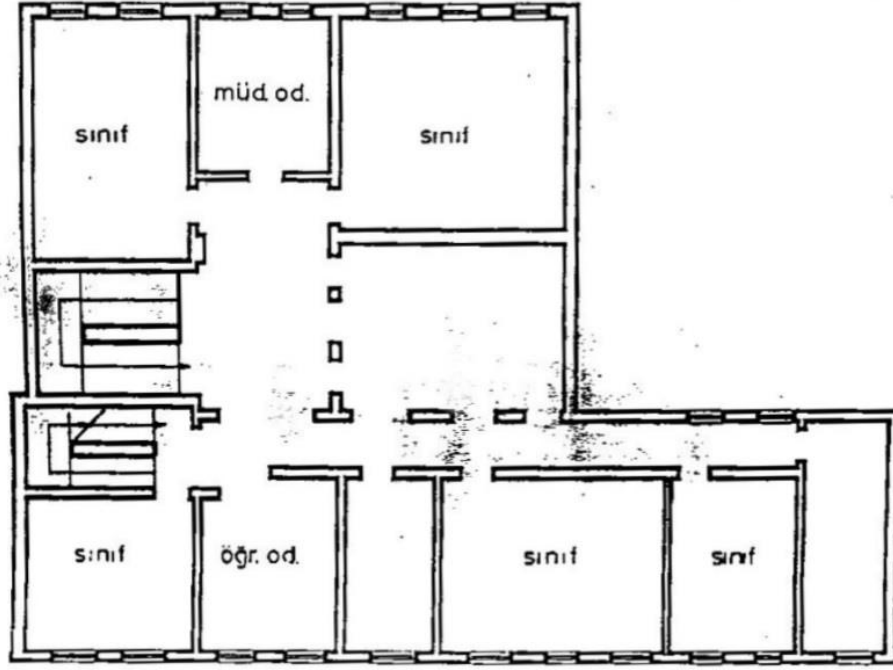
Bina her katta farklı bir plan şemasına sahiptir. Zemin katta giriş doğu yönünden olup ortadaki hole bakan yan yana iki merdiven kovası güneydoğu duvarına yaslanmıştır. Büyük merdivenler ikinci katta son bulmaktadır. Zemin katta saat yönünde derslikler, merdivenler, laboratuvar ve jimnastik salonu sıralanmıştır (Erkan, 2009:200).

Birinci katta merdivenlerin bir ucuna açıldığı L tipi koridorlu bir plan şeması uygulanmıştır. Bu katta müdür odası ile öğretmenler odası merdivenlerin çıktığı holün iki ucunda karşılıklıdır ve derslikler de koridorun iki tarafına sıralanmıştır.

İkinci kata küçük merdivenlerle ulaşılır ve alttaki katlardan dardır. İnce koridorun doğu tarafına derslikler dizili olup kitaplık batı yönündedir (Erkan, 2009:200).

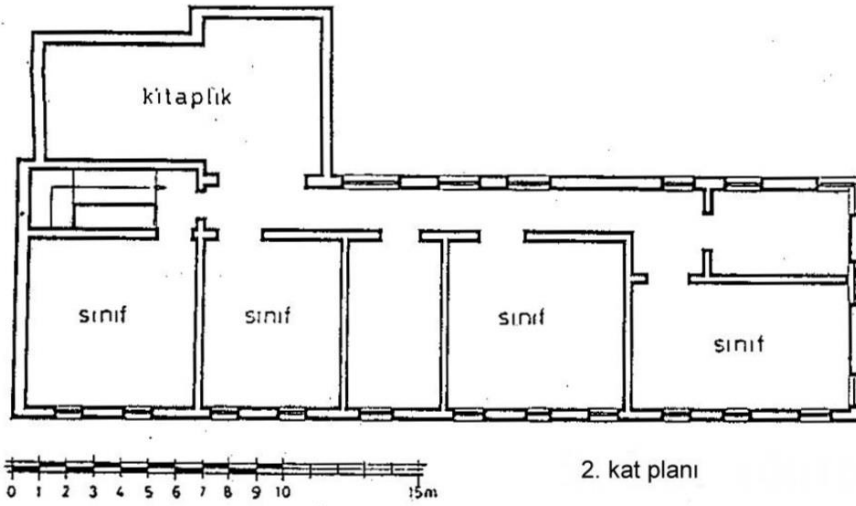

Şekil 6. 16: Suat Nirven Haritası, (Erkan, 2009)

1. kat planı

Şekil 6. 17: Galata Alliance Israélite Universelle Okulu Planı, (Erkan, 2009)

2. kat planı

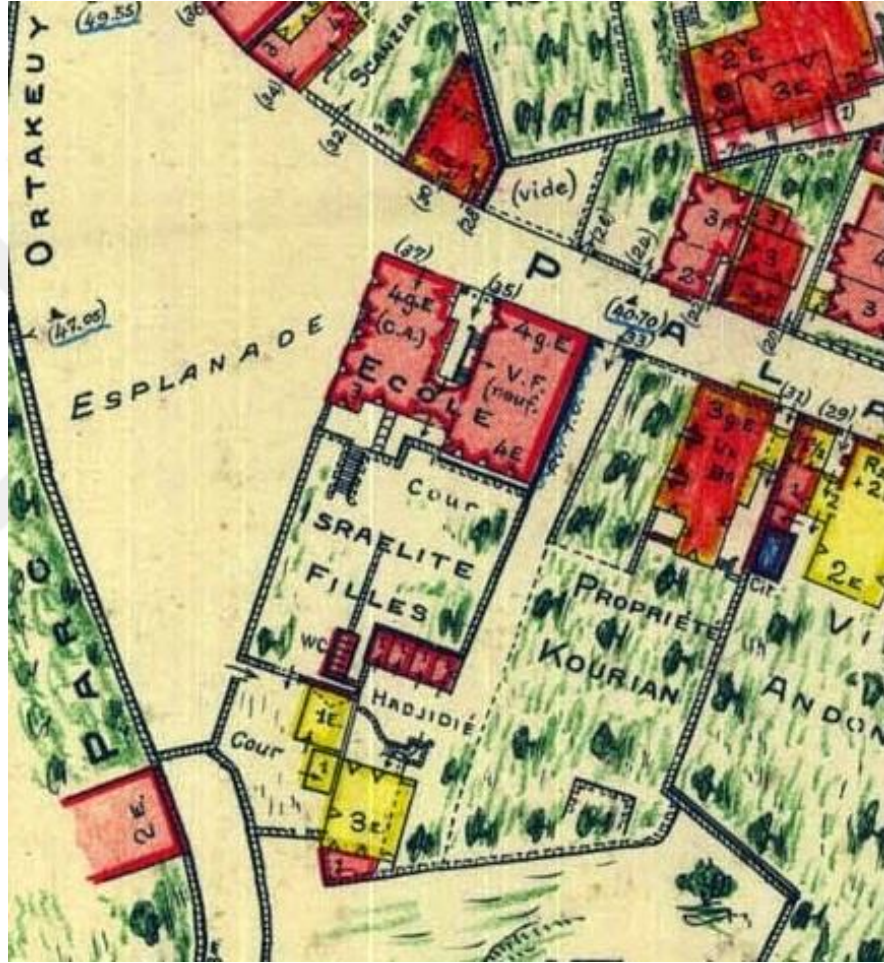
Şekil 6. 18: Galata Alliance Israélite Universelle Okulu Planı, (Erkan, 2009)

Ortaköy Alliance Israélite Universelle Kız Okulu ve Yetimhanesi

Okul erkek okulundan 1 yıl sonra 1882'de kurulmuştur (Groepier,1999:49). Yapı, kuzeyde Palanga Caddesi, güneyde Çırağan Caddesi, Doğuda Taşbasamak Sokak,

Batıda ise çıkmaz sokak ile çevrili yapı adası içinde bulunmaktadır. Eski haritalarda da görebildiğimiz okulun plan şemasını günümüzde koruduğu görülür.

Okul, Allience İsrail Kuruluşu tarafından kurulmuştur fakat erkek okulu ile aynı dönemde okul faaliyetini yitirmiştir. Günümüzde boş ve metruk bir bina olarak yerinde duran yapı kullanılmamaktadır. Yapı dikdörtgen planlı ve barok tarzda yapılmıştır. Korunma sorunları olmasına karşın günümüzde oldukça iyi durumdadır. Yapının mülkiyeti özel bir şirkete geçmiştir.

Şekil 6. 19: Ortaköy Pervititch Haritası (URL 8)

Şekil 6. 20: Ortaköy Alliance Israéelite Universelle Kız Okulu Günümüz Fotoğrafı (Erdim, 2019)

6.1.2 Ortaköy Alliance Israéelite Universelle Erkek Okulu Restitüsyon Denemesi

Beşiktaş bölgesi ile ilgili birçok harita ve gravür çalışması olmasına rağmen, bunların büyük kısmı, sahil kısmını ele almaktadır. Yapı adasının bulunduğu bölge ile ilgili yapılan en detaylı belgeleme çalışması 1922 tarihli Pervititch Haritaları'nda görülmektedir.

Pervititch Haritası incelendiğinde, Etz. Ahayim Musevi Mektebi'nin çevresindeki yapıların çoğunlukla kagir olduğu görülmüştür.

Yapı adası ile sokak ilişkisi değişmemekle birlikte günümüzden farklı olarak, mektebin komşusu olan 2 nolu parselin mektebin bahçesi olarak kullanıldığı ve yapı parsel alanının 1 ve 2 nolu parselin toplamı olduğu görülmektedir. 1 ve 2 nolu parsel ayırımının daha sonra yapıldığı anlaşılmaktadır.

3 nolu parselde konumlanan ve günümüzde Etz Ahayim Sinagog'unun misafirhanesi olarak kullanılan yapının, mektebin okul işlevini sürdürdüğü dönemde yemekhane olarak okula hizmet ettiği öğrenilmiştir.

Ayrıca Pervititch Haritası'ndan okunan bir diğer bilgi 1 ve 2 nolu parselin günümüzdeki bahçe duvar hattının özgün sınırlara uyduğu, okulun özgün bahçe giriş kapısının ise günümüzde 2 nolu numaralı parselde girişi sağlayan metal kapının konumuyla eşleştiği görülmektedir.

Etz Ahayim Musevi Mektebi genel anlamda özgünlüğünü korumakla birlikte, süreç içinde yapıya sonradan eklenmiş kısımlar bulunmaktadır.

Bunlardan biri yapı ana kütesine ön cephede eklenmiş olan muhdes küttedir. Özgün bahçe duvarının yüksekliği, özgün tuğla duvar örgüsü ile niteliksiz duvar örgüsü arasındaki farktan okunabilmektedir. Restitüsyonda özgün bahçe duvar yüksekliği korunmuştur ve üzerinde yer alan niteliksiz duvar parçası ve çatı örtüsü kaldırılmıştır.

Bahçe giriş kapısı Pervititch Haritası'nda okunduğu özgün yerine konumlandırılmıştır. Günümüzde özgün bahçe duvarı üzerinde okunan kemerli açıklıklar korunmuştur.

Zemin katta, Z02 ve Z03 numaralı mahallerde döşeme kotu, rölöve projesinde belgelenmiş olan özgün döşeme izi ve Z01 mekanının özgün döşeme kotu referans alınarak, ± 0.00 olarak belirlenmiştir. Özgün döşeme sistemi ahşap kirişli döşeme olarak tanımlanmıştır.

Birinci kat ve ikinci kat döşemeleri de yine ahşap kirişli döşeme sistemi olarak bırakılmıştır.

Rölöve çalışmasında yerinde olmayan çift kanatlı ahşap tablalı mahal kapıları özgün mahal kapıları ile aynı olacak şekilde önerilmiştir.

Pencere açıklığının genişletilmesi ile oluşturulmuş, batı cephesinde iki adet, doğu cephesinde bir adet kapı boşluğu özgün pres tuğla kemerli, söveli ve denizliği olan pencere boşluğuna dönüştürülmüştür.

Özgün olmayan pencere doğramaları, kaybolmuş ya da parçalanmış kısımları özgüne uygun detaylarda olacak şekilde önerilmiştir. Pencere önlerinde özgüne uygun olmayan demir parmaklıklar kaldırılmıştır.

İç ve dış duvar yüzeyleri yapı izlerinden okunduğu şekliyle sıvalı olarak ifade edilmiştir.

Çatı sistemi ahşap karkas üzerine alaturka tipi kiremit örtülerek dönemine uygun olacak şekilde önerilmiştir.

7. RESTORASYON ÖNERİLERİ

7.1 Yapının Kullanımına İlişkin Öneriler

Mektep olarak yapılmış olan yapı, özgünlüğünü büyük ölçüde koruyarak günümüze ulaşmıştır. Ancak yapının çevresinde yaşayan Musevi cemaatinin sayıca azalması, bu okulun kapanmasına ve yapının kendi haline bırakılmasına sebep olmuştur. Okulun kapatılmasına sebep olan Musevi cemaatinden aktif kullanıcısının olmaması durumu, günümüzde de yapının tekrar özgün işlevini sürdürememesine sebeptir. Yapı yeniden işlev verilirken bu faktör göz önünde bulundurulmuştur. Ayrıca Beşiktaş Belediyesi'nin imar planı göz önünde bulundurulmuştur. İmar planında yapı alanı kültürel tesis birimi olarak planlanmıştır. Bu plan notuna göre yapının işlevine karar verilmiştir.

Yapının çevresinde mevcutta yer alan tarihi doku farklı etnik ve dini kökenlere ait yapı komplekslerini içinde barındırmaktadır. Bölgede yer alan Türk, Yahudi, Ermeni ve Rumlara ait tarihi dini ve sivil mimari yapılarının oluşturduğu ağ sisteminin içerisinde konum olarak bir merkez olma potansiyeli taşıyan Etz Ahayim Musevi Mektebi binasının, mahalle ölçeğinde bu çok kültürlü dokunun yansıtılabileceği "Etz Ahayim Sinagogu Vakfı Semt Kimliği Merkezi" olarak kullanılması önerilmiştir.

Semt Kimliği Merkezi işlevi birçok fonksiyonu içinde barındıracak şekilde tasarlanmıştır. 3 katlı yapıda belirlenen fonksiyonlar; enformasyon birimi, atölyeler, sergi alanları ve toplantı alanları gibi esnek kullanıma uygun şekilde tanımlanmıştır.

Yapının kent ile kurduğu mekan hiyerarşisi dikkate alınmış, sokak, bahçe ve iç mekân ile ilişkili olarak kafe giriş katında konumlandırılmıştır. Kafe, yapının kullanıcısının günlük ihtiyaçlarını karşılayan bir ölçekte düşünülmüştür. Ayrıca giriş katta yapıda yer alan etkinlikler ve Ortaköy Semt kimliği hakkında bilgi sağlanabilecek halka açık bir enformasyon birimi oluşturulmuştur. Yapının kullanılabilir ıslak hacimleri bu katta yer alır.

Birinci katta ana merdiveni idare ofisi karşılar. Bu ofis yapının idari yönetim birimidir. Bu katta bulunan iki büyük mekân geçici, kalıcı sergi salonu olarak kullanılmıştır.

Yapılacak sergilerin içeriğinin Ortaköy Semti'nin çok kültürlü kimliğine dair olması önerilmektedir.

İkinci katta iki büyük mahalden biri semt ölçeğindeki kültürel aktivitelere hizmet edecek seminer odası olarak tasarlanmıştır. Diğer büyük mahal birçok kültüre ait geleneksel sanatların uygulama ve eğitim alanı olarak tasarlanmış ve atölye olarak tanımlanmıştır. Bu katta yer alan ofis atölye ve seminer odasının günlük kullanımına hizmet etmektedir.

7.2 Yeniden Kullanıma Bağlı Uygulama Önerileri

Restorasyon önerileri, yapının restitüsyonuna uygun olarak hazırlanmıştır. Projede yer alan koruma yaklaşımı doğrultusunda alınan müdahale kararları ile "sürdürülebilir koruma" ilkesi temel alınarak yapılan her ölçekteki uygulamanın ve alınan her kararın sonraki devirler için doğru bir bilimsel, mimari ve tarihi kaynak oluşturması amaçlanmaktadır.

Bu doğrultuda plan düzenine sadık kalınmıştır. Özgün plan özelliklerini bozan tüm ekler kaldırılmıştır.

Rölöve projesinde yok olmuş veya hasarlı görülen tüm döşemelerin restitüsyon projesi detaylarına uygun şekilde yeniden yapılması kararı alınmıştır.

Mevcutta değiştirilmiş olan tüm tavanların Restitüsyona uygun olarak özgün malzeme ve detayda yeniden yapılması önerilmiştir.

Duvar iç yüzeylerinde yer alan niteliksiz sıva ve eklerin tamamının kaldırılması, raspa yapıldıktan sonra gerekli yerlerde tuğla değişimi, derz boşalması olan kısımlarda özgüne uygun harç ve malzeme kullanılarak enjeksiyon yöntemi ile dolgu yapılması önerilmiştir. Bu işlemten sonra tüm duvar iç yüzeylerinin sıvanmasına karar verilmiştir.

Cephelerde yer alan tüm muhdes ekler kaldırılmıştır. Çatıdan ve zeminden gelen suyun etkisi ile yoğun şekilde görülen sıva dökülmeleri ile dış etkenlere açık hale gelmesi sonucu oluşan bitkilenmelerin, kararmaların, neme bağlı oluşan rutubetli kısımların temizlenmesi önerilmiştir.

Beden duvarları yüzeyinde meydana gelmiş olan harç boşluklarının özgüne uygun harç ve malzeme kullanılarak enjeksiyon yöntemi ile doldurulması uygun görülmüştür. Bozulan kırılan mukavemetini kaybetmiş olan tuğlaların, yenileriyle değiştirilmesi, pencere sövelerinde, denizliklerinde ve kemerlerindeki pres tuğlalarda

da aynı şekilde bozulmuş, kırılmış olanların yenileriyle değiştirilmesi alınan karar önerilerindedir.

Cephelerde görülen gergi demir ve kılıçlarının sökülerek kullanılabilir olanlarının tespiti sonrası gerekli temizleme ve sağlamlaştırma işlemlerinin yapılması, kullanılamaz olanların özgün detaylarında yeniden yapılması ve yerine konulması önerilmiştir.

Cephelerde, bu gibi sağlamlaştırma ve güçlendirme müdahalelerinden sonra, özgüne uygun şekilde sıvanması kararı uygun görülmüştür.

Tüm özgün kapı ve pencere doğramalarının, söküldükten sonra onarımı yapılarak yerine monte edilmesi, mukavemeti kaybolmuş parçaların yenilerinin özgün detay ve malzemesinde yerine konulması önerilmiştir. Sonradan eklenmiş ve özgün olmayan ahşap pencere doğramaları kaldırılarak, özgün malzeme ve detayda yenilenmesi uygun görülmüştür.

Yapının mevcut halinde yer alan niteliksiz metal parmaklıkların kaldırılıp yerine dönemine uygun olacak şekilde detaylandırılmış demir parmaklıkların eklenmesi kararı alınmıştır.

Uygulama sırasında yapının temel seviyesinde kontrollü kazı yapılması ve gerekli görülmesi halinde güçlendirme yapılması önerilmiştir.

Çatı sistemi restitüsyon önerisine sadık kalınarak oluşturulmuştur.

Özgün kirpi saçakta kopma olan yerler, özgün malzeme ve tekniğe uygun olacak şekilde yeniden yapılacaktır.

8. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

İstanbul, birçok gerekçeyle Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşayan Yahudilerin tercih ettikleri bir şehir olmuş ve en kalabalık Yahudi mahalleleri İstanbul'daki semtlerde kurulmuştur.

Bu semtlerin en önemlilerinden biri olan Ortaköy, yüzyıllar boyunca farklı kültürlerin birlikte yaşadığı bir bölge olma özelliğini taşır. Karma kültürün getirmiş olduğu dini ve kamusal yapı çeşitliliği bölgenin fiziksel kimliğini zenginleştirmiştir.

Ortaköy bölgesinde Yahudiler ile ilgili bilgiler çok eskidir. İspanya'dan sürülen Yahudiler 1492 yılında İstanbul'a geldiklerinde büyük çoğunluğu Ortaköy'e yerleşmiştir. Osmanlı dönemindeki yoğun imar faaliyetlerinin sonucunda Ortaköy'de Yahudilere ait dini ve kamusal yapılar yapılmıştır.

Günümüzde Ortaköy'ün kültürel kimlik katmanının bir parçası olan Yahudilere ait tarihi kamusal yapılar yoğun kent dokusu içerisinde kaybolmaktadır. Bunun en önemli nedenlerinden biri bölgedeki Yahudi cemaatinin bu bölgeyi terk etmiş olmasıdır.

Bir diğer nedeni ise İl Belediyeleri, İlçe Belediyeleri ve bölgenin bağlı olduğu Kültür Varlıkları Koruma Kurulu tarafından onaylanan 1/5000, 1/1000 ölçekli plan notlarından kaynaklanmaktadır. Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı olarak tescillenen yapıların ilk yapıldığı dönem fonksiyonları ile kullanılabilmesi, bölgenin sosyal ihtiyaçlarının araştırılması ve yapıların yetkilileriyle görüşülerek planlanması gerekmektedir. Geçmiş dönemlerde okul, ibadethane veya farklı kamusal işlevler için yapılan yapılar günümüzde aynı işlevi sağlayarak bölgenin değişen koşullarına adapte olamamakta ve kullanılamamaktadır.

Ortaköy'de yapılan alan araştırmalarında Ortaköy Etz Ahayim Sinagogu'na ait olan ancak kullanılmayan, okul ve ibadethane (eski sinagog) günümüzde boş ve kullanılmıyor olması Yahudi cemaatinin bu bölgede okula veya başka bir sinagoga ihtiyacı olmamasından kaynaklanmaktadır. Ancak bu yapılara yapıldığı dönem fonksiyonu verilmesi yapının sürdürülebilirliğini kısıtladığı gibi yapının bakımsız ve harap duruma gelmesine neden olmuştur.

Ayrıca çalışma kapsamındaki yapının eğitim yapısı olması ve işlevinin okul olarak sürdürülmesi planlansa dahi 2007 tarih ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun ikinci bölümünün 5.maddesinde belirtilen "Yabancı okulların; binaları genişletilemez, şubeleri açılmaz, mevcut binalarının yerine kaim olmak üzere yeniden binalar inşa edilemez. Bu amaçla herhangi bir mülk edinilemez veya kiralanamaz." koşulu yapının fonksiyonel okul işlevini sürdürmeyeceğini göstermektedir. Çünkü bu büyüklükteki bir yapının ancak bir okulun ek binası veya idari binası olabileceği açıktır. (Bkz.171:179)

Bu bilgiler doğrultusunda, Etz Ahayim Sinagogu'na ait olan ve İlçe Belediyesi tarafından Kültürel Tesis alanı olarak planlanan yapının. Sosyal ve kültürel hafızanın fiziksel yansıması olan bu yapıların yönetimi ve idaresi kaynaklanan özellikle Yahudi cemaatine ait yönetimi ve idaresini sağladıkları yapıların on dokuzuncu azınlık vakıflarında olan yapıların ait eğitim yapıları değişen yasaların etkisi ile mevcut yapı birimlerinin modern çağın gerekliliklerine cevap verememesidir.

Bu çalışma kapsamında Ortaköy'deki Etz Ahayim Sinagogu Vakfı'nın yapılarından biri olan Ortaköy Alliance Israélite Universelle Erkek Okulu (Ortaköy Musevi Mektebi) rölövesi hazırlanarak mevcut bozulma sorunları tespit edilmiştir. Alliance'ın İstanbul'da kurduğu diğer okul yapıları incelendikten sonra, yapıda bulunan izlerin ışığında restitüsyon denemesi yapılmıştır. Yapının yeniden kullanımına dayalı restorasyon uygulaması önerileri sunulmuştur.

Yapıya işlev verilmesi aşamasında Beşiktaş Belediyesi tarafından hazırlanan İmar Durumu belgesi verileri kullanılmıştır. İmar durumunda Kültürel Tesis olarak planlan yapının bulunduğu Ortaköy bölgesinin çevresel faktörleri ele alınmıştır. Kültürel katmanlaşmanın tespiti, bölgenin ve yapının önemini arttıran bir etken olmuş ve bu aşamada, Ortaköy Pervititch Haritası üzerinden somut kültürel miras yapıları tespit edilmiştir. Tespit edilen yapıların günümüzdeki durumları belgelenecek güncel harita üzerinde işaretlenmiştir.

Bölgede yer alan Türk, Yahudi, Ermeni ve Rumlara ait tarihi, dini ve sivil mimari yapılarının oluşturduğu ağ sisteminin içerisinde konum olarak bir merkez olma potansiyeli taşıyan Etz Ahayim Sinagogu Musevi Mektebi binasının, mahalle ölçeğinde bu çok kültürlü dokunun yansıtılabileceği "Etz Ahayim Sinagogu Vakfı Semt Kimliği Merkezi" olarak kullanılması önerilmiştir.

Yapının işlevinin bölgedeki somut kültürel mirasın farkındalığının artırılması ve bölgedeki diğer kültürel miras yapılarına da işlev önerileri sunulabileceği bir sosyal alan sağlaması amaçlanmıştır. Bu nedenle yapı bütününde sosyal birlikteliğin

sağlanabileceği mekanlar yaratılmaya çalışılmıştır. Ayrıca giriş katta yapıda yer alan etkinlikler ve Ortaköy semt kimliği hakkında bilgi sağlanabilecek halka açık bir enformasyon birimi oluşturulmuştur. Yapılacak sergilerin içeriğinin Ortaköy semtinin çok kültürlü soyut kültürel kimliğine dair olması önerilmektedir.

Yapının semt ölçeğinde merkezi konumu, oluşturulmuş rotanın birinci durağı olarak işlev vermesine olanak tanımıştır. Böylece Etz Ahayim Sinagogu Vakfı Semt Kimliği Merkezi, buraya gelenlere çok katmanlı kültürü deneyimleyebilecekleri bir rota sunacaktır. Öneri rotayı takiben ziyaretçiler, semtteki kültürel mirasın parçası olan birçok tarihi yapıyı ziyaret ederek, tarihi ve mimari kimlik hakkında bilgi edineceklerdir.

KAYNAKÇA

Akyüz, Y., 1982. Türk eğitim tarihi:(başlangıçtan 1982'ye). No. 114. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.

Alkan, H., 2000. 500 Yıllık Serüven: Belgelerle Türkiye Yahudileri (1.Baskı). Ankara: Günce Yayıncılık.

Arslan, A., 2006. Avrupa'dan Türkiye'ye İkinci Yahudi Göçü. Truva Yayınları. İstanbul.

Atalan, Ö., 2008. Boğaziçi Kıyı Yerleşmelerinin Tarihsel Değişim Süreci ve Koruma Yöntemleri Üzerine Bir Araştırma; Ortaköy-Kuruçeşme Sahili, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.

Aydın, M. A., 2001. "Kanun-i Esasi", DİA., C.24 TDV. Yay., İstanbul.

Aydın, M., 2002. İstanbul'un Fethinden Önce ve Sonra İstanbul'daki Yahudi Cemaatleri. Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, sayı 14, Konya.

Aydın, M., 2009. XIX. Yüzyılın Sonunda Osmanlı Devleti'nde AIU Okullarının Açılması. Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi, sayı:7, Konya.

Bali, R. N., 2017. Cumhuriyet Yıllarında Türkiye ve Yahudiler, Bir Türkleştirme Serüveni (1923-1945), İletişim Yayınları.

Barokas, Y. 1987. Türkiye'de Yahudi Toplulukları. (Yayınevi belirtilmemiş).

Baskın O., 2004. Türkiye'de Azınlıklar: Kavramlar, Lozan, İç Mevzuat, İçtihat, Uygulama, TESEV Yayınları, İstanbul.

Brink-Danan, M. 2011. Çeviri; Barış Cezar, Yirmi Birinci Yüzyılda Türkiye'de Yahudiler, Hoşgörünün Öteki Yüzü, 2014, Koç Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Çağır, M.; Türk, İ. C., 2017. 1869 Maarif-İ Umumiye Nizamnamesi ve Türk Eğitim Tarihindeki Yeri, ASEAD, Cilt 4 Sayı 11, s.62-75, Antalya.

Dere M., 2008. Türkiye'de Azınlık Okulları (1945-2007), Yüksek Lisan Tezi, Niğde.

Erkan, P., 2009 Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Galata-şişli Güzergahındaki Gayrimüslim Cemaat Okulları. Diss. Fen Bilimleri Enstitüsü.

- Franco, M.**, 1897. Essai sur l'Histoire des Israélites de l'Empire Ottoman. Georg Olms Verlag, s.35, Paris.
- Frankl, L. A.**, 1975. The Jews in the East, Westport, Conn. : Greenwood Press.
- Frayman, E., Grosman, M., & Schild, R.**, 2000, Yüksekaldırım'da yüz yıllık bir sinagog, Aşkenazlar. Galata Aşkenaz Kültür Derneği.
- Gidney, W. T.**, 1908. The History of the London Society for Promoting Christianity Amongst the Jews: From 1809 to 1908. London Society for Promoting Christianity amongst the Jews., p.295
- Groepier, E.**,1999. İslam ve Osmanlı Dünyasında Yahudiler (1. Baskı). (çev. Süheyla Kaya). Belge Yayınları, İstanbul.
- Güler, A.**, 1996. XX. yüzyıl başlarının askerî ve stratejik dengeleri içinde Türkiye'deki gayri müslimler: sosyo-ekonomik durum analizi. Genelkurmay Basım Evi.
- Güleryüz, N.**, 1993. Alliance Israelite Okulları. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, cilt: 1, İstanbul, s.206.
- Güleryüz, N.**, 1998. Dünden Bugüne Beşiktaş, Beşiktaş Belediye Başkanlığı, , İstanbul, s.235
- Gülsoy, U.**, 1999. "İslahat Fermanı",DİA.,C.19, TDV. Yay. , İstanbul, s.187.
- Güven, A. H.**, 2013. Educational Activities of the Ottoman Jews from the Last Decades of the Empire to the Early Years of the Turkish Republic: The Alliance Israélite Universelle Experience in Light of Turkish and French Archival Documents, 1860-1937 (Doctoral dissertation, Middle East Technical University).
- Haydaroğlu, İ. P.**, 1993. Osmanlı İmparatorluğu'nda Yabancı Okullar. Ocak Yayınları, Ankara.
- İstanbul . Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü, & Dağdelen, İ.**, 2007. Alman mavileri: 1913-1914 I. Dünya Savaşı öncesi İstanbul haritaları. TC İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü.
- İnalçık, H., & Seyitdanlıoğlu, M. (Eds.)**, 2006. Tanzimat: Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu. Phoenix Yayınevi.
- İşözen, E.**, 1994. "Ortaköy ." Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, C 6, s. 141-142.

- Kaymak, Ö.**, 2018. İstanbul'da Az (ınlık) Olmak: Gündelik Hayatta Rumlar, Yahudiler, Ermeniler. 2.Baskı, Libra Kitapçılık ve Yayıncılık, İstanbul.
- Koçak, C.**, 1985. Tanzimat'tan Sonra Özel ve Yabancı Okullar. Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi, cilt: 2, İstanbul, s. 494.
- Kohen, A.**, 2011, Ortaköy ve Museviler, Kapı Yayınları.
- Kuran, N.**, 2009. 19. yüzyılda İstanbul'da açılan Alliance Israelite Universelle okulları (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü)
- Nahum, H.**, 2000. İzmir Yahudileri. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ortaylı, İ.**, 1985. Milletler ve Azınlıklar. Tanzimat'tan Günümüze Türkiye Ansiklopedisi, 4, 995-1020
- Rodrigue, A.**, 1986. Çok Dilli Bir Cemaatin Oluşumu. Tarih ve Toplum, VI/31, Temmuz, 18.
- Rodrigue, A.**, 1997. Türkiye Yahudilerinin Batılılaşması " Alliance Okulları, 1860-1925." (çev. İbrahim Yıldız). Ayraç Yayınevi, Ankara.
- Sevilla-Sharon, M.**, 1981. İsrail Ulusu'nun tarihi. Graph Press., ,s,134
- Sevilla-Sharon, M.**, 1982, Türkiye Yahudileri, Jeruaslem: The Hebrew University (Yahudi Kültürü Türkçe Yayınları Serisi 1).
- Sevinç, N.**, 2007. Osmanlıdan Günümüze Misyoner Faaliyetler (5.Baskı). Bilge Oğuz Yayıncılık, İstanbul.
- Shaw, S. J.**, 2008. Osmanlı İmparatorluğu'nda ve Türkiye Cumhuriyeti'nde Yahudiler. Çev. Meriç Sobutay, Kapı Yayınları.
- Sönmezer, M. H.**, 2004. Modernleşme Sürecinde İstanbul Yahudilerinin Hayatında Sinagog ve Dini Bağlılık (Doctoral dissertation, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şar, O.**, 2010. Alliance Israelite Universelle Schools, Within The Existing School Networks In The Ottoman Empire, Boğaziçi University, Master of Arts in History.
- Şişman, A.**, 2006. XX. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Devleti'nde Yabancı Devletlerin Kültürel ve Sosyal Müesseseleri. Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara.
- Tanyu, H.**, 1979. Tarih Boyunca Yahudiler ve Türkler (2.Baskı). Bilge Yayınları.
- Taşdemirci, E.**, 2001. Türk Eğitim Tarihinde Azınlık Okulları ve Yabancı Okullar. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(10), 2-19. Kayseri.

Weiker, W. F., & Ottomans, T.,1992. the Jewish Polity: A History of the Jews of Turkey pp.193-197

Yeşildal, M., 2006. Balat'taki Yahudi Kurumlarının Tarihsel Gelişim Süreci. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

GAZETE VE ARŞİV BELGELERİ

Akşam Gazetesi, 11 Şubat 1924

BOA, İrade Maarif (İ.MF), Dosya: 8, Gömlek: 1320 C-5.

BOA, Maarif Nezareti Mektubi Kalemî, (MF.MKT) Dosya: 396, Gömlek: 26.)

BOA, Maarif Nezareti, Mekatib-i Gayrimüslime ve Ecnebiye Müfettişliği (MF.MGM), Dosya: 3, Gömlek: 121)

BOA, MF.HUS, Dosya: 2, Gömlek: 11.

BOA, MF.MKT, Dosya: 215, Gömlek: 113.

BOA, MF.MKT, Dosya: 242, Gömlek: 56.

BOA, Zabtiye Nezareti(ZB), Dosya: 340, Gömlek: 11.

BOZ, Zabitiye Nezareti, 81 Numaralı Dosya, Belge 80

Paix et Droit 3 (December 1923): 12

The Jewish Chronicle, 7 Sept. 1923

İNERNET KAYNAKLARI

URL 1: <https://www.istanbulurbandatabase.com>, 2019

URL 2: <https://www.istanbulium.net/2014/07/pervititch>

URL 3: <https://www.istanbulium.net/2014/07/pervititch>

URL 4: <https://www.istanbulium.net/2014/07/pervititch>

URL 5: <https://www.istanbulium.net/2014/07/pervititch>

URL 6: <https://sehirharitasi.ibb.gov.tr>

URL 7: <https://www.istanbulium.net/2014/07/pervititch>

URL 8: <https://www.istanbulium.net/2014/07/pervititch>

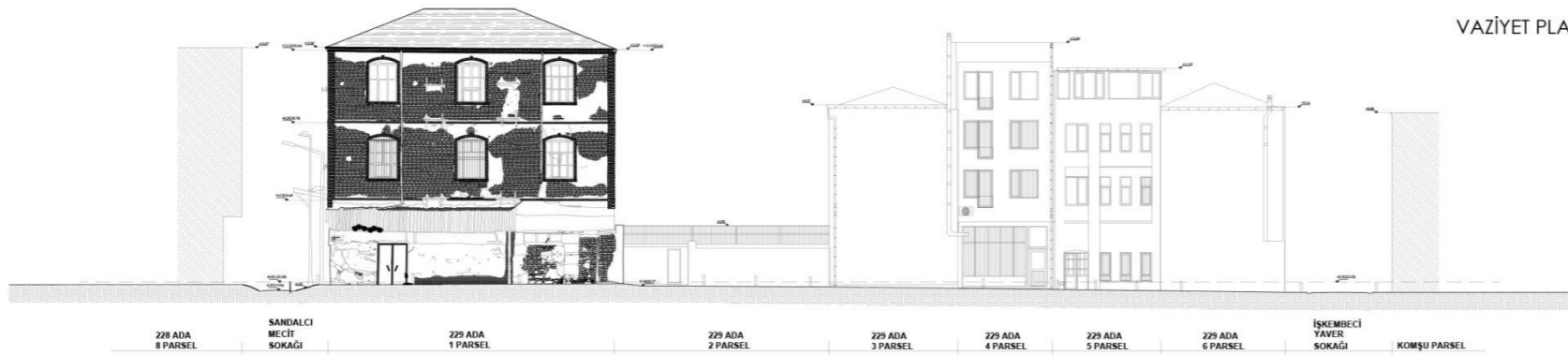
EKLER

EK A: RÖLÖVE

VAZİYET PLANI 1/200

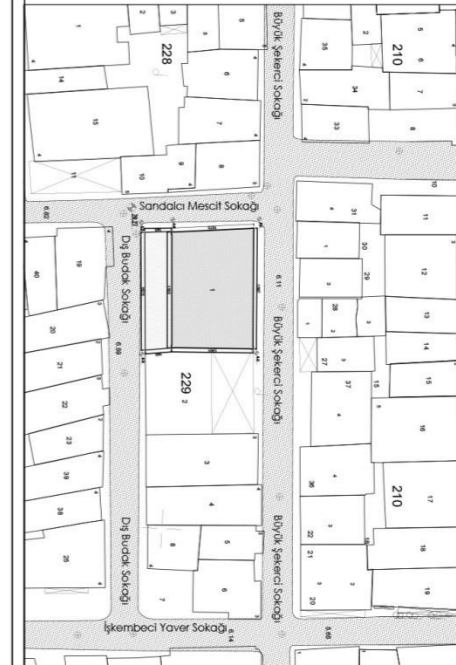
SOKAK SİLÜETİ (DİŞ BUDAK SOKAĞI) 1/200

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ

Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 1

VAZİYET PLANI
SOKAK SİLÜETİ (DİŞ BUDAK SOKAĞI)

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

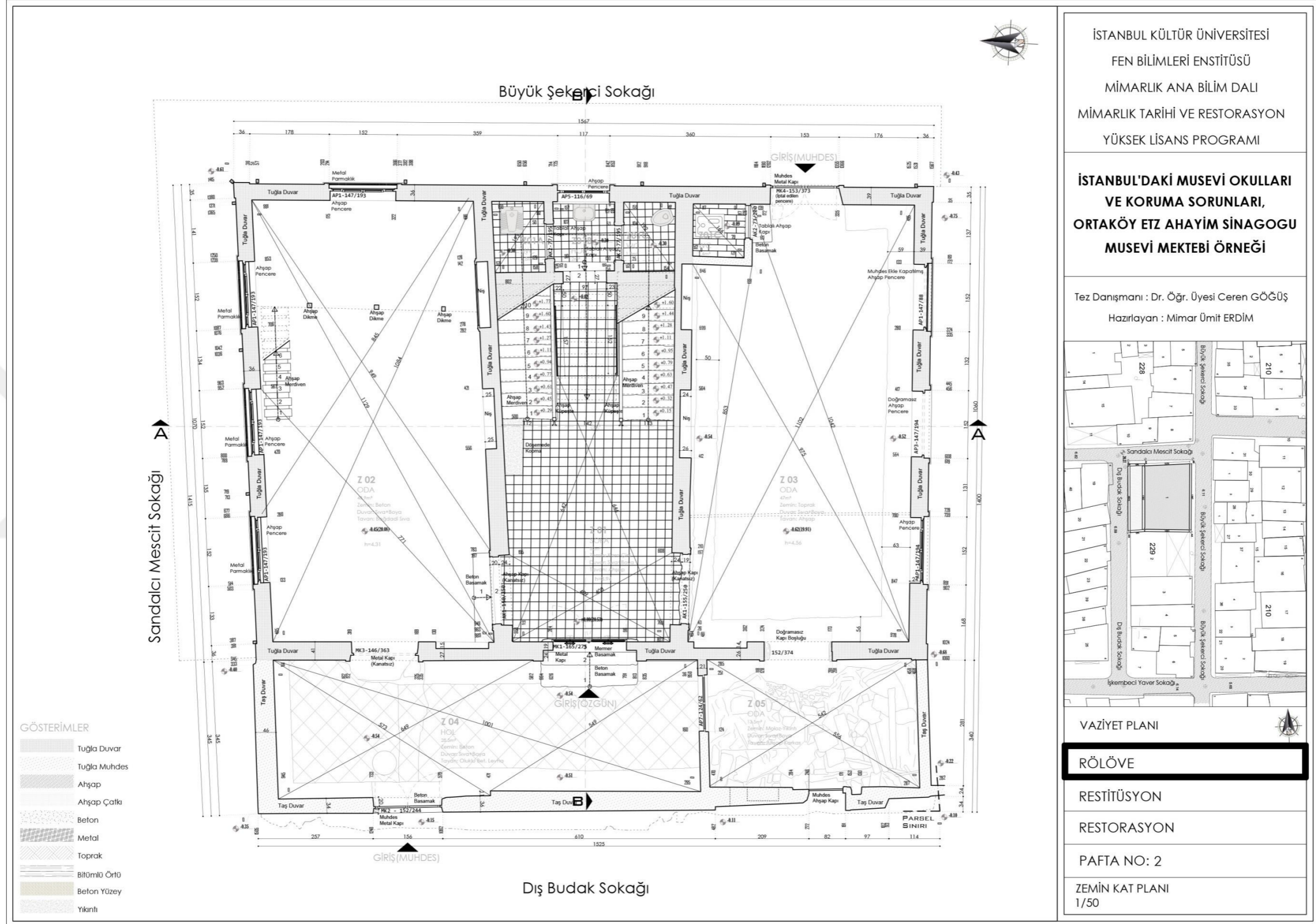
RÖLÖVE

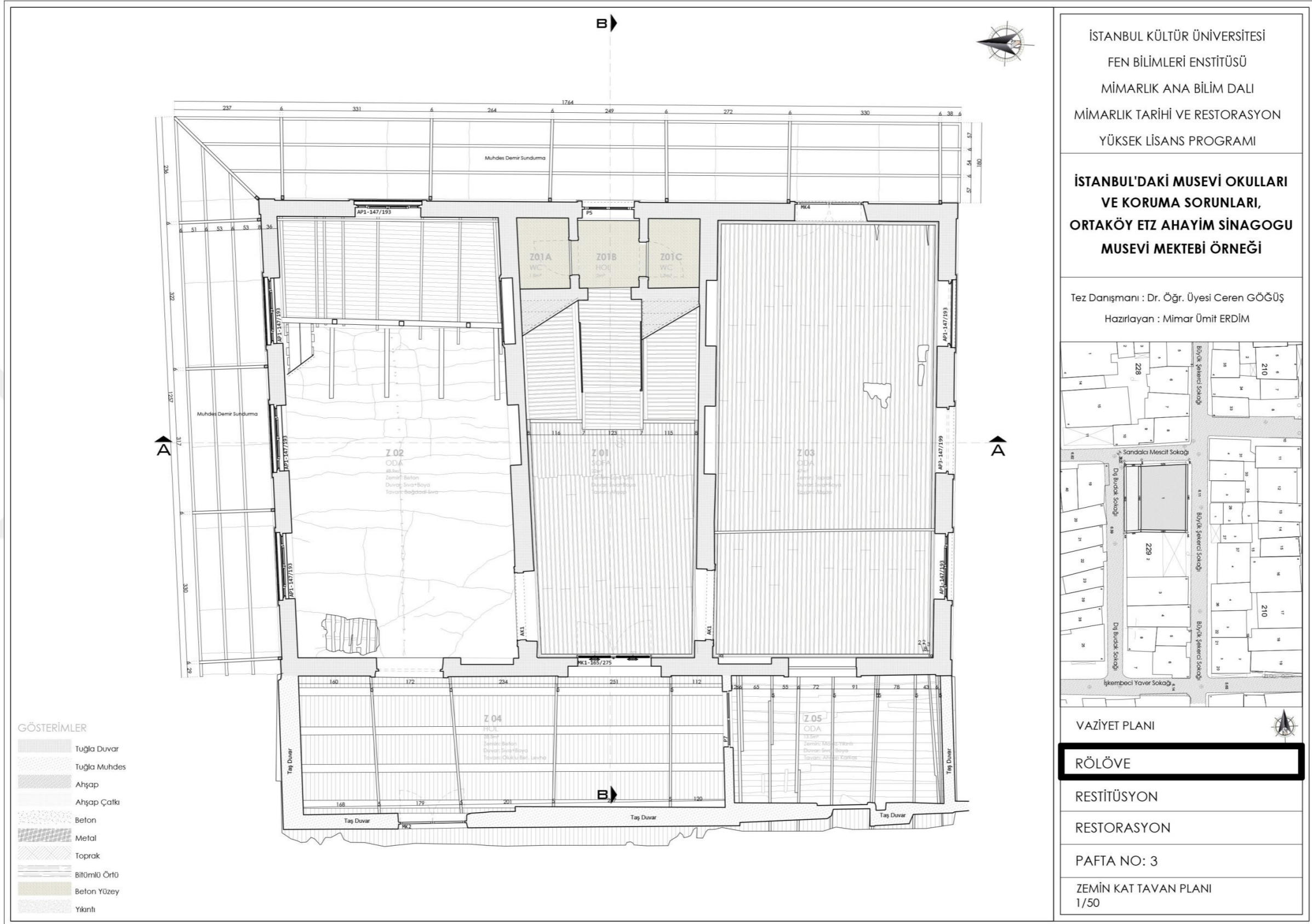
RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 2

ZEMİN KAT PLANI
1/50

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

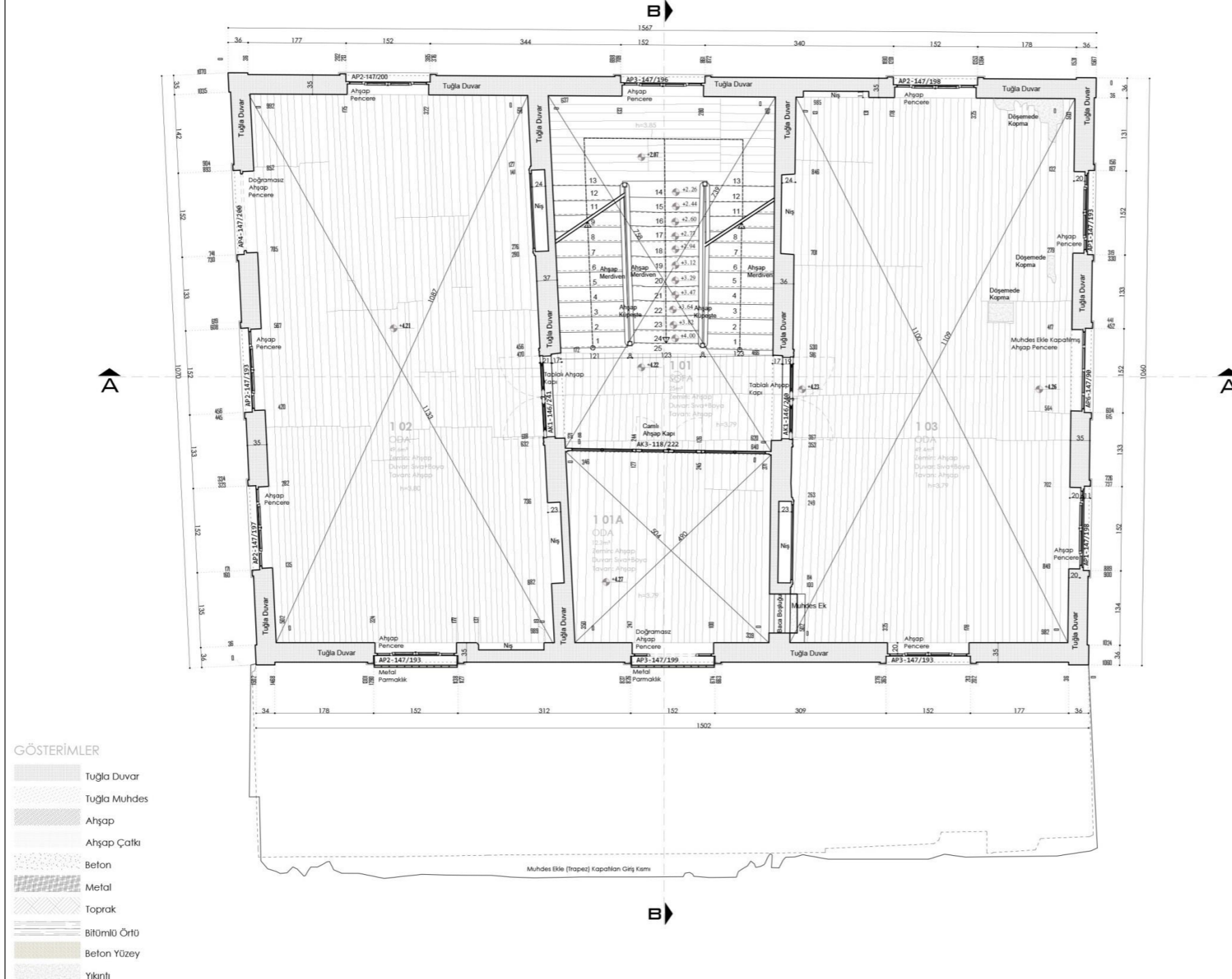
RÖLÖVE

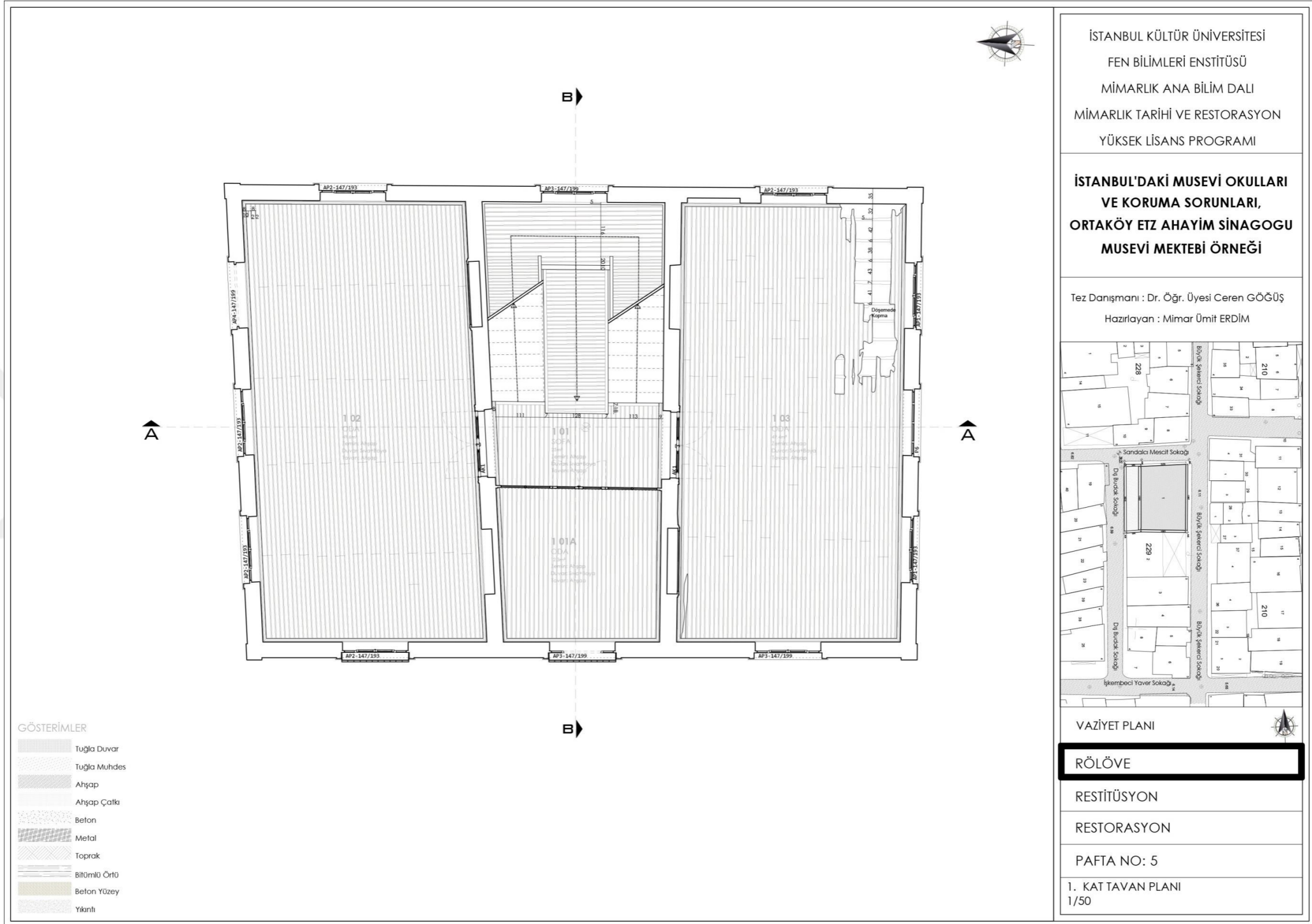
RESTİTÜSYON

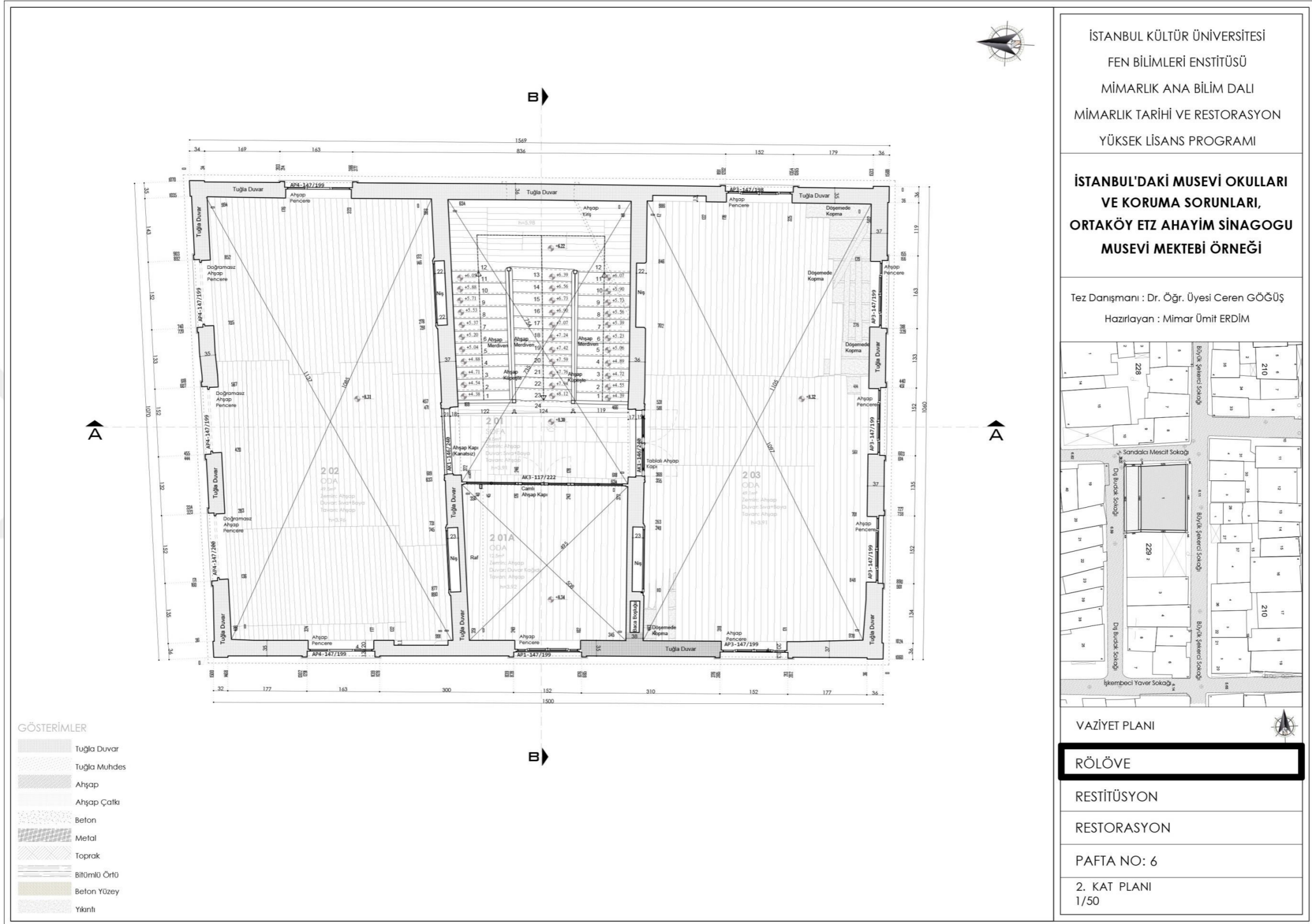
RESTORASYON

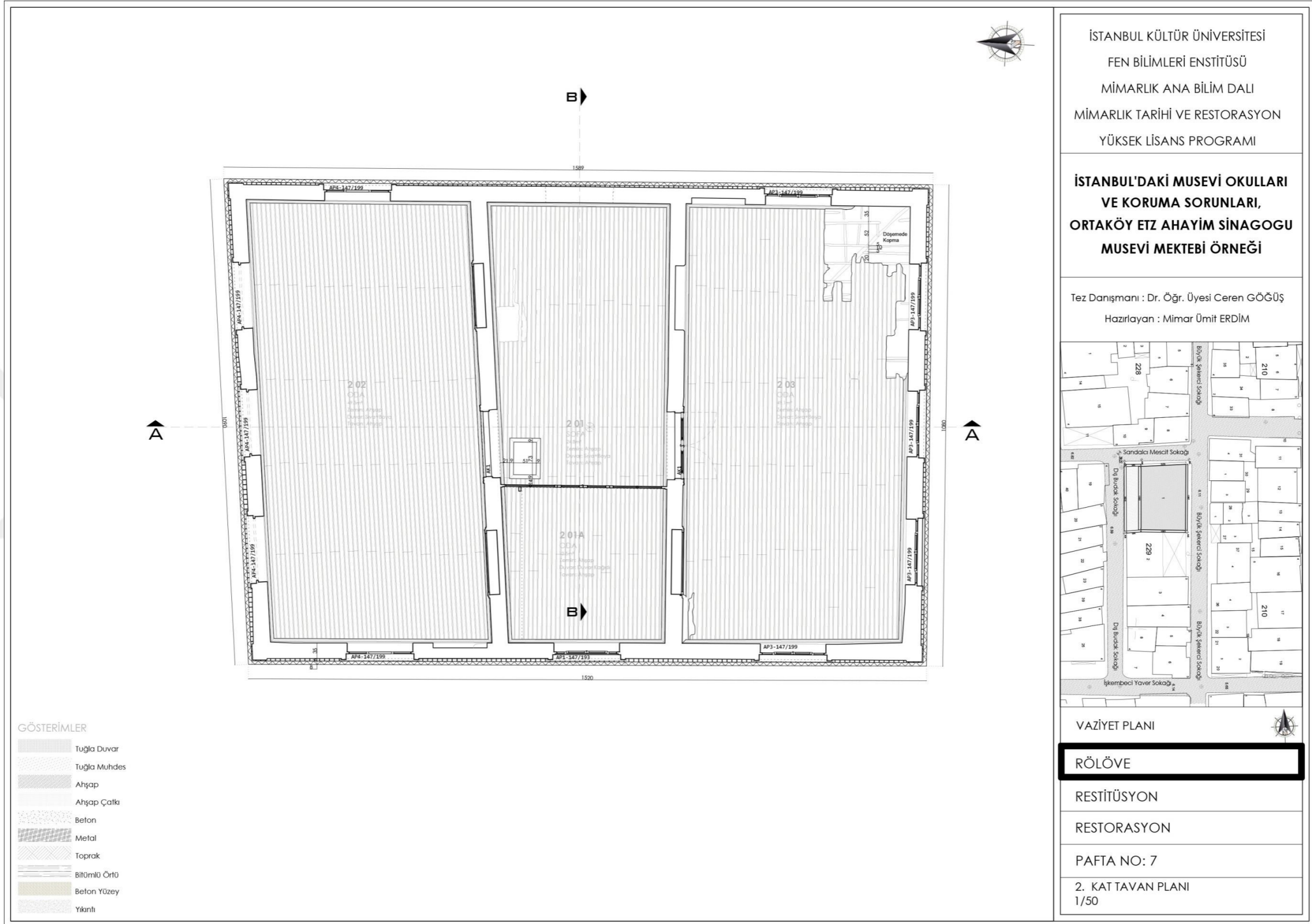
PAFTA NO: 4

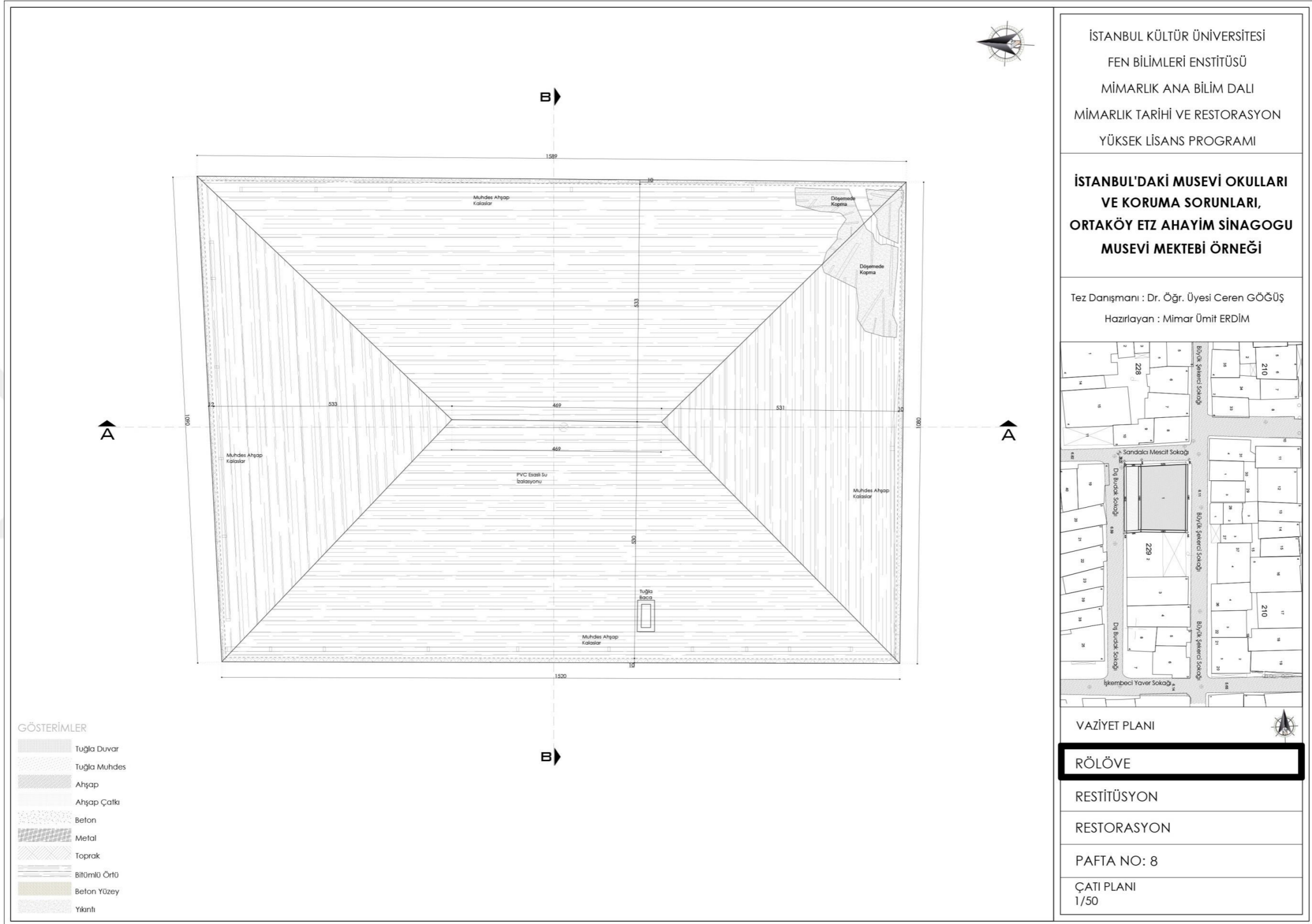
1. KAT PLANI
1/50

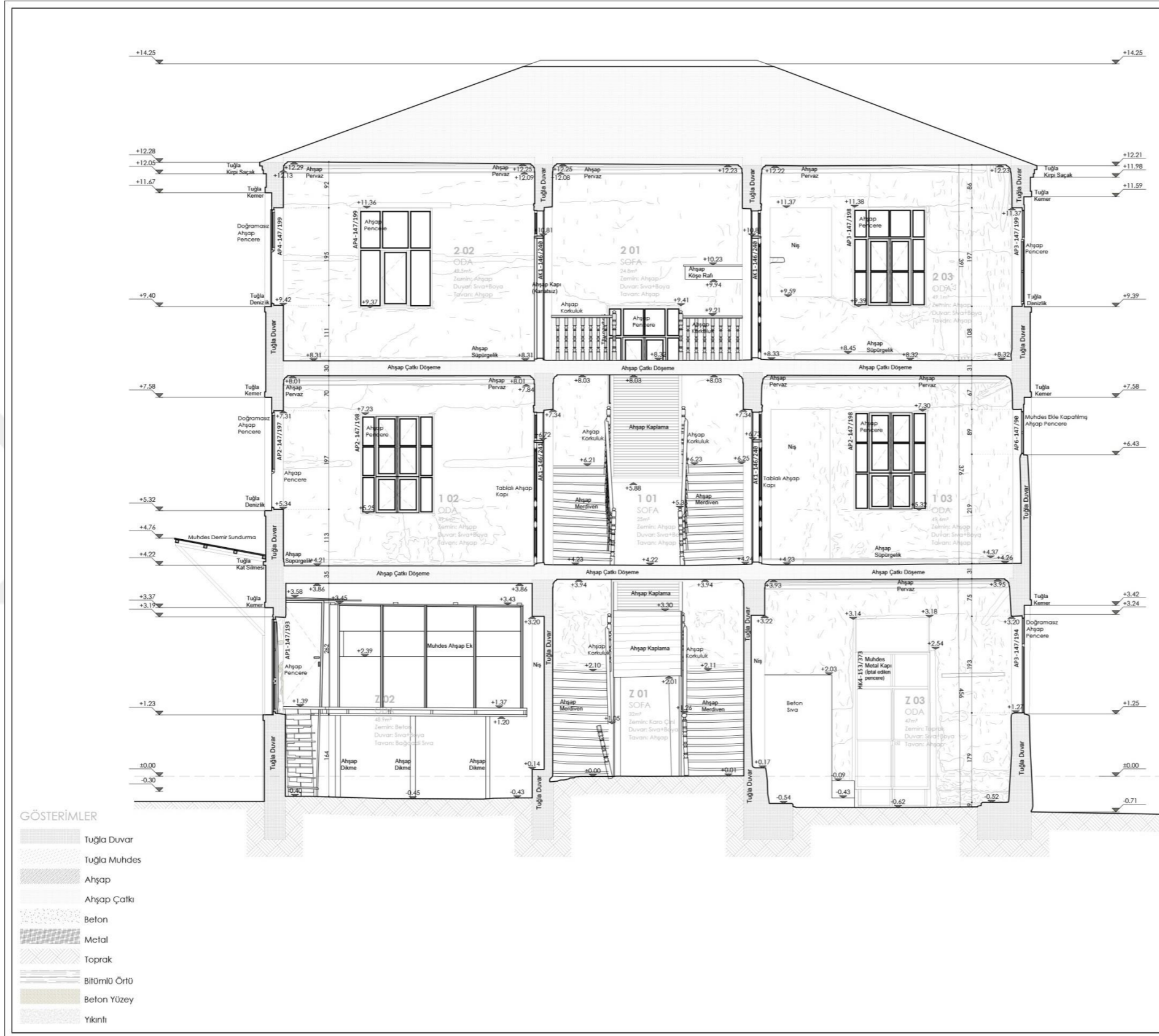

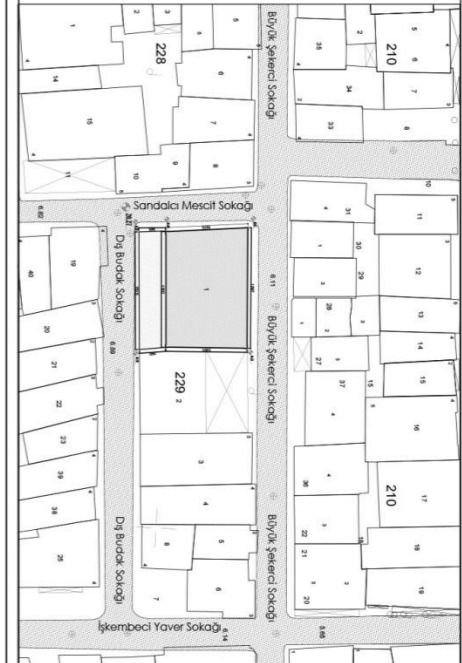

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 9

A-A KESİTİ
1/50

GÖSTERİMLER

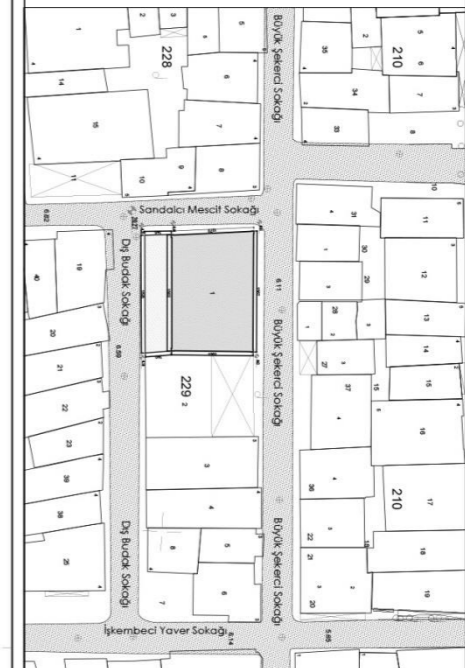
- Tuğla Duvar
- Tuğla Muhdes
- Ahşap
- Ahşap Çatki
- Beton
- Metal
- Toprak
- Bitümlü Örtü
- Beton Yüzey
- Yıkıntı

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ

Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

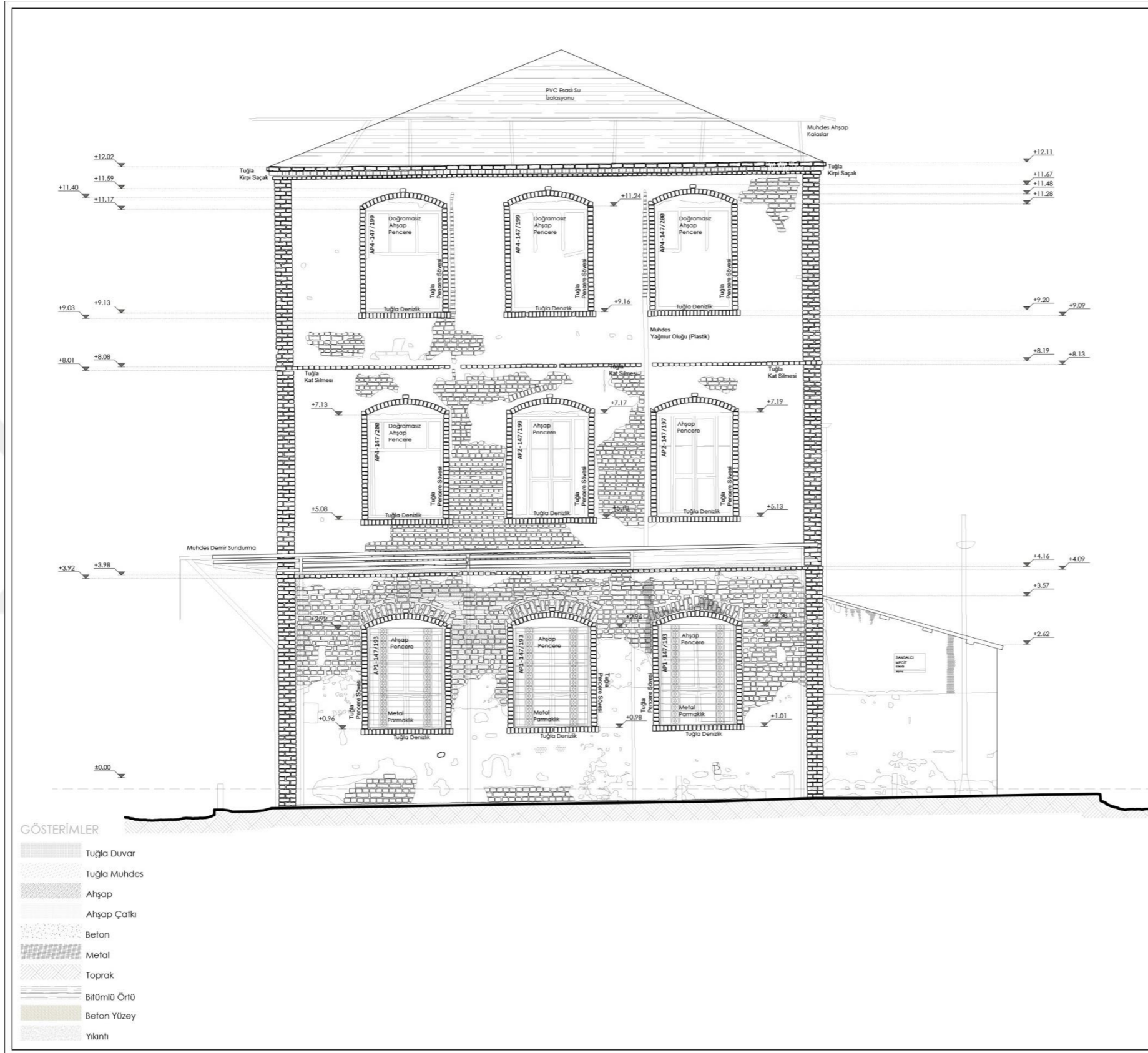
RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 11

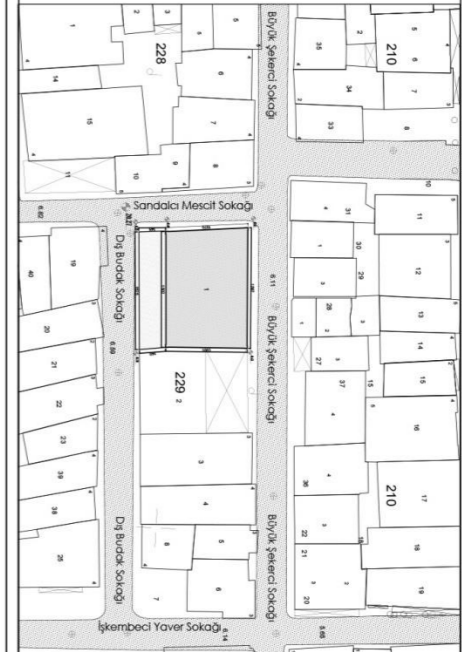
ÖN (BATI) CEPHE
1/50

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 12

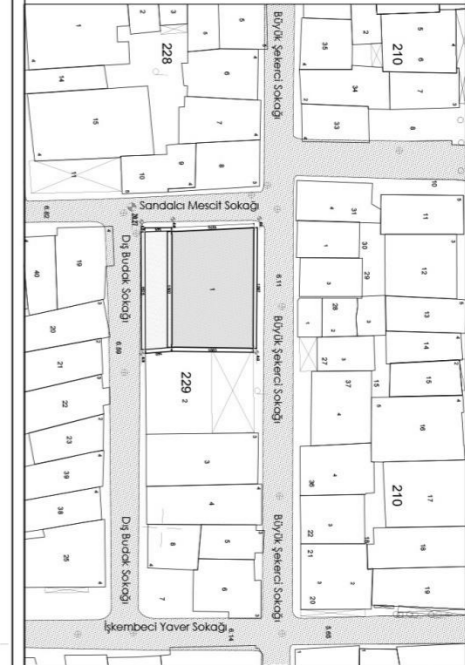
YAN (KUZEY) CEPHE
1/50

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ

Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

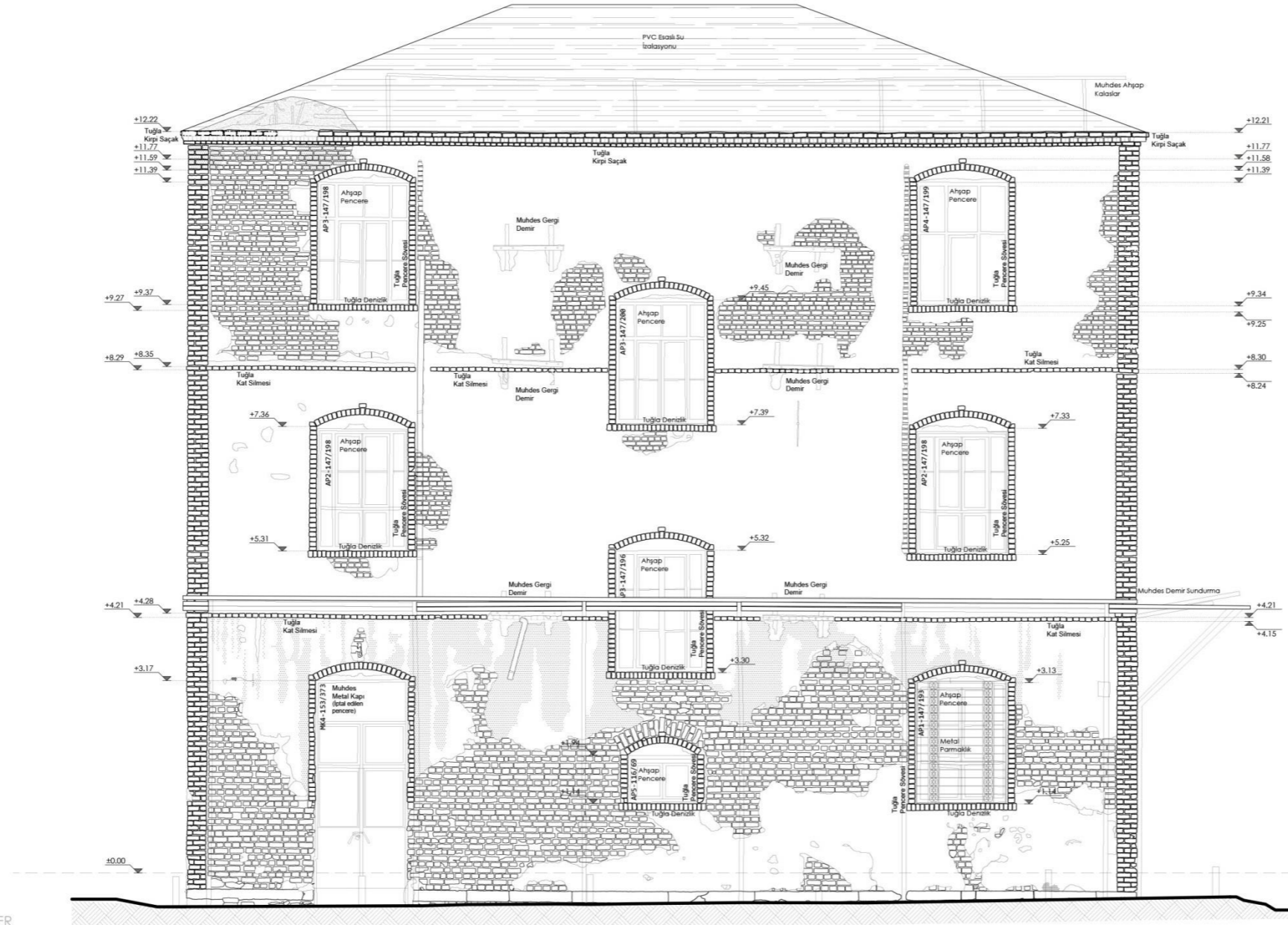
RESTORASYON

PAFTA NO: 13

ARKA (DOĞU) CEPHE
1/50

GÖSTERİMLER

- Tuğla Duvar
- Tuğla Muhdes
- Ahşap
- Ahşap Çatki
- Beton
- Metal
- Toprak
- Bitümlü Örtü
- Beton Yüzey
- Yıkıntı

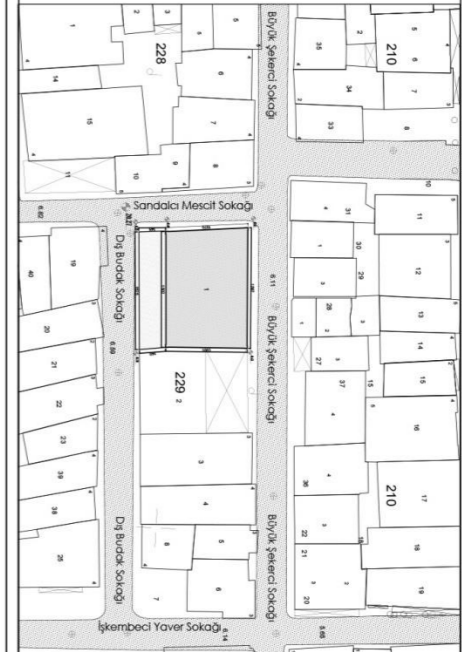

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

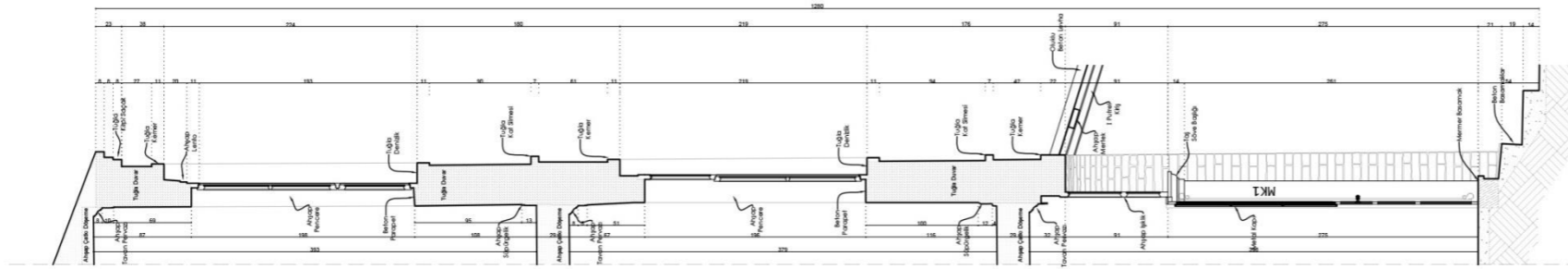
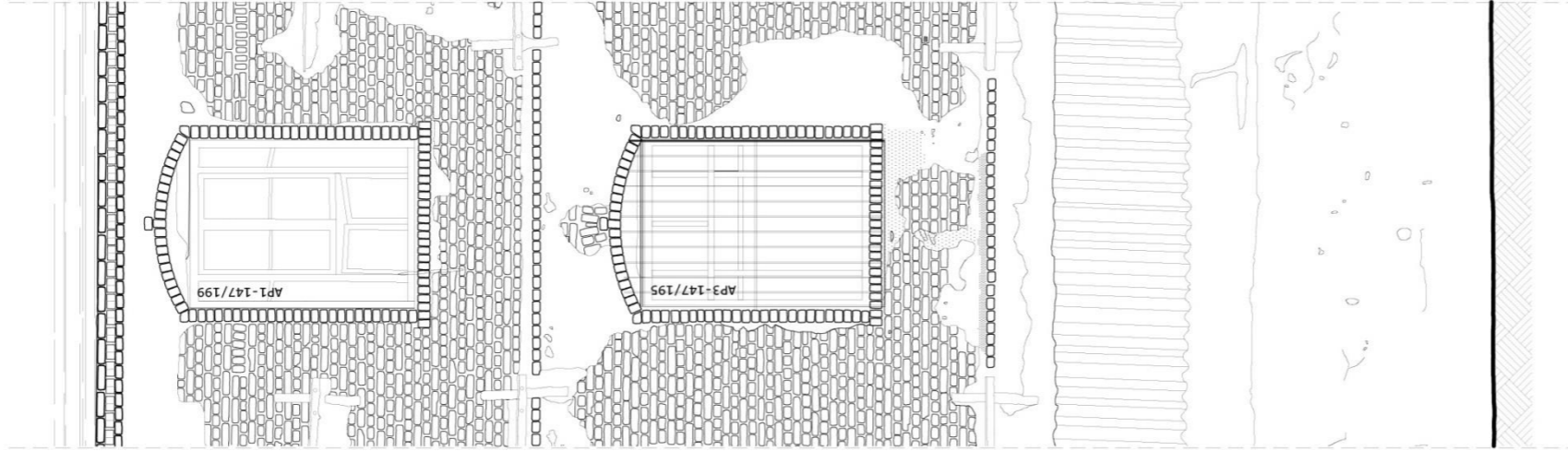
RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 14

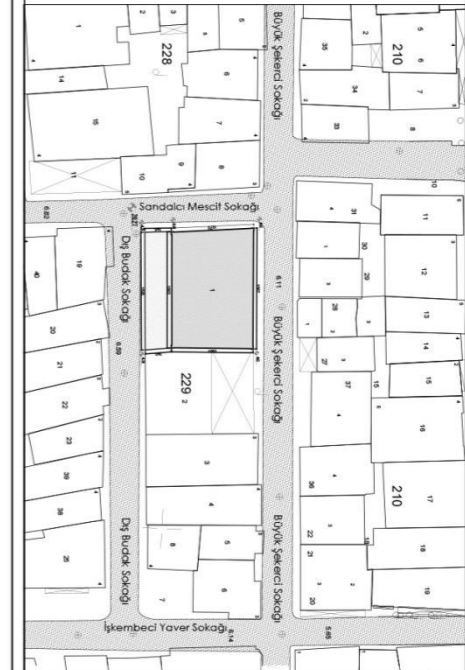
YAN (GÜNEY) CEPHE
1/50

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

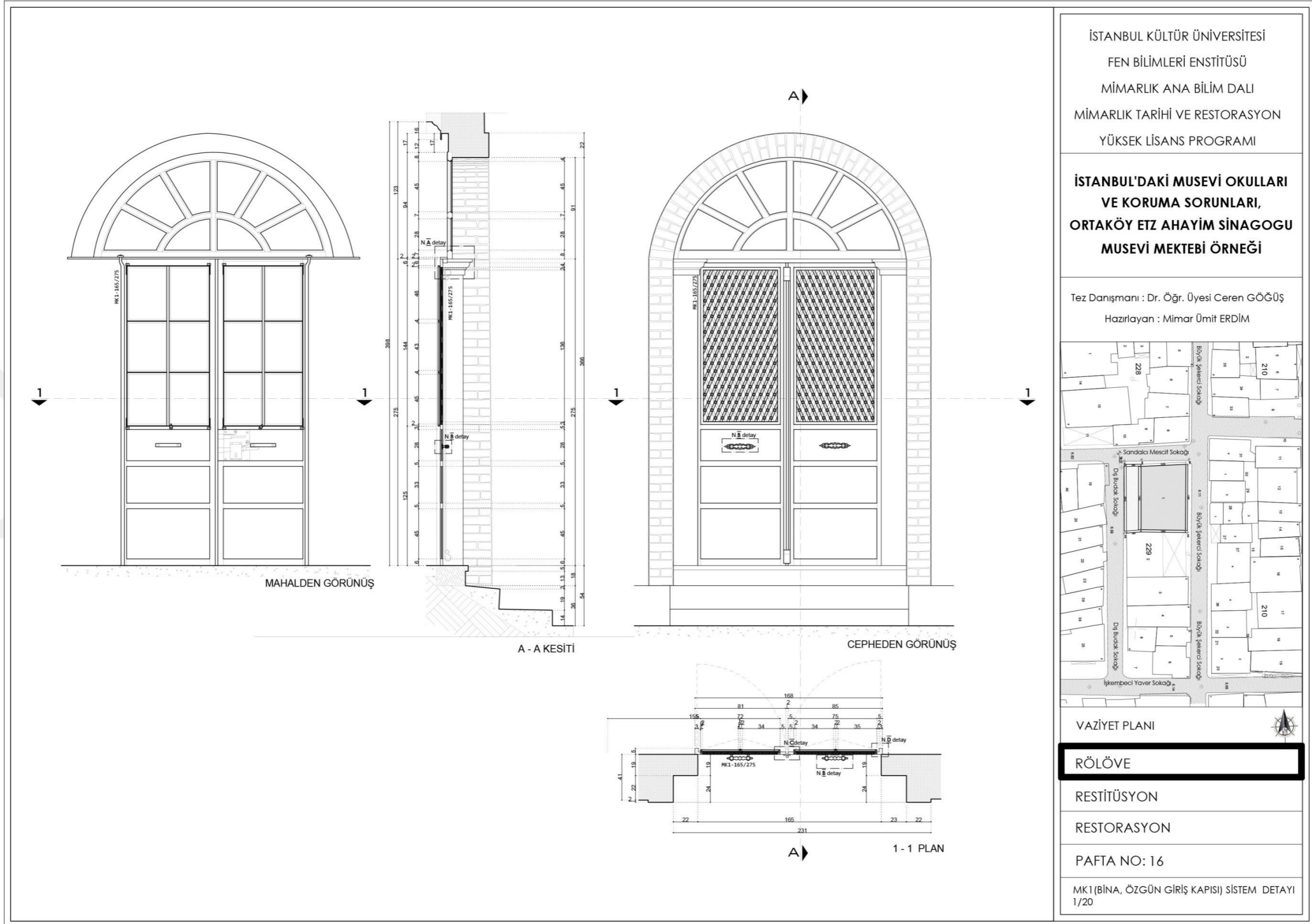
RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 15

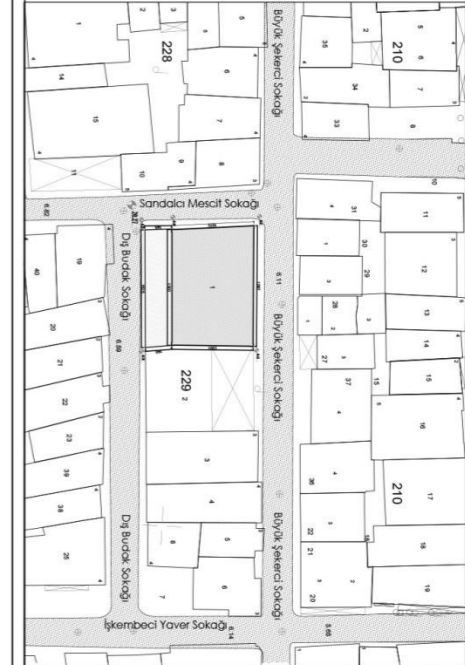
SİSTEM KESİTİ 1/50

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

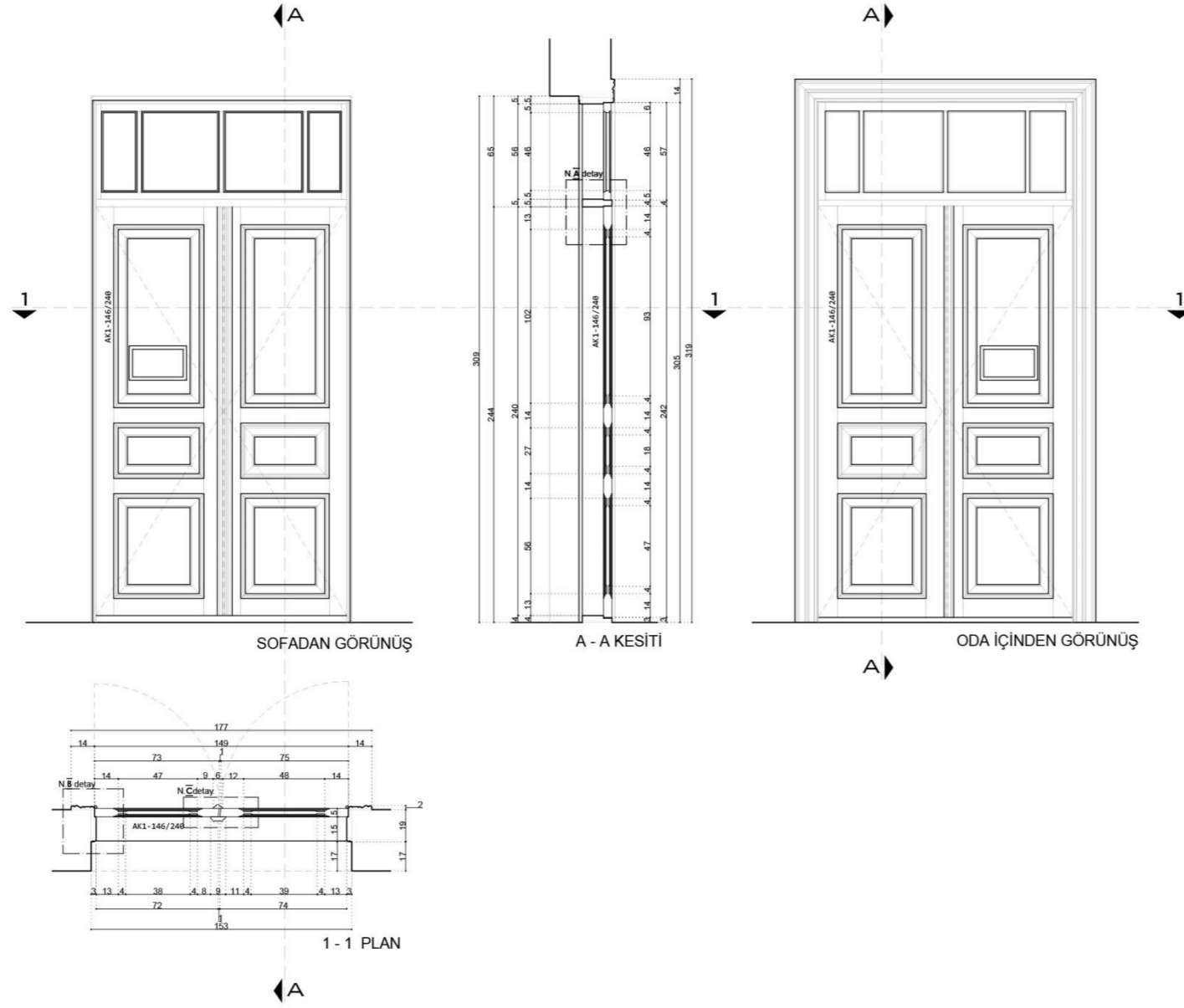
RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 17

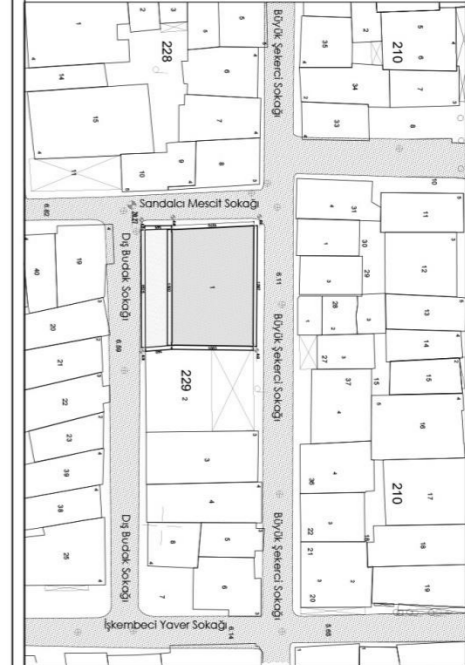
AK1 SİSTEM DETAYI
1/20

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

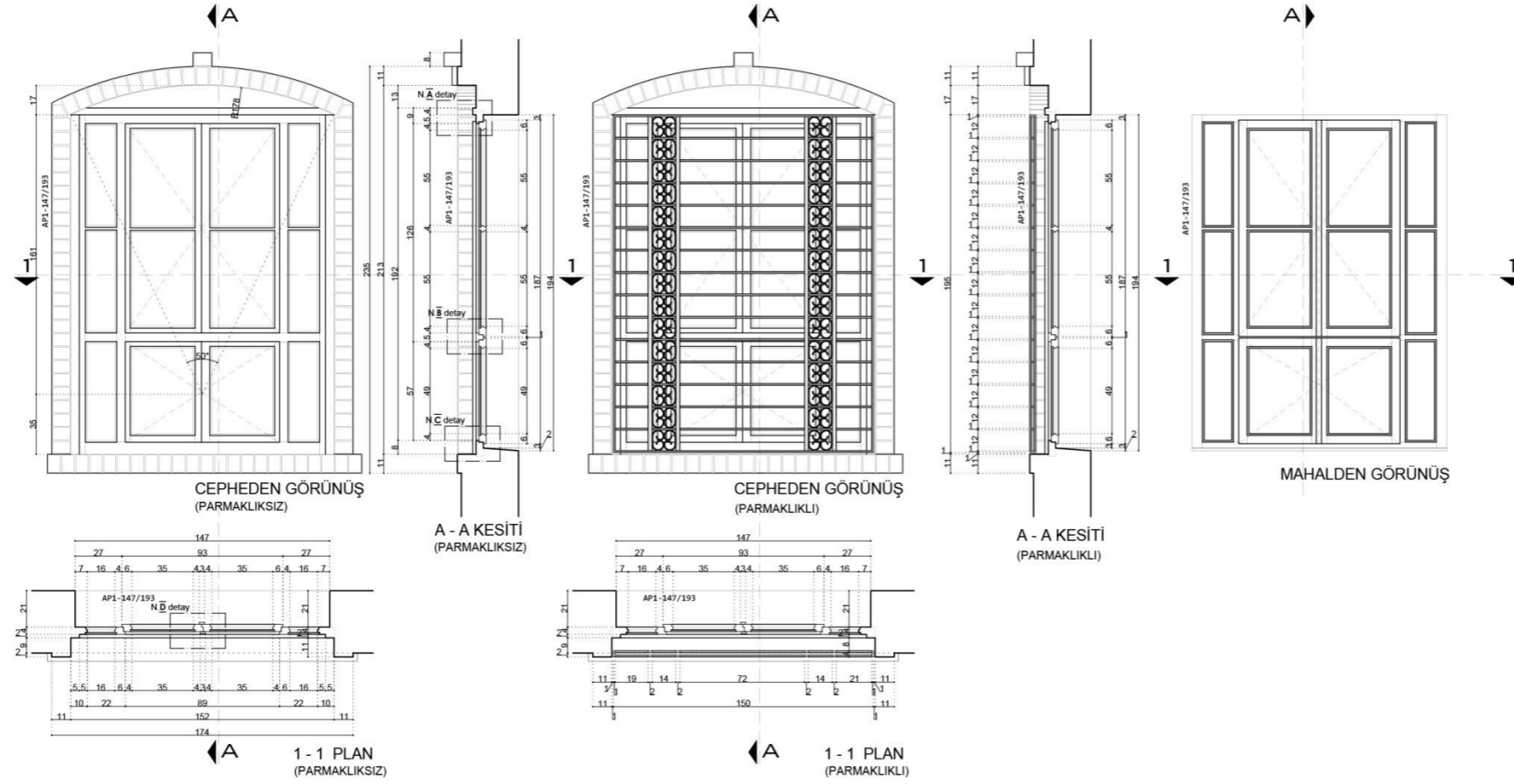
RÖLÖVE

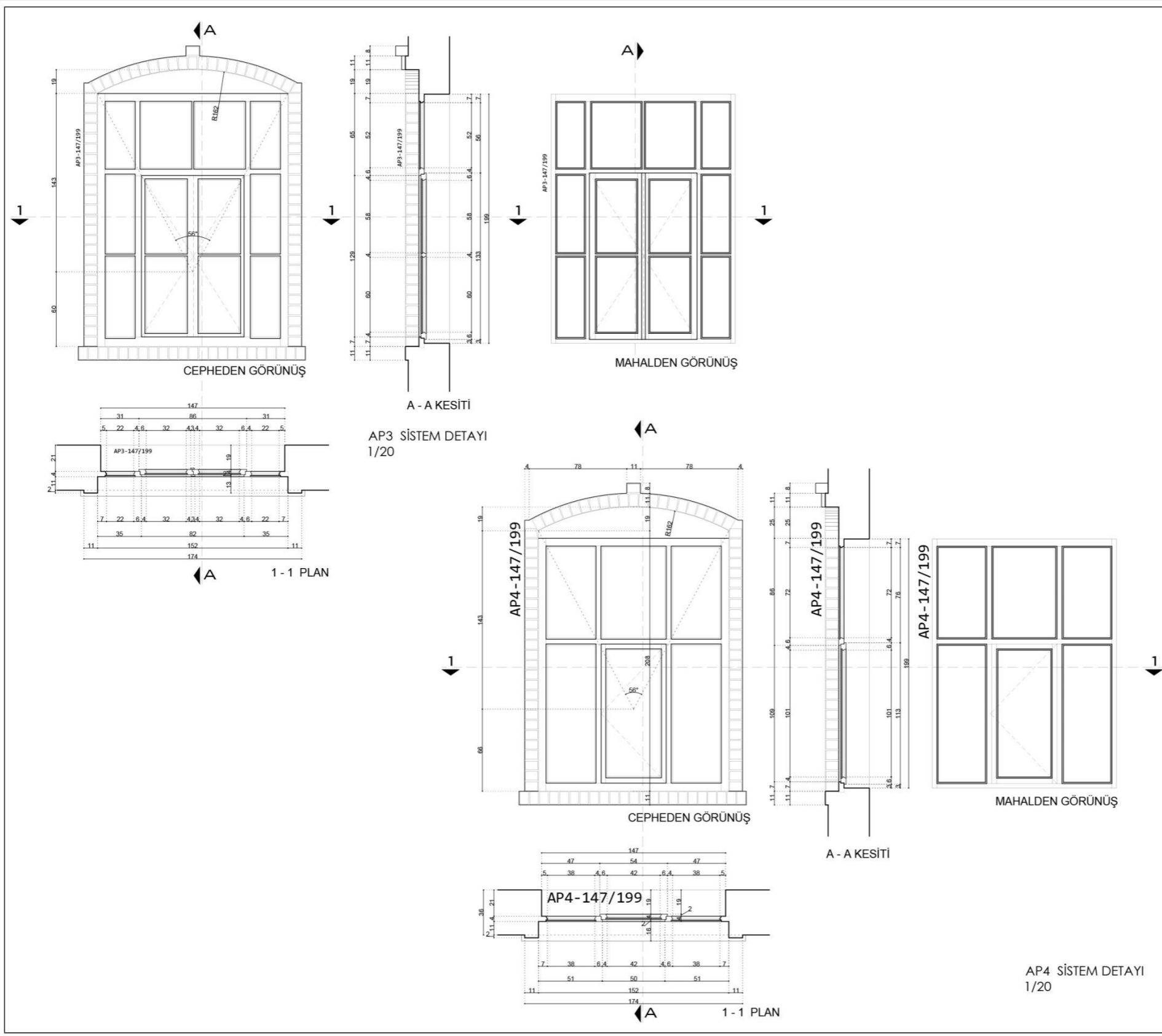
RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 18

AP1 SİSTEM DETAYI
1/20

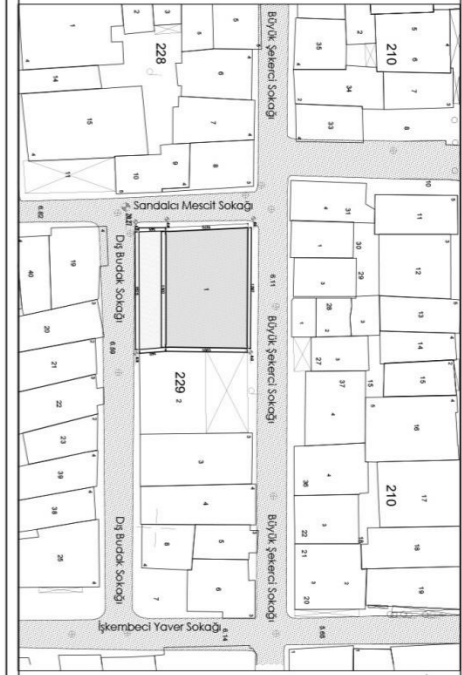

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
 FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
 MİMARLIK ANA BİLİM DALI
 MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
 YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
 VE KORUMA SORUNLARI,
 ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
 MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
 Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

RÖLÖVE

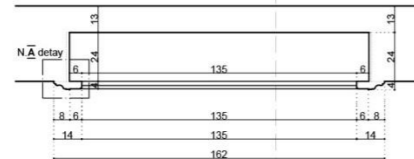
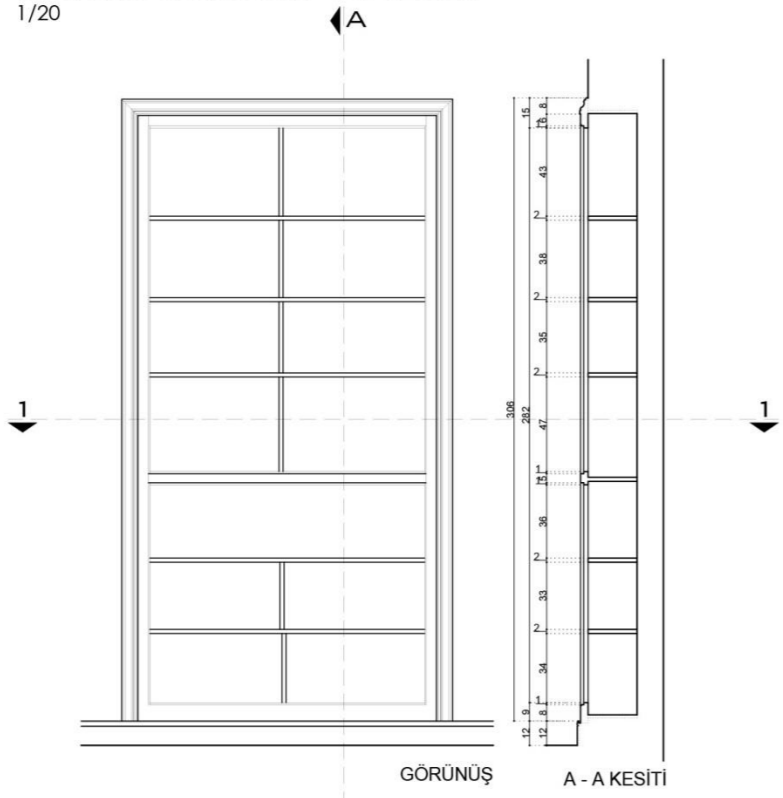
RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 19

AP3 VE AP4 SİSTEM DETAYI
1/20

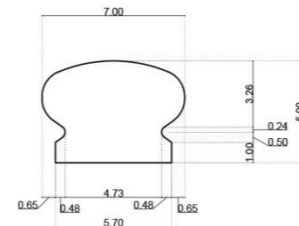
102 MAHALLİ GÖMME DOLAP SİSTEM DETAYI
1/20

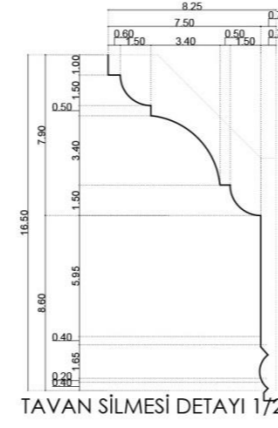
1-1 PLAN

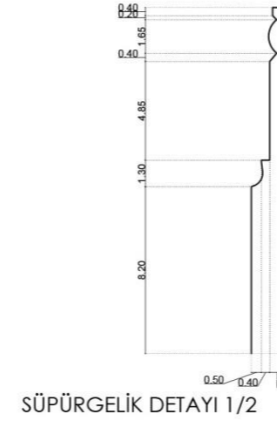
ZEMİN KAT 101 MAHALLİ ÇİNİ DETAYI 1/10

KÜPEŞTE DETAYI Ö:1/2

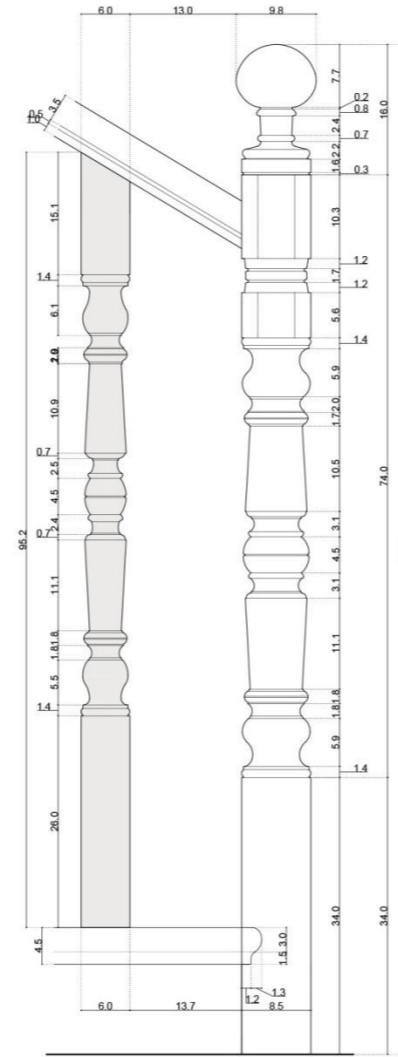
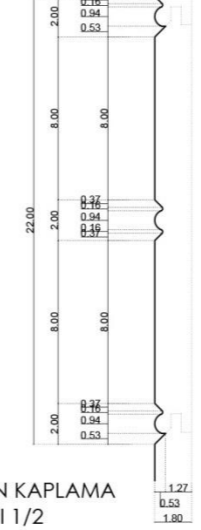

TAVAN SİLMESİ DETAYI 1/2

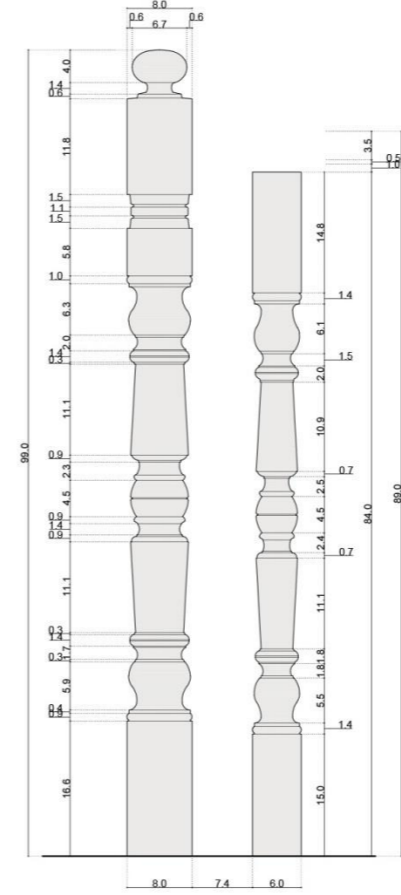

SÜPÜRGELİK DETAYI 1/2

TAVAN KAPLAMA
DETAYI 1/2

ZEMİN KAT MERDİVENİ KORKULUĞU SİSTEM DETAYI
1/5

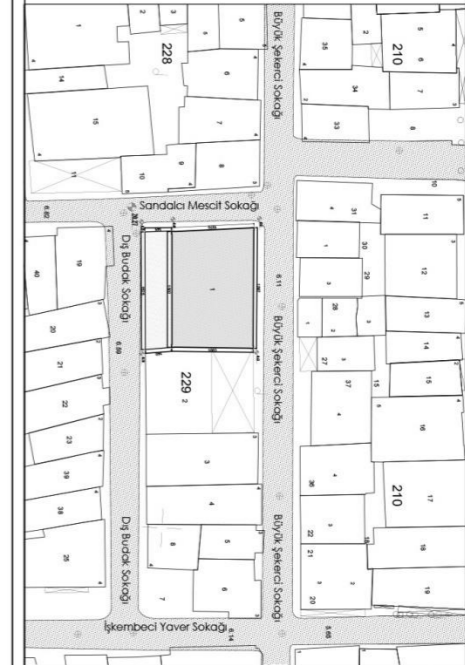
1. VE 2.KAT MERDİVENİ KORKULUĞU
SİSTEM DETAYI
1/5

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ

Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 20

DETAYLAR

EK B: RESTİTÜSYON ÖNERİSİ

VAZİYET PLANI 1/200

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOĞU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

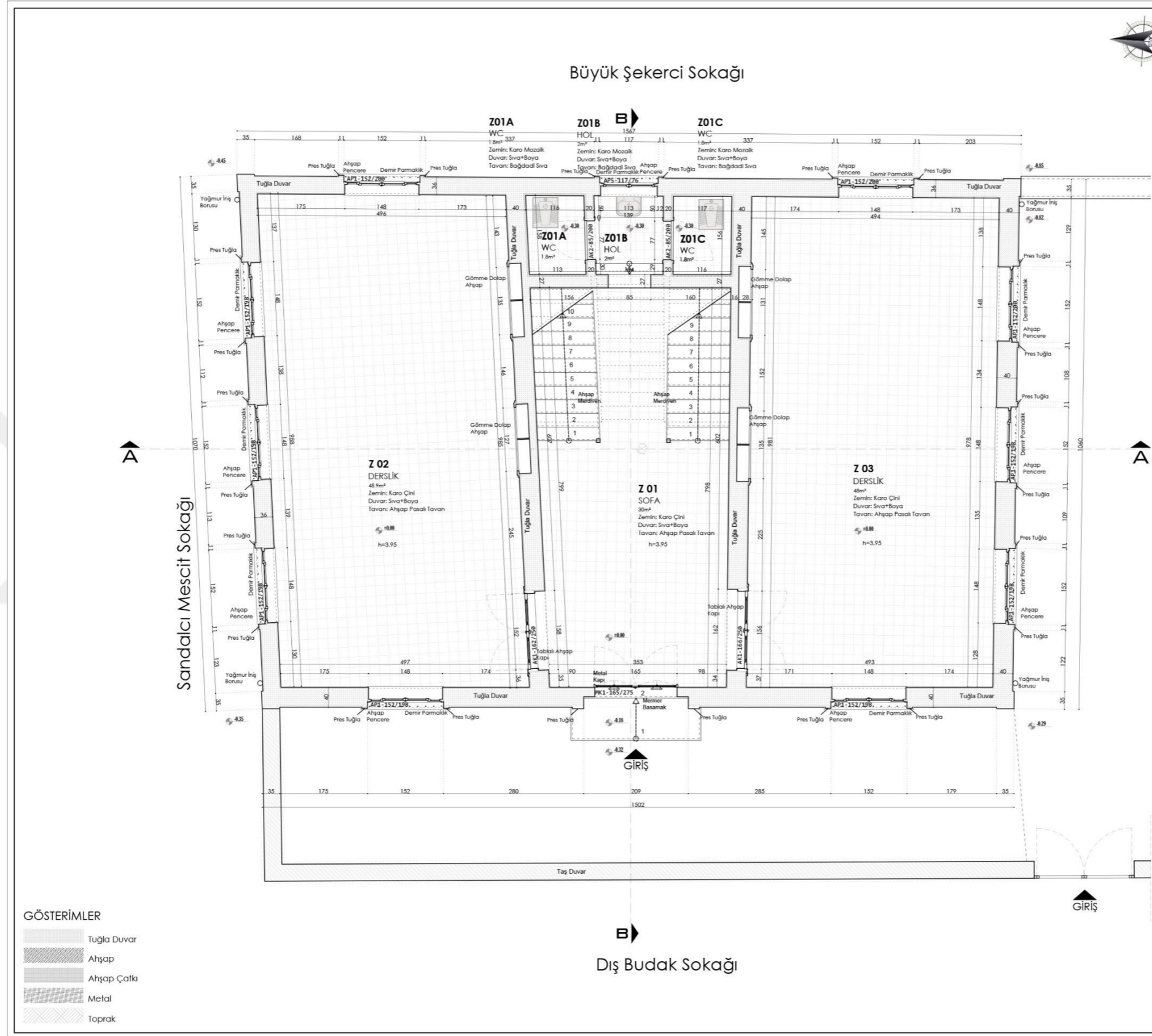
RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 1

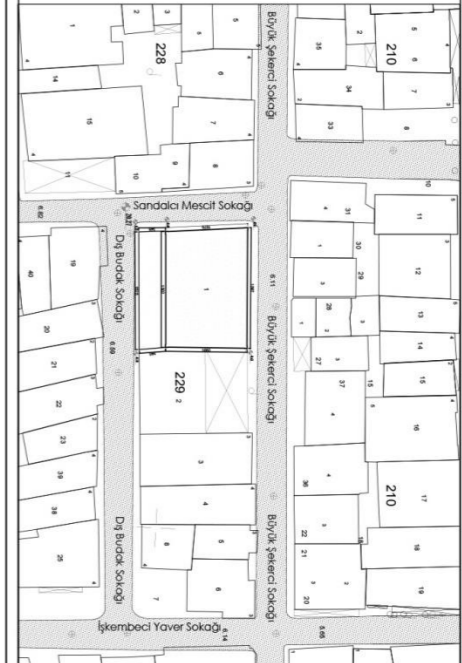
VAZİYET PLANI

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

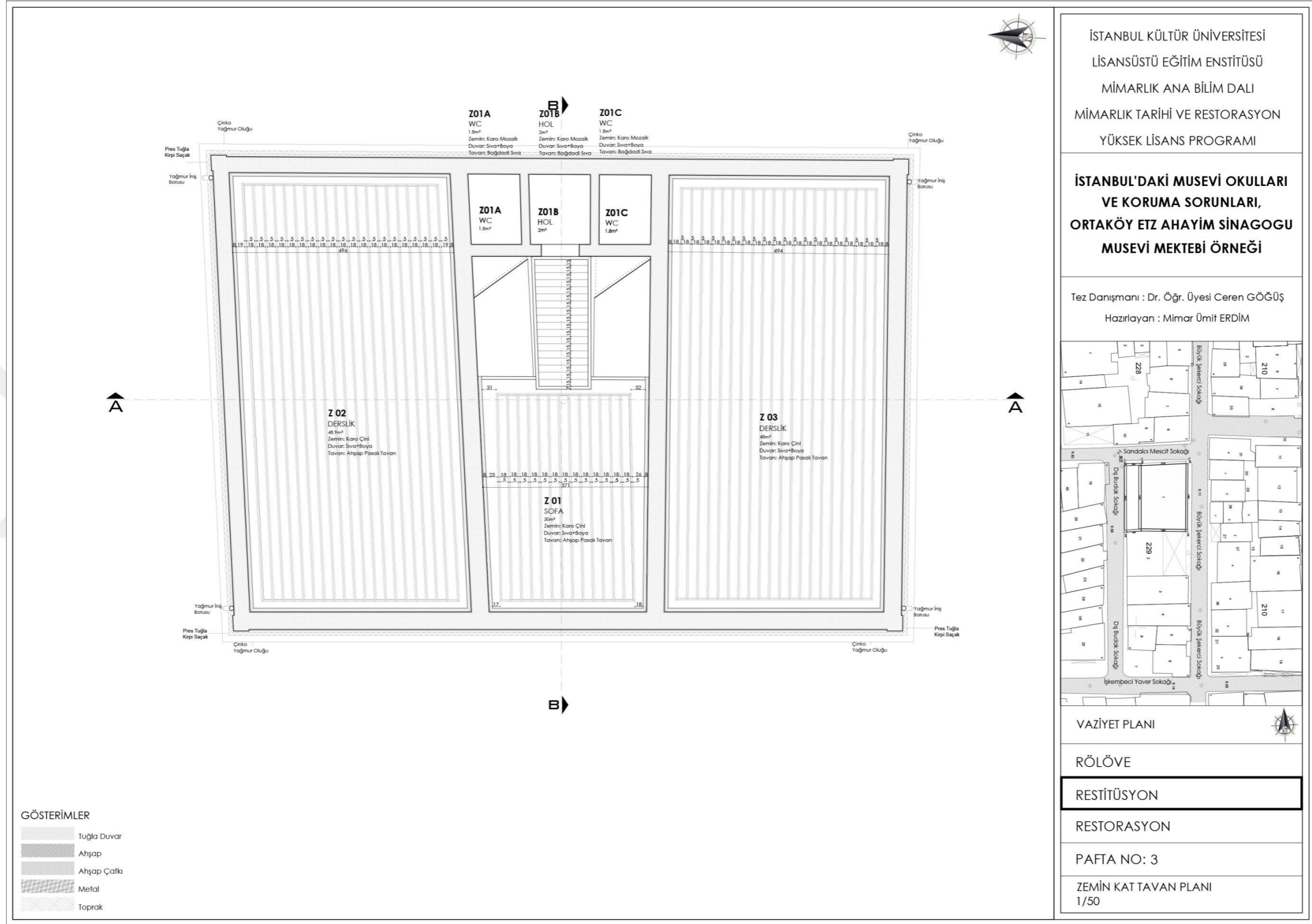
RÖLÖVE

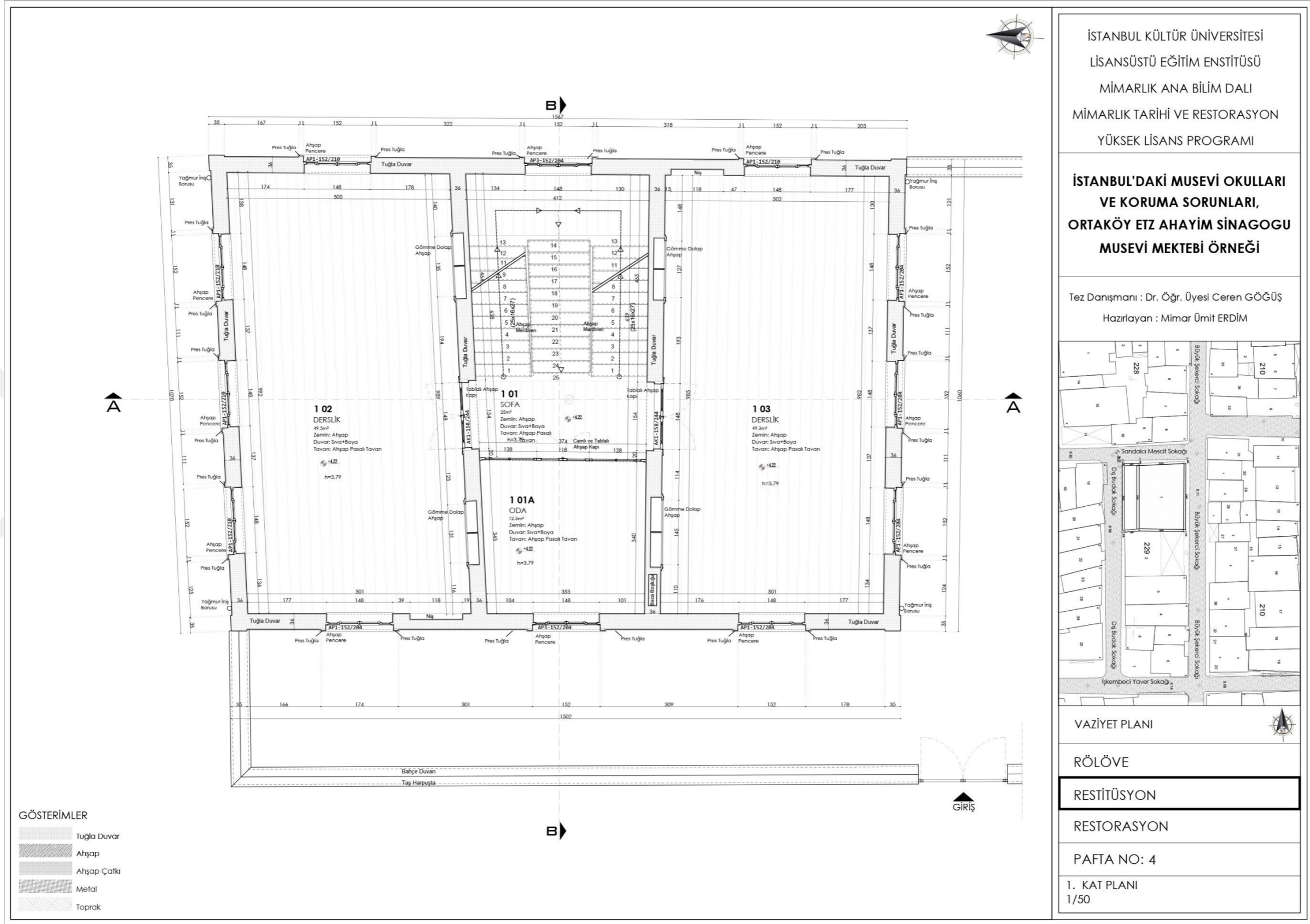
RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 2

ZEMİN KAT PLANI
1/50

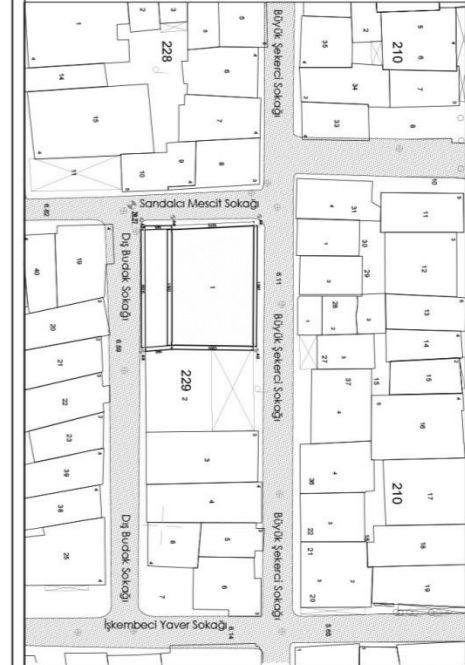

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

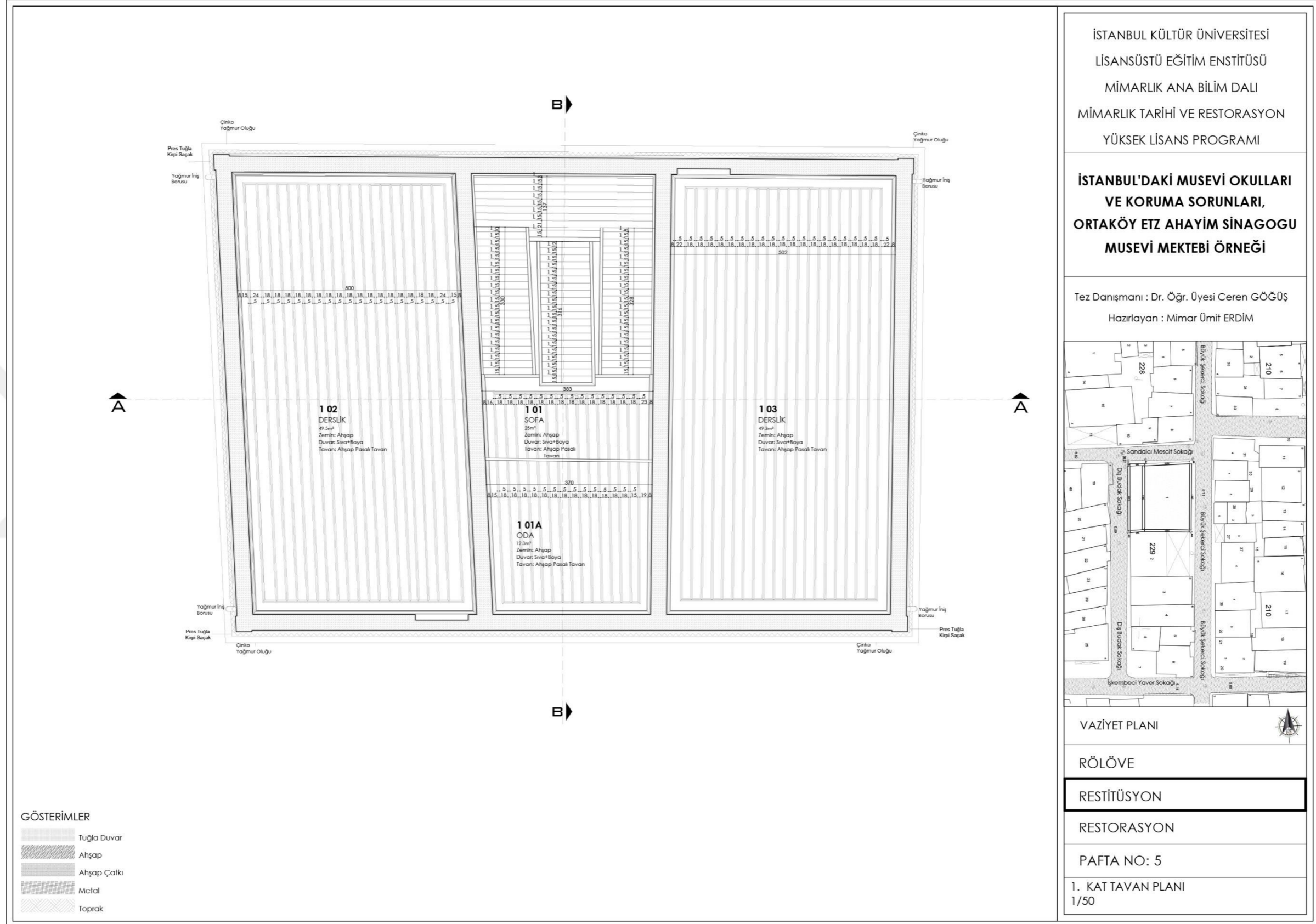
RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

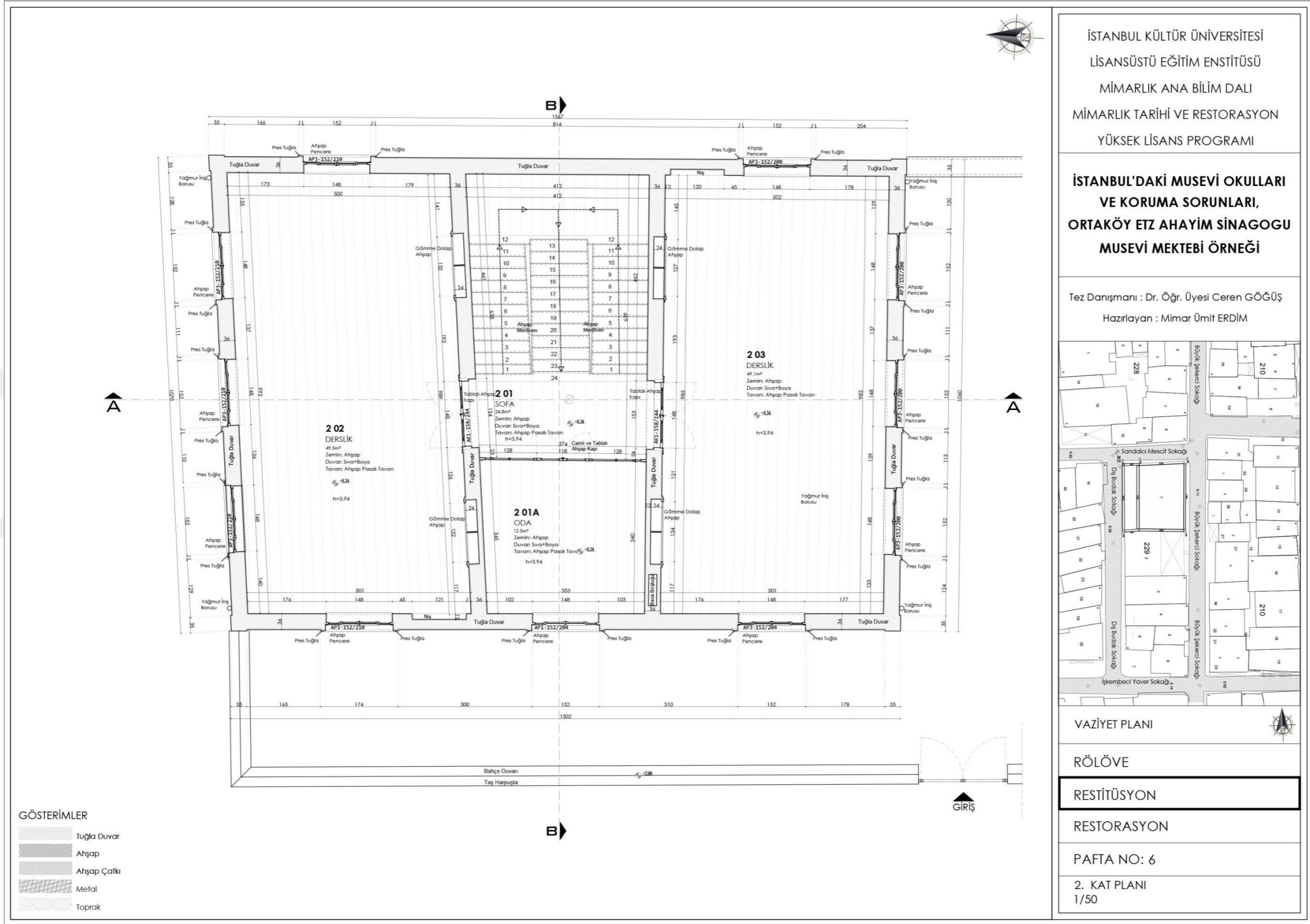
PAFTA NO: 5

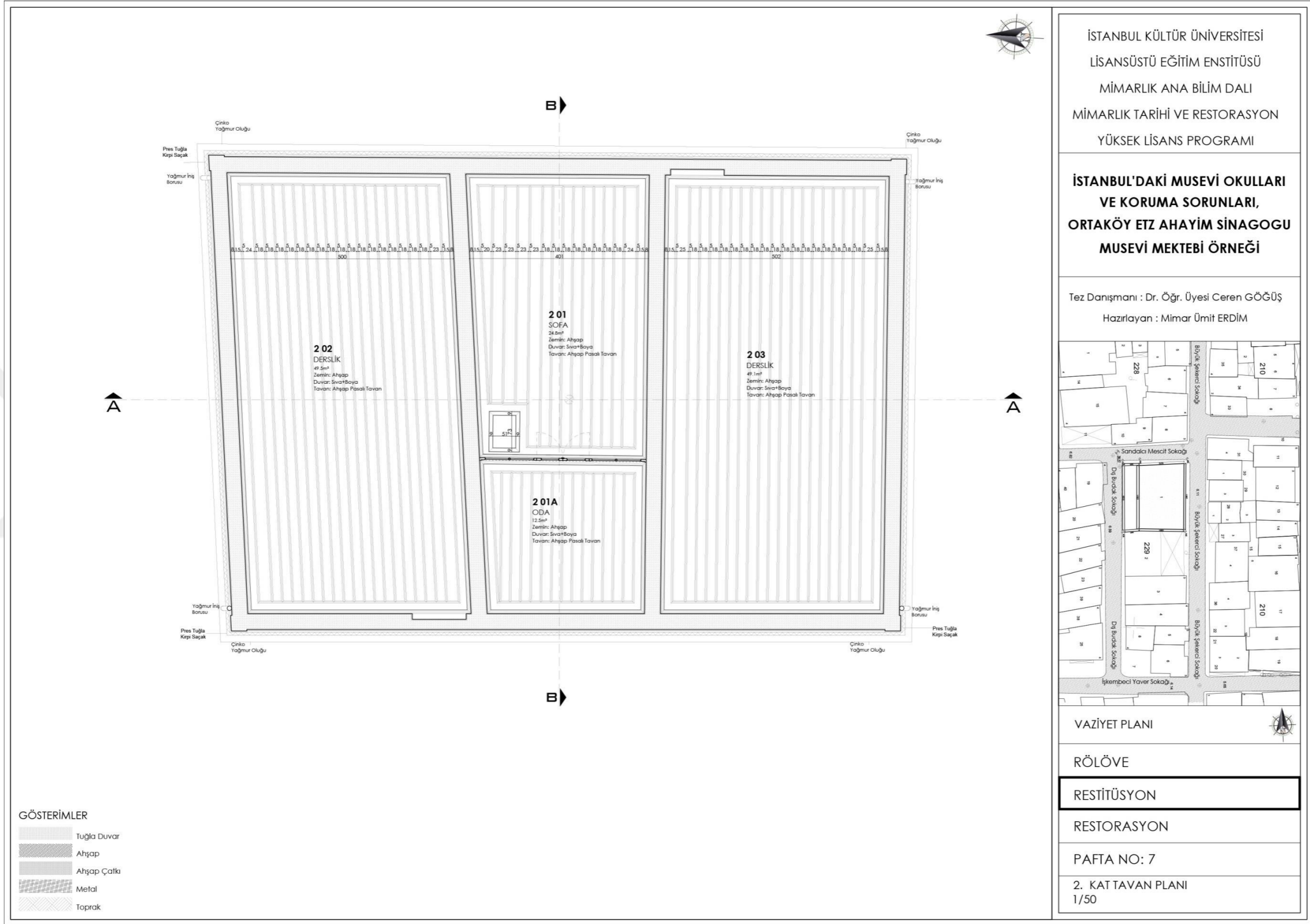
1. KAT TAVAN PLANI
1/50

GÖSTERİMLER

- Tuğla Duvar
- Ahşap
- Ahşap Çatka
- Metal
- Toprak

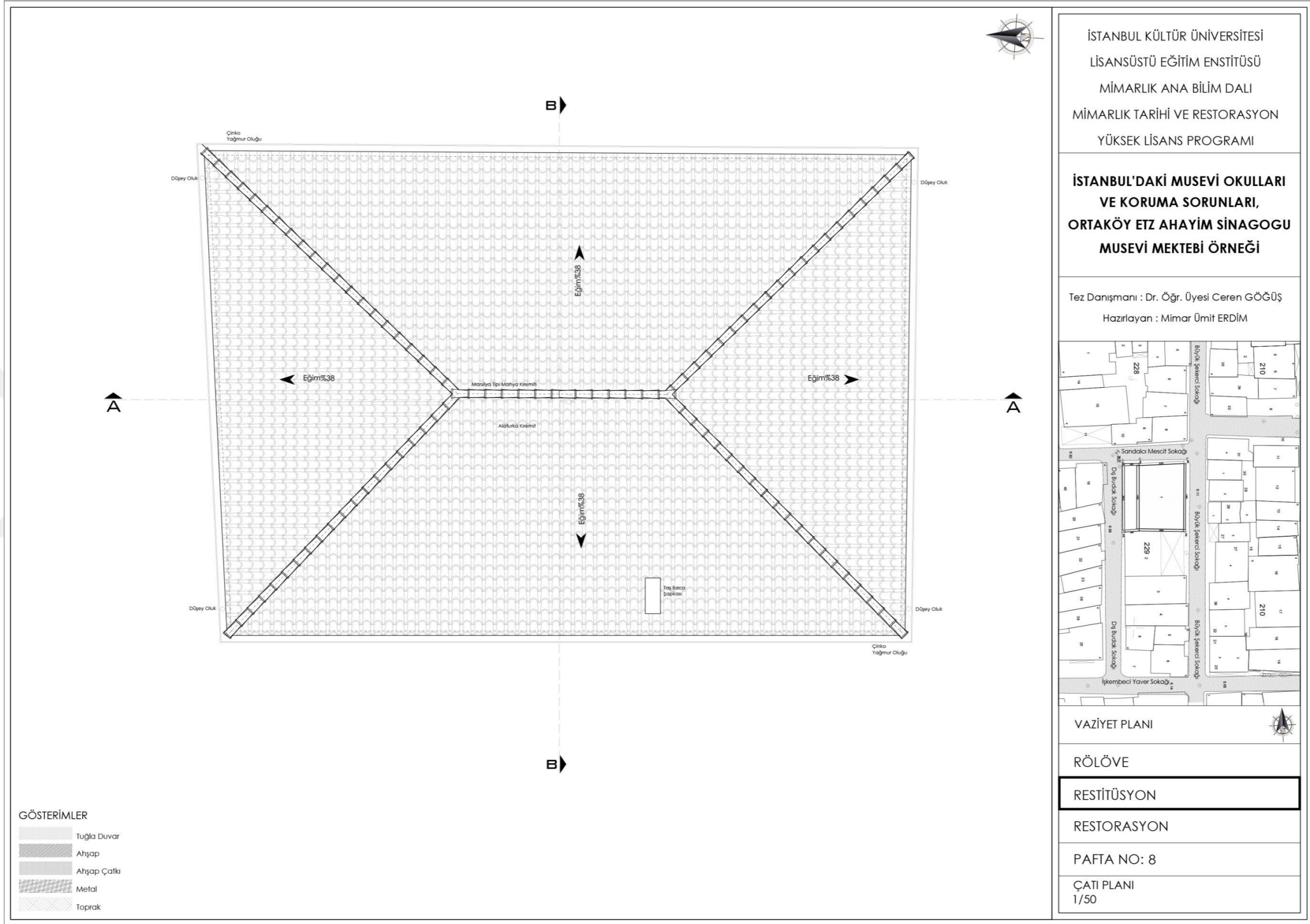
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

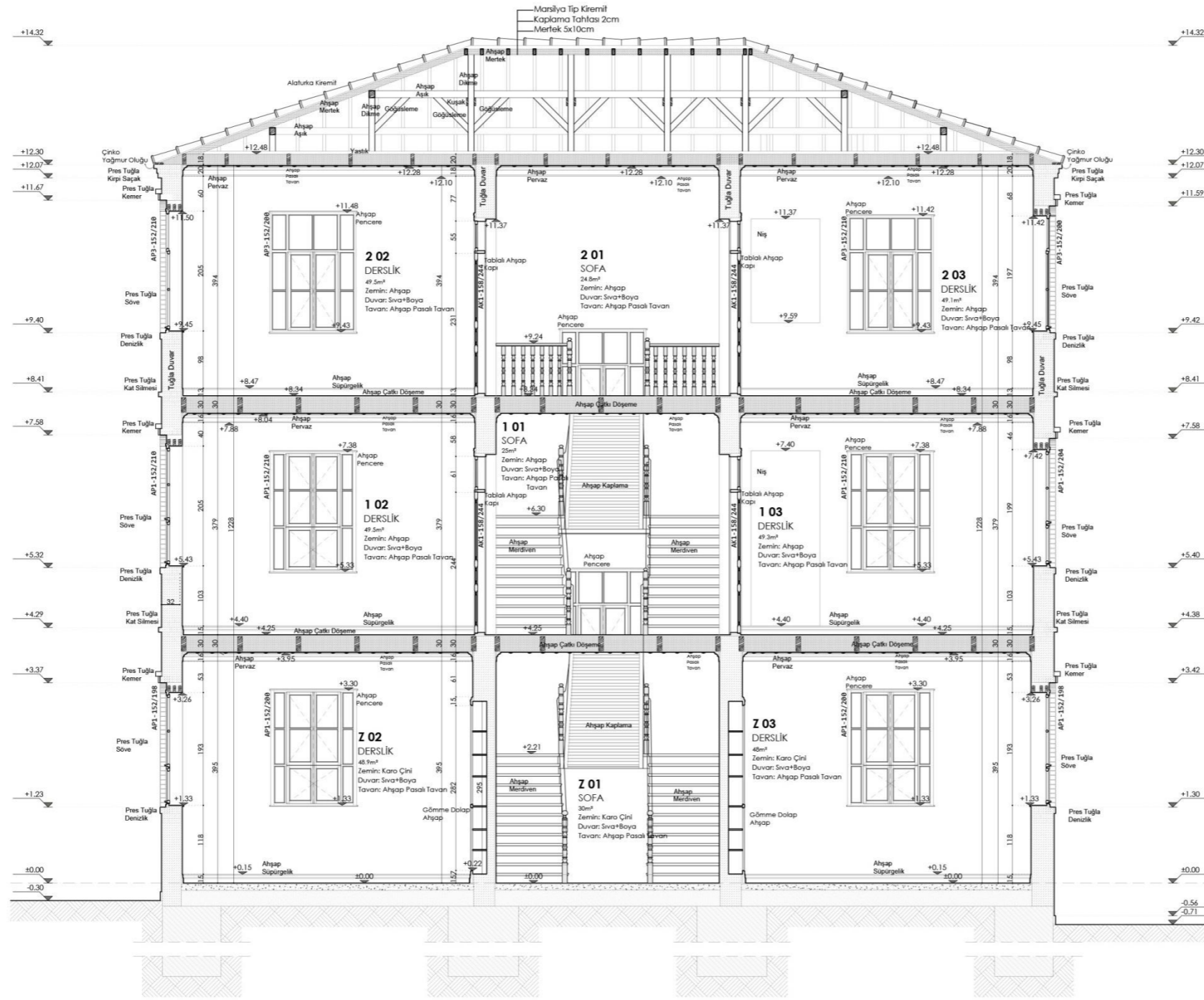
**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI
RÖLÖVE
RESTİTÜSYON
RESTORASYON
PAFTA NO: 7
2. KAT TAVAN PLANI
1/50

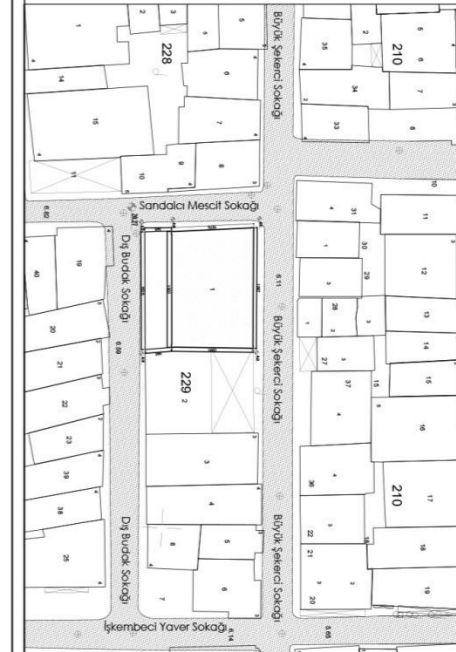
GÖSTERİMLER

- Tuğla Duvar
- Ahşap
- Ahşap Çatka
- Metal
- Toprak

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

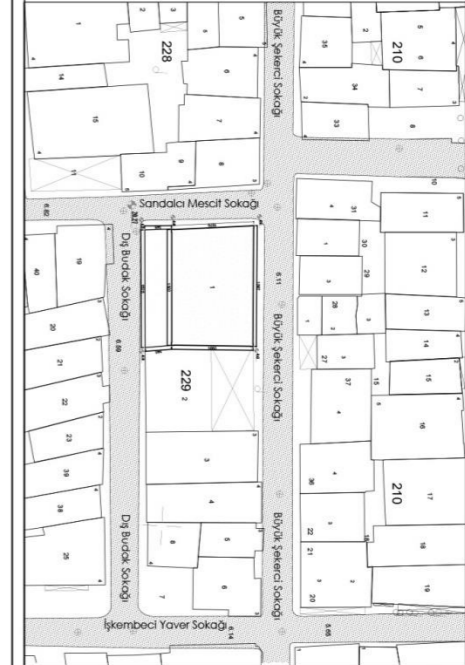
PAFTA NO: 9

A-A KESİTİ
1/50

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

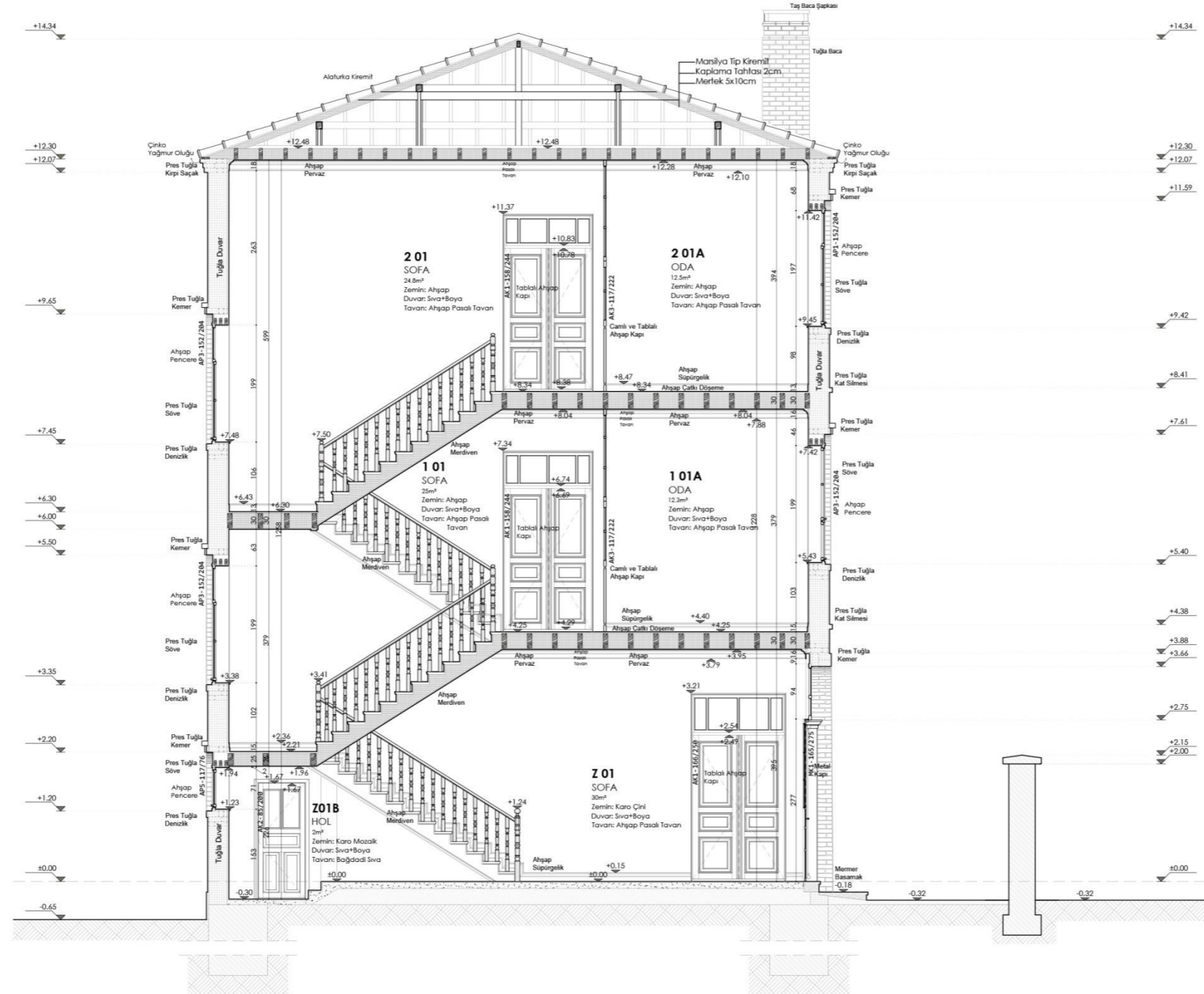
RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 10

B-B KESİTİ
1/50

GÖSTERİMLER

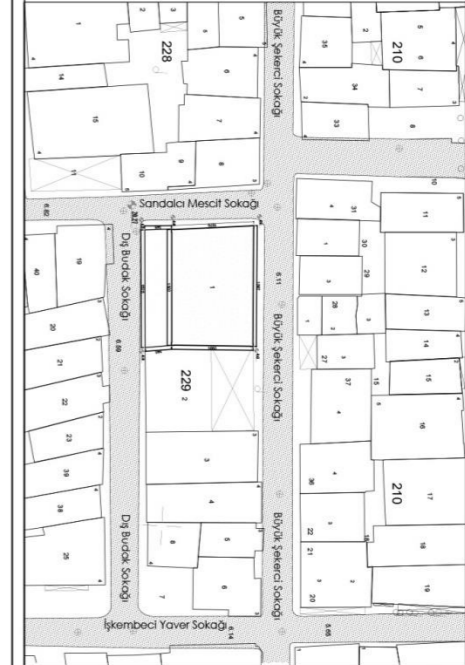
- Tuğla Duvar
- Ahşap
- Ahşap Çatka
- Metal
- Toprak

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ

Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

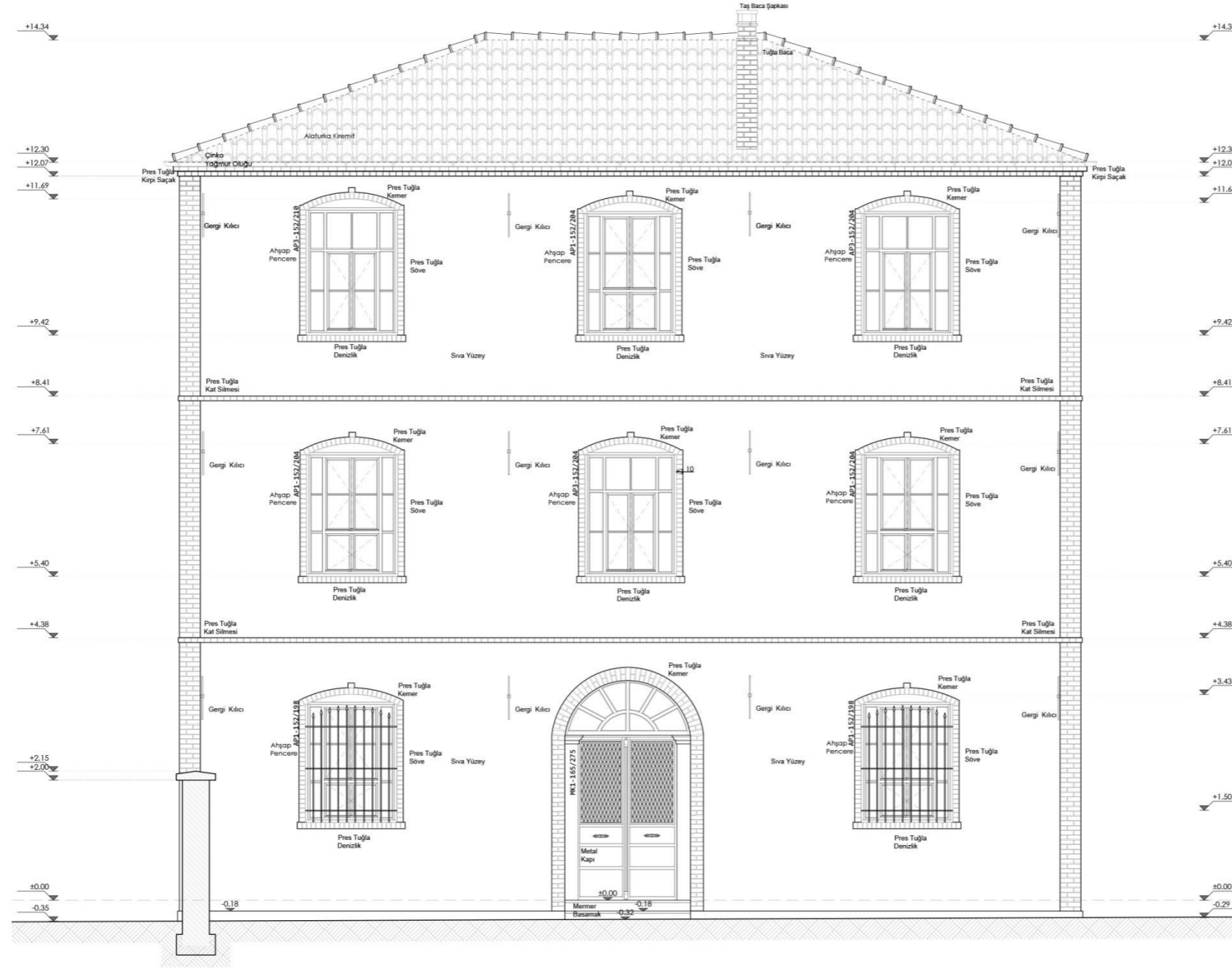
RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 11

ÖN (BATI) CEPHE
1/50

GÖSTERİMLER

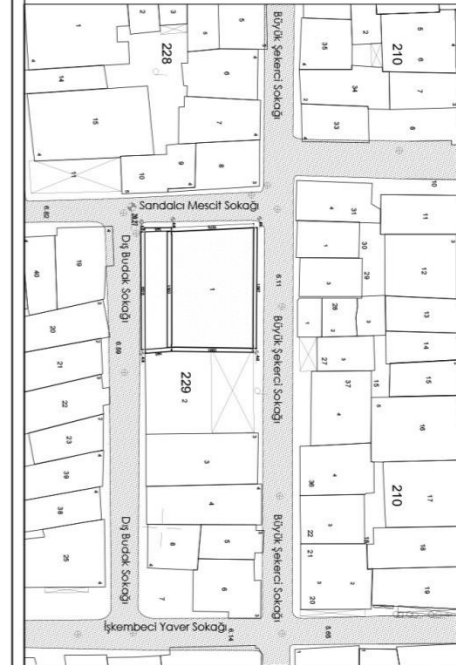
- Tuğla Duvar
- Ahşap
- Ahşap Çatka
- Metal
- Toprak

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ

Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

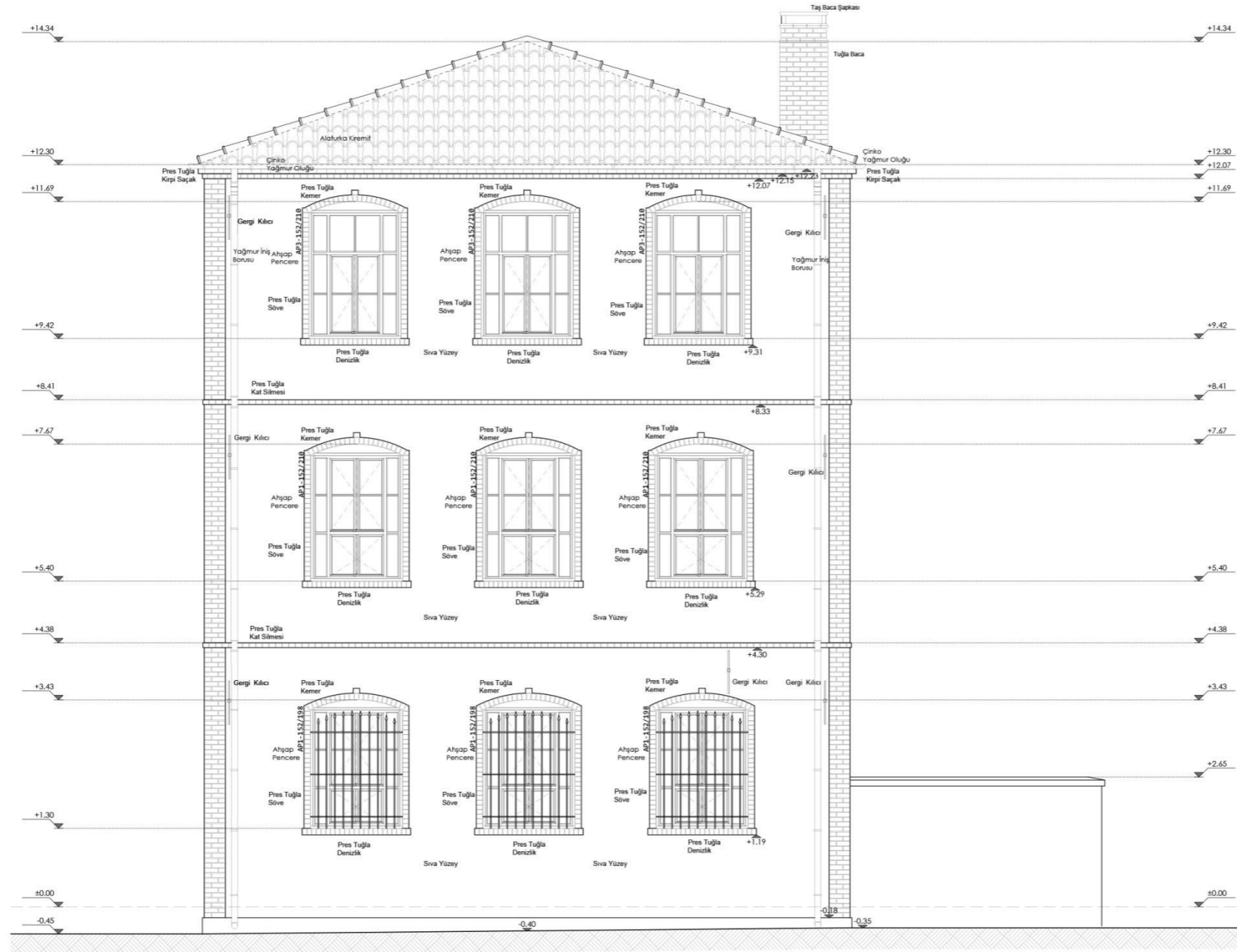
RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 12

YAN (KUZEY) CEPHE
1/50

GÖSTERİMLER

- Tuğla Duvar
- Ahşap
- Ahşap Çatka
- Metal
- Toprak

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

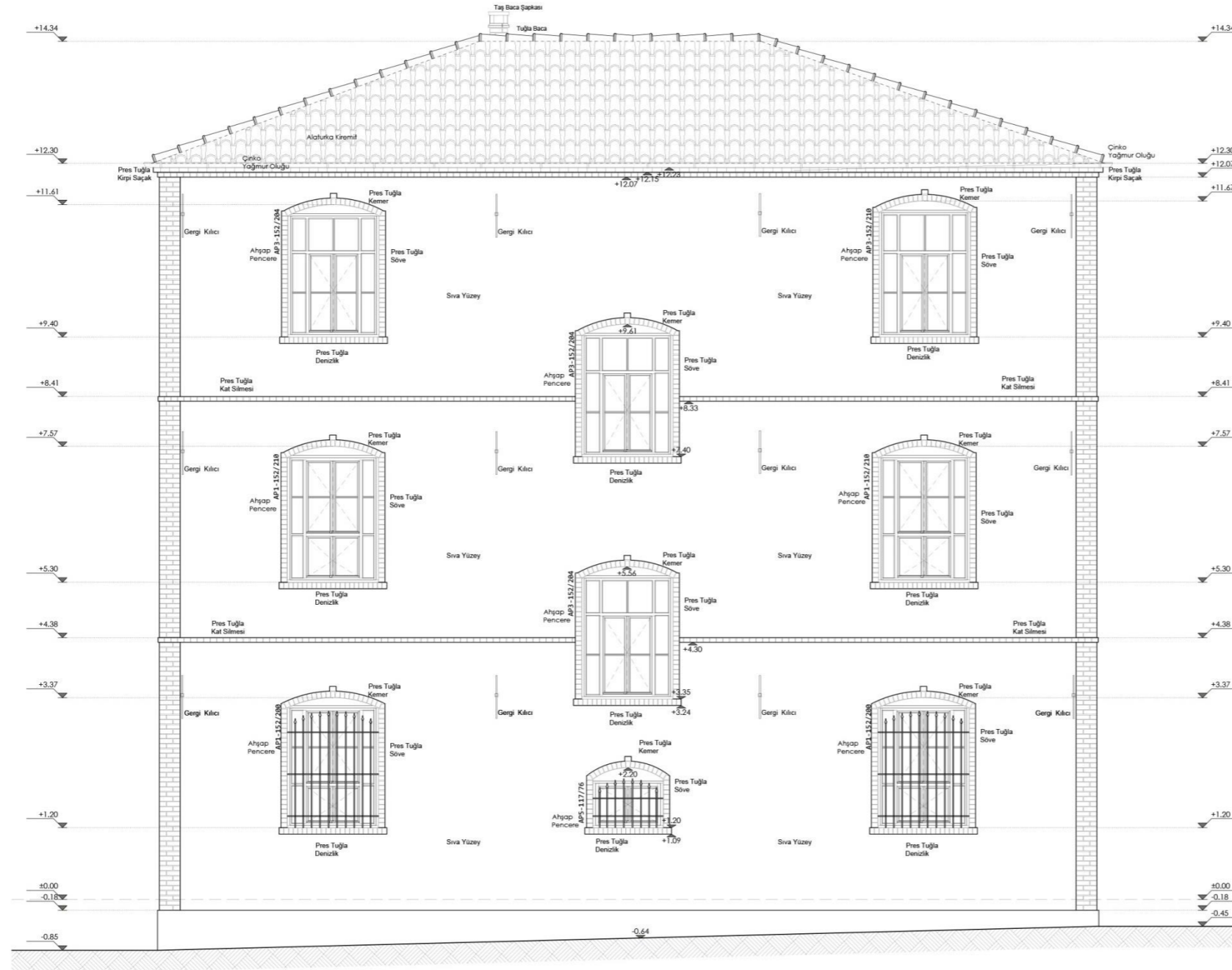
RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

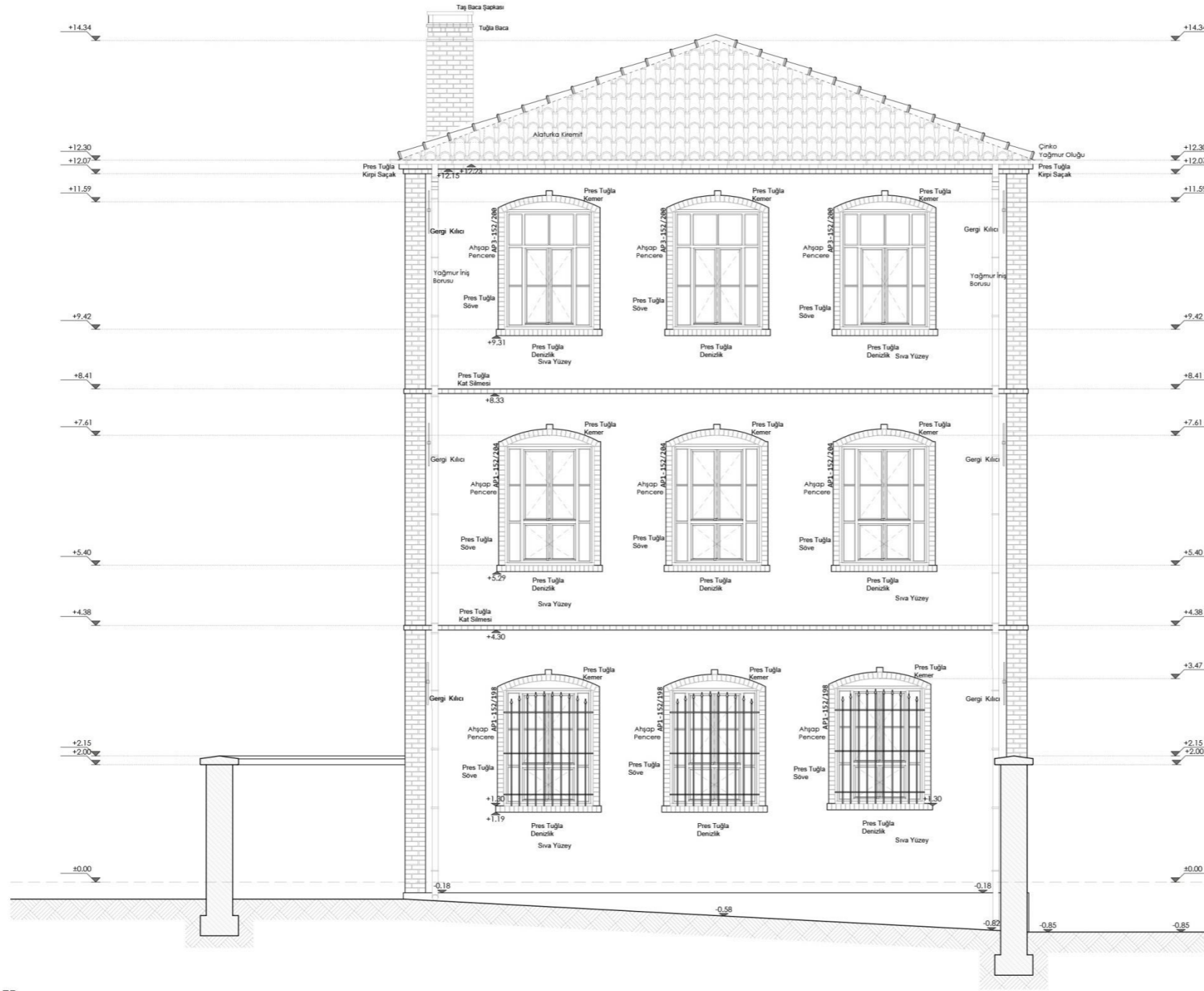
PAFTA NO: 13

ARKA (DOĞU) CEPHE
1/50

GÖSTERİMLER

- Tuğla Duvar
- Ahşap
- Ahşap Çatka
- Metal
- Toprak

GÖSTERİMLER

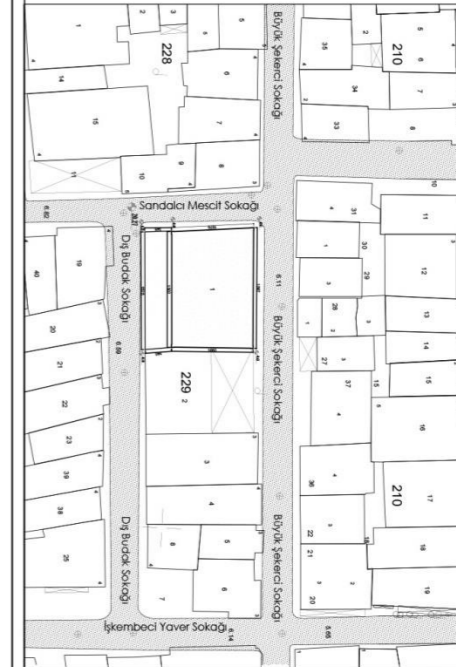
- Tuğla Duvar
- Ahşap
- Ahşap Çatka
- Metal
- Toprak

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ

Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

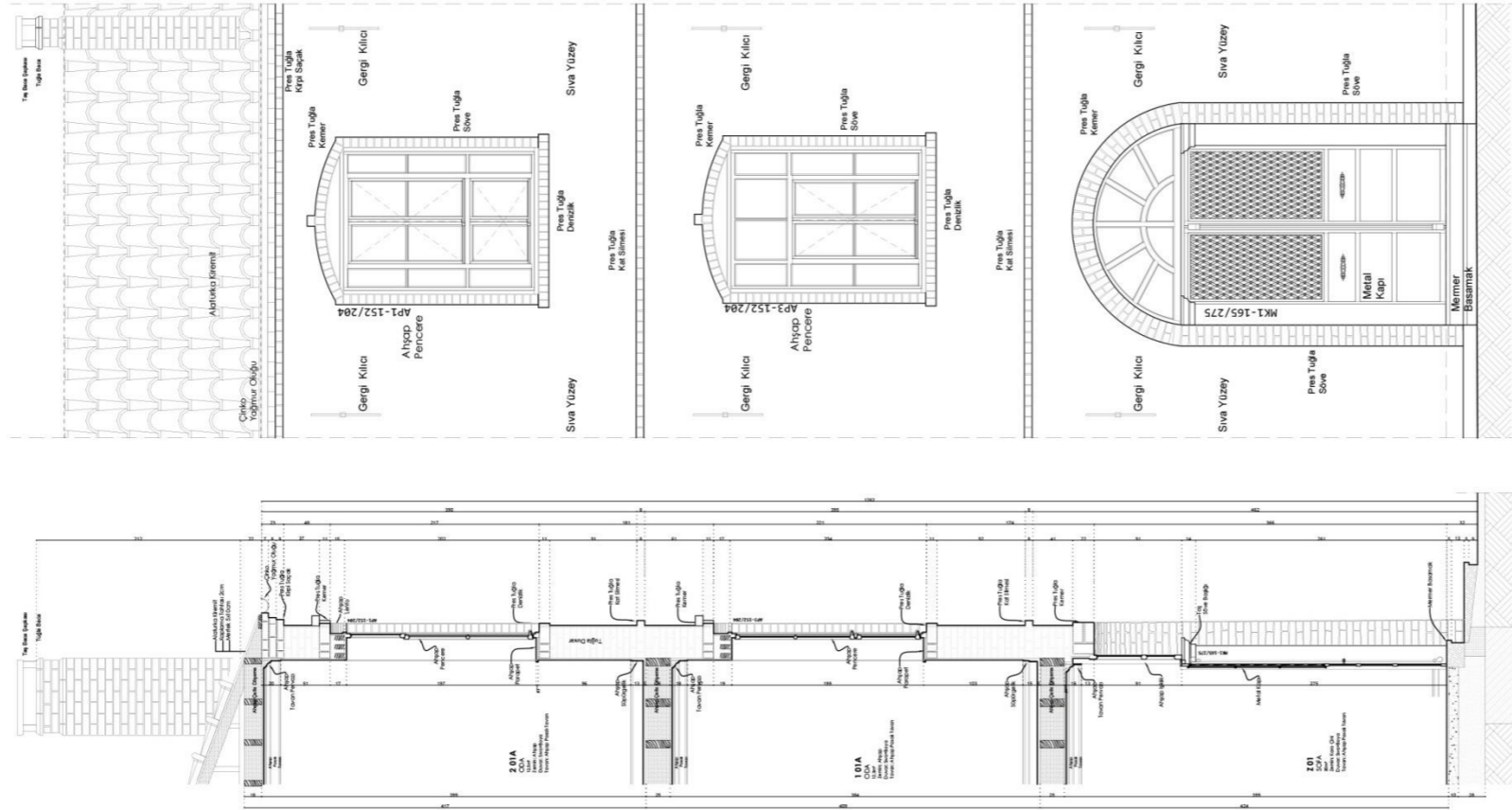
RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 14

YAN (GÜNEY) CEPHE
1/50

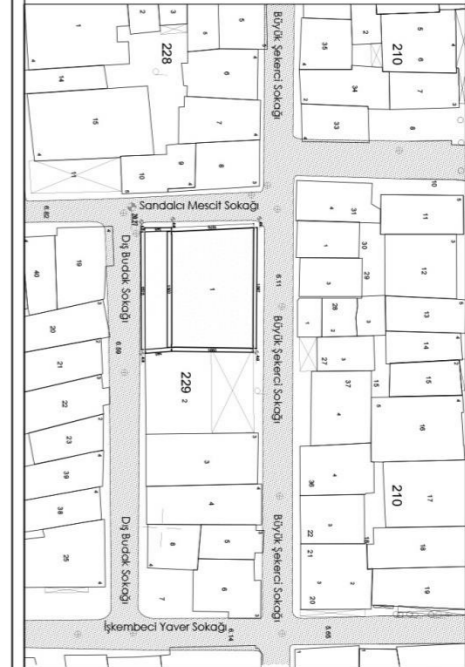

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ

Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 15

SİSTEM KESİTİ

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ

Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

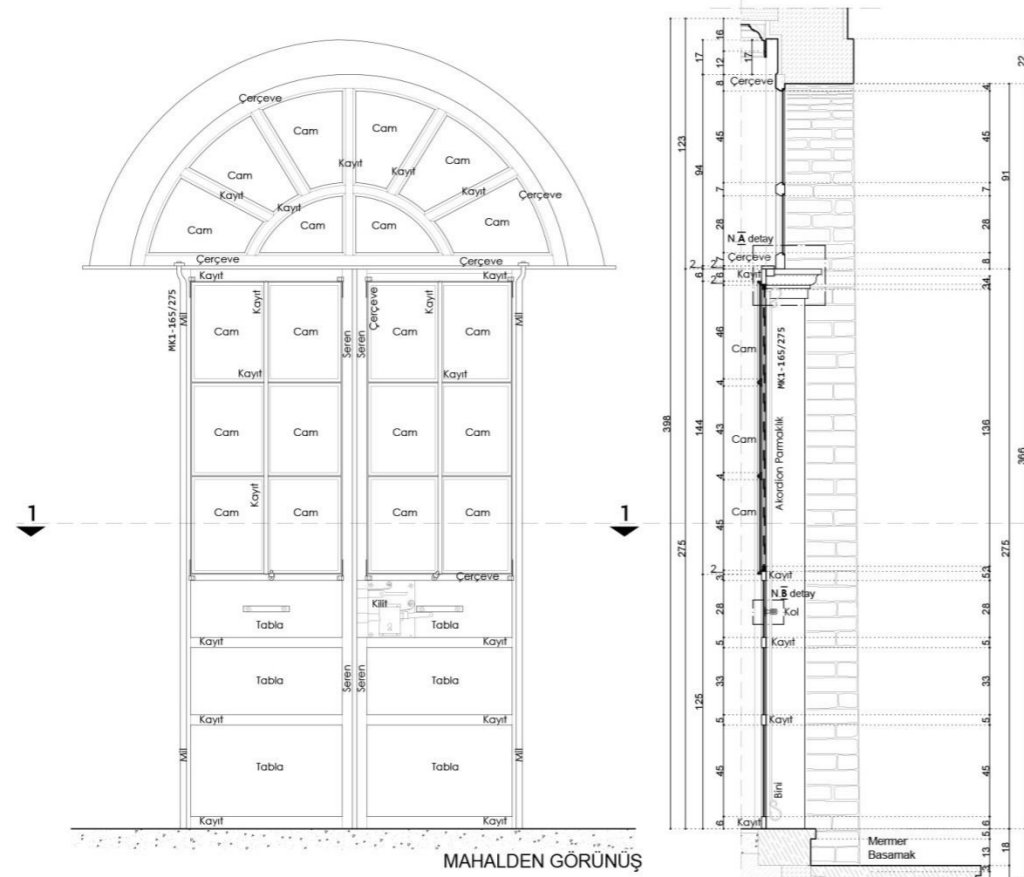
RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

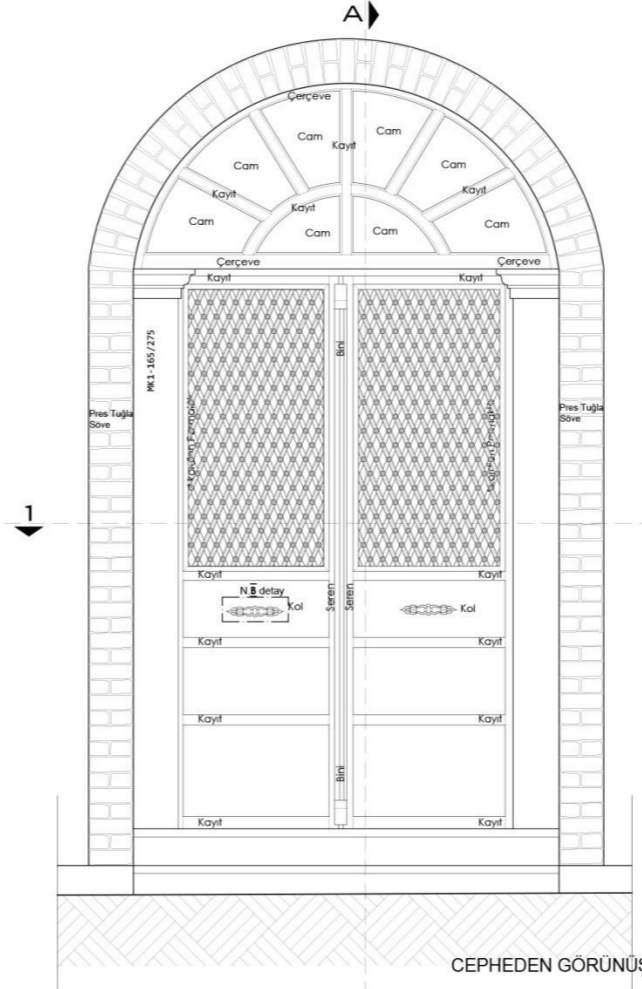
PAFTA NO: 16

MK1 (BİNA, ÖZGÜN GİRİŞ KAPISI) SİSTEM DETAYI
1/20

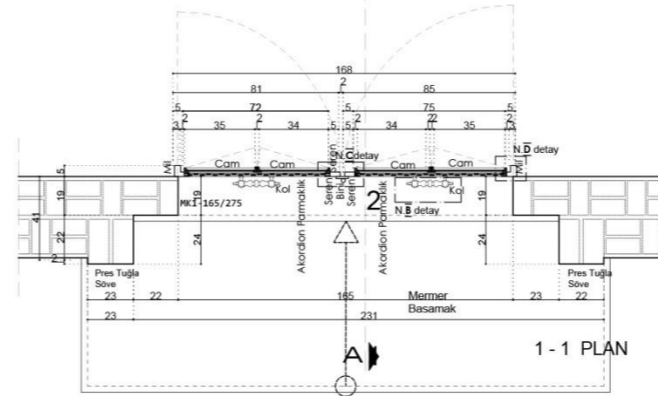

MAHALDEN GÖRÜNÜŞ

A - A KESİTİ

CEPHEDEN GÖRÜNÜŞ

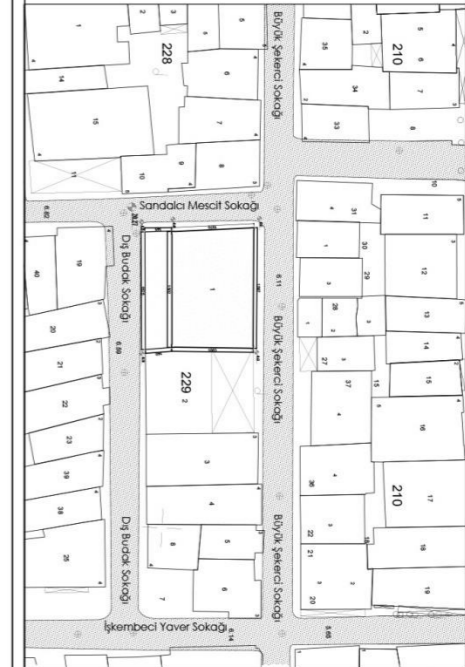

1 - 1 PLAN

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

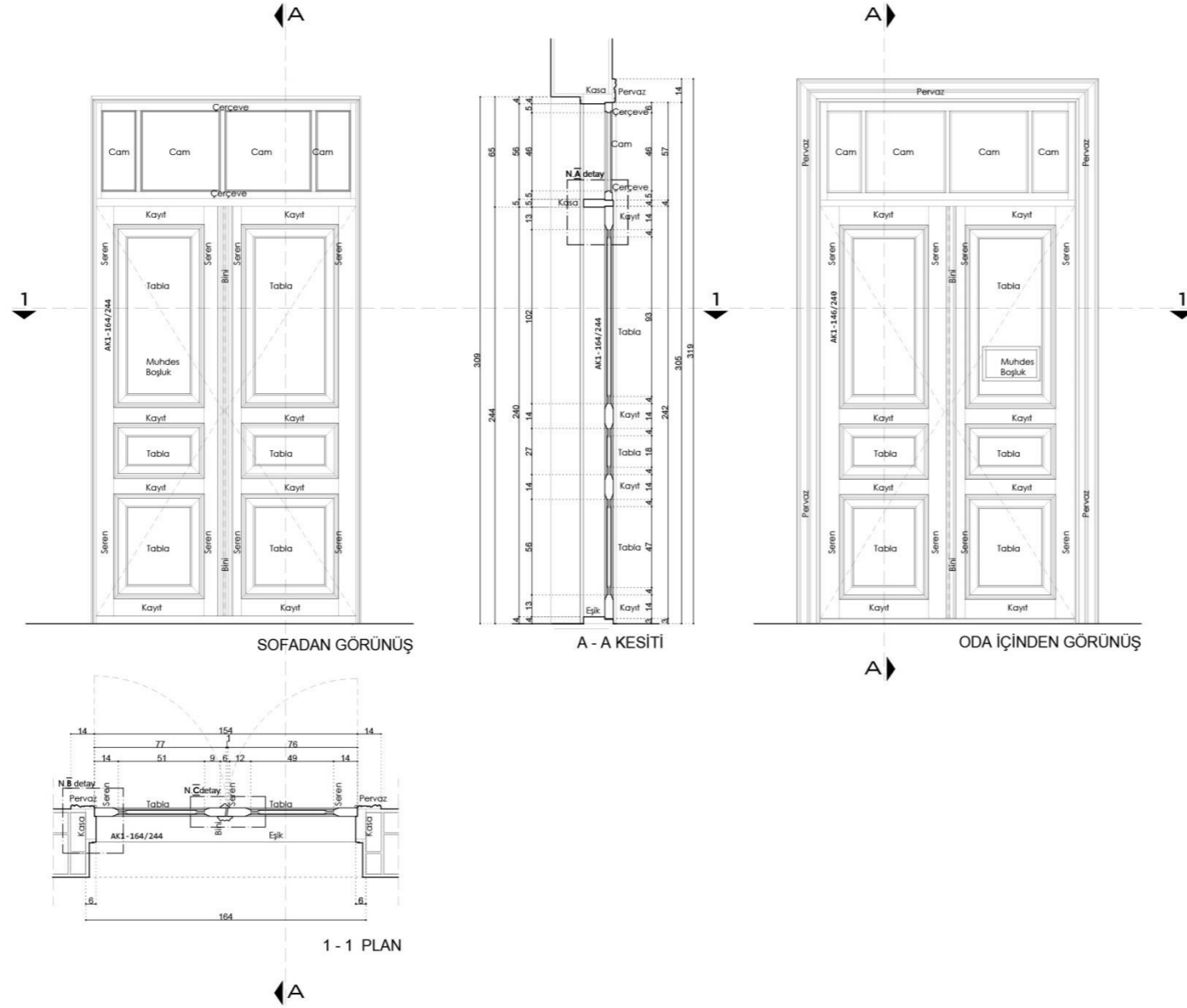
RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 17

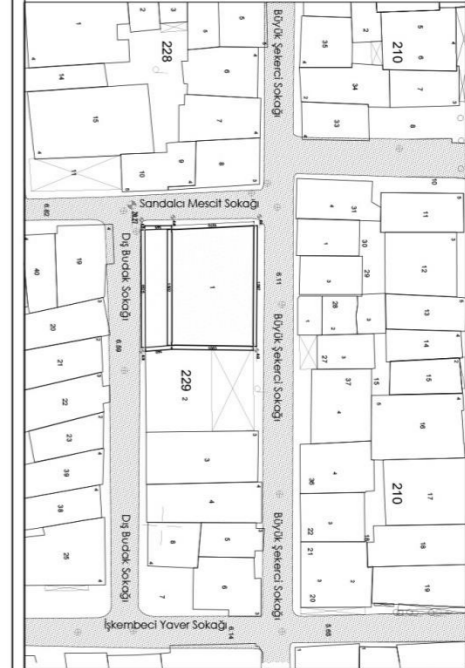
AK1 SİSTEM DETAYI
1/20

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

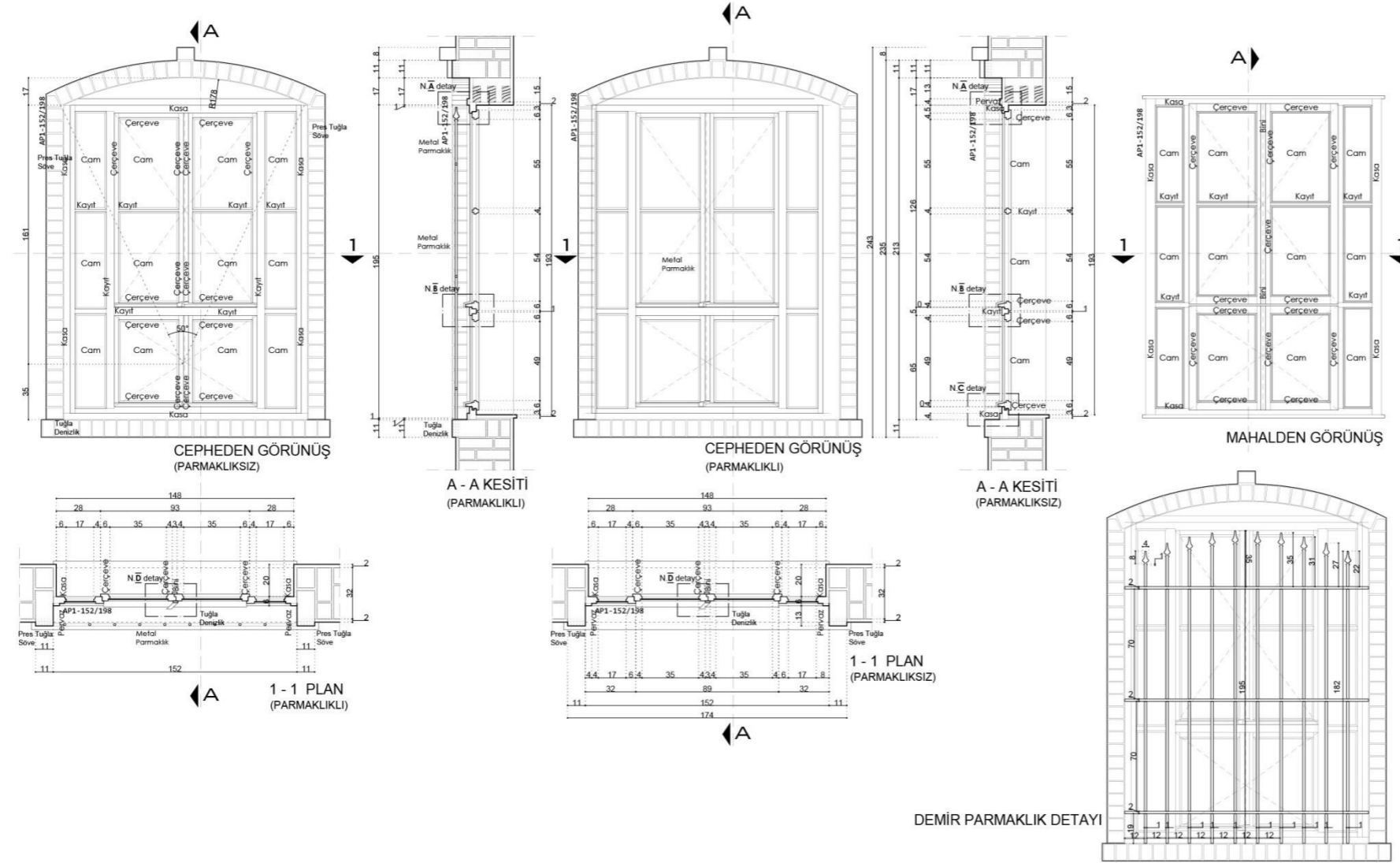
RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

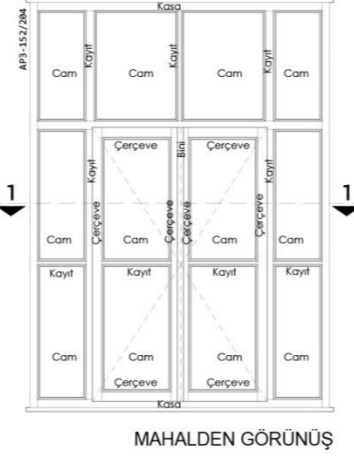
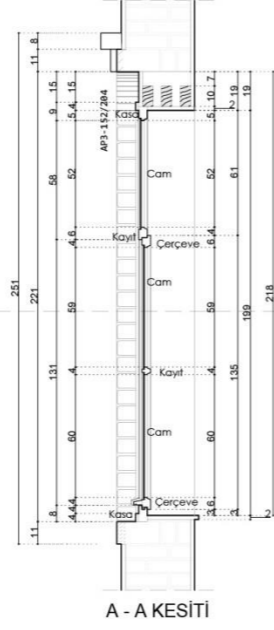
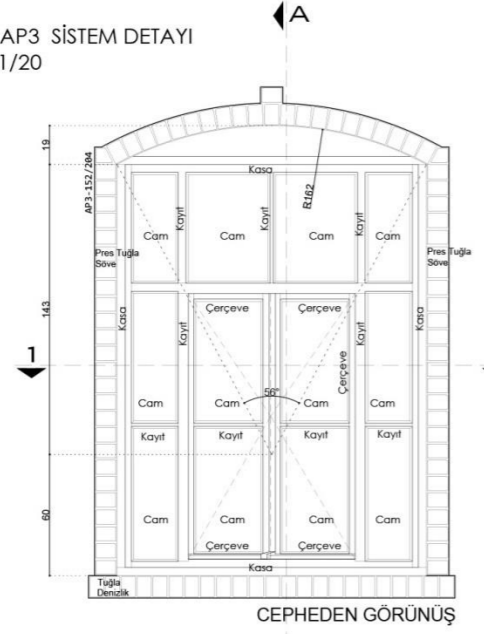
RESTORASYON

PAFTA NO: 18

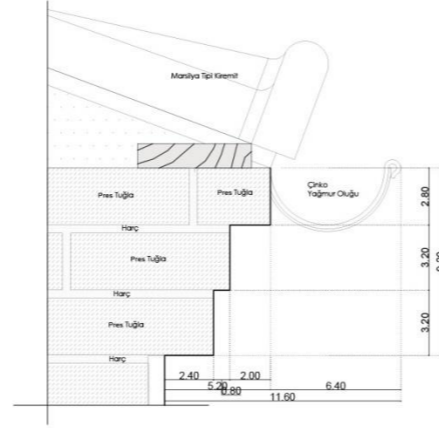
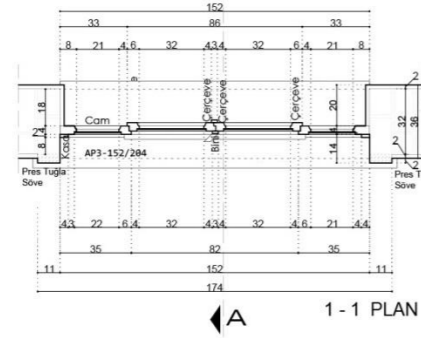
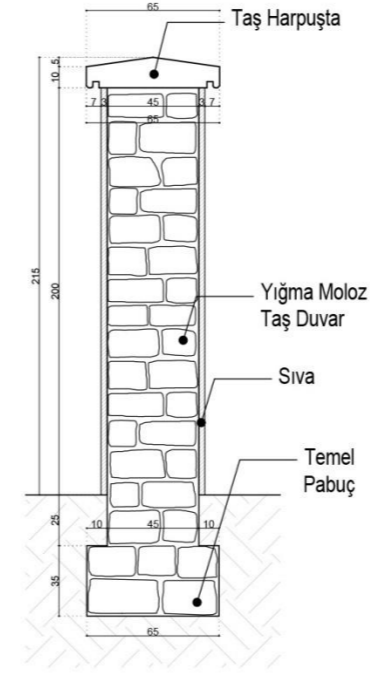
AP1 SİSTEM DETAYI
1/20

AP3 SİSTEM DETAYI
1/20

BAHÇE DUVARI SİSTEM DETAYI
1/20

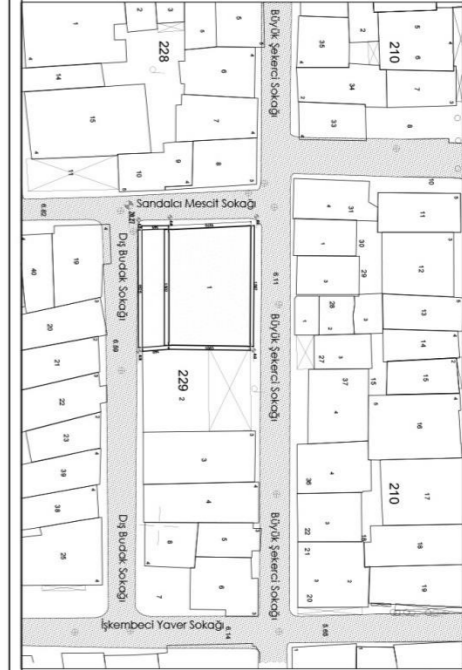

KİRPİ SAÇAK DETAYI Ö:1/5

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

RÖLÖVE

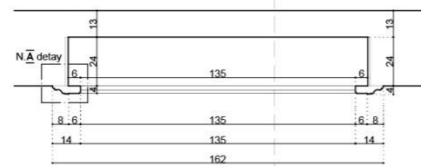
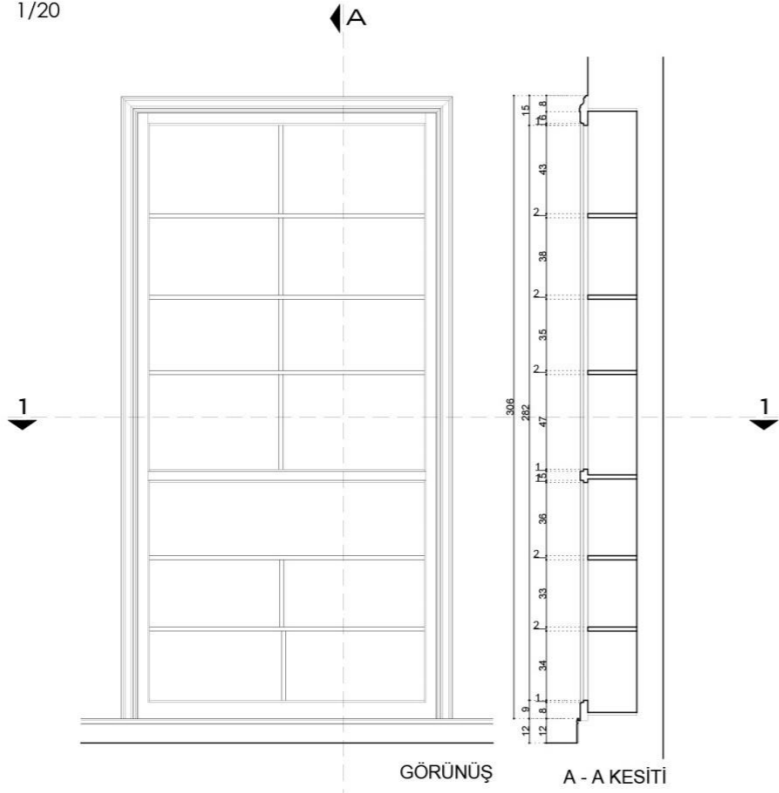
RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 19

DETAYLAR

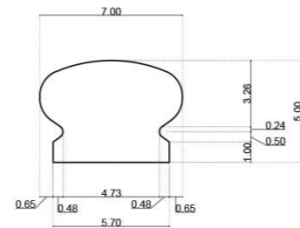
102 MAHALLİ GÖMME DOLAP SİSTEM DETAYI
1/20

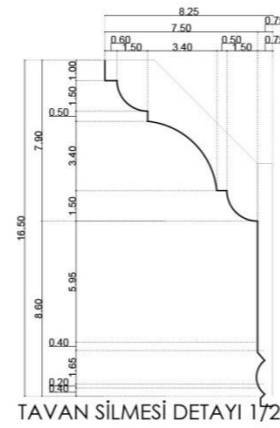
1-1 PLAN

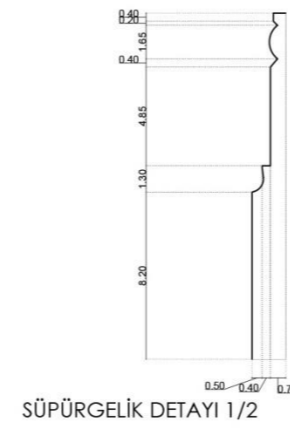
ZEMİN KAT 101 MAHALLİ ÇİNİ DETAYI 1/10

KÜPEŞTE DETAYI Ö:1/2

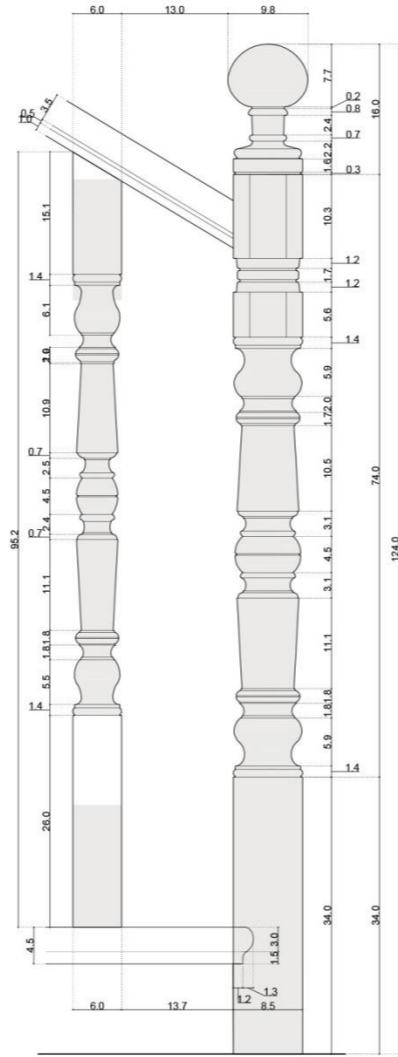
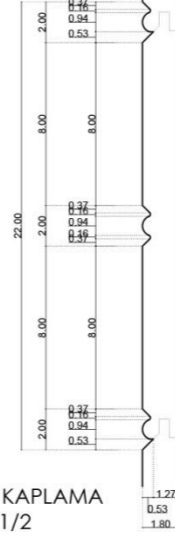

TAVAN SİLMEŞİ DETAYI 1/2

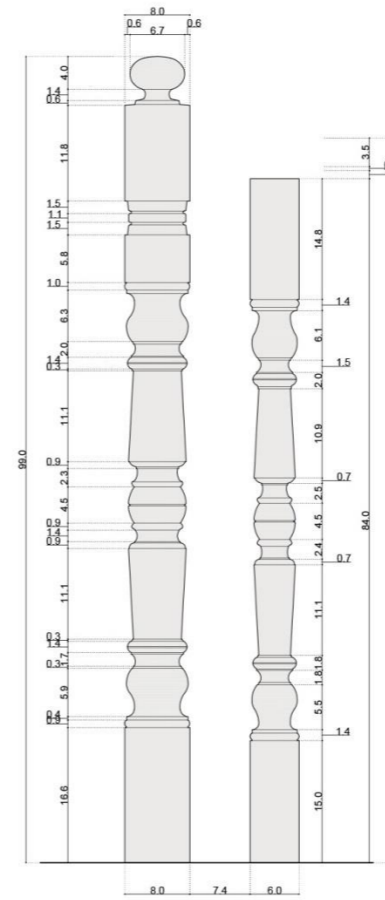

SÜPÜRGELİK DETAYI 1/2

TAVAN KAPLAMA
DETAYI 1/2

ZEMİN KAT MERDİVENİ KORKULUĞU SİSTEM DETAYI
1/5

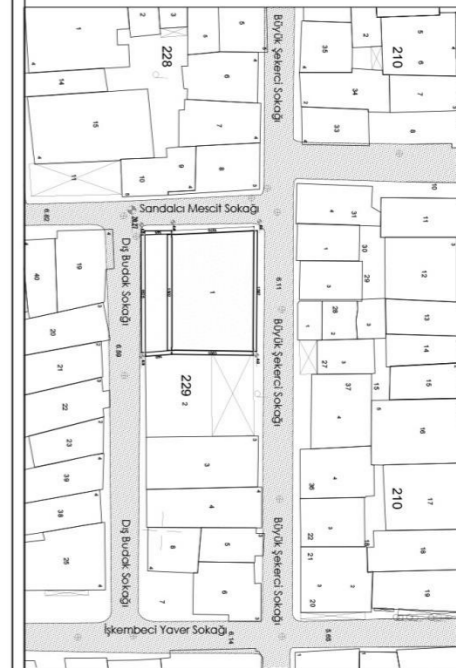
1. VE 2.KAT MERDİVENİ KORKULUĞU
SİSTEM DETAYI
1/5

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ

Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

RÖLÖVE

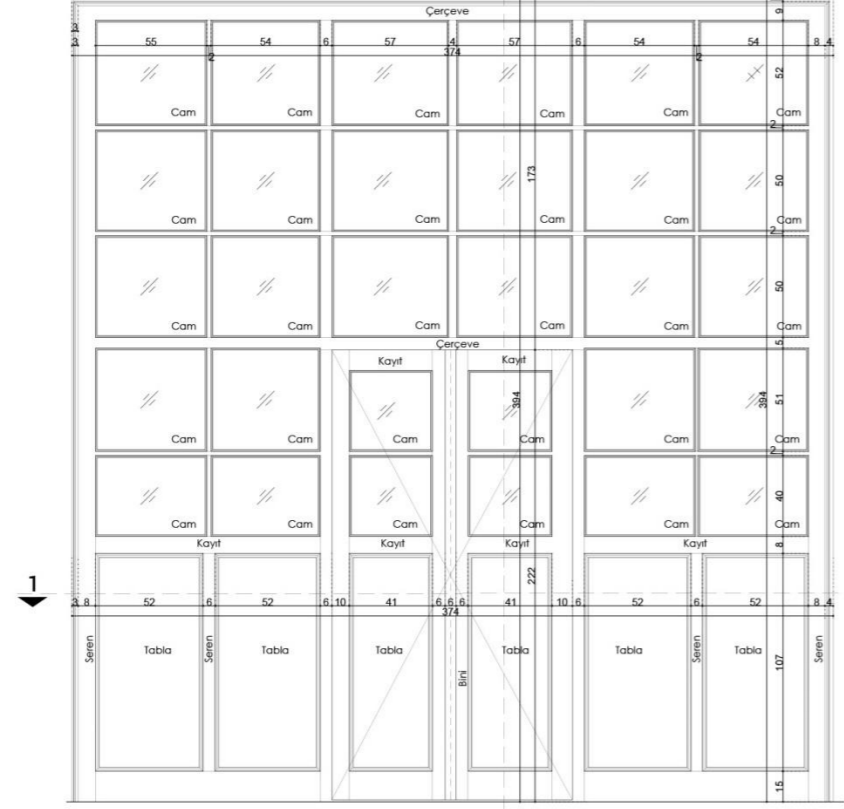
RESTİTÜSYON

RESTORASYON

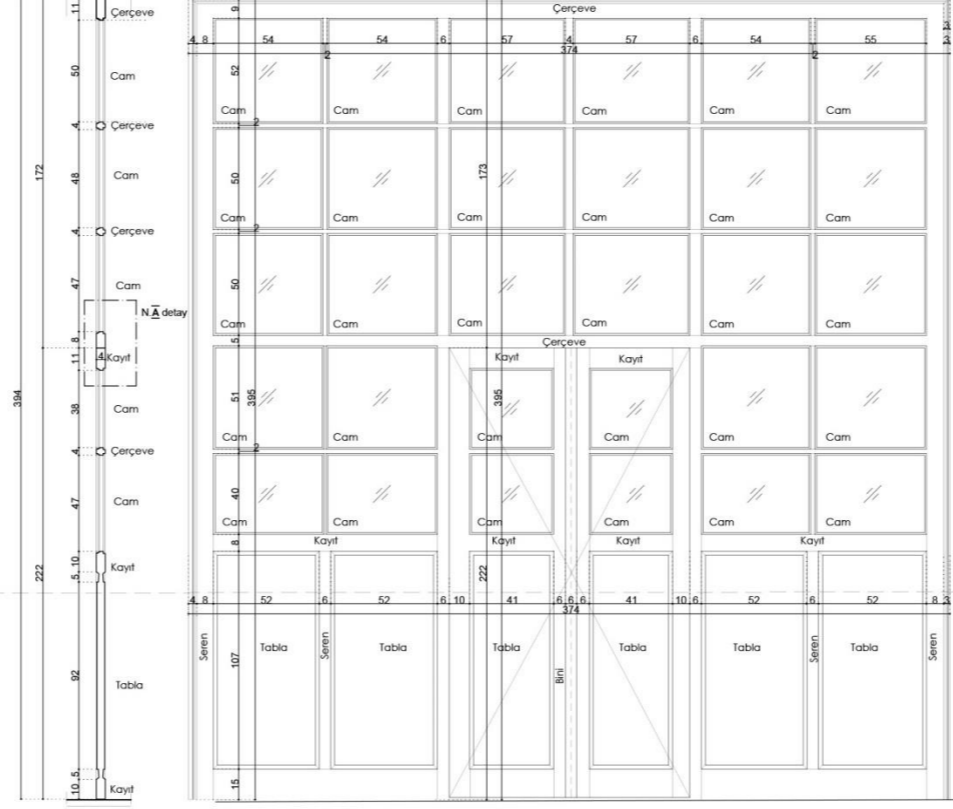
PAFTA NO: 20

DETAYLAR

AK3 SİSTEM DETAYI
1/20

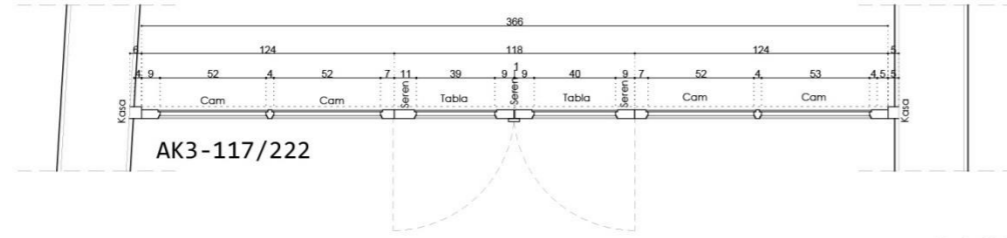

ODA TARAFINDAN GÖRÜNÜŞ

SOFA TARAFINDAN GÖRÜNÜŞ

A - A KESİTİ

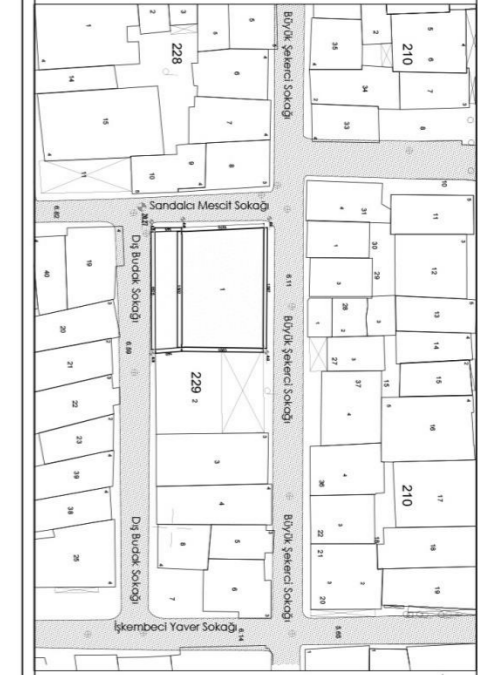
1 - 1 PLAN

AK3-117/222

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOĞU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

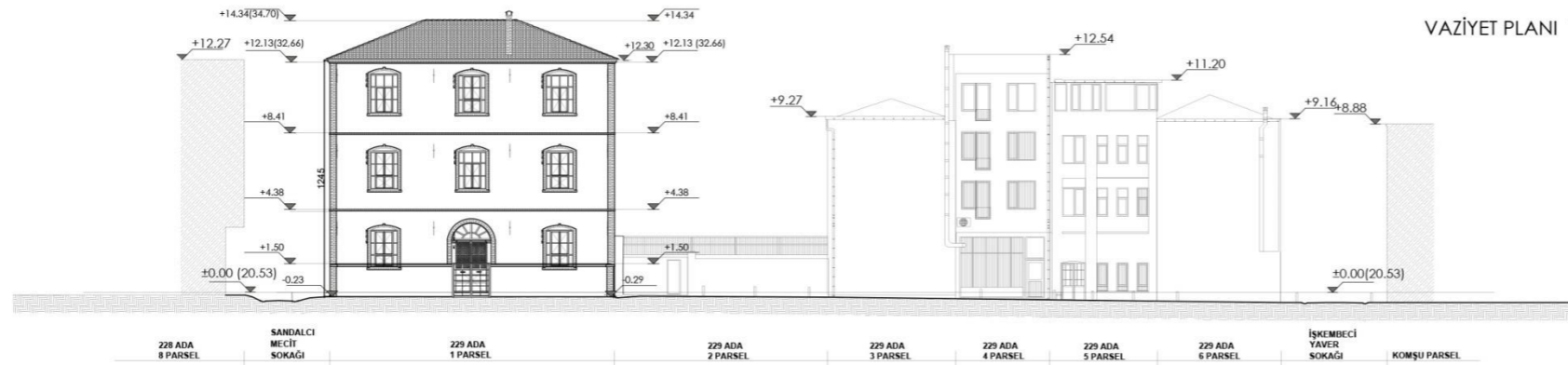
VAZİYET PLANI
RÖLÖVE
RESTİTÜSYON
RESTORASYON
PAFTA NO: 21
DETAYLAR

EK C: RESTORASYON ÖNERİSİ

VAZİYET PLANI 1/200

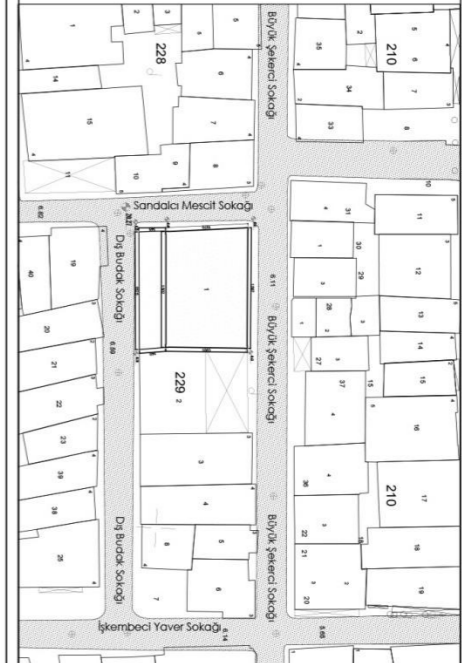

SOKAK SİLÜETİ (DIŞ BUDAK SOKAĞI) 1/200

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

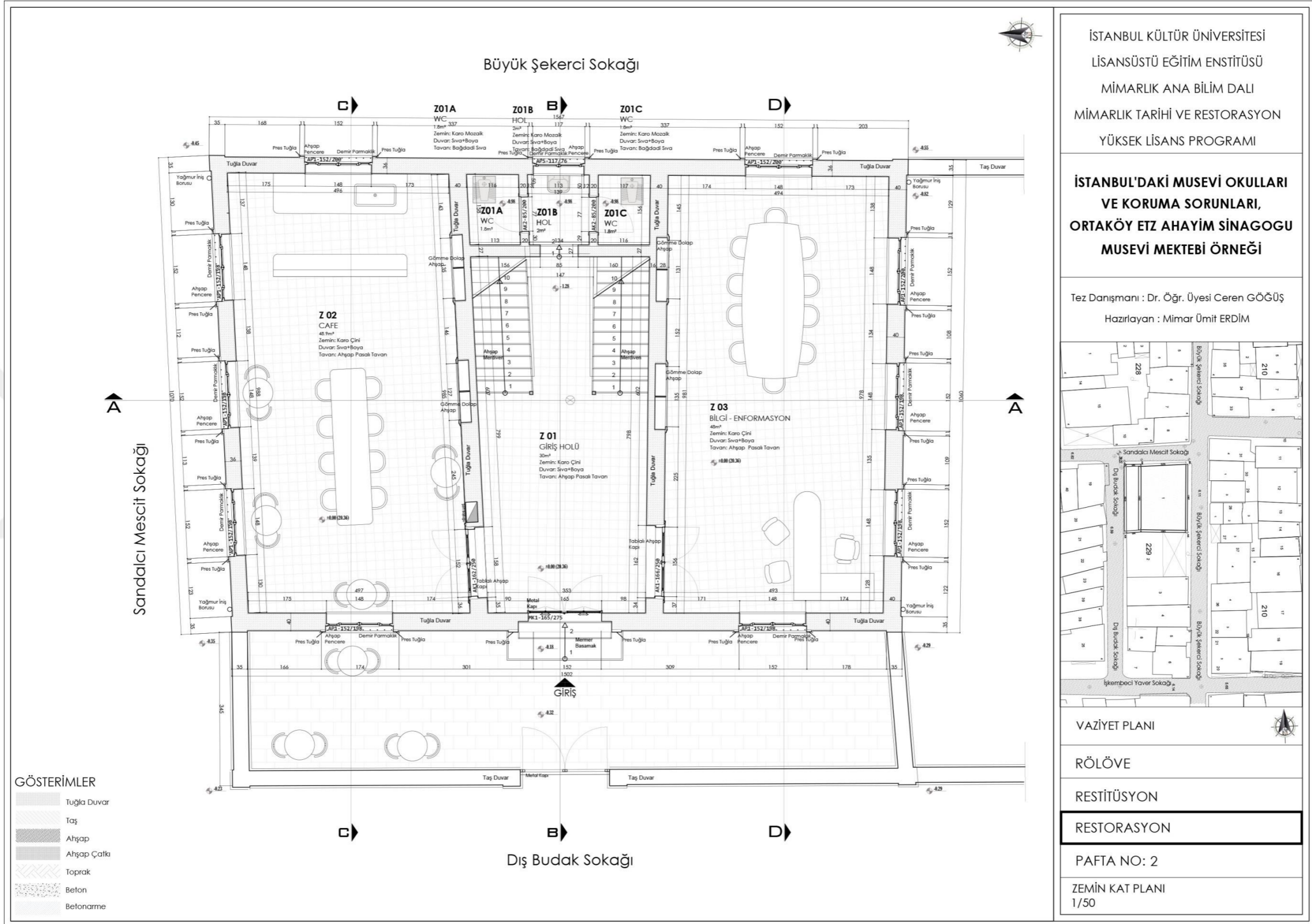
RÖLÖVE

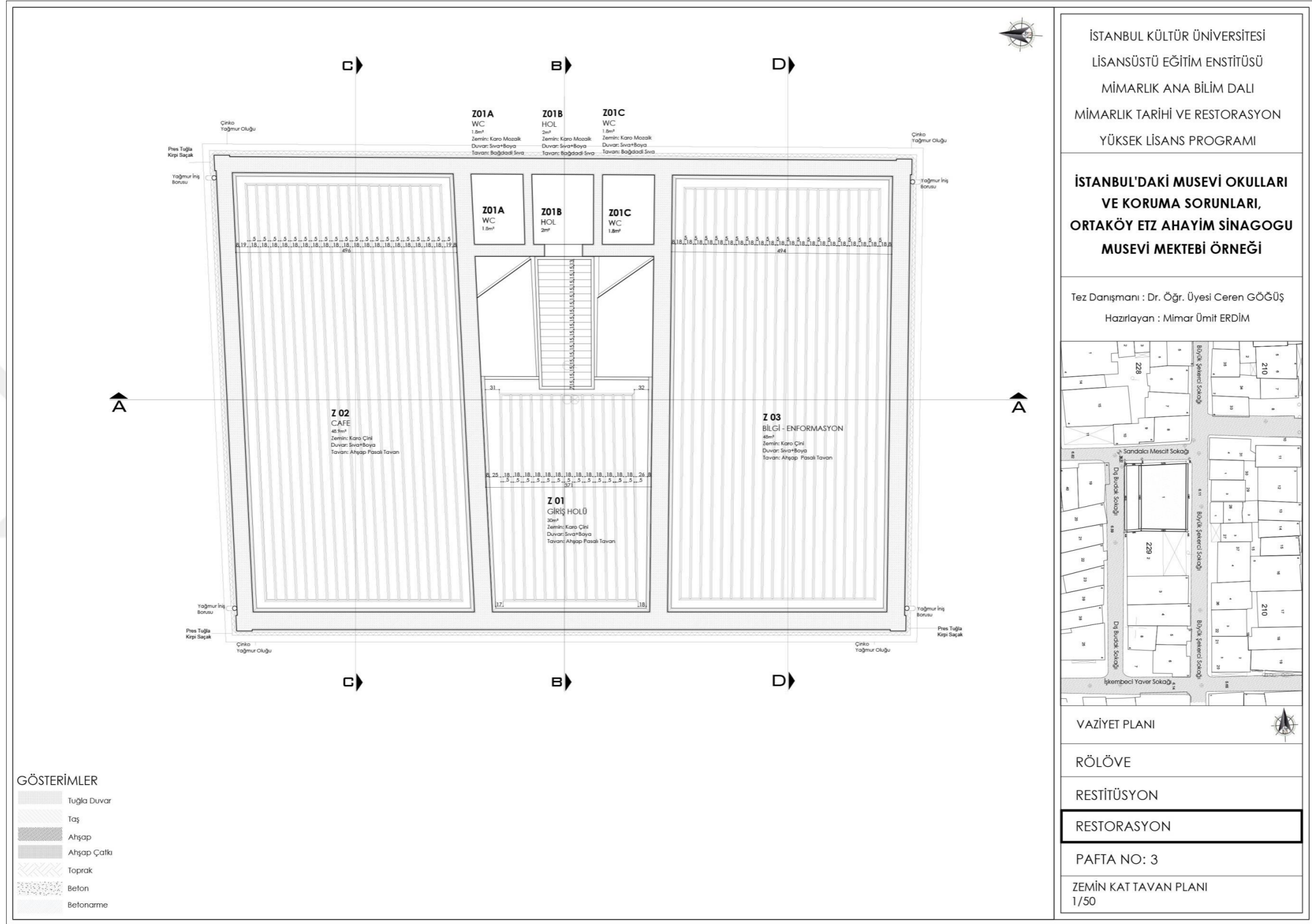
RESTİTÜSYON

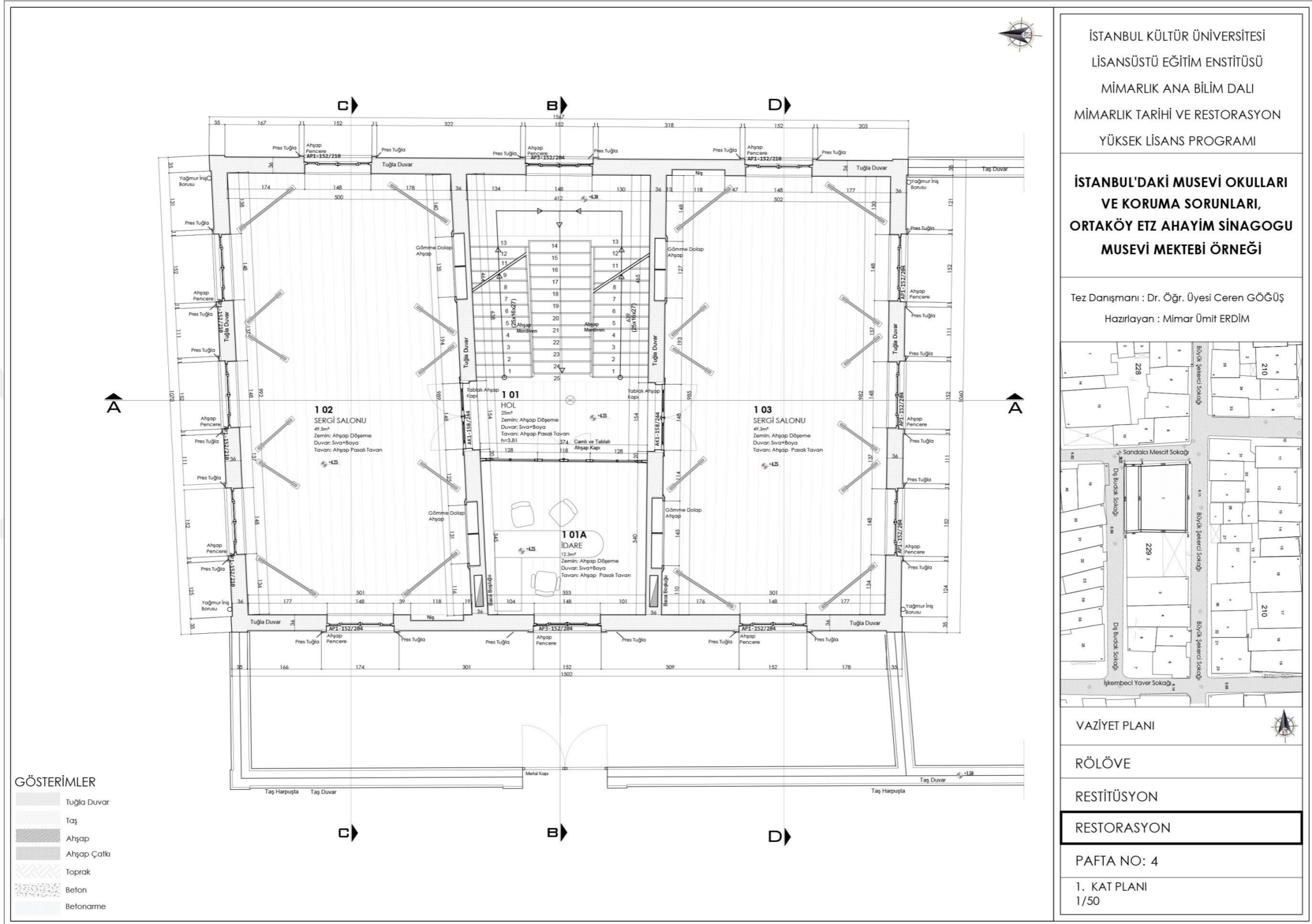
RESTORASYON

PAFTA NO: 1

VAZİYET PLANI
SOKAK SİLÜETİ (DIŞ BUDAK SOKAĞI)

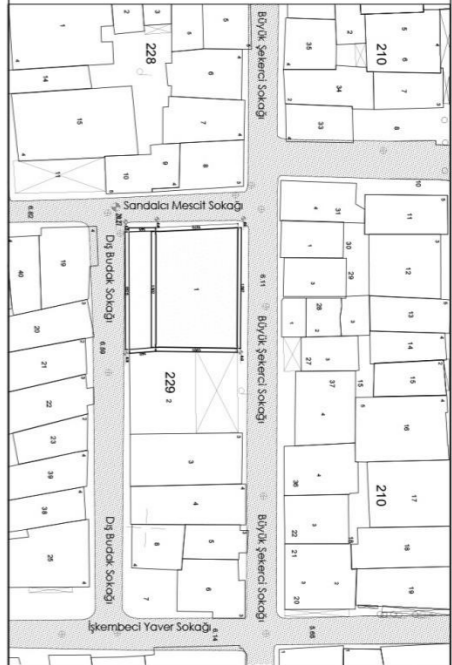

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

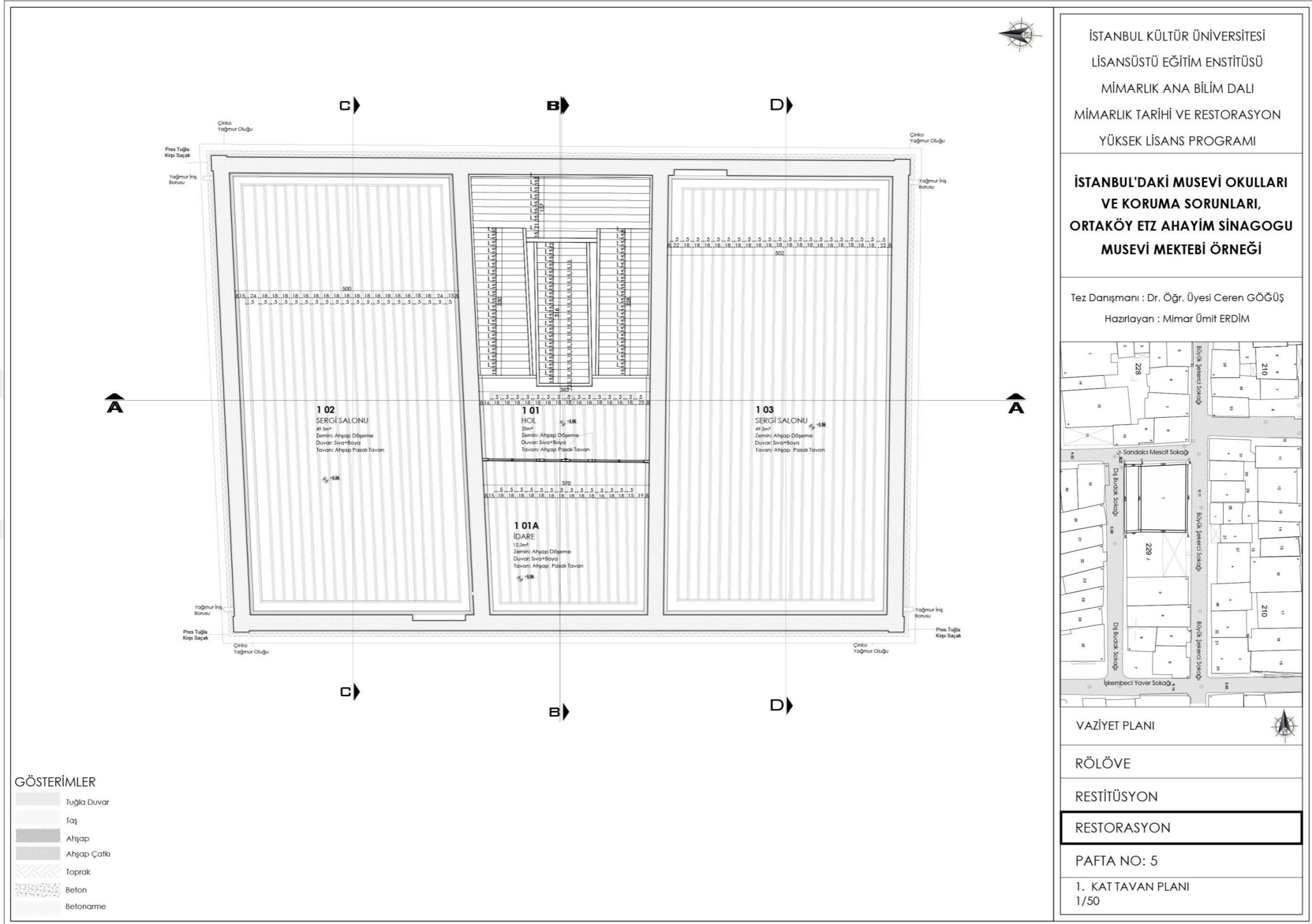
RÖLÖVE

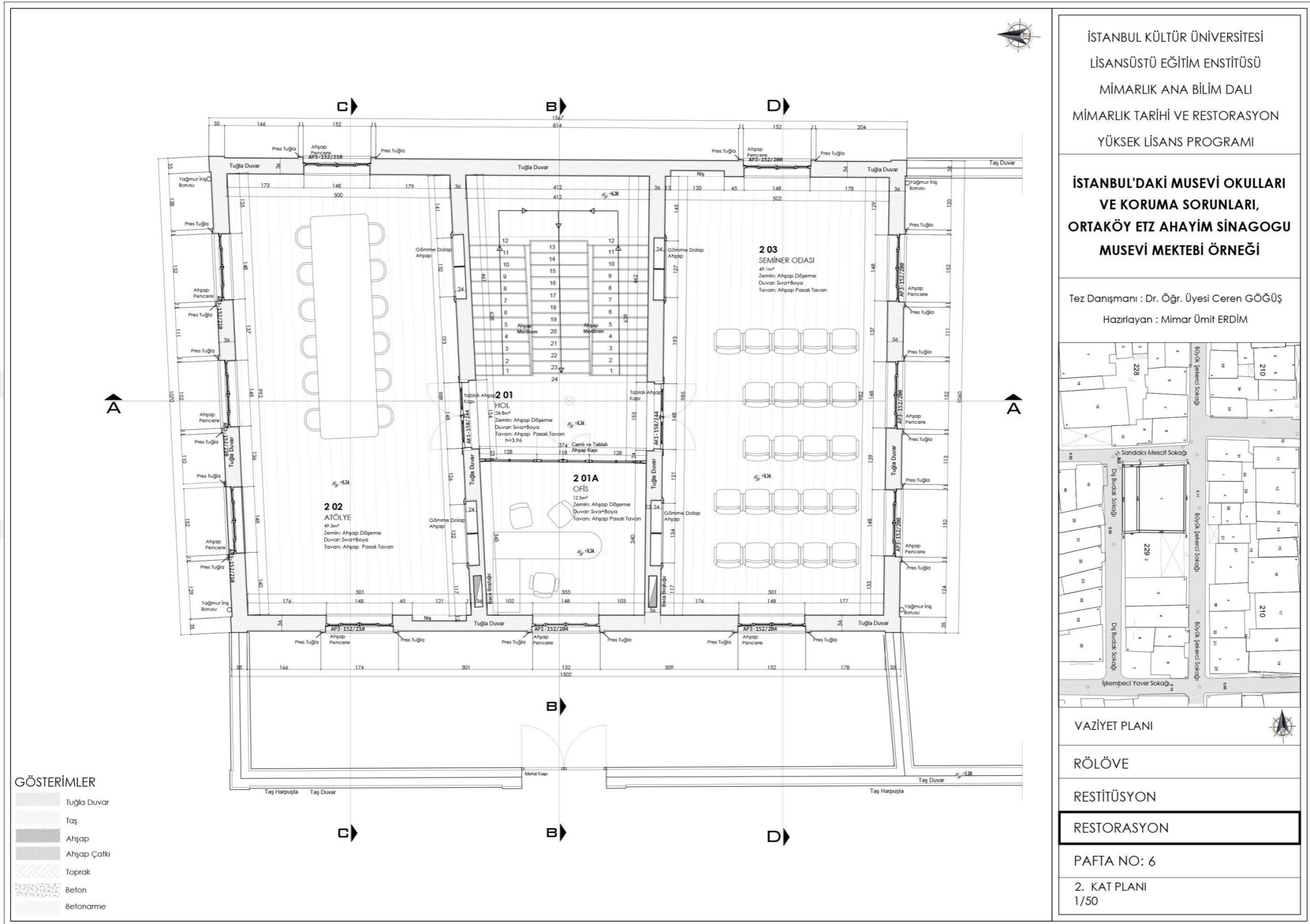
RESTİTÜSYON

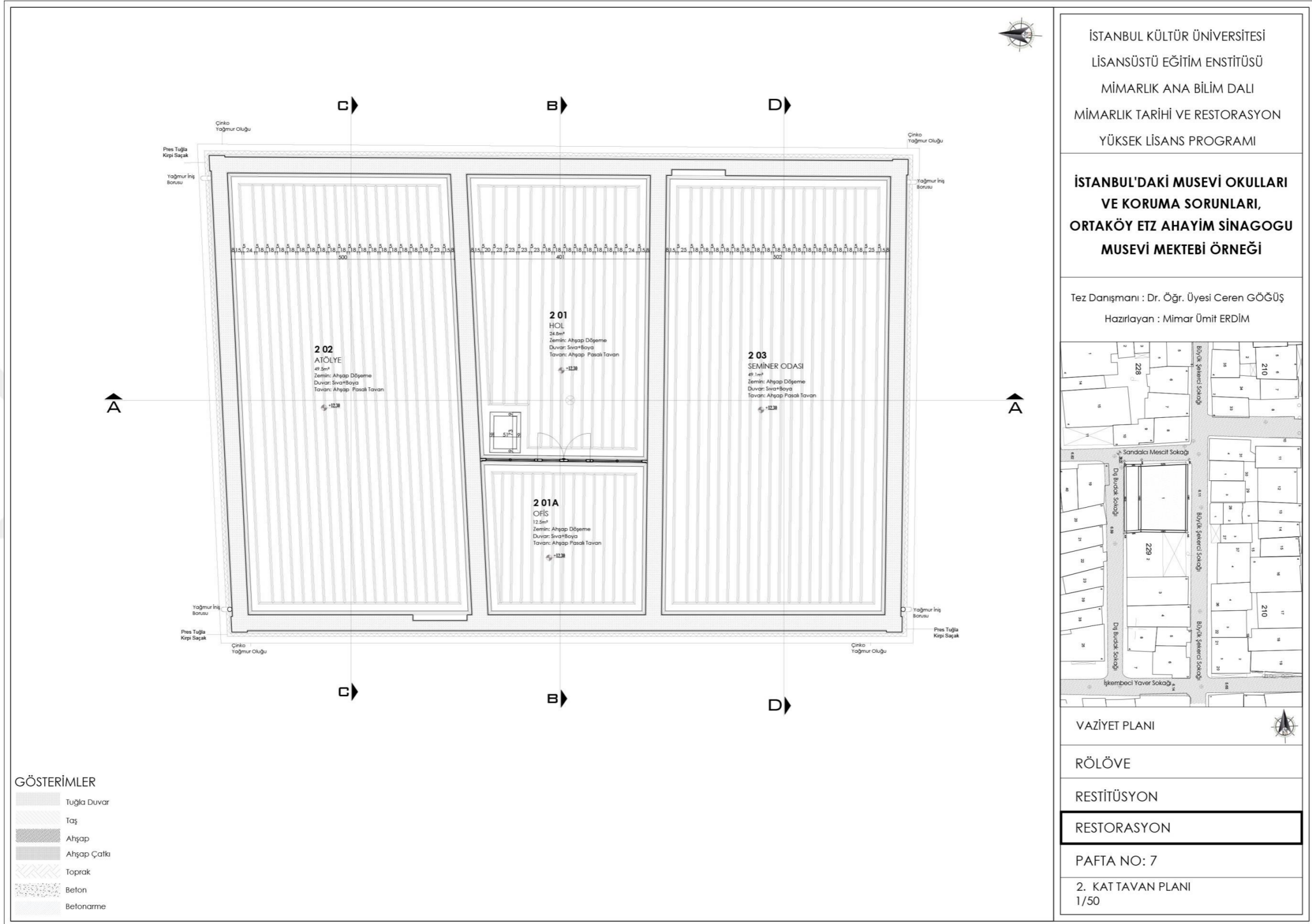
RESTORASYON

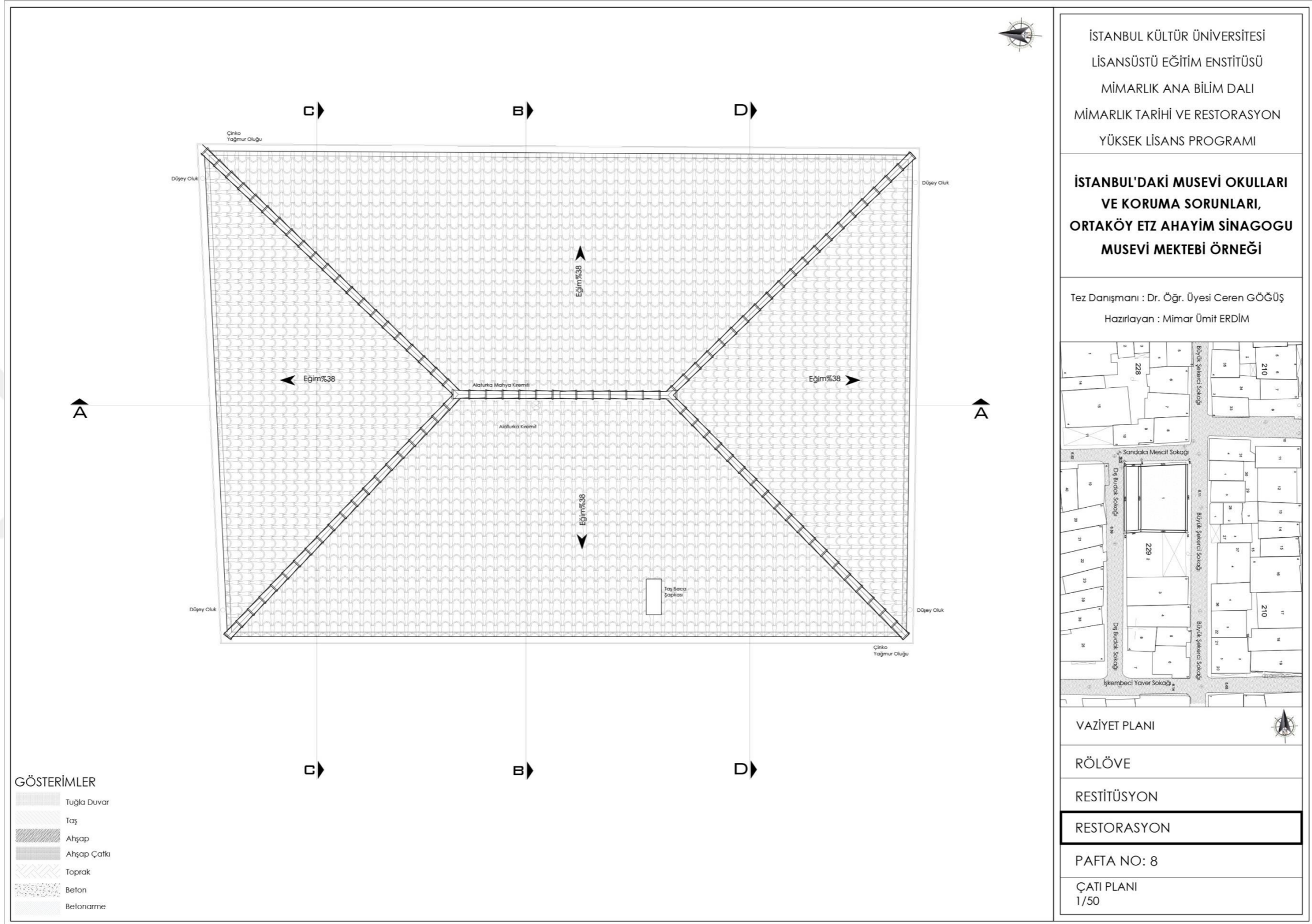
PAFTA NO: 4

1. KAT PLANI
1/50

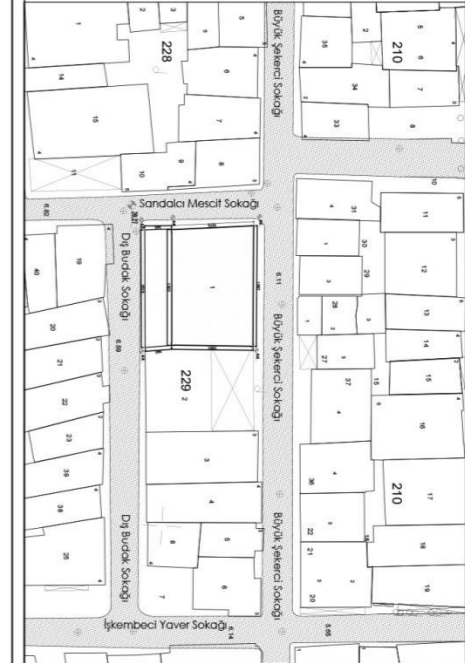

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

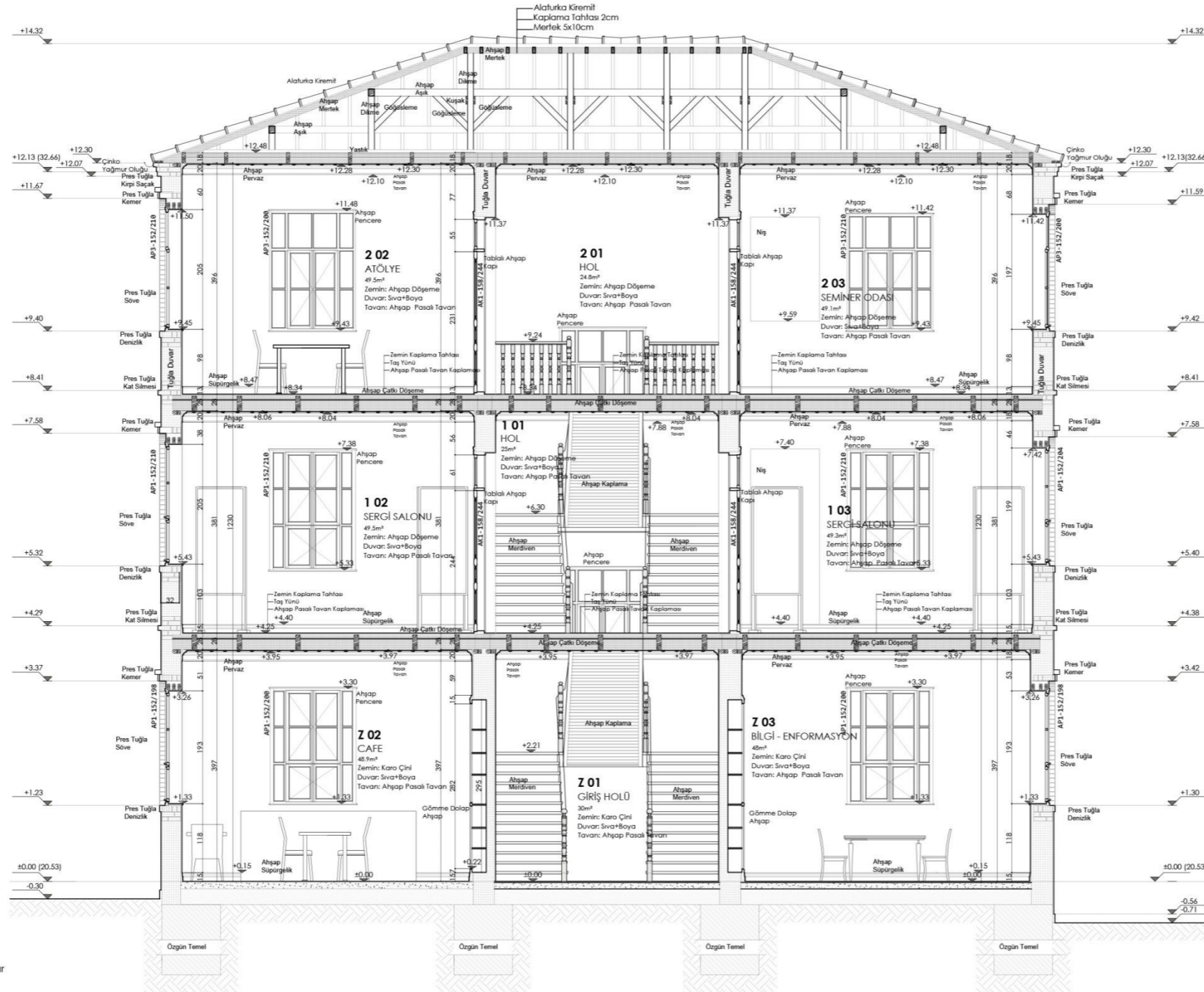
RESTORASYON

PAFTA NO: 9

A-A KESİTİ
1/50

GÖSTERİMLER

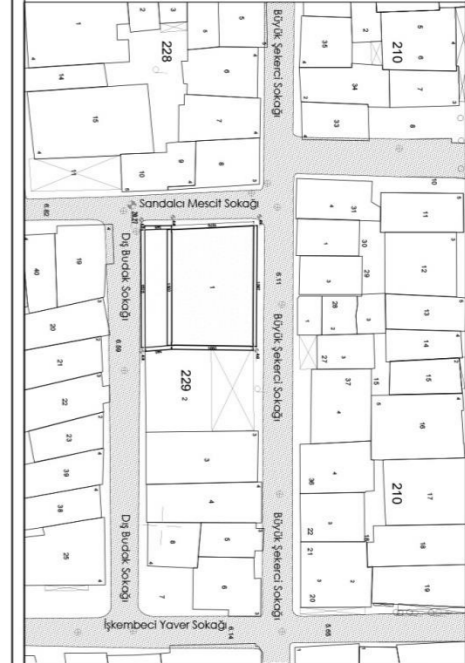
- Tuğla Duvar
- Taş
- Ahşap
- Ahşap Çatki
- Toprak
- Beton
- Betonarme

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

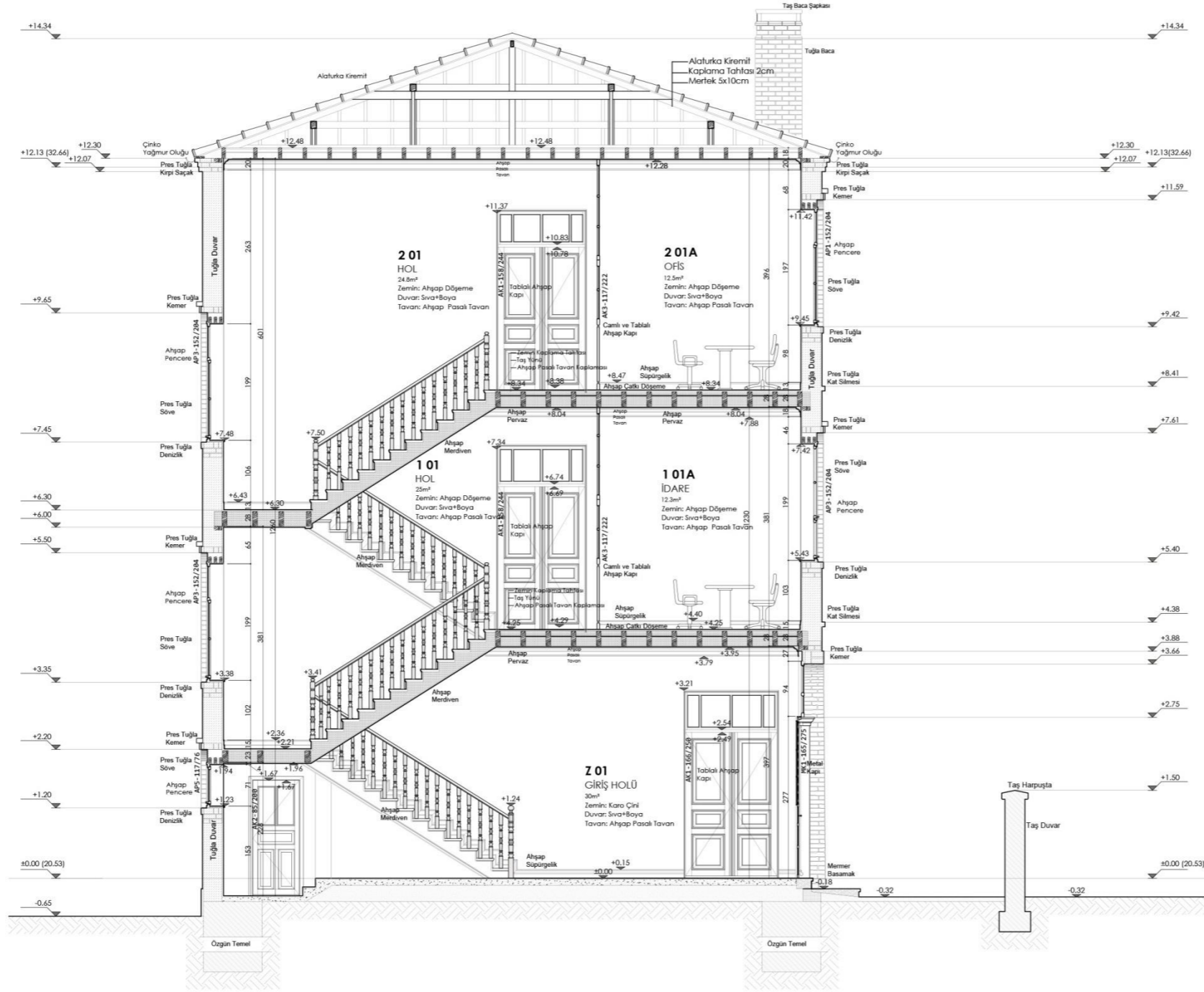
RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 10

B-B KESİTİ
1/50

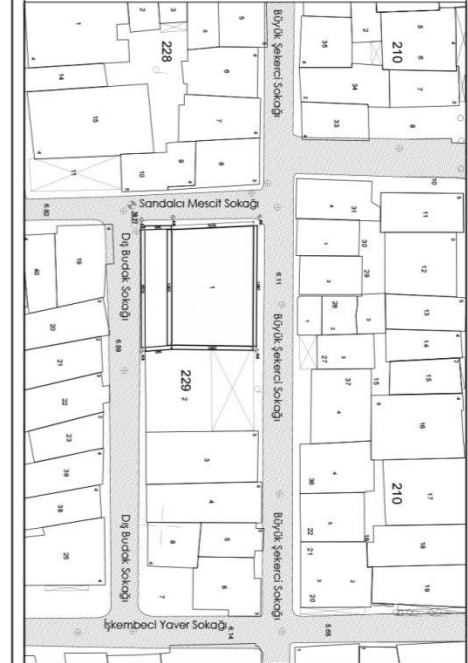
GÖSTERİMLER

- Tuğla Duvar
- Taş
- Ahşap
- Ahşap Çatki
- Toprak
- Beton
- Betonarme

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

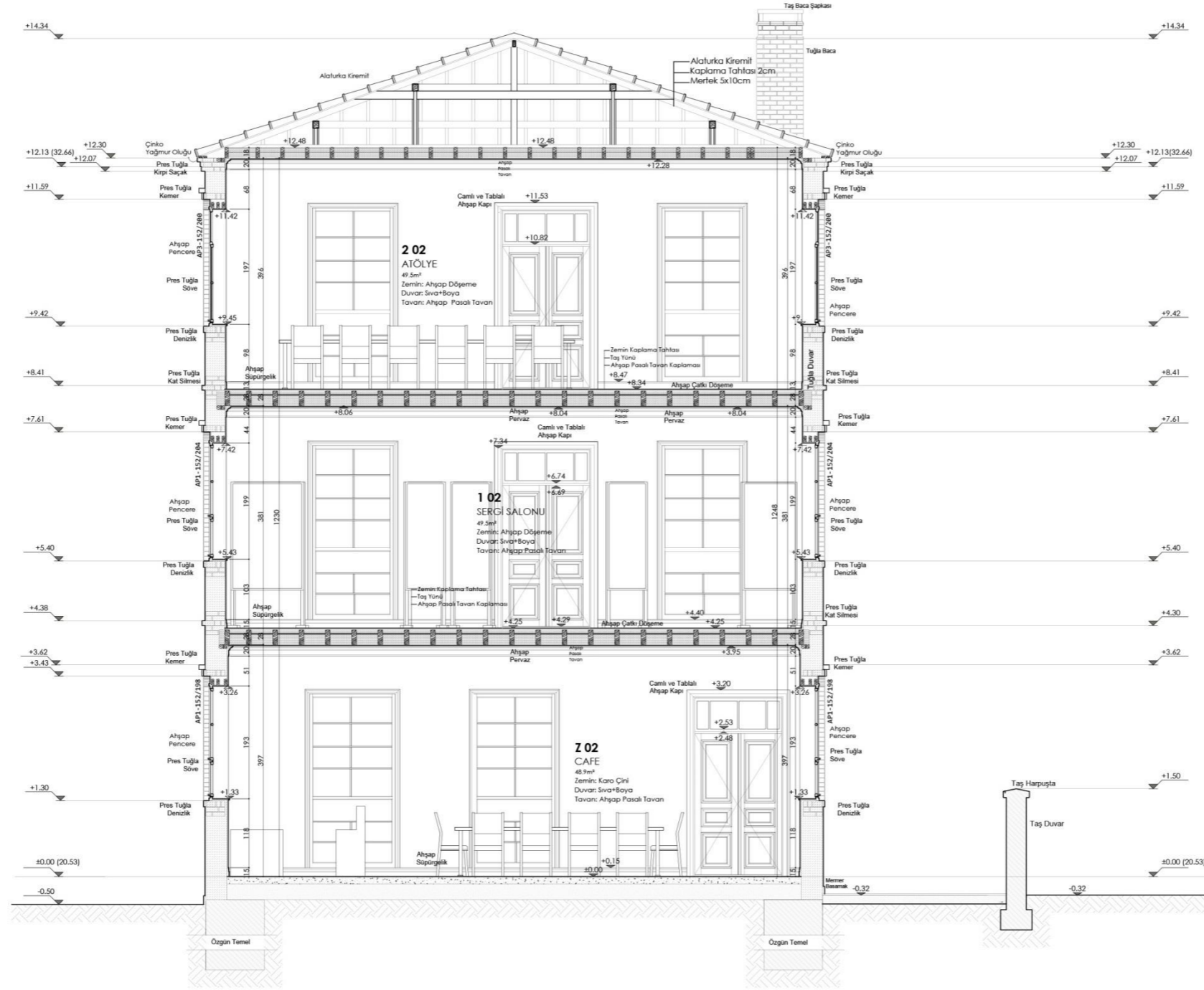
RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 11

C-C KESİTİ
1/50

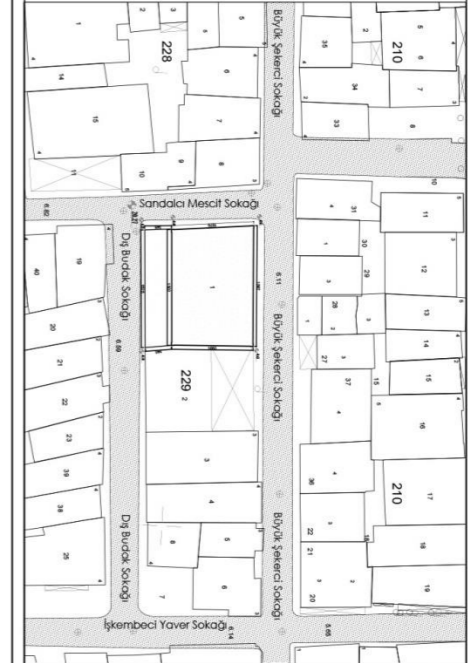
GÖSTERİMLER

- Tuğla Duvar
- Taş
- Ahşap
- Ahşap Çatki
- Toprak
- Beton
- Betonarme

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

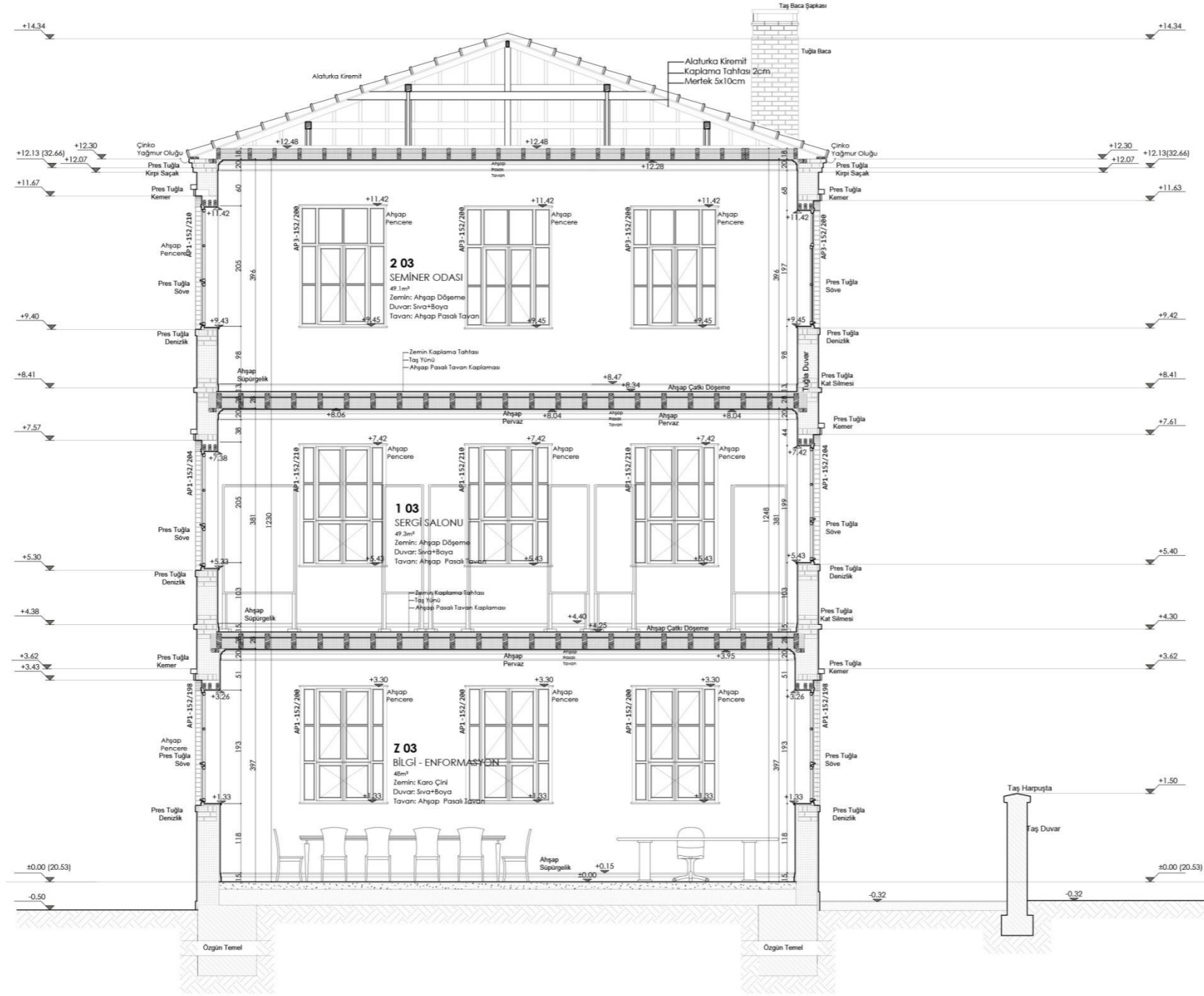
RESTORASYON

PAFTA NO: 12

D-D KESİTİ
1/50

GÖSTERİMLER

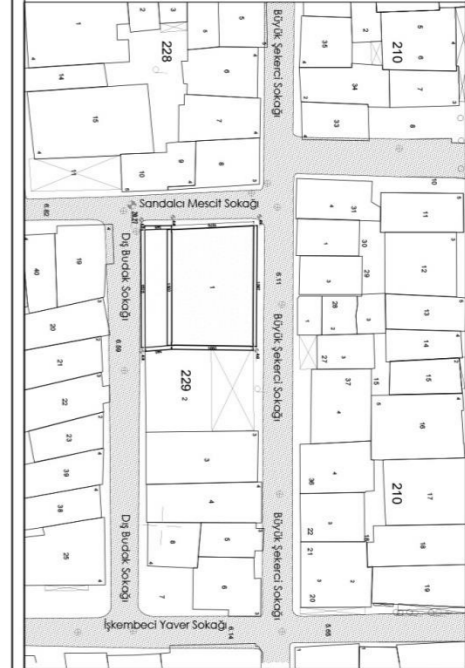
- Tuğla Duvar
- Taş
- Ahşap
- Ahşap Çatki
- Toprak
- Beton
- Betonarme

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

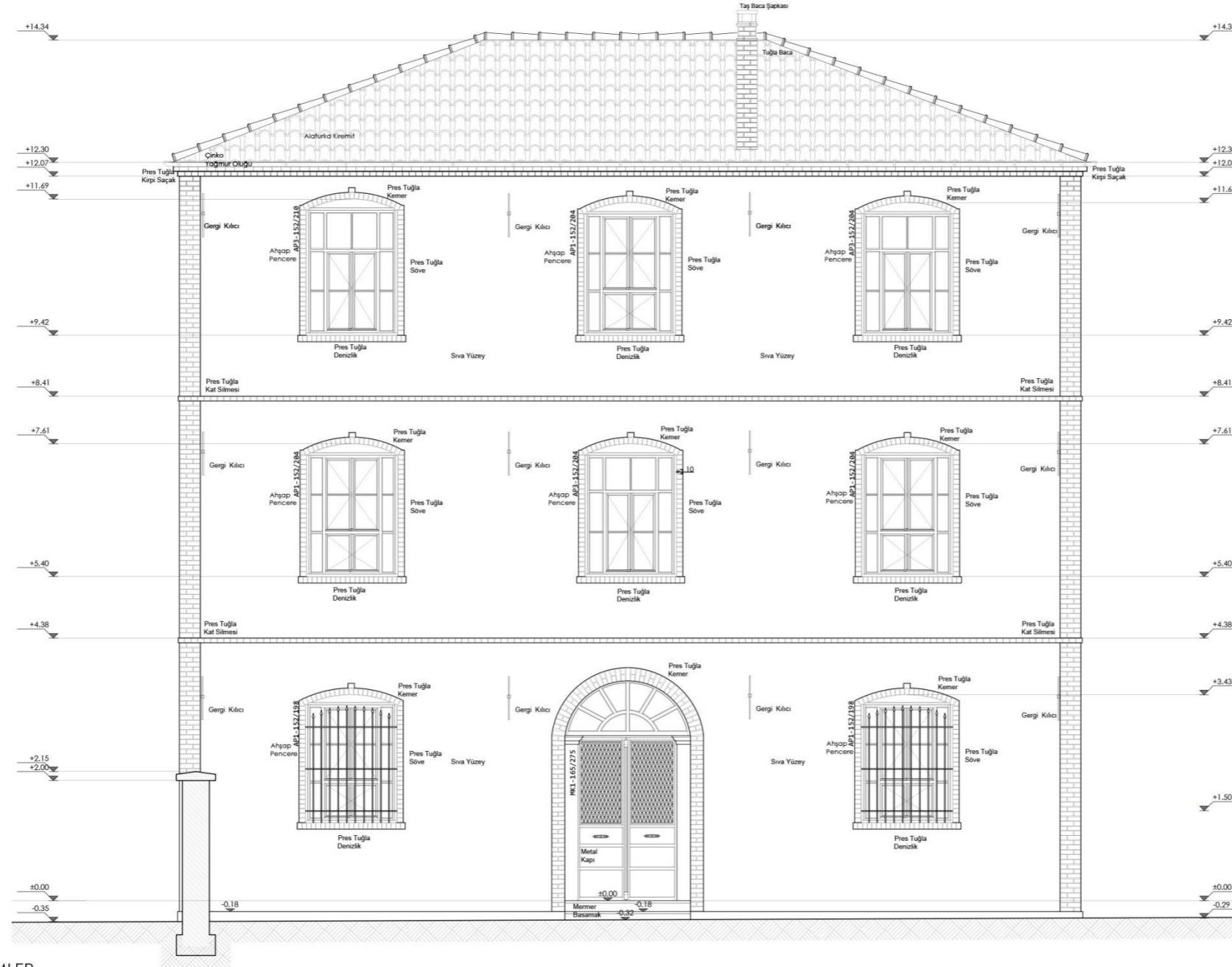
RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 13

ÖN (BATI) CEPHE
1/50

GÖSTERİMLER

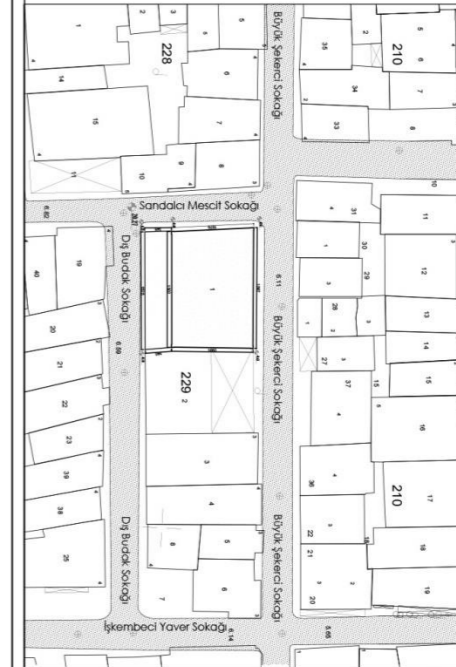
- Tuğla Duvar
- Taş
- Ahişap
- Ahişap Çalka
- Toprak
- Beton
- Betonarme

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ

Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

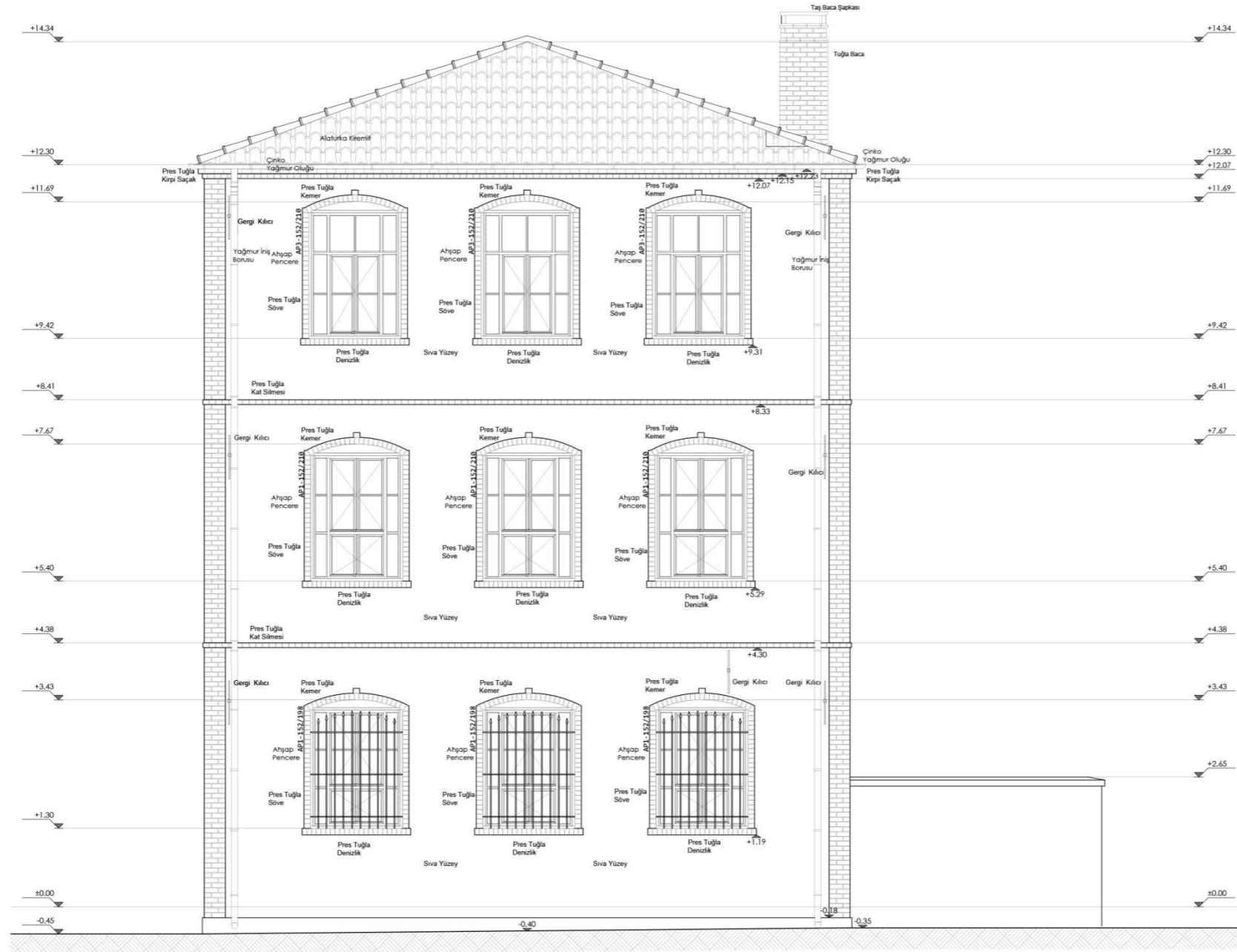
RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 14

YAN (KUZEY) CEPHE
1/50

GÖSTERİMLER

- Tuğla Duvar
- Taş
- Ahişap
- Ahişap Çatka
- Toprak
- Beton
- Betonarme

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ

Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

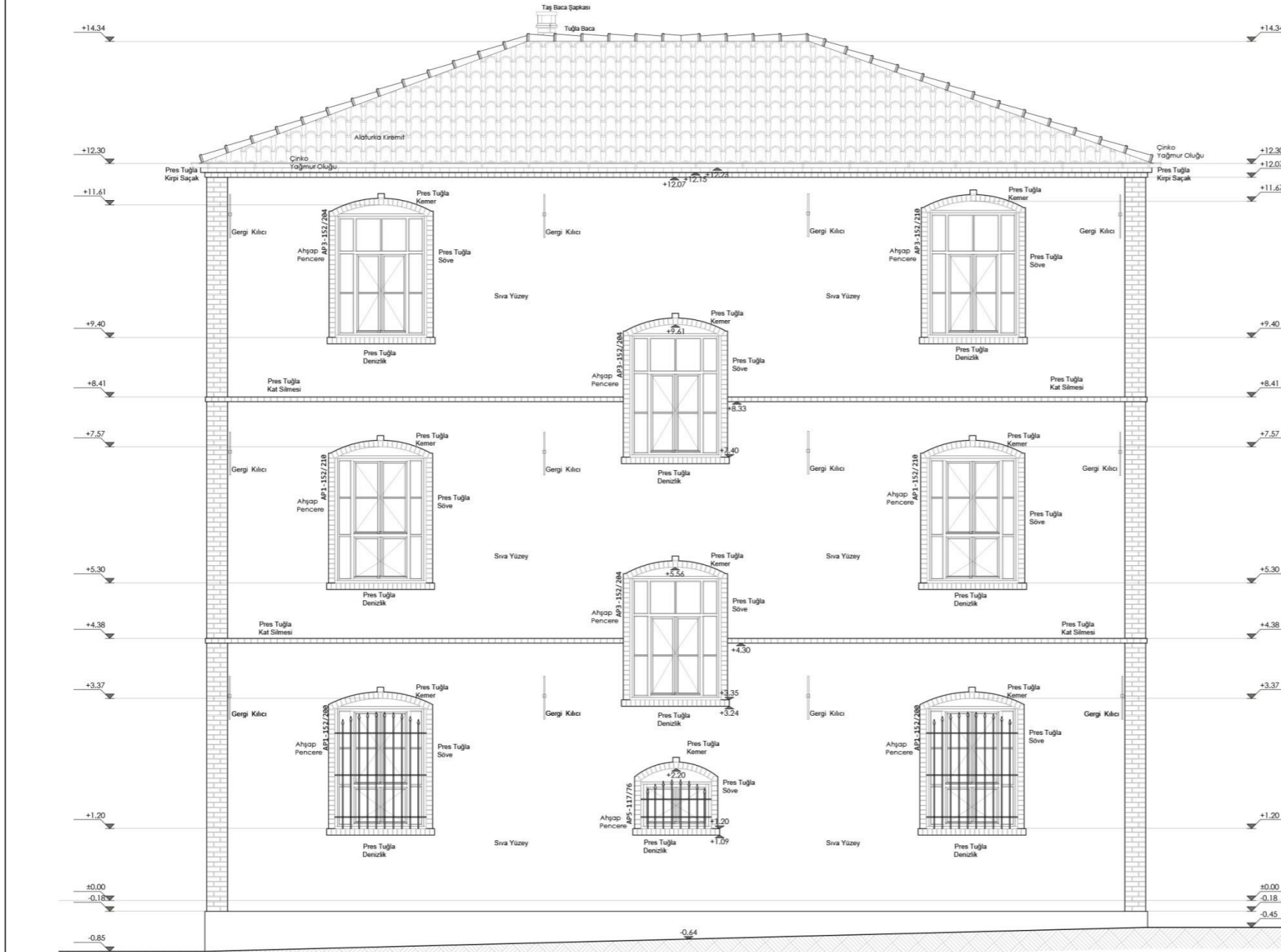
RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

PAFTA NO: 15

ARKA (DOĞU) CEPHE
1/50

GÖSTERİMLER

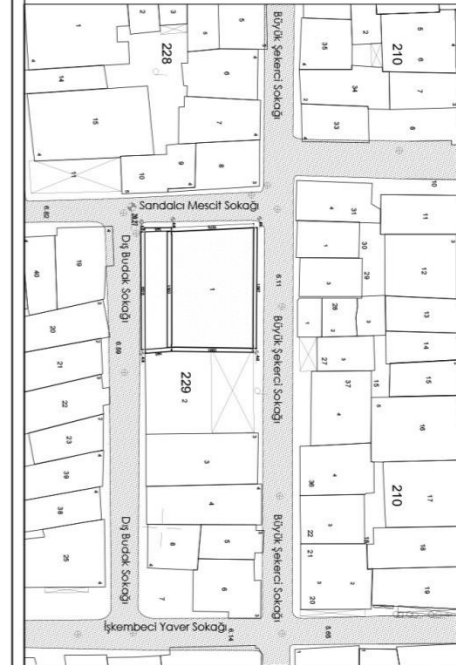
- Tuğla Duvar
- Taş
- Ahşap
- Ahşap Çatka
- Toprak
- Beton
- Betonarme

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ

Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

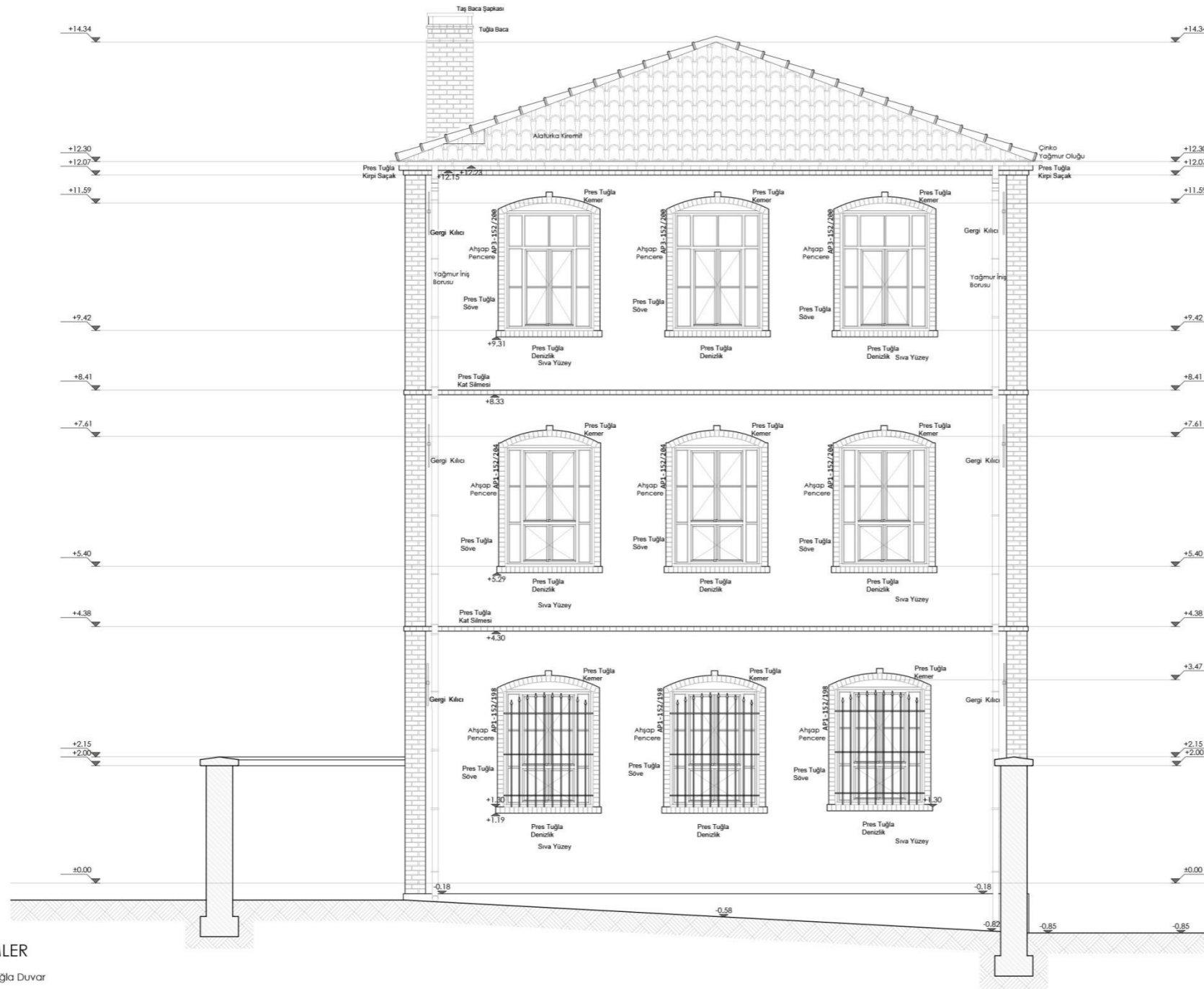
RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

RESTORASYON

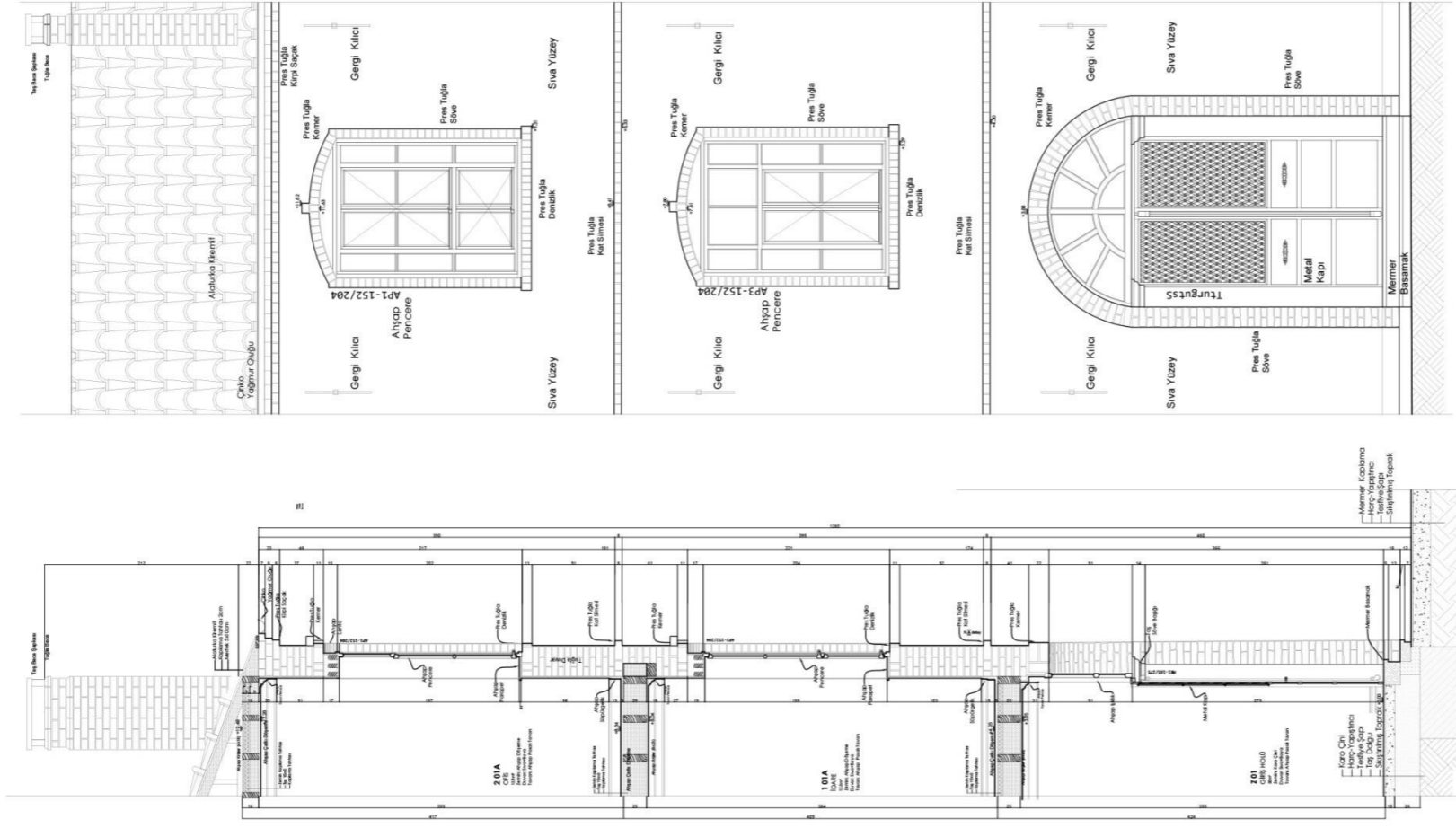
PAFTA NO: 16

YAN (GÜNEY) CEPHE
1/50

GÖSTERİMLER

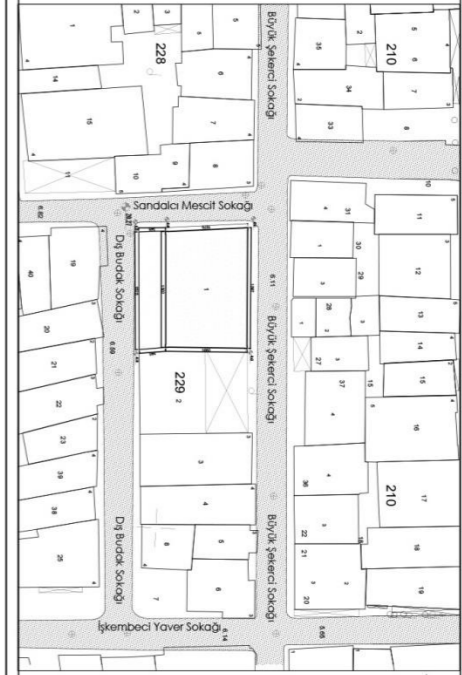
- Tuğla Duvar
- Taş
- Ağaç
- Ağaç Çalka
- Toprak
- Beton
- Betonarme

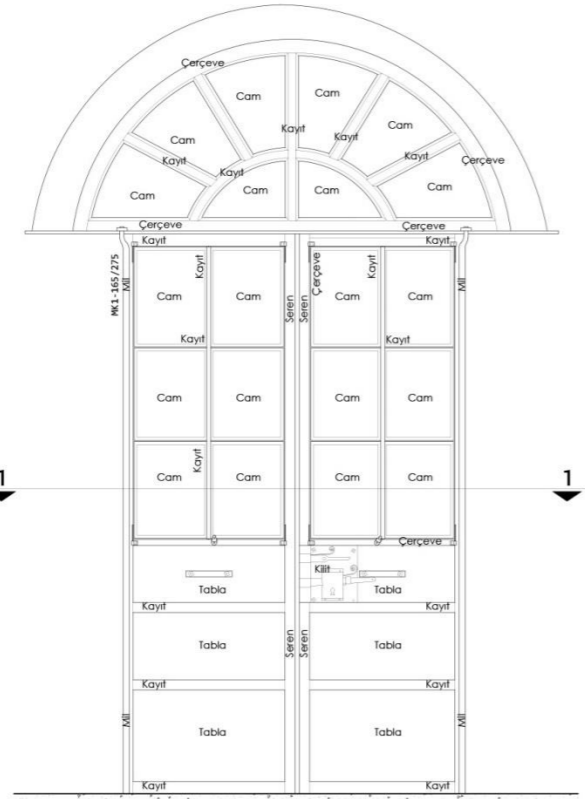
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

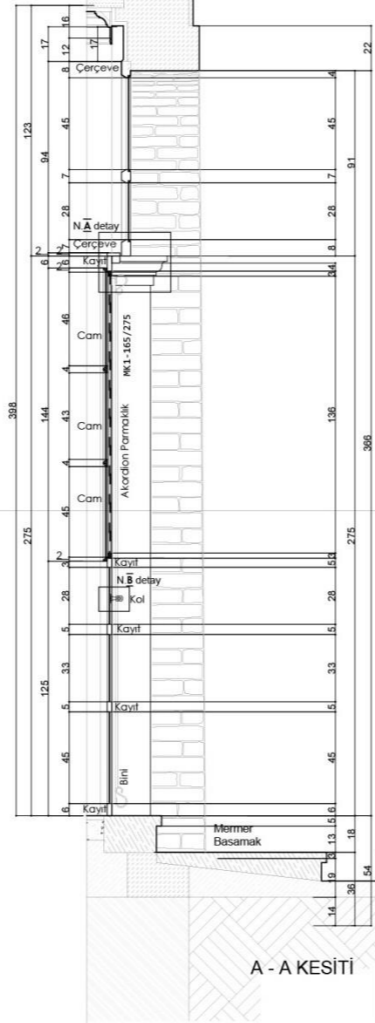
Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ
Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

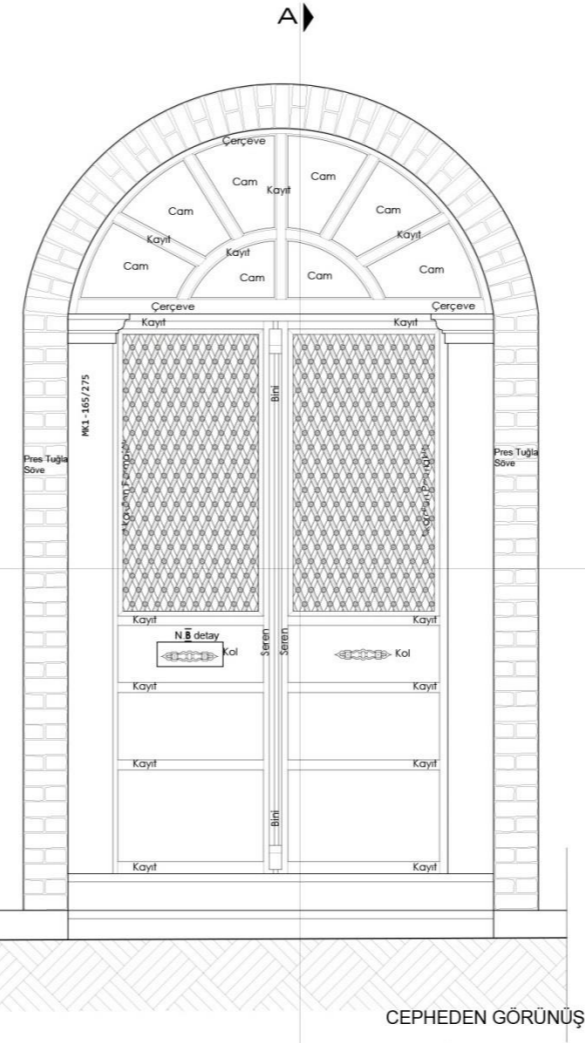
VAZİYET PLANI	
RÖLÖVE	
RESTİTÜSYON	
RESTORASYON	
PAFTA NO: 17	
SİSTEM KESİTİ	

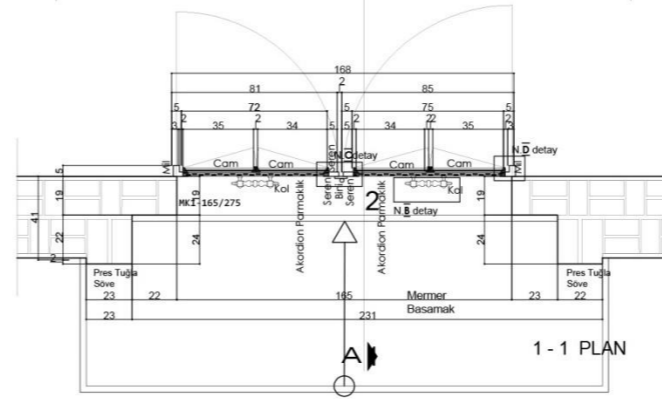
MAHALDEN GÖRÜNÜŞ

A - A KESİTİ

CEPHEDEN GÖRÜNÜŞ

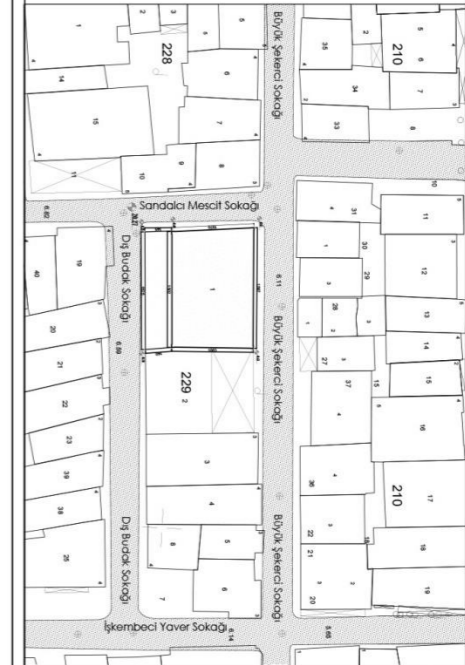
1 - 1 PLAN

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI
MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İSTANBUL'DAKİ MUSEVİ OKULLARI
VE KORUMA SORUNLARI,
ORTAKÖY ETZ AHAYİM SİNAGOGU
MUSEVİ MEKTEBİ ÖRNEĞİ**

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ceren GÖĞÜŞ

Hazırlayan : Mimar Ümit ERDİM

VAZİYET PLANI

RÖLÖVE

RESTİTÜSYON

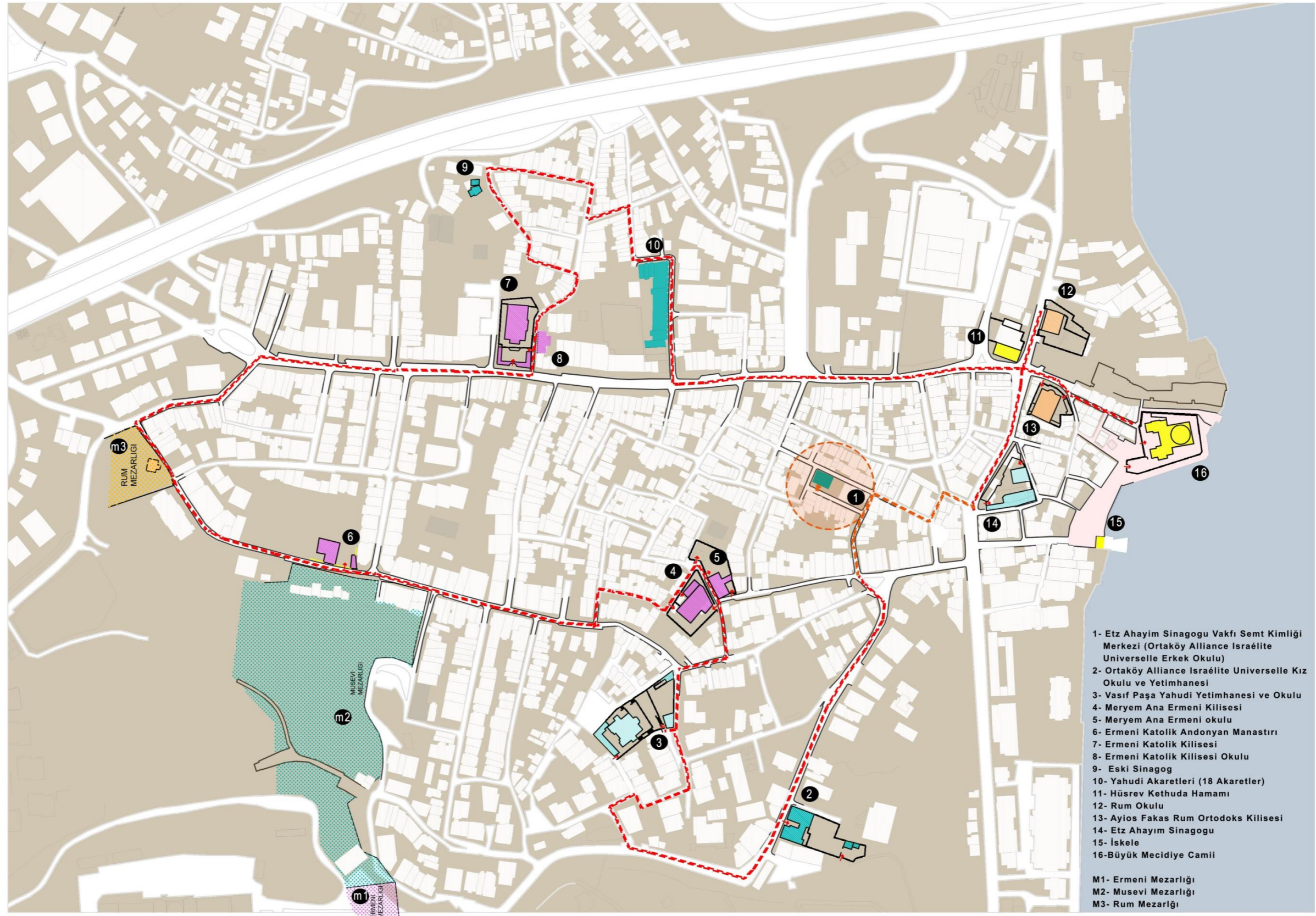
RESTORASYON

PAFTA NO: 18

MK1 (BİNA, ÖZGÜN GİRİŞ KAPISI) SİSTEM DETAYI
1/20

**EK D: ORTAKÖY SOMUT KÜLTÜREL MİRAS HARİTASI VE GEZİ
ROTASI**

Şekil 8. 1: Ortaköy Somut Kültürel Miras Haritası ve Gezi Rotası (Erdim 2019)

DİĞER EKLER:

EK.A.1 : 1965 Tarihli 625 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu

EK.A.2 : 2007 Tarihli 5580 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu

T. C. Resmî Gazete

Kuruluş tarihi : 7 Ekim 1336 - 1920

Yönetim ve yazı işleri için Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Genel Müdürlüğüne başvurulur.	18 HAZİRAN 1965 CUMA	Sayı : 12026
---	-------------------------	--------------

KANUNLAR

Özel Öğretim Kurumları Kanunu

Kanun No : 625

Kabul tarihi : 8/6/1965

Madde 1 — Özel öğretim kurumları; Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişileri veya özel hukuk hükümlerine göre idare edilen tüzel kişiler tarafından açılan her derecedeki okullar, haberleşme ile öğretim yapan yerler, çeşitli kurslar, dershaneler, biçki - dikiş yurtları ve benzeri kurumlar ile yabancılar tarafından açılmış bulunan öğretim kurumlarıdır.

Madde 2 — Özel öğretim kurumları Millî Eğitim Bakanlığının denetim ve gözetimi altındadır.

Madde 3 — Özel öğretim kurumu açabilmek için önce, «kurum açma izni alınır.»

Bu izin Millî Eğitim Bakanlığınca usulüne göre verilir.
Özel öğretim kurumu açma izninin verilebilmesi için gerekli şartlar tüzükle belirtilir.

Özel öğretim kurumları, Devletin ve diğer özel öğretim kurumlarının kullandıkları isim ve unvanları her ne şekilde olursa olsun kullanamazlar.

Madde 4 — Özel bir öğretim kurumu açacak gerçek veya tüzel kişilerden istenecek «en az ödenmiş sermaye şartı» tüzükle tesbit edilir.

Madde 5 — Yabancı uyruklu gerçek veya tüzel kişiler, kendi adlarına veya Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek veya tüzel kişiler adına her ne suretle olursa olsun Türkiye'de yeniden özel öğretim kurumu açamazlar.

Ancak, bu kanunun hükümlerine göre kurulmuş özel okullara, Türk Millî Eğitiminin amaçlarına uygun olarak çalışmak üzere ve Millî Eğitim Bakanlığının izniyle, öğretim elemanı ve ders araç ve gereçleri yardımında bulunabilirler.

Madde 6 — Yabancılar tarafından açılmış özel öğretim kurumları, kurucularının veya yetkililerinin arzusu ile Millî Eğitim Bakanlığınca devredilebilir.

Bu takdirde bu öğretim kurumlarının yönetim, eğitim ve öğretim özelliklerinden, korunması faydalı görülenler Millî Eğitim Bakanlığınca tesbit olunur.

Madde 7 — Özel bir öğretim kurumunu açacak veya açılmış bir kurumu devralacak olan gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilerinin temsilcilerinde şu şartlar aranır :

1. Medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olmak,
2. Ağır hapis gerektiren veya yilz kısıtıcı bir suçtan mutlak surette, yahut kasıf bir cürümden dolayı 6 ay veya daha fazla hapis cezası ile mahkûm edilmiş olmak,

3. Ahlakın köklü bir şöhrete sahip bulunmamak.

Madde 8 — Özel öğretim kurumu açma izni belgesinin verilebilmesi için;

Kurumun bina veya binalarının tapu ile maliki veya sözleşme ile intifa hakkına sahip olduğu, kullanış maksadlarına her bakımdan uygun ve yeterli olduğu ve belli bir öğrenci sayısı esas olmak suretiyle kurumun ihtiyacını karşılayabileceği ilgili merciler tarafından tesbit edilir.

Millî Eğitim Bakanlığı birinci fıkrada kendisine tanınan yetkiyi yüksek dereceli özel okullar için, kendi teşkilâtına dâhil kurumlarla ilüzmü halinde üniversitelerden alınacak öğretim üyelerinden müteşkil bir uzmanlar heyeti vasıtasıyla kullanır.

Üniversiteler Millî Eğitim Bakanlığınca istenen mütellekî öğretim üyelerini usulüne göre seçerek Millî Eğitim Bakanına bildirir.

Bu heyete dâhil kişilere ifa edecekleri hizmetler için yönetmeliğine göre tayin edilecek ücretler Millî Eğitim Bakanlığınca ödenir.

Kurum açma izni belgesinin verilmesi esas teşkil eden hususlardan herhangi birinde değişiklik yapılması, Millî Eğitim Bakanlığının onayına bağlıdır.

Madde 9 — Özel öğretim kurumlarına ait bina veya binalar içinde, aynı kurucuya ait farklı mahiyetlerde ve tici ayrı kurucuya ait aynı veya farklı derece veya mahiyetlerde özel okul bulunamaz.

Madde 10 — Bir özel öğretim kurumunda öğretime başlayabilmek için (Öğretime başlama izni) alınır. Bu iznin, kurum açma izni belgesine sahip kurucuya Millî Eğitim Bakanlığınca verilmesi aşağıdaki hususların yerine getirilmesine bağlıdır :

1. Kuruma ait ders araç ve gereçleriyle, laboratuvarların, kitaplığın ve beden eğitimi imkânlarının maksat ve ihtiyaca yeterli görüldüğü kesin teftiş raporuna veya yüksek dereceli okullar için 9 uncu maddede yazılı uzman heyetî raporuna bağlamak;

2. Kurumun yöneticisi, öğretmen ve hizmetlileri sayı ve nitelikleri yönünden uygun bulunmak ve bu kurumda çalışacakları hususu usulüne göre belgelendirilmiş olmak;

3. Kurumun yönetmelikleriyle müfredat programı bakanlıkça incelenip onanmış olmak;

Öğretime başlama izni alınmadıkça, kurum öğrenci kaydı yapılamaz.

Madde 11 — İleri sınıfları veya devreleri zamanla açmak istiyen kurucunun 8 ve 10 uncu maddelerde aranan şartları açılacak her sınıf veya devre için, öğretim yılı başından en az 3 ay önce yerine getirmesi gerektirir.

Madde 12 — Evvelce açılma izni verilmiş olup 8 üncü ve 10 uncu maddelerdeki şartları tamamyarak öğretime başlama izni için müra-

caat eden ilk ve orta dereceli okulların denkliği, eğitime başlama izni ile birlikte tanınır.

İhtisaplı orta dereceli okulların 1 inci ve 2 nci devreleri ayrı bütümler olarak kabul edilir.

Bakanlık, eğitim, eğitim veya yönetim bakımından, özel yönetmeliğine göre veya lüzum görülecek hallerde yapılacak teftiş sonucunda, çalışmaları ve durumu yeterli görülmiyen okullar bu hususta uyarılır. Mültaakibin yaptırılan teftişte durumunu düzeltmediği anlaşılan okulların denizliği kaldırılır. Ertesi yıl yapılacak teftişte de çalışmalarını yeterli olmadığı tesbit olunan okullar ders yılı sonunda kapatılır. Bu halde o yılki imtihanlar bakanlığa özel olarak yapılır.

Madde 13 — Yüksek dereceli özel okullarda diplomaya esas olan teorik ve pratik derslerin imtihanları Millî Eğitim Bakanlığınca yapılır.

İmtihan kurulları birisi dersin öğretmeni olmak üzere ilgili özel okulda görevli bulunmayan ve o dersin üniversitedeki öğretmen üyeleri veya yine o dersin resmi yüksek okuldaki öğretmenleri arasından seçilecek 2 üye ile birlikte 3 üyeden kurulur ve imtihanlar üniversitenin veya resmi yüksek okulun usulüne göre yapılır.

İmtihan kurullarına katılacak üniversite veya bütmisel özerkliğe sahip yüksek okul öğretmeni üyeleri, Millî Eğitim Bakanının fetemesi üzerine seçilerek fakülte veya yüksek okullarda, usulüne göre seçilir.

İmtihan kurulu üyelerinden okulun mensubu olmayanlara verilecek ücret Millî Eğitim Bakanlığınca tesbit olunur ve ilgili özel eğitim kurumunca ödenir.

İmtihanların hangi derslerden olduğu ne zaman ve ne şekilde yapılacağı her özel yüksek eğitim kurumunun yönetmeliğinde gösterilir.

İmtihan hakları ve askerlik durumları bakımından özel yüksek okul öğrencilerine, resmi yüksek okul öğrencileri gibi işlem yapılır.

Madde 14 — Kurum açma izni belgesini alıp da 3 yıl içinde eğitime başlama izni almıyan kurumun açma izni geri alınır.

Öğretime başlama izni almış olan bir kurum, iki yıl içinde fiilen eğitime başlamazsa veya fiilen eğitime başladıktan sonra eğitime ara verirse veya iznin açılış maksadından başka maksatlarla kullanıldığı tespit raporıyla sabit olursa eğitime başlama izni geri alınır.

Madde 15 — Kanun, tüzük ve yönetmeliklere veya umumî emirlere aykırı hareketi veya aykırı harekette ısrarı tesbit edilen özel eğitim kurumunu, hareketinin ağırlık derecesine göre, geçici veya sürekli olarak Millî Eğitim Bakanlığınca kapatılabilir.

Madde 16 — Özel bir okulun kurucusu bakanlığa, yönetici, öğretmen ve öğrencilere en az üç ay önce yazılı olarak bildirmek şartıyla ve ancak eğitim yılı sonunda okulumu kapatılır.

Bunun dışında bir özel okul kurucusu tarafından eğitim yılı içinde hiçbir şekilde kapatılmaz.

Yukarıdaki şartlara uymadan okulumu kapatan bir kurucuya tekrar bir özel okul açma veya ortak olma izni verilemez. Öğrenci velilerinin kurucular aleyhine umumî hükümlere göre açacakları davalara saklı kalmak şartı ile ayrıca kurucu, öğrencilerden o yıl için aldığı taksitleri aynen iade eder.

Madde 17 — Kapanan veya kapatılan kurum, mühürlerini, yönetici öğretmen ve öğrencilerle ilgili bütün defterlerini, dosyalarını ve diğer evrakını ilgili valiliğe devir ve teslim etmeye mecburdur. Devir ve teslimden kaçınan veya bu görevi savsaklayan kurucu veya temsilcileri hakkında Türk Ceza Kanununun 528 nci maddesiyle birlikte bu kanunun 16 nci maddesinin 3 üncü fıkrası da uygulanır.

Madde 18 — Açma ve eğitime başlama izinlerinin verilmesi, kurumun kapanma veya kapatılması veya denkliliğinin kaldırılması ile ilgili kararlar Millî Eğitim Bakanlığınca ve ilgili eğitim kurumunu tarafından Bakanlığa uygun görülecek şekilde ilân olunur.

Madde 19 — Özel eğitim kurumlarının yerleri, binaları, tesis ve müstamlâti ile ilgili standartlar, Bayındırlık, Sağlık ve Sosyal Yardım, İmar ve İskân Bakanlıklarının mütalâaları alınmak suretiyle Millî Eğitim Bakanlığınca tesbit ve ilân olunur.

Madde 20 — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yabancılar tarafından açılmış bulunan özel eğitim kurumlarının binaları genişletilemez, çoğaltılamaz, şubeleri açılmaz; bu kurumların mevcut binalarının yerine kalmak üzere yeniden binalar inşa edilemez, herhangi bir suretle mülk edinilemez veya kiralanamaz.

Mevcut binalarda ihtiyac halinde yapılacak tamirat Millî Eğitim Bakanlığının iznine bağlıdır.

Madde 21 — Özel eğitim kurumlarında yönetim, eğitim ve öğretimin, esas görevi bu kurumlarda olan yönetici ve öğretmenlerle yürütülmesi esastır.

Her derece ve tipteki özel eğitim kurumlarının yöneticilik ve öğretmenliklerinde, en az dengi resmi eğitim kurumlarının yöneticilik veya öğretmenliklerine atanabilmek için gerekli nitelik ve şartları taşıyanlar görevlendirilebilir.

Bu esasa göre, okulların özellikleri gözönünde tutularak yönetici ve öğretmenlerinde aranacak nitelik ve şartlar yönetmelikte belirtilir.

İhtiyac halinde, esas görevi resmi eğitim kurumlarında olan eğitim elemanlarına, aylığı karşılığında okutulacak yükümlü olduğu ders saatlerine hâle gelmemek ve resmi eğitim kurumlarında okutukları ders saatlerinin yarısını geçmemek üzere, yetkili mercilerin izni ile özel eğitim kurumlarında ücretle ders verilebilir.

Ancak, bu kanunun yürürlüğe girişinden sonra veya bir özel okulun kuruluşundan itibaren 5 yıl içinde öğretmen yetiştirmek üzere gerekli tedbirler de alınmak suretiyle, mevcut kadronun en az üçte birinin esas görevi bu okullarda olan öğretmenler tarafından kurulması zorunludur.

Resmî eğitim kurumlarında eğitim elemanı iken, yetkili mercilerin izni ile özel eğitim kurumlarında yöneticilik görevlendirilenlerin kendi kurumları ile ilişkileri kesilir. Bunlar özel eğitim kurumlarında çalışmaları sürece maaşsız iznini sayılır. Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, bir özel eğitim kurumu için bu yoldan yönetici görevlendirilmesi üç yıl geçmeyeceği gibi, bir eğitim elemanı da bu şekilde üç yıldan fazla maaşsız iznini sayılmaz.

Madde 22 — Her özel eğitim kurumu Millî Eğitim Bakanlığınca karşı sorumlu bir müdür tarafından yönetilir. Bir kımsa birden fazla kurumun kurucusu olabilir; fakat müdürü olamaz.

Gerekli vasıfları taşıyan kurucu kurumun müdürü de olabilir. Üzerinde müdürlük görevi bulunmayan kurucu veya kurucular temsilcisi kurumun eğitim ve öğretimine ve bunlarla ilgili yönetim işlerine karışamaz.

Madde 23 — Özel eğitim kurumlarının müdürleri, kurucuları tarafından; diğer yönetici ve öğretmenleri genel olarak müdürleri tarafından seçilir ve istihdamları 22 nci maddenin ikinci fıkrasından Millî Eğitim Bakanlığının iznine sunulur. Millî Eğitim Bakanlığının iznine sunulmadan önce, müdür diğer yönetici ve öğretmenler işe başlatılmazlar.

İzin talebini, Millî Eğitim Bakanlığının reddinin tebliğ edildiği gündün itibaren de vazife görürlemezler.

Madde 24 — Türkçeden başka dille eğitim yapan ve yabancılar tarafından açılmış bulunan özel okullar müdürleri bu okulları Türkçe veya Türkçe kültür dersleri öğretmenlerinden birini müdür yardımcısı olarak tayin ve işe başlatılmasına müsaade edilmesine hususunu Millî Eğitim Bakanlığınca bildirir.

Bu atamayı uyarıya rağmen bir ay içinde yapmayan veya bildirmiyen okulların müdür yardımcılarını Türkçe ve Türkçe kültür dersleri öğretmenleri arasından Millî Eğitim Bakanlığı seçer ve işe başlatır.

Madde 25 — Bu kanunun yayımı tarihinde mevcut olup 23 Ağustos 1923 tarih ve 340 sayılı Kanuna bağlı Andlaşmanın 40 ve 41 inci maddeleriyle ilgili bulunan okulların özellik göstermesi gereken hususları tüzükle tesbit edilir.

Tüzük, ilgili memleketlerin bu konulardaki müteakib mevzuat ve uygulamaları dikkate alınmak suretiyle hazırlanır. Tüzükte belirtilmiyen hususlarda resmî okullar mevzuatı uygulanır.

Bu okullarda yalnız Türk vatandaşlarının çocukları okuyabilirler.

Madde 26 — Özel okullarda yönetim ve eğitim, öğretim aynı derecedeki Devlet okulları ile eşitlik istenen seviyeye göre düzenlenir. Özel eğitim kurumlarının yönetmelikleri ve müfredat programları Millî Eğitim Bakanlığınca onanır.

Madde 27 — Özel eğitim kurumları, eğitim, öğretim ve yönetim bakımından bu kanunla ve kurumlara ilgili olarak çıkarılacak tüzük ve yönetmeliklerle tesbit edilen esaslar içinde Millî Eğitim Bakanlığınca lüzum görülecek tedbirleri, alır. Bakanlık bu tedbirlerin yerine getirilmesini belirli bir süreye bağlı tutabilir.

Madde 28 — Bir özel okula alınabilecek yabancı uyruklular öğrenciler sayısı, o okulda okuyan Türk vatandaşları öğrencilerin yüzde yirmisini aşmamak kaydıyla, Millî Eğitim Bakanlığınca tayin olunur.

Madde 29 — Özel eğitim kurumlarında okutulacak olan ders kitapları ile her türlü yardımcı kitapların ve kullanılacak araçların seçilmesi, resmî okullarda uygulanan usuller dairesinde, Millî Eğitim Bakanlığının iznine bağlıdır.

Madde 30 — Özel eğitim kurumları ilân ve reklâmının birer örneğini ilgili valiliğe vermeye mecburdurlar. Kurumlar, ilân ve reklâmlarında gerçeğe aykırı beyanlarda bulunamazlar.

Madde 31 — Özel öğretim kurumları ücretlerinin hangi esaslara göre tesbit ve tâyin olunacağı tüzükle belirtilir.

Özel öğretim kurumlarının öğrencilerinden alacakları ücreti artıracak bilmeleri öğretim yılı sonundan en az 6 ay önce yeni tarifelerini ilân etmeleri ile mümkündür.

Haklı sebepler mevcut olduğu takdirde, Millî Eğitim Bakanlığının müsaadesi ile ücretlerin artırılması bu hüküm dışında da yapılabilir.

Madde 32 — Özel okullarda çalışan müdür, diğer yönetici ve öğretmenleriyle bu kurumların kurucuları veya kurucular temsilcileri arasında hizmet akdi en az bir yıl süreli olmak kaydıyla yazılı olarak yapılır. Yazılı sözleşme görevin çeşidi, süresi, ders sayısı, aylık ücret veya ders saati başına verilecek ücret miktarı, terfi süreleri, zam nispetleri ve sözleşmenin uzatılması ve feshi şartları belirtilir.

Bu şartlarda değişiklik ancak, yeni bir sözleşme ile olur. Asıl görevi özel öğretim kurumlarında olan yönetici ve öğretmenlerle yapılacak sözleşmeler aylık ücret esasına göre düzenlenir.

Bu sözleşmelerde işgillerin şartı veya mecburi sosyal sigorta başlangıç yardımlarından faydalanma imkânlarını kısıtlayan, tehlikeye düşürücü önelim şartları hükümsüzdür.

Süresi öğretim yılı içinde sona eren sözleşmeler öğretim yılı sonuna kadar kendiliğinden yenilenmiş sayılır.

Özel okullarda yöneticilik ve öğretmenlik yapanların, Millî Eğitim Bakanlığının emrinde görev kabul ettikleri takdirde özel öğretim kurumlarında geçirdikleri sürenin üçte ikisi kademelerine sayılır.

Madde 33 — Özel okullarda müdür, diğer yönetici ve öğretmenlere dengi resmî okullarda uygulanan asgari başlangıç maaş veya ders saati ücretinden az ücret verilemez.

Madde 34 — Özel okul kurucuları veya kurucu temsilcileriyle müdür, diğer yönetici ve öğretmenler arasında yapılan yazılı sözleşmeler örnekleri işgillerin atamalarına izin verilmesine esas olacak evrak ile birlikte tesdi edilerek Millî Eğitim Bakanlığına gönderilir.

Madde 35 — Yazılı sözleşmede kararlaştırılan ücret, bordro ile her ay sonunda verilir. Yönetici ve öğretmenlere ücretlerini zamanında ödemeyen kurumlar bu ücretleri, geçen her gün için yüzde üç zammı ile öderler. Yönetici ve öğretmenlerin aylık ücretleri, yönetmeliklere göre yükümlü buldukları görevleri yapmaları şartıyla, ders yılı içindeki tatil günlerinde, emtihan ve tatil aylarında da ödenir.

Madde 36 — Özel okul kurucuları veya kurucu temsilcileri ile müdür, diğer yönetici ve öğretmenler arasında yapılacak sözleşmelere 33 ve 35 inci maddeler ile verilen hakları düşürecek hükümler konulamaz.

Madde 37 — Muvazzaf askerlik devresi haric, başka suretlerle askerlik hizmeti için silâh altına alınan özel okul yönetici ve öğretmenlerinin askerlik hizmeti karşılığı aldıkları aylık, kurumlarından aldıkları aylık ücretten az ise aradaki fark, iki aya kadar kendilerine kurumlarından ödenir.

Madde 38 — İki aya kadar olan hastalıklarının resmî tabip veya hastane veya acele hallerde özel sağlık kurumu raporu ile belgelendirilen, yönetici ve öğretmenlerin aylık ücretleri tam olarak ödenir.

Madde 39 — Kadın yönetici ve öğretmenlerin hâmlilikleri halinde doğumdan önce ve sonra Sosyal Sigortalar Kanunu hükümlerine göre izin verilir.

Madde 40 — Özel okul yönetici ve öğretmenlerinin ölümü halinde eşine ve çocuklarına, bunlar bulunmadığı takdirde geçimi kendisine bağlı ailesi fertlerine müteveffanın aylık ücretinin üç katından az olmamak üzere özel okulca ödem tasminatı verilir.

Madde 41 — Özel okulların yönetici ve öğretmenleri, tören ve teferrifatı benzeri resmî okulların yönetici ve öğretmenlerinin haklarını haizdirler.

Madde 42 — Teşahis veya kamu yararına çalışacak dernekler tarafından ticaret gayesi güzetilmeksizin kurulmuş bulunan özel öğretim kurumlarında Devlete small yardımda bulunabilir. Bu maksatla Millî Eğitim Bakanlığının bütçesinde (Özel Öğretim Kurumlarına yardım) adı altında bir fasıl açılır.

Bu yardımların esas, şekil ve şartları tüzükte belirtilir.

Madde 43 — Her derece ve nitelikteki özel öğretim kurumları eğitim, öğretim ve yönetim bakımından Millî Eğitim Bakanlığınca özel yetnetmelğine göre teftiş ve denetlemeye tabi tutulur.

Özel okulların teftiş ve denetlemeleri okulların özelliği ve seviyeleri dikkate alınarak yapılır.

Madde 44 — Amaç ve faaliyetleri arasında özel öğretim kurumunu işletmede bulunan teşahislerin teftiş makamı Millî Eğitim Bakanlığıdır. Bu gibi tesis, dernek ve şirketlerin işletmede olduğu her nevi işletme,

karar, faaliyet ve evrakını teftiş ve denetlemeye ve bu kurumların toplantılarında Hükümet komiseri bulundurmaya Millî Eğitim Bakanlığının yetkilidir.

Madde 45 — Sözleşmesi yürürlükte olan yönetici ve öğretmenlerden yetersizliğine iki teftiş ve denetleme raporuna dayanarak Millî Eğitim Bakanlığınca karar verilecek hizmete devamında sakınca görülenlerin Bakanlığınca verilmiş olan çalışma izni iptal olunur. Ve bu durum ilgili kuruma bildirilir. Bu bildiri sözleşmenin feshine ve işgillerin kurumda işgillerinin keza'mesine yeter sebep teşkil eder.

Madde 46 — Özel öğretim kurumunun teftiş ve denetlemesi sırasında, zaruret görülen durumlarda, Millî Eğitim Bakanlığınca o kurumun müdürü ve öğretmenlerine işten el çektirebilir. Bu takdirde Millî Eğitim Bakanlığınca geçici olarak sorumlu bir müdür ve öğretmen atanması hususunda, kurumun mütalâasını da gözönünde bulundurmak suretiyle, gerekli tedbirleri alır.

Madde 47 — Özel okulların yönetici ve öğretmenleri hakkında, okulun bünyesine göre 789, 1702 ve 4357 sayılı kanunlarda yazılı olan ve bu okul öğretmenlerinin özelliklerine göre uygulanması mümkün bulunan cezalarla bu cezalara ilişkin aynı kanunların diğer hükümleri uygulanır.

Madde 48 — Yukarıdaki maddede yazılı cezalar ilk öğrenim derecesindeki özel okul öğretmenleri hakkında 1702 sayılı Kanunun 36 ve müteakip maddelerinde yazılı il millî eğitim disiplin kurulu, orta ve yüksek öğrenim veren özel okul öğretmenlerine Millî Eğitim Bakanlığınca Disiplin Kurulu tarafından verilir.

Madde 49 — Özel öğretim kurumlarının yönetici, öğretmen ve memurları, suç işlemleri halinde veya görevlerinden ötürü kendilerine karşı işlenen suçlardan dolayı Türk Ceza Kanununu uygulaması bakımından memur sayılır.

Geçici Madde — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte mevcut özel öğretim kurumlarının, bu kanuna intibak, şekil, şart ve müddeti tüzükte belirtilir.

Bu kanuna ait tüzük ve yönetmelikler, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde çıkarılır.

Madde 50 — Bu kanun yayımı tarihinden altı ay sonra yürürlüğe girer.

Madde 51 — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

10/6/1965

Karayolları Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri hakkındaki 5539 sayılı Kanunun 22 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair Kanun

Kanun No : 626

Kabul tarihi : 8/6/1965

Madde 1 — Karayolları Genel Müdürlüğü kuruluş ve görevleri hakkındaki 5539 sayılı Kanunun 22 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

Teşkilât Kanununun 2 nci maddesi gereğince Genel Müdürlüğün yapacağı inşaa ve tesisler için ithal edilecek motorlu, motorsuz makina, (Binmek arabaları haric), cihaz ve vassa, alet-edevat ve bunların yedek parçaları ve işletmeleri her türlü vergi, resim ve harclardan muafdir.

Madde 2 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3 — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

14/6/1965

No.	Başlık	Düştür Terzip	Cilt	Sayfa	Resmî Gazete Sayı	
5539	İlgili Kanun : Karayolları Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri hakkında Kanun	16/2/1950	3	31	804	7134

Devlet Memurları Ayhklarının Tevhit ve Teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin İçişleri Bakanlığınca merkez ve il memurları kısmında değişiklik yapılması hakkında Kanun

Kanun No : 628

Kabul tarihi : 8/6/1965

Madde 1 — 3656 sayılı Kanuna bağı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin İçişleri Bakanlığınca merkez ve taşra teşkilâtı kısmından ilişik

KANUN

ÖZEL ÖĞRETİM KURUMLARI KANUNU

Kanun No. 5580**Kabul Tarihi :****8/2/2007**

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – Bu Kanunun amacı, Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişileri veya özel hukuk hükümlerine göre yönetilen tüzel kişiler tarafından açılacak özel öğretim kurumlarına kurum açma izni verilmesi, kurumun nakli, devri, personel çalıştırılması, kurumlara yapılacak malî destek ve bu kurumların eğitim-öğretim, yönetim, denetim ve gözetimi ile yabancılar tarafından açılmış bulunan özel öğretim kurumlarının; eğitim-öğretim, yönetim, denetim, gözetim ve personel çalıştırılmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Bu Kanun, Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişileri veya özel hukuk hükümlerine göre yönetilen tüzel kişilere açılan özel öğretim kurumları ile yabancılar tarafından açılmış bulunan özel öğretim kurumlarını kapsar.

Tanımlar

MADDE 2 – Bu Kanunda geçen;

- a) Bakanlık: Millî Eğitim Bakanlığının,
- b) Kurum: Okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, özel eğitim okulları ile çeşitli kursları, uzaktan öğretim yapan kuruluşları, dershaneleri, motorlu taşıt sürücülere kursları, hizmet içi eğitim merkezleri, öğrenci etüt eğitim merkezleri, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ile benzeri özel öğretim kurumlarını,
- c) Okul: Okul öncesi eğitim, ilköğretim, özel eğitim ve ortaöğretim özel okullarını,
- d) Yabancı okullar: Yabancılar tarafından açılmış özel okulları,
- e) Azınlık okulları: Rum, Ermeni ve Musevî azınlıklar tarafından kurulmuş, Lozan Antlaşması ile güvence altına alınmış ve kendi azınlığına mensup Türkiye Cumhuriyeti uyruklu öğrencilerin devam ettiği okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim özel okullarını,
- f) Dershane: Öğrencileri; bir üst okulun veya yüksek öğretime giriş sınavlarına hazırlamak, istedikleri derslerde yetiştirmek ve bilgi düzeylerini yükseltmek amacıyla faaliyet gösteren özel öğretim kurumlarını,
- g) Çeşitli kurslar: Kişilerin sosyal, kültürel ve meslekî alanlarda bilgi, beceri, yetenek ve deneyimlerini geliştirmek veya isteklerine göre serbest zamanlarını değerlendirmek üzere faaliyet gösteren özel öğretim kurumlarını,
- h) Özel eğitim okulu: Özel eğitim gerektiren bireylere hizmet veren, özel olarak yetiştirilmiş personelin bulunduğu, geliştirilmiş eğitim programlarının uygulandığı özel öğretim kurumunu,
- i) Motorlu taşıt sürücülere kursu: Motorlu taşıt sürücüsü yetiştirerek sınav sonucu sertifika veren ve trafikle ilgili eğitim-öğretim yaptıran özel öğretim kurumlarını,
- j) Öğrenci etüt eğitim merkezi: Öğrencilerin, derslerine çalışmalarına, ödev ve projelerini yapmalarına yardımcı olan, ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda çeşitli faaliyetlerin yürütüldüğü özel öğretim kurumlarını,
- k) Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi: Özel eğitim gerektiren bireylerin konuşma ve dil gelişim güçlüğü, ses bozuklukları, zihinsel, fiziksel, duyuşsal, sosyal, duygusal veya davranış problemlerini ortadan kaldırmak ya da etkilerini en az seviyeye indirmek, yeteneklerini yeniden en üst seviyeye çıkarmak, temel öz bakım becerilerini ve bağımsız yaşam becerilerini geliştirmek ve topluma uyumlarını sağlamak amacıyla faaliyet gösteren özel öğretim kurumlarını,
- l) Milletlerarası özel öğretim kurumları: Yalnız yabancı uyruklu öğrencilerin devam edebilecekleri özel öğretim kurumlarını,
- m) Kurucu: Kurumun sahibi olan ve adına kurum açma izin belgesi düzenlenen gerçek veya tüzel kişiyi,
- n) Kurucu temsilcisi: Özel hukuk tüzel kişileri veya özel hukuk hükümlerine göre yönetilen tüzel kişiler adına seçilen kişiyi,
- o) Uzaktan öğretim kurumu: Çeşitli nedenlerle öğrenimlerini sürdüremeyenlere her türlü iletişim araçları ile eğitim-öğretim yapan kurumları, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Kurum Açma, Kurucu, Kurum Binaları, Milletlerarası Özel Öğretim Kurumları, Yabancı Okullar ve Azınlık Okulları**Kurum açma izni**

MADDE 3 – Bir kurumda öğretime başlayabilmek için kurum açma izni alınması zorunludur. İzin başvuruları ilgili millî eğitim müdürlüğüne yapılır. Valilikçe yapılan inceleme sonucunda açılması uygun görülen okullar dışındaki kurumlara kurum açma izni verilir. Valilikçe açılması uygun görülen okullara ilişkin başvurular ise kurum açma izni verilmek üzere Bakanlığa gönderilir.

Kurum açma izni talebinin valilikçe reddedilmesi hâlinde, kurucu veya kurucu temsilcisi tarafından

EK.A.2

taleplerinin reddine ilişkin işlemin tebliğinden itibaren onbeş iş günü içinde Bakanlığa itirazda bulunulabilir. İtiraz, Bakanlıkça onbeş iş günü içinde karara bağlanır.

Kurum açma izni alınmadıkça, kuruma öğrenci kaydı yapılamaz.

Kurum açma izni verilmesi, binanın kullanılış amaçlarına ve Bakanlıkça belirlenen standartlara uygun ve yeterli bulunmasıyla birlikte aşağıdaki şartların yerine getirilmesine bağlıdır:

a) Ders araç-gerecinin kurumun amaç ve ihtiyaçları için yeterli olduğunun bir rapor ile tespit edilmesi.

b) Kurumun; yönetici, öğretmen ve diğer personelinin sayı ve nitelikleri yönünden uygun bulunması ve bu kurumda çalışacaklarının belgelendirilmesi.

c) Kurumun yönetmelikleriyle öğretim programının Bakanlıkça incelenip onanmış olması.

İlköğretim, ortaöğretim ve özel eğitim okulları için öğretim yılının otuzuncu gününden sonra verilen kurum açma izinleri, ertesi ders yılından itibaren geçerlidir.

Kurumlara ad verilmesine ilişkin esaslar yönetmelikle belirlenir.

Gerçek ve tüzel kişiler tarafından; hizmet içi eğitim kapsamına giren faaliyetler dışında Kanun kapsamında belirtilen faaliyetler, bu Kanuna göre yetkili makamlardan kurum açma izni alınmadan yapılamaz.

Askerî okullar, emniyet teşkilâtına bağlı okullar ve din eğitimi-öğretimi yapan kurumların aynı veya benzeri özel öğretim kurumları açılmaz.

Kurucu/kurucu temsilcisinin nitelikleri ve kurum binaları

MADDE 4 – Kurum açacak veya açılmış bir kurumu devralacak olan gerçek kişilerle tüzel kişilerin temsilcilerinde; affa uğramış olsalar bile yüz kızartıcı bir suçtan yahut kasdî bir suçtan dolayı altı ay veya daha fazla hapis cezası ile mahkûm edilmemiş olma şartı aranır.

Kurum binalarının nitelikleri, bu binalarda açılacak kurumlar ile her tür tesis ve donanımına ilişkin standartlar Bakanlıkça belirlenir.

Meyhane, kahvehane, kıraathane, bar, elektronik oyun merkezleri gibi umuma açık yerler ile açık alkollü içki satılan yerlerin, okul binalarından kapıdan kapıya en az yüz metre uzaklıkta bulunması zorunludur. Özel eğitime muhtaç bireylerin devam ettikleri öğretim kurumları ile okullar dışındaki diğer özel öğretim kurumlarında bu zorunluluk aranmaz. Ancak, söz konusu özel öğretim kurumlarıyla yukarıda belirtilen türdeki iş yerleri aynı binada bulunamaz.

Turizmin yoğun olduğu yörelerde bulunan okulların tatil olduğu dönemlerde, yukarıda belirtilen iş yerleri ile okullar arasında yüz metre uzaklık şartı aranmaz.

Uzaklıkla ilgili esaslar İçişleri, Millî Eğitim, Sağlık, Kültür ve Turizm bakanlıklarının müştereken hazırlayacakları yönetmelikle belirlenir.

Milletlerarası özel öğretim kurumları, yabancı okullar ve azınlık okulları

MADDE 5 – Milletlerarası özel öğretim kurumları, yabancı okullar ve azınlık okullarına ilişkin esaslar aşağıda belirtilmiştir.

a) Milletlerarası özel öğretim kurumları:

1) Yalnız yabancı uyruklu öğrencilerin devam edebilecekleri yüksek öğretim dışındaki milletlerarası özel öğretim kurumu; yabancı uyruklu gerçek ve tüzel kişiler tarafından veya Türk vatandaşlarıyla ortaklık yolu ile 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu çerçevesinde Bakanlar Kurulunun izniyle açılabilir. Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişileri veya özel hukuk hükümlerine göre yönetilen tüzel kişiler de kendi adlarına aynı amaçla milletlerarası mahiyette özel öğretim kurumu açabilir.

2) Bu öğretim kurumlarında; Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, güvenliğine ve menfaatlerine aykırı, Türk Milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerleri aleyhinde eğitim-öğretim yapılamaz.

3) Bu kurumlarda öğretim programları, eğitim-öğretim faaliyetleri ve diğer hususlarla ilgili işlemler, kurum yönetiminde hazırlanan ve Bakanlıkça onaylanan esaslara göre yürütülür.

4) Bu konularda Bakanlığın denetim hakkı saklıdır.

b) Yabancı okullar:

1) Bakanlar Kurulunun izni ile yeni arazi edinebilir ve kapasitelerini en fazla beş misline kadar artırabilir.

2) Üzerinde kuruldukları araziler genişletilmemek şartı ve Bakanlığın izni ile mevcut arazi üzerindeki bina, öğrenci ve donanım kapasitelerini en çok bir mislini geçmemek üzere artırabilir veya yenileyebilir.

3) Mevcut binalarında ihtiyaç halinde valiliğin izni ile tadilat yapabilir.

4) Bu bentte belirtilenler dışında, yabancı okulların; binaları genişletilemez, şubeleri açamaz, mevcut binalarının yerine kaim olmak üzere yeniden binalar inşa edilemez. Bu amaçla herhangi bir mülk edinilemez veya kiralanamaz.

5) Yabancı okulların taşınmaz malları, kurucularının veya yetkililerinin önerisi ile Bakanlığa ya da kuruluş amaçları eğitim vermek olan 4721 sayılı Türk Medenî Kanununa göre kurulan vakıflara Bakanlar Kurulunun izni ile devredilebilir. Devredilen bu kurumların yönetim, eğitim-öğretim özellikleri dikkate alınarak korunması yararlı görülenler Bakanlıkça tespit edilir.

c) Azınlık okulları:

1) 23/8/1923 tarihli ve 340 sayılı Kanuna bağlı Antlaşmanın 40 ve 41 inci maddeleriyle ilgisi bulunan okulların özellik göstermesi gereken hususları yönetmelikle tespit edilir. Bu yönetmelik, ilgili ülkelerin bu konulardaki müteakib mevzuat ve uygulamaları dikkate alınmak suretiyle hazırlanır. Yönetmelikte belirtilmeyen hususlarda resmî okullar mevzuatı uygulanır. Bu okullarda yalnız kendi azınlığına mensup Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının çocukları okuyabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Eğitim-Öğretim, Yönetim, Kurumun Kapatılması ve Personel İşlemleri

Eğitim-öğretim ve kurumların yönetimi

MADDE 6 – Kurumlarda eğitim-öğretim ve yönetim, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak yürütülür.

Kurumlarda uygulanacak öğretim programı ve haftalık ders çizelgesi, resmî kurumlarda uygulanan usûl ve esaslar çerçevesinde belirlenir. Bakanlıkça uygun bulunması durumunda farklı öğretim programları ve haftalık ders çizelgesi de uygulanabilir.

Kurumun veya yönetimleri birleştirilen kurumların bir müdür tarafından yönetilmesi esastır. Yönetimleri birleştirilecek kurumlarla ilgili usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Bir kimse birden fazla kurumun kurucusu olabilir. Gerekli nitelikleri taşıyan kurucu/kurucu temsilcisi, kurumun müdürü de olabilir. Üzerinde müdürlük görevi bulunmayan kurucu/kurucu temsilcisi, kurumun eğitim-öğretimine ve bunlarla ilgili yönetim işlerine karışamaz.

Bünyesinde birden fazla kurum bulunduran kurumlara genel müdür ve genel müdür yardımcısı atanabilir.

Kurum açma izninin iptali, kurumun kapatılması, devri ve nakli

MADDE 7 – Kurum açma izni verilen kurumlarda iki yıl içinde öğretime başlamayan ile amacı dışında kullanıldığı tespit edilen kurumun, kurum açma izinleri iptal edilir.

Özel öğretim kurumları, kurum açma şartlarından herhangi birini kaybetmesi veya izinsiz değişiklik yapması, mevzuatta belirtilen sayıda personel çalıştırılmaması veya mevzuata aykırı personel çalıştırılması, reklam ve ilana ilişkin gerekli şartların yerine getirilmemesi halinde, davranışın ağırlık derecesine göre onbeş günden az olmamak kaydıyla üç aya kadar geçici olarak, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun genel ve özel amaçlarıyla temel ilkelerine uymayan, kurumunu mevzuata uygun kapatmayan, geçici olarak kapatma cezası alan ve aynı fiili tekrar işleyen kurumlar ise sürekli olarak kurum açma izni veren makam tarafından kapatılır.

Okul kurucusu/kurucu temsilcisi; Bakanlığa, yönetici, öğretmen, uzman öğretici, usta öğretici ve öğrenci/kursiyerlere en az üç ay önce yazılı olarak bildirmek şartıyla ve gerekçesi Bakanlıkça uygun bulunduğu takdirde öğretim yılı sonunda okulunu kapatabilir.

Okullar dışındaki diğer kurumların kurucusu/kurucu temsilcisi valiliğe, yönetici, öğretmen, uzman öğretici, usta öğretici ve öğrenci/kursiyerlere en az üç ay önce yazılı olarak bildirmek şartıyla ve gerekçesi valilikçe uygun bulunduğu takdirde dönem sonunda kurumunu kapatabilir.

Kapanan veya kapatılan kurum; mühürlerini, yönetici, öğretmen ve öğrencilerle ilgili bütün defterlerini, dosyalarını ve diğer evrakını ilgili valiliğe devir ve teslim etmeye mecburdur. Devir ve teslimden kaçınan veya bu görevi savsaklayan kurucu veya kurucu temsilcisi hakkında 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 32 nci maddesi uygulanır.

Kapatılan kurumlarla ilgili olarak öğrenci/kursiyer veya velilerinin, kurucular aleyhine genel hükümlere göre dava açma hakları saklıdır.

Kurumların devri ve nakline ilişkin usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Kurumlarda çalıştırılacak personel

MADDE 8 – Kurumların eğitim-öğretim ve yönetim hizmetlerinin, asıl görevi bu kurumlarda olan yönetici ve eğitim-öğretim elemanları ile yürütülmesi esastır.

Bir kurumun öğretime başladığı tarihten itibaren mevcut ders saati sayısının, kuruluş sırasında üçte birinin, kuruluşundan üç yıl sonra da en az üçte ikisinin asıl görevi bu kurumlarda olan öğretmen, uzman öğretici veya usta öğreticiler tarafından okutulması zorunludur.

Kurumların yöneticilik ve eğitim-öğretim hizmetlerinde, en az dengi resmî öğretim kurumlarına atanabilmek için gerekli nitelik ve şartları taşıyanlar, resmî dengi bulunmayan kurumların yöneticilik ve eğitim-öğretim hizmetlerinde ise yönetmelikle belirtilen nitelik ve şartları taşıyanlar görevlendirilir.

İhtiyaç halinde, resmî okullarda görevli öğretmenlere asıl görevlerini aksatmamak ve aylık karşılığı okutmakla yükümlü bulunduğu haftalık ders saati sayısını doldurmaları kaydı ve çalıştıkları kurumların izni ile sadece okullarda, aylık karşılığı okutmakla yükümlü bulunduğu haftalık ders saati sayısının yarısı kadar ücretli ders verilebilir. Öğretmenlerin toplam ders saati sayısı haftada otuz saati geçemez.

Uzman öğretici, usta öğretici ve öğretmenlik yapma nitelik ve şartlarını taşıyan diğer Devlet memurlarına, ilgili birimlerin izniyle haftada on saati geçmemek üzere ücretli ders görevi verilebilir.

Ders saati ücretli olarak görevlendirileceklerle ilgili diğer hususlar yönetmelikle belirlenir.

Kurumların müdürleri, kurucu/kurucu temsilcisi tarafından; diğer yönetici ve öğretmen, uzman öğretici ve usta öğreticileri ise müdürlerince seçilir ve çalışma izinleri valiliğin iznine sunulur. Valiliğin izni alınmadan müdür ile diğer yönetici, öğretmen, uzman öğretici ve usta öğreticiler işe başlatılmaz.

Gerekli şartları taşıyan yönetici, öğretmen, uzman öğretici ve usta öğreticiler için valilikçe çalışma izni düzenlenir. Çalışma izninin iptali yine valilikçe yapılır.

Bu Kanun kapsamında çalışacak yabancılar, 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun hükümleri doğrultusunda görevlendirilir.

Türkçe'den başka dille öğretim yapan ve yabancılar tarafından açılmış bulunan okulların kurucuları ile

EK.A.2

müdürleri, Türkiye Cumhuriyeti uyruklu, Türkçe veya Türkçe kültür dersleri öğretmenliği yapma niteliğini taşıyan ve öğretim dilini bilenlerden birini, Türk müdür başyardımcısı olarak çalışma izni düzenlenmek üzere valiliğe önerir.

Öğretim dilini bilen Türkçe veya Türkçe kültür dersleri öğretmeni bulunmaması hâlinde, okulun öğretim dilinde özel alan eğitimi görmüş, Türkiye Cumhuriyeti uyruklu öğretmenlere de bu görev verilebilir.

Bu öneriyi, uyarıya rağmen bir ay içinde yapmayan okulların Türk müdür başyardımcılarını, yukarıdaki şartları taşıyan öğretmenler arasından valilik seçer ve işe başlatır.

Özlük hakları ve sorumluluklar

MADDE 9 – Kurumlarda çalışan yönetici, öğretmen, uzman öğretici ve usta öğreticiler ile kurucu veya kurucu temsilcisi arasında yapılacak iş sözleşmesi, en az bir takvim yılı süreli olmak üzere yönetmelikle belirtilen esaslara göre yazılı olarak yapılır. Mazeretleri nedeniyle kurumdan ayrılan öğretmen ve öğreticilerin yerine alınacak olanlar ile devredilen kurumların yönetici, öğretmen ve öğreticileri ile bir yıldan daha az bir süre için iş sözleşmesi yapılabilir.

Okullarda yöneticilik ve eğitim-öğretim hizmeti yapanlara, kıdemlerine göre (emekliler hariç) dengi resmî okullarda ödenen aylık ile sosyal yardım kapsamındaki ek ödeme tutarlarından az ücret verilemez.

Sosyal yardım kapsamındaki ek ödemeler, bütçe kanunlarıyla resmî okul öğretmen ve personeline sağlanan haklara denk olarak okul öğretmenlerine ve personeline de ödenir. Sosyal yardım kapsamındaki ek ödemelerden gelir vergisi kesilmez.

Kurumlardaki ek ders ücreti miktarı, resmî okullar için tespit edilen miktardan az olamaz. Ancak, 8 inci madde uyarınca resmî okul ve kurumlardan ücretli olarak görevlendirilenlere verilecek ek ders ücreti miktarı, resmî okullar için tespit edilen ek ders ücretinin iki katını geçemez.

Kurumlarda görev yapan yönetici, öğretmen, uzman öğretici ve usta öğreticiler, bu Kanun hükümleri saklı kalmak üzere;

a) Sosyal güvenlik ve özlük hakları yönünden; 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ile 4857 sayılı İş Kanunu,

b) Yetki, sorumluluk, ödül ve cezalar ile bunların uygulanması bakımından; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 1702 sayılı İlk ve Orta Tedrisat Muallimlerinin Terfi ve Tecziyeleri Hakkında Kanun, 4357 sayılı Hususi İdarelerden Maaş Alan İlkokul Öğretmenlerinin Kadrolarına Terfi, Taltif ve Cezalandırılmalarına ve Bu Öğretmenler İçin Teşkil Edilecek Sağlık ve İhtimâî Yardım Sandığı ile Yapı Sandığına ve Öğretmenlerin Alacaklarına Dair Kanun ile 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun,

hükümlerine tâbidir.

Ancak, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren fiillerin işlenmesi halinde bu kişilere kademe ilerlemesinin durdurulması cezası yerine brüt aylığından 1/4'ü ile 1/2'si arasında maaş kesim cezası, çalışma izni veren makam tarafından verilir. Tekrarı hâlinde ise göreve son verilir.

1702 sayılı Kanuna göre meslekten çıkarılma veya 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre Devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektiren fiil ve hâllerin işlenmesi hâlinde, Bakanlığın görüşü alınmak suretiyle personelin görevine, izni veren makam tarafından son verilir.

Yetki, sorumluluk, ödül, sicil, disiplin ve cezaların uygulanmasına ilişkin diğer esas ve usûller çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Kurumlarda görev yapan yönetici, öğretmen, uzman öğretici ve usta öğreticiler, görevleri sırasında suç işlemeleri veya görevleri nedeniyle kendilerine karşı işlenen suçlardan dolayı 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun uygulanması ve ceza kovuşturması bakımından kamu görevlisi sayılır.

Çalışma izninin iptali ve geçici görevlendirme

MADDE 10 – İki defa teftiş raporuyla başarısızlığı tespit edilen yönetici, öğretmen, uzman öğretici ve usta öğreticilerin çalışma izni, izni veren makam tarafından iptal edilir.

Hizmete devamında 9 uncu madde hükümlerine göre sakınca görülen yönetici, öğretmen, uzman öğretici, usta öğretici ve diğer personelin görevine, izni veren makam tarafından son verilir.

Bu durum, ilgilieye tebliğ edilmek üzere kuruma bildirilir. Tebliğ, sözleşmenin feshine ve ilgilinin kurumla ilişkisinin kesilmesine yeter sebep teşkil eder.

Kurumların teftiş ve denetlenmesi sırasında valilik, lüzum görülen durumlarda kurumun yönetici, öğretmen, uzman öğretici ve usta öğreticilerini görevden uzaklaştırabilir. Bu takdirde valilikçe, geçici görevlendirme yapılarak gerekli tedbirler alınır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Denetim, Reklâm, Malî Hükümler ve Ücretler

Denetim, reklâm ve ilânlar

MADDE 11 – Kurumlar ve bu kurumlarda görevli personel, Bakanlığın denetimi ve gözetimi altındadır.

Eğitim-öğretim ve yönetim bakımından yapılan denetimlerde, kurumun özel yönetmeliği de dikkate alınır.

Kurumlar, ancak amaçlarına uygun tanıtıcı mahiyette reklâm ve ilân verebilirler. Bu kurumlar reklâm ve ilânlarında gerçeğe aykırı beyanlarda bulunamazlar ve televizyonda reklâm ve ilân yapamazlar.

Malî hükümler

EK.A.2

MADDE 12 – Kurumlar, faaliyetlerini sadece kazanç sağlamak için düzenleyemezler. Ancak, Türk Millî Eğitiminin amaçları doğrultusunda eğitimin kalitesini yükseltmek, gelişmelerine fırsat ve imkân verecek yatırımlar ve hizmetler yapmak üzere gelir sağlayabilirler.

Okulların su, doğal gaz ve elektrik ücretlendirilmesi, resmî okullara uygulanan tarife üzerinden uygulanır.

Öğrenim ücreti ve diğer ücretler, ücretsiz öğrenim ve yabancı uyruklu öğrenciler

MADDE 13 – Öğrenim ücreti ve diğer ücretler, kurumlarca her yıl tespit edilerek ocak ayından itibaren en geç mayıs ayında ilân edilir.

Ücretlerin hangi esaslara göre tespit, tayin, ilân ve tahsil edileceği yönetmelikle belirlenir.

Kurumlar, öğrenim gören öğrenci sayısının yüzde üçünden az olmamak üzere ücretsiz öğrenci okutmakla yükümlüdür. Bakanlıkça bu oran yüzde ona kadar artırılabilir.

Ücretsiz okutulacak öğrencilerin yüzdesi, seçimi ve kurumlara kabul şartlarına ilişkin usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Kurumlar ayrıca, öğrenim bursu verebilirler. Öğrenim bursu verilmesine ilişkin usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Bir okula alınabilecek yabancı uyruklu öğrenci sayısı, o okulda okuyan Türkiye Cumhuriyeti uyruklu öğrenci sayısının yüzde otuzunu aşamaz.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Geçici ve Son Hükümler

Yürürlükten kaldırılan kanun, yönetmelikler ve hüküm bulunmayan haller

MADDE 14 – 8/6/1965 tarihli ve 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır. Bu Kanunda belirtilmiş olan yönetmelikler, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yürürlüğe konulur.

Bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda, resmî öğretim kurumlarında uygulanan mevzuat hükümleri uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 1 – Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar, mevcut yönetmeliklerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

GEÇİCİ MADDE 2 – Bu Kanun yürürlüğe girmeden önce, resmî okullarda görevli olup kurumlarda ücretli ders veren öğretmenler, çalışma izni sürelerinin bitimi tarihine kadar kurumlardaki görevlerine devam edebilirler.

GEÇİCİ MADDE 3 – Bu Kanunun 12 nci maddesi 2006-2007 öğretim yılından itibaren uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 4 – 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu hükümleri gereği izin almış olan özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri 31/12/2007 tarihine kadar Millî Eğitim Bakanlığınca belirlenen şartlara uygun olarak açılış izinlerini yenilerler.

Yürürlük

MADDE 15 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 16 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

13/2/2007

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Ümit Erdim

Doğum Yeri ve Tarihi: İstanbul – 1987

E-posta : umiterdim@gmail.com

Lisans: İstanbul Kültür Üniversitesi

Mesleki Deneyim

Müellifi Olduğu Projeler

- İstanbul ili Fatih ilçesi 1183 Ada 1 Parsel Cerrahpaşa Tıp Tarihi Müzesi Restorasyon Projesi
- İstanbul ili Beyoğlu ilçesi 315 Ada 28 Parsel Telif Hakları Genel Müdürlüğü Binası Mimari Projesi
- İstanbul ili Üsküdar ilçesi 768 Ada 6 Parsel Şeyh Nevruz Efendi Camii Restorasyon Projesi
- İstanbul ili Fatih ilçesi 1854 Ada 50 Parsel Muslihiddin Camii Lojman Yapısı Restorasyon Projesi
- İstanbul ili Beşiktaş ilçesi 251 Ada 10 Parsel Çırağan Hizmet Binası Rölöve ve Restitüsyon Projeleri
- İstanbul ili Üsküdar ilçesi 483 Ada 3,4 Parsel Şeyhül İslam Arif Hikmet Bey Haziresi ve Çeşmesi Restorasyon Projesi
- İstanbul ili Fatih ilçesi 651 Ada 13 Parsel Kalenderhane Kütüphanesi Mimari Projesi
- İstanbul ili Fatih İlçesi 2627 Ada 1 Parsel Kariye Kültür Merkezi Mimari Projesi
- Tekirdağ İli Süleymanpaşa İlçesi Rüstempaşa Camii ve Çevre Düzenlemesi Projesi
- İstanbul ili Kadıköy ilçesi Aziz Berker Kütüphanesi Mimari Projesi

Çalıştığı Restorasyon Uygulama İşleri

- İstanbul ili Fatih ilçesi Koca Ragıp Paşa Kütüphanesi Restorasyonu Yapılması İşİ
- İstanbul ili Fatih ilçesi Fatih Akdeniz Medreseleri Restorasyonu İşİ
- İstanbul ili Üsküdar ilçesi Afganiler Tekkesi Restorasyonu Uygulama İşİ
- İstanbul ili Üsküdar İlçesi Selimiye Hamamı Restorasyonu İşİ
- İstanbul ili Üsküdar İlçesi İbrahim Hakkı Konyalı Kütüphanesi Restorasyonu İşİ